Årsrapport 2003

DnB NOR

Aksjonærer som er registrert som eiere i DnB NOR ASA gjennom Verdipapirsentralen (VPS), kan nå motta årsrapport og innkalling til generalforsamling elektronisk. Dersom du er interessert i mer informasjon om dette, kontakt din VPS kontofører eller få mer informasjon direkte på www.vps.no/erapport.html. Eiere som registrerer seg her, vil ikke motta rapporter eller innkalling per post.

Innhold

Dette er DnB NOR 4

Nøkkeltall 5

Etableringen av konsernet 6

Konsernsjefen har ordet 7

Årsberetning 8

Eierstyring og selskapsledelse i DnB NOR 20

DnB NORs interessenter:
- Aksjonærer 26
- Kunder 30
- Medarbeidere 32
- Samfunnet 34

Forretningsområder 37

Årsregnskap 57
- Redegjørelse for årsregnskapet 58
- Risiko og kapitalstyring 62
- Regnskap og noter 66

Revisjonsberetning og kontrollkomiteens uttalelse 122

Analyser til regnskapet 123

Spesialartikler:
- Integrasjonsprosjektet 126
- Nytt merkenavn – ny identitet 128
- "Slik gjør vi det i DnB NOR" 130
- IFRS – nye internasjonale regnskapsregler 131
- Basel II – nye internasjonale rammebetingelser 133

Styrende organer 135

Kontaktinformasjon 136

Dette er DnB NOR

DnB NOR ASA er Norges største finanskonsern, med en forvaltet kapital på ca. 1 200 milliarder kroner. Konsernet har mer enn to millioner personkunder, rundt 150 000 bedriftskunder og over 700 000 livsforsikringskunder. DnB NOR bygger på over 180 års erfaring som leverandør av finansielle tjenester i Norge.

Mål

DnB NOR skal være det ledende finanskonsernet i Norge og blant de ledende finanskonsernene i Norden.

DnB NORs overordnede finansielle mål er å skape aksjonærverdier gjennom en attraktiv og konkurransedyktig avkastning, hvor om lag halvparten av overskuddet skal utbetales som utbytte forutsatt tilfredsstillende soliditet. Konsernet skal videre oppnå en egenkapitalavkastning før goodwillavskrivninger på minimum 14 prosent og en kjernekapitaldekning på om lag 7 prosent samt en rating på AA-nivå for ordinære langsiktige innlån i bankvirksomheten.

Strategi

DnB NOR vil skape verdier for aksjonærer, kunder, ansatte og andre interessenter gjennom å realisere identifiserte synergieffekter, skape nye løsninger i det fusjonerte konsernet og utnytte den mulighet for strategisk reposisjonering som fusjonen gir.

DnB NOR skal være den beste finansielle partner for norske person- og bedriftskunder og internasjonale kunders foretrukne partner i Norge. Konsernet skal utvikle kundebasen og attraktive produktplattformer i hjemmemarkedet som også kan danne grunnlag for vekst i et nordisk og internasjonalt perspektiv. Videre skal DnB NOR opprettholde en ledende posisjon innenfor alle strategiske produktområder.

Markedsleder

DnB NOR er markedsleder i Norge på utlån, innskudd, livs- og pensjonsforsikring, aksjefond, kapitalforvaltning og verdipapirvirksomhet. Konsernet er ledende i Norge innen eiendomsmegling og som tilbyder av kredittkort. DnB NOR er en viktig partner for norsk næringsliv i utlandet og for store utenlandske selskaper i Norge. Konsernet er Norges ledende valutabank og en av verdens ledende shippingbanker. Konsernet består blant annet av sterke merkenavn som DnB NOR, Vital, Nordlandsbanken, Cresco, Postbanken, Avanse og Carlson.

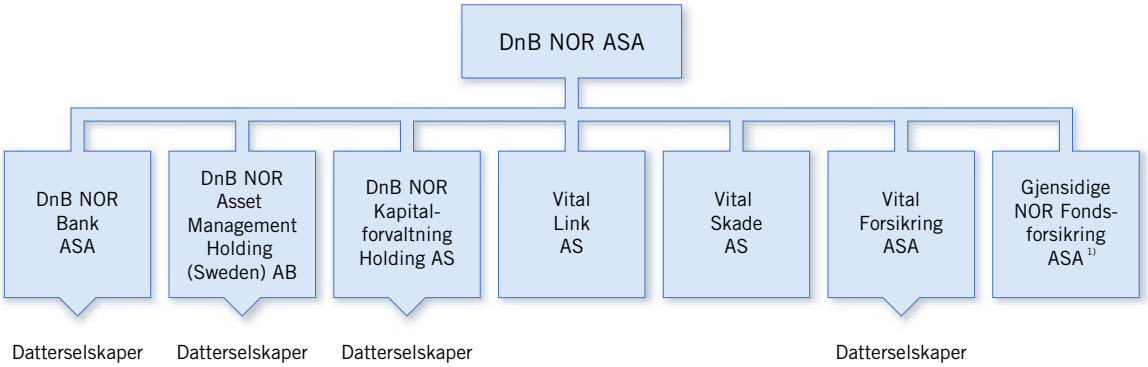
Til stede over hele Norge – og utenlands

DnB NOR vil få 215 bankkontorer etter sammenslåingen, som fullføres i løpet av 2004. Konsernet har en langsiktig samarbeidsavtale med Gjensidige NOR Forsikring som blant annet medfører at banken kan tilby sine kunder enkle skadeforsikringsprodukter. Samarbeidet med 16 regionale sparebanker innebærer leveranse av teknologi og distribusjon av konsernets produkter. Gjennom en avtale med Posten Norge distribueres konsernets produkter og tjenester ved ca. 300 postkontorer, rundt 1 200 post-i-butikk og mer enn 2 000 landpostbud. I tillegg har DnB NOR et internasjonalt nettverk med 13 filialer og representasjonskontorer samt datterselskaper i Sverige, Luxembourg, Storbritannia, Singapore og USA.

Juridisk organisering

DnB NOR ASA ble etablert 4. desember 2003 ved at DnB Holding ASA og Gjensidige NOR ASA fusjonerte. Den norske Bank ASA og Gjensidige NOR Sparebank ASA fusjonerte 19. januar 2004, og Vital Forsikring ASA og Gjensidige NOR Spareforsikring ASA fusjonerte 9. mars 2004. En rekke andre konsernselskaper vil fusjonere i løpet av året. Enkelte selskaper vil også bli solgt.

Oversikten nedenfor illustrerer den juridiske organiseringen av konsernet ved utgangen av mars 2004.

1) Vil bli solgt

Nøkkeltall [1)]

Resultatregnskap

Beløp i millioner kroner	2003	2002	2001	2000	1999
Netto renteinntekter	13 789	13 887	13 310	12 395	11 948
Netto andre ordinære driftsinntekter	8 279	5 619	7 341	7 800	6 704
Gevinster ved salg av varige driftsmidler	23	39	30	15	43
Ordinære driftskostnader	13 191	12 537	12 450	11 887	11 856
Andre kostnader	219	394	123	81	787
Driftsresultat før tap og skatt	8 681	6 613	8 107	8 242	6 053
Netto tap/(tilbakeføringer av tap) på utlån, garantier m.v.	1 891	1 023	604	(26)	219
Netto gevinster/(tap) på langsiktige investeringer i verdipapirer	224	(316)	(100)	741	400
Driftsresultat	7 014	5 274	7 404	9 009	6 233
Skattekostnad	1 636	1 642	1 378	2 219	1 191
Resultat for regnskapsåret	5 378	3 632	6 026	6 790	5 042
Resultat per aksje (kroner)	4,11	2,77	4,59	5,15	3,83

Balanser

Beløp i millioner kroner	31.12.03	31.12.02	31.12.01	31.12.00	31.12.99
Forvaltningskapital	705 677	638 357	594 242	556 123	514 053
Netto utlån til kunder	557 503	488 217	469 640	430 096	391 376
Innskudd fra kunder	335 576	317 598	300 980	275 447	264 247
Gjennomsnittlig forvaltningskapital for året	697 223	622 732	575 183	535 088	497 027

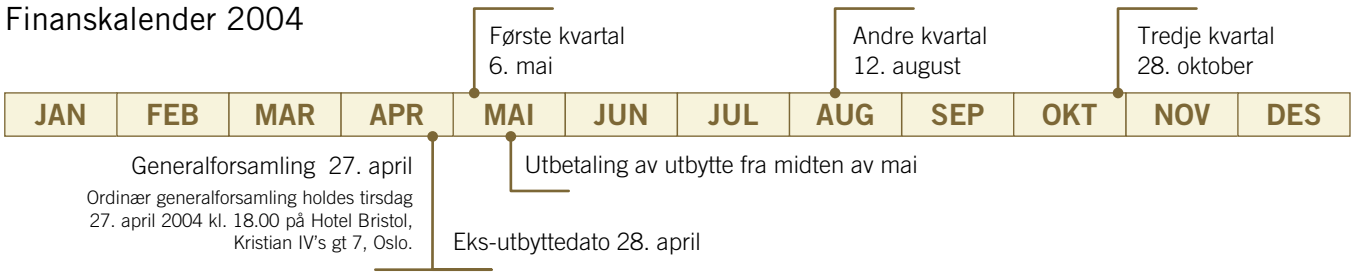
Nøkkeltall

	2003	2002	2001	2000	1999
Egenkapitalavkastning (%)	12,7	8,9	15,5	18,5	16,1
Utbytte per aksje (kroner)	2,20	2,14	2,53	2,43	1,94
Kjernekapitaldekning (%)	6,8	7,1	7,1	6,3	6,3
Kapitaldekning (%)	9,8	9,9	10,0	9,6	9,4
Tap på utlån (%)	0,34	0,21	0,13	(0,01)	0,06
Rentemargin (%)	2,62	2,77	2,75	2,91	3,19
Børskurs per årsslutt (kroner)	44,40	32,60	40,40	47,50	32,90
Bokført egenkapital (eksklusive avsatt utbytte) per aksje (kroner)	32,18	30,32	29,74	27,34	27,98
Pris/bokført verdi (eksklusive avsatt utbytte)	1,38	1,08	1,36	1,74	1,18

1) Alle tall er utarbeidet i henhold til DnB NOR-konsernets regnskapsprinsipper per 31. desember 2003. Alle tall gjelder DnBs og Gjensidige NORs samlede virksomhet (proforma regnskapstall). Tall per 31. desember 1999 inkluderer også Postbankens virksomhet (proforma regnskapstall). Kapitalforvaltningsvirksomheten overtatt fra Skandia er inkludert fra 1. juni 2002 og Nordlandsbanken fra 1. januar 2003.

For flere nøkkeltall samt definisjoner, se “Analyser til regnskapet” side 123. I tillegg finnes ytterligere nøkkeltall for DnB NOR-aksjen under “Aksjonærer” side 26.

Finanskalender 2004

Etableringen av konsernet

4. desember 2003 fusjonerte DnB Holding ASA og Gjensidige NOR ASA og etablerte Norges største finanskonsern, DnB NOR.

18. mars 2003

Styrene inngikk avtale om fusjon

Etter forutgående drøftelser og forhandlinger inngikk styrene i Gjensidige NOR ASA og DnB Holding ASA avtale om fusjon.

1. april

Bytteforholdet ble fastsatt til 6,2 DnB-aksjer pluss 43 kroner per aksje i Gjensidige NOR

For å sikre gjennomføring av fusjonen og etter tilbakemeldinger fra aksjonærene behandlet styrene i de to konsernene bytteforholdet på nytt og økte etter dette kontantvederlaget fra 23 til 43 kroner per aksje i Gjensidige NOR. Bytteforholdet ble opprettholdt på 6,2 aksjer i DnB mot én aksje i Gjensidige NOR. DnB kjøpte i april 5 211 600 aksjer i Gjensidige NOR ASA som et ledd i å sikre positivt vedtak om fusjonen. Samtidig forpliktet store aksjonærer seg til å stemme for fusjonen.

19. mai

Ekstraordinære generalforsamlinger i begge konsern stemte for fusjonsforslaget

De ekstraordinære generalforsamlingene i Gjensidige NOR og DnB stemte begge med klart flertall ja til forslaget om fusjon mellom de to konsernene. I Gjensidige NOR stemte aksjonærer med 85,55 prosent av aksjene som var representert på generalforsamlingen, for forslaget og 14,45 prosent mot. I DnB stemte 99,91 prosent for og 0,09 prosent mot fusjonsforslaget.

20. mai

Konsesjonssøknaden ble sendt til Finansdepartementet

Søknad om konsesjon til å fusjonere og etablere DnB NOR ble sendt til Finansdepartementet, og partene signaliserte ønske om en nær dialog med myndighetene. Planleggingen av fusjonen skjøt fart i organisasjonene samtidig som virksomhetene ble drevet videre med full oppmerksomhet på kundene.

19. august

Konkurransetilsynet varslet at det kunne bli aktuelt å forby fusjonen

Konkurransetilsynets foreløpige vurdering var at fusjonen mellom DnB og Gjensidige NOR ville føre til en vesentlig begrensning av konkurransen og dermed være i strid med konkurranselovens formål.

29. august

Kredittilsynet anbefalte fusjonen overfor Finansdepartementet på nærmere vilkår

Kredittilsynet sendte sin anbefaling til Finansdepartementet hvor de gikk inn for at de to konsernene på nærmere vilkår skulle få konsesjon til å fusjonere og danne finanskonsernet DnB NOR.

17. september

Gjensidige NOR og DnB svarte på Konkurransetilsynets varsel fra 19. august

Gjensidige NOR og DnB la frem et omfattende tilsvar hvor de uttrykte at de var uenige i flere av Konkurransetilsynets vurderinger.

7. november

Konkurransetilsynet sa ja til fusjon, med konkrete betingelser

Konkurransetilsynet stilte i sin endelige uttalelse en rekke vilkår for å godkjenne fusjonen mellom DnB Holding ASA og Gjensidige NOR ASA. Fusjonspartene aksepterte Konkurransetilsynets løsning. Betingelsene innebar blant annet salg av flere selskaper og eierandeler. De to selskapene vurderte det som mulig å oppfylle betingelsene uten å skade fusjonens industrielle begrunnelse.

28. november

Finansdepartementet ga konsesjon til etablering av finanskonsernet DnB NOR ASA

Med Finansdepartementets avgjørelse var alle formaliteter på plass for at en fusjon skulle kunne gjennomføres.

4. desember

Gjensidige NOR ASA og DnB Holding ASA fusjonerte

De to holdingselskapene Gjensidige NOR ASA og DnB Holding ASA fusjonerte, og DnB NOR ASA var et faktum.

5. desember

DnB NOR-aksjen notert på Oslo Børs

DnB NOR-aksjen ble notert på Oslo Børs for første gang. Åpningskursen var 43,00 kroner.

19. januar 2004

Bankene fusjonerte

De to bankene Gjensidige NOR Sparebank ASA og Den norske Bank ASA fusjonerte. Den nye enhetens navn er DnB NOR Bank ASA.

9. mars 2004

Livsforsikringsselskapene fusjonerte

De to livsforsikringsselskapene Vital Forsikring ASA og Gjensidige NOR Spareforsikring ASA fusjonerte. Den nye enhetens navn er Vital Forsikring ASA.

Arbeidet med å fusjonere kapitalforvaltningsselskapene og virksomheten for øvrig har gått videre for fullt etter at DnB NOR ASA ble etablert. Merkenavnene Gjensidige NOR og DnB vil operere side om side inntil fullstendig integrasjon er gjennomført høsten 2004.

Et historisk år

2003 blir stående som et historisk år i norsk finansnæring. Mens de øvrige skandinaviske land kom ut av bankkrisen tidlig på 90-tallet med store enheter som raskt fikk ambisjoner om å vokse i andre nordiske land, har ulike forsøk på å skape en norsk aktør av tilsvarende størrelse strandet – inntil 2003.

Nordlandsbanken ble tidlig i 2003 overtatt av DnB, mens DnB Holding ASA og Gjensidige NOR ASA fusjonerte 4. desember til DnB NOR. Med en markedsverdi på 58 milliarder kroner, en forvaltningskapital på 706 milliarder kroner, 1 192 milliarder kroner til forvaltning og 42 milliarder i egenkapital har Norge nå en finansenhet som er i den øverste skandinaviske divisjonen.

Store fusjoner egger ofte til motstand. Det har vi selvsagt opplevd også i vår prosess. Men jeg er særdeles tilfreds med å kunne fastslå at vi i langt større grad har hatt medspillere enn motstandere. La meg trekke frem noen viktige forhold:

- I fusjonsprosessen har ledelsen opplevd en enestående oppslutning og vilje hos våre medarbeidere til å delta positivt i å utvikle DnB NOR. Selvsagt har vi hatt ulike utgangspunkt og vurderinger, men målet til alle har vært å gjøre det nye konsernet mest mulig slagkraftig fra første dag. En særlig takk er det grunn til å gi de tillitsvalgte. De har bidratt til å etablere gode prosesser og en god lagånd fra dag én.

- Jeg vil også gjerne gi verbale blomster til våre myndigheter. Fra planen om å etablere DnB NOR ble kjent har det vært en positiv holdning og atferd fra det offisielle Norge.

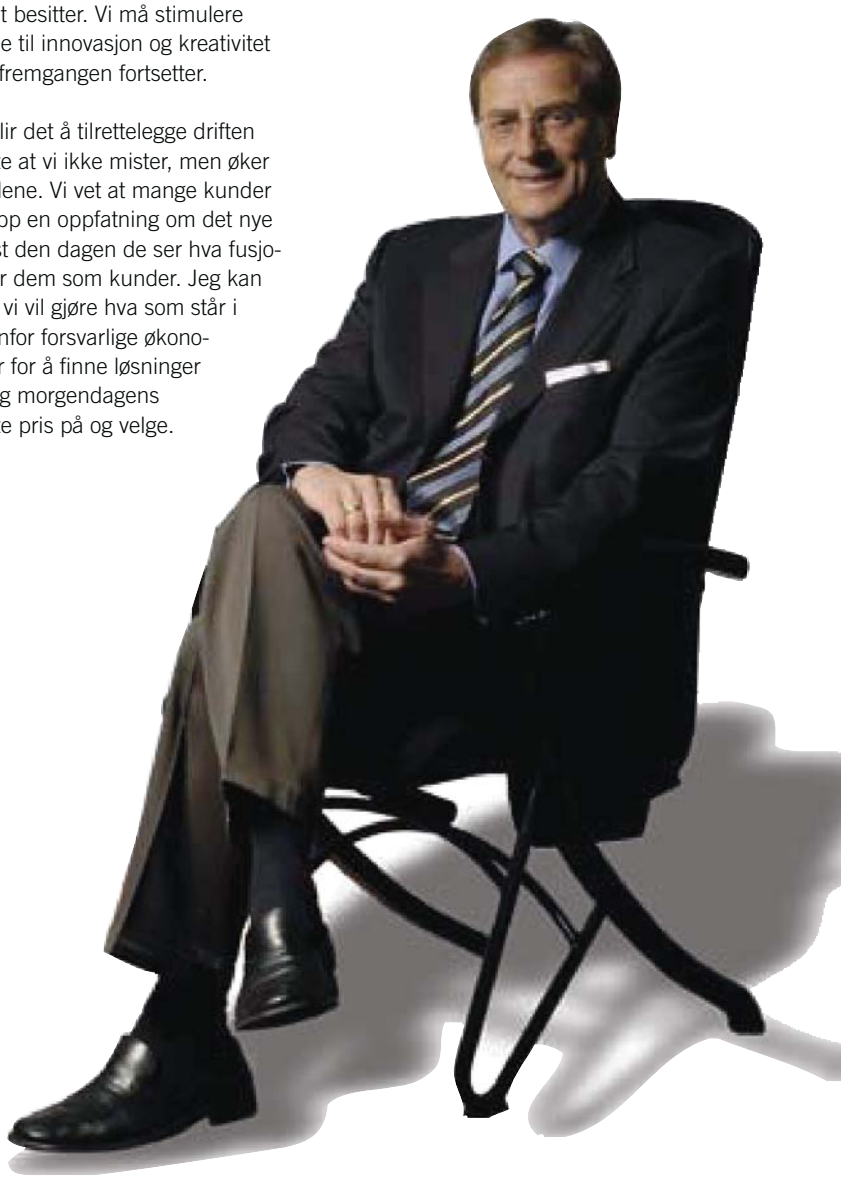
- Våre eiere ga med overveldende tilslutning sine stemmer til fusjonsplanen på ekstraordinære generalforsamlinger i mai. Kursutviklingen gjennom 2003 for Gjensidige NOR, DnB og DnB NOR-aksjene kan umulig ha fått dem til å angre. Og jeg er trygg på at våre eiere skal oppnå en konkurransedyktig avkastning også i de kommende årene.

Å integrere landets tidligere to største finanskonsern vil ta tid. Det er utfordrende å få to tidligere konkurrerende organisasjoner til å spille sammen. Vi skal gjennom betydelige kostnadsreduksjoner og omstillinger.

Min jobb som konsernsjef er å videreutvikle den uhyre verdifulle intellektuelle kapitalen som konsernet besitter. Vi må stimulere medarbeiderne til innovasjon og kreativitet slik at resultatfremgangen fortsetter.

Aller viktigst blir det å tilrettelegge driften på en slik måte at vi ikke mister, men øker markedsandelene. Vi vet at mange kunder vil gjøre seg opp en oppfatning om det nye konsernet først den dagen de ser hva fusjonen vil bety for dem som kunder. Jeg kan forsikre om at vi vil gjøre hva som står i vår makt innenfor forsvarlige økonomiske rammer for å finne løsninger som dagens og morgendagens kunder vil sette pris på og velge.

"Vi må stimulere medarbeiderne til innovasjon og kreativitet slik at resultatfremgangen fortsetter"

Årsberetning

Alle tall gjelder DnB NOR-konsernets samlede virksomhet i 2002 og 2003 (proforma regnskapstall) med mindre annet er angitt. Tallene er utarbeidet som om fusjonen skjedde 1. januar 2002.

I samsvar med krav i norsk regnskapslovgivning bekrefter styret at betingelsene for å avlegge regnskapet ut fra fortsatt drift er til stede.

Etableringen av DnB NOR

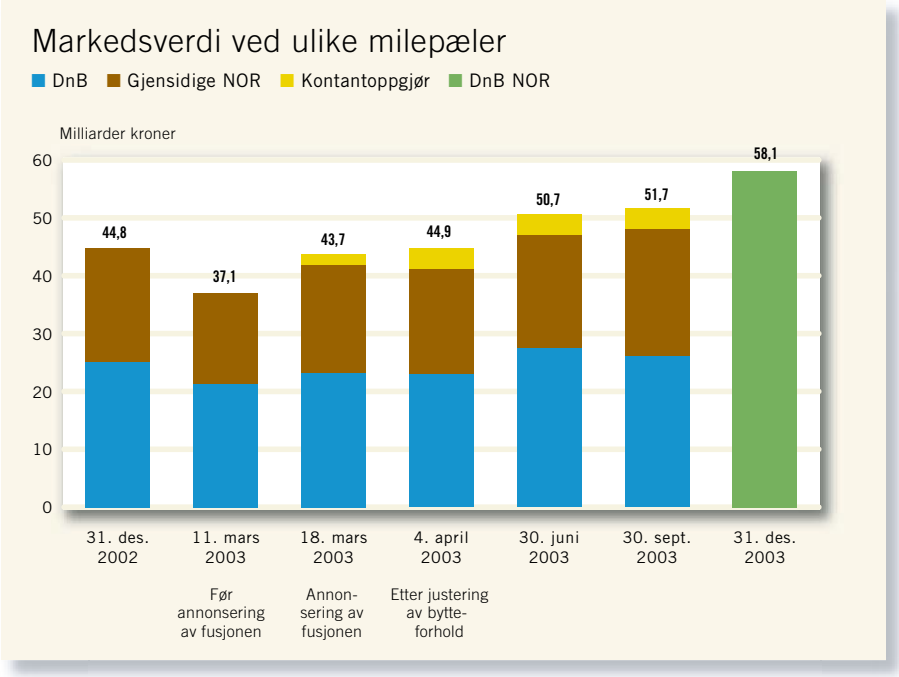
Det norske finansmarkedet er betydelig endret gjennom de senere årene. Det som før var avgrensede, nasjonale markeder, er blitt nordiske eller internasjonale. Nye teknologiske løsninger og myndighetenes fjerning av regelhindringer for grenseoverskridende virksomhet har bidratt til å styrke konkurransen i finansnæringen. Kundenes økende behov for nye produkter og bedre rådgivning krever større og mer kompetente enheter. Stordriftsfordelene innen finansnæringen er kommet tydeligere frem. Store nordiske aktører drar fordel av sin størrelse i denne nye konkurransesituasjonen, også i det norske markedet.

Det norske markedet er lite, relativt sett. Med dagens struktur innenfor finansnæringen vil norske finansforetak gradvis få større utfordringer i konkurransen med utenlandske aktører. Dette var utgangspunktet for at styrene i DnB Holding ASA og Gjensidige NOR ASA ønsket å fusjonere og utvikle et nytt, sterkt og mer konkurransekraftig finanskonsern.

Styret mener det er viktig for norsk næringsliv at det finnes en stor finansinstitusjon der konsernledelsen er lokalisert, og beslutningene fattes, i Norge. En stor norsk finansinstitusjon vil sikre kapitaltilgang til norsk næringsliv i konkurranse med andre store, nordiske aktører. De samfunnsmessige gevinstene ved en fusjon er vesentlige, og rasjonell drift er på sikt en forutsetning for å tilby konkurransedyktige betingelser og opprettholde lønnsomhet, til glede for kunder, eiere og medarbeidere.

Konsernets virksomhet skal være rettet mot det norske markedet. DnB NOR har likevel en størrelse og styrke som kan muliggjøre en ekspansjon utenfor Norge på områder hvor det nye konsernet har komparative fordeler.

Sammenslåingen av de to finanskonsernene gir betydelige synergieffekter og grunnlag for lønnsom vekst. En høy markedsverdi og en likvid aksje vil bidra til bedre kapitaltilgang. Slike forbedringer vil styrke konkurranseevnen og kombinere god avkastning til eierne med et mer konkurransekraftig tilbud til kundene og en tryggere og mer kompetanseutviklende arbeidsplass for de ansatte. Over tid vil det nye konsernet sikre arbeidsplasser og sørge for videreføring av norsk kompetanse innenfor finansiell sektor i Norge. Samtidig vil finanskonsernet få en størrelse som reduserer den finansielle sårbarheten, og som kan bidra til en bedre relativ prising av aksjene.

Fusjonsprosessen

18. mars 2003 inngikk styrene i Gjensidige NOR ASA og DnB Holding ASA avtale om fusjon. På ekstraordinære generalforsamlinger 19. mai vedtok eierne i de to konsernene fusjonsforslaget med overveldende flertall. Etter nær dialog med myndighetene fikk DnB Holding ASA og Gjensidige NOR ASA konsesjon fra Finansdepartementet til å fusjonere og etablere finanskonsernet DnB NOR ASA. De to holdingselskapene Gjensidige NOR ASA og DnB Holding ASA fusjonerte 4. desember, og 5. desember ble DnB NOR-aksjen notert på Oslo Børs.

Aksjonærenes tilslutning

Fusjonen mellom DnB og Gjensidige NOR har vært basert på en sammenslåing av likeverdige parter. Styrene i begge konsern vurderte en sammenslåing som den beste løsningen for eiere, kunder og ansatte. Flere eiergrupperinger uttrykte likevel motstand mot fusjonen fordi de mente de kunne få mer for Gjensidige NOR-aksjen gjennom andre alternativer enn en fusjon. Aksjonærenes holdning til fusjonen ble endret ved at styrene etter ny behandling ble enige om at kontantvederlaget skulle økes fra 23 til 43 kroner per aksje, mens bytteforholdet i fusjonen fortsatt skulle være 6,2 aksjer i DnB.

I forbindelse med at nytt fusjonsvederlag ble foreslått forpliktet Sparebankstiftelsen og Gjensidige NOR Forsikring seg til å stemme for fusjonen og til ikke å selge sine aksjer innen to år dersom fusjonsforslaget skulle bli nedstemt. Blant DnBs største aksjonærer uttrykte både Bankinvesteringsfondet og Fidelity Investments sin støtte til fusjonsforslaget. I tillegg kjøpte DnB i april en større aksjepost i Gjensidige NOR for å sikre at fusjonen gikk gjennom i de ekstraordinære generalforsamlingene 19. mai. DnB solgte i etterkant de ervervede aksjene i markedet med en gevinst på 160 millioner kroner, som reduserte det samlede utlegget og beregnet goodwill i transaksjonen.

Det ble også inngått en avtale mellom Sparebankstiftelsen og Bankinvesteringsfondet om å stemme likt i saker av stor betydning for DnB NOR i en periode frem til oktober 2004. I samme periode forventes det at staten vil øke sin eierandel til de 34 prosent som Stortinget har bestemt at staten skal sitte med.

Strategiske samarbeidsavtaler

DnB NOR vil videreføre et langsiktig strategisk samarbeid med Gjensidige NOR Forsikring. Avtalen vil sluttforhandles i 2004 og blant annet inneholde mål og retningslinjer for gjensidig salg av de to konsernenes produkter.

16 regionale og lokale sparebanker har sluttet seg til en samarbeidsavtale med DnB NOR. Avtalen innebærer blant annet samarbeid om IT, produktutvikling og innkjøp, men omfatter ikke markedsmessig samarbeid. Gjensidige NOR hadde lang erfaring med sparebanksamarbeidet, som har tilført alle parter stordriftsfordeler og kostnadsbesparelser.

Konsesjonsbehandlingen

Konkurransetilsynet varslet 19. august i sin foreløpige vurdering at det kunne bli aktuelt å fatte vedtak om å forby fusjonen. Tilsynet mente at fusjonen mellom DnB og Gjensidige NOR ville føre til en vesentlig begrensning av konkurransen i strid med konkurranselovens formål. Fusjonspartene var uenige i flere av Konkurransetilsynets vurderinger. I et omfattende tilsvar til Konkurransetilsynets rapport ga fusjonspartene sine kommentarer og en grundig redegjørelse for analysen av konkurransemessige virkninger og samfunnsmessige effektivitetsgevinster ved fusjonen.

Konkurransetilsynet kom 7. november med sin endelige uttalelse, hvor de ga sitt samtykke til fusjon på visse vilkår. Betingelsene innebar salg av flere selskaper og eierandeler. Tilsynet krevde at de banklokaler og bedriftssentre som skulle legges ned, skal kunne overtas av konkurrenter. Videre ble det stilt krav til at Aktiv Eiendomsmegling, Postbanken Eiendomsmegling, Elcon Finans og Gjensidige NOR Fondsforsikring må selges. Avtalene med Gjensidige NOR Forsikring og samarbeidende sparebanker skal ikke utelukke at disse selskapene kan distribuere produkter fra andre leverandører.

Styrene oppfattet kravene som akseptable og mente at betingelsene kunne oppfylles uten å skade fusjonens industrielle begrunnelse.

Myndighetenes rolle

De to konsernene gikk tidlig i nær dialog med myndighetene, og styret har oppfattet prosessen som ryddig og konstruktiv. Det var stor vilje fra myndighetenes side til å prioritere arbeidet med fusjonssøknaden, og de endelige fusjonsbetingelsene gir etter styrets oppfatning et godt grunnlag for virksomheten.

Ansattes representanter

Styrene anså det som viktig å ha en nær dialog med de ansattes representanter gjennom hele prosessen og er meget tilfreds med at disse tidlig gikk inn for fusjonsplanene. Det nye konsernet vil etter tre år ha rundt 1 600 færre medarbeidere enn de to konsernene hadde til sammen før fusjonen. De ansatte har fått gjennomslag for berettigede krav i prosessen. Styret innser at en slik nedbemanningsprosess kan være vanskelig, men er likevel overbevist om at fusjonen over tid vil sikre arbeidsplasser.

Oppmerksomhet på drift gjennom fusjonsprosessen

Den nye konsernledelsen tiltrådte på fusjonstidspunktet 4. desember 2003. Frem til dette hadde en arbeidsgruppe bestående av DnB NORs styreleder, konsernsjef og de to visekonsernsjefene det overordnede ansvar for fusjonsprosessen, både internt og i dialogen med myndighetene.

Gjennom hele fusjonsprosessen opptrådte de to finanskonsernene som konkurrenter.

Styrende organer

DnB NOR vil sikre god eierstyring og selskapsledelse gjennom likebehandling av aksjonærer, overholdelse av lover, regler og etiske standarder og ved å legge til rette for valg av uavhengige og kvalifiserte styremedlemmer. DnB NORs samlede styrings- og kontrollsystem skal sikre eiernes, de ansattes og andre eksterne parters interesser i DnB NOR. Konsernet følger i hovedtrekk den norske anbefalingen om eierstyring og selskapsledelse, som et bredt utvalg av landets næringslivsorganisasjoner har sluttet seg til.

Praktisk gjennomføring

Den praktiske gjennomføringen av fusjonen vil ta tid. Konsernselskaper skal fusjoneres, innplassering av medarbeidere skal gjennomføres, IT-systemer skal integreres, og produkter, tjenester, systemer og rutiner skal samkjøres. Markedet vil derfor ikke oppleve et fullt ut fusjonert DnB NOR før i 2005. Styret legger stor vekt på betydningen av å ivareta kundenes behov på en god måte i hele denne perioden, slik at fusjonen oppleves som positiv også av kundene.

Sikringsfond

Det arbeides med en sammenslåing av Forretningsbankenes sikringsfond og Sparebankenes sikringsfond. I Finansdepartementets vilkår for DnB NOR Bank-fusjonen av 19. desember godtok departementet under visse vilkår at de to bankene Den norske Bank ASA og Gjensidige NOR ASA fusjonerte før sammenslåingen av sikringsfondene var gjennomført.

Disse vilkårene innebar blant annet at Forretningsbankenes sikringsfond skulle stille en garanti overfor Sparebankenes sikringsfond. I tillegg måtte Den norske Bank stille en garanti overfor det samme sikringsfondet som tilsvarer ansvarsøkningen Sparebankenes sikringsfond får gjennom fusjonen av de to bankene. Disse vilkårene ble oppfylt, og bankfusjonen ble gjennomført 19. januar 2004.

Strategi

DnB NOR er Norges ledende finanskonsern, og det er konsernets sterke stilling overfor kunder i Norge som er fundamentet for den videre utviklingen. Samtidig har konsernet ressurser og en størrelse som muliggjør vekst utenfor Norge på områder hvor erfaring og kompetanse fra den norske virksomheten gir konkurransekraft i et nordisk og internasjonalt perspektiv. DnB NOR-konsernet skal i perioden 2004-2006 realisere betydelige synergieffekter på kostnadssiden som en følge av fusjonen. Dette vil ha stor oppmerksomhet.

Arbeidet med å utvikle og styrke kunderelasjonene er viktig. Fleksible og godt utbygde distribusjonsløsninger, kompetent rådgivning, kryssalg, produktutvikling og beslutningsmyndighet nær kunden er viktige virkemidler i dette arbeidet. DnB NOR har Norges største kundebase og distribusjonsnett. Samtidig tilbyr konsernet alle typer finansielle produkter og løsninger. Dette gir grunnlag for å bli den aktøren som best tilfredsstiller kundenes samlede finansielle behov.

Konsernet vil videreutvikle en nordisk strategi innenfor områder hvor konsernet

har konkurransemessige fortrinn. Dette kan blant annet være basert på kunderelasjoner, produktkompetanse og bransjekompetanse. Konsernet har i dag en sterk nordisk posisjon innenfor kapitalforvaltning. På samme måte skal den internasjonale strategien utvikles. Konsernet er ledende på internasjonal shipping. Også innenfor energi og fiskeri har konsernet sterk kompetanse og internasjonal tilstedeværelse. Når internasjonale kunder gjør forretninger i Norge knyttet til verdipapirhandel, internasjonale betalinger og verdipapirtjenester, skal DnB NOR være den naturlige samarbeidspartner.

Det nye konsernet har startet arbeidet med å etablere et grunnlag for felles bedriftskultur. Dette skal resultere i felles kjerneverdier, felles verdigrunnlag og felles ledelsesprinsipper. Dette arbeidet er knyttet nært sammen med utviklingen av merkevaren DnB NOR og videreutviklingen av de øvrige merkevarene. Samlet er dette grunnpilarene i den satsing på organisasjons- og lederutvikling som vil finne sted. Motiverte og kompetente ledere og medarbeidere vil være avgjørende for å nå konsernets mål.

DnB NORs finansielle målsetting er å skape aksjonærverdier gjennom en egenkapitalavkastning og aksjekursutvikling som er konkurransedyktig i forhold til nordiske konkurrenter. Konkret er dette uttrykt gjennom følgende mål:

- Egenkapitalavkastningen skal være over 14 prosent p.a. etter skatt, men før goodwillavskrivninger.
- Kjernekapitaldekningen skal være på om lag 7 prosent. Det legges til grunn at rundt halvparten av konsernets overskudd vil utbetales som utbytte, forutsatt at soliditeten er på et tilfredsstillende nivå.
- Bankvirksomheten har en målsetting om rating på AA-nivå for ordinære langsiktige innlån.

Det pågår et arbeid for å videreutvikle konsernets strategi. Dette omfatter både kulturbyggende aspekter så vel som strategiske prioriteringer for det nye konsernet. Videreutvikling av strategien vil behandles i styret i løpet av våren 2004.

Virksomheten i 2003

2003 ble et meget aktivt år for DnB NOR. Selv om virksomheten i vesentlig grad ble preget av fusjonsforberedelsene, var det først og fremst konsentrasjon om normal drift og vanlig kundeaktivitet i alle enheter. Hensynet til kundene ble gitt høyeste prioritet. De fusjonerte selskapene oppnådde fremgang i de fleste markedssegmenter.

Ved inngangen til året stod verdensøkonomien overfor store utfordringer. Den svake internasjonale utviklingen i 2002 fortsatte i første kvartal 2003. Frykt for krig i Irak dempet det allerede svake økonomiske aktivitetsnivået. Bedriftene konsentrerte seg om å konsolidere sin finansielle stilling, og arbeidsledigheten var stigende og pessimismen økende i husholdningssektoren. Etter avslutningen av krigshandlingene i Irak i april ble imidlertid usikkerheten gradvis avdempet og erstattet med stigende forventninger til fremtiden.

Et lavere norsk rentenivå og reduserte renteforskjeller mot utlandet førte til lavere kronekurs målt mot de fleste valutaer. Dette reduserte gjeldsbyrden for mange bedrifter og styrket norske bedrifters konkurranseposisjon mot utlandet.

Det lave rentenivået førte til at etterspørselen etter boliglån var høy gjennom hele året. Tidlig i 2003 viste boligprisene en viss tilbakegang, men fra mai var det en klar prisøkning. Det var også en nedgang i arbeidsledigheten mot slutten av 2003. Den tidligere nedadgående prisutviklingen for næringseiendommer stagnerte ved slutten av året, og det var klare tegn til bedring i prisnivået.

Fallende rentenivå i Norge og i utlandet ga både muligheter og utfordringer for DnB NOR. Rentenivået i Norge kom i løpet av 2003 så langt ned at det var vanskelig å gjennomføre rentereduksjoner på innskuddskonti i samme grad. Det innebar at bankenes inntjening på innskuddsmidler ble redusert. Videre ga det reduserte rentenivået også en lavere direkteavkastning på egenkapitalen, selv om det ble noe motvirket av lavere finansieringskostnader på uforrentede eiendeler.

Etter flere år med fall i aksjekurser over hele verden snudde utviklingen i andre kvartal 2003. Dette ga større interesse for aksjeinvesteringer og bedret inntjeningsgrunnlag for flere av forretningsområdene.

Virksomheten innen kapitalforvaltning fikk en sterk fremgang i 2003. Høyere verdier på forvaltede midler på grunn av oppgang i aksjekurser og redusert kronekurs bidro til høyere inntjening. Samtidig ble det foretatt en betydelig omlegging av virksomheten ved samling av like funksjoner på tvers av de geografiske områdene. Det ble oppnådd en vesentlig kostnadsreduksjon. Fusjonen mellom Gjensidige NOR og DnB innebar lederskifter på flere nivåer, men ble gjennomført uten påvirkning på organisasjonens effektivitet.

DnB NOR oppnådde en markert fremgang i salg av andre tjenester enn tradisjonelle utlån og innskudd i 2003. Det var en betydelig vekst i spareavtaler og økt volum av betalingstransaksjoner. Økningen gjaldt elektroniske transaksjoner, mens omfanget av manuelle transaksjoner gikk ned. Store endringer i valutakurser og rentenivåer gjennom året ga grunnlag for et høyt aktivitetsnivå i handel med valuta- og renteinstrumenter. Interessen for kurssikring var stor blant kundene.

Gjennom tiltak som var igangsatt av de to fusjonspartnerne i tidligere perioder, samt tiltak som ble iverksatt i sammenheng med den varslede fusjonen mellom Gjensidige NOR og DnB, ble den samlede bemanningen redusert med 542 årsverk i løpet av 2003. Det ble innført ansettelsesstopp i begge konsern ved halvårsskiftet. Fusjonsprosessen har vært administrert av et eget prosjekt i form av et integrasjonsutvalg, hvor de ansattes tillitsvalgte har spilt en vesentlig rolle i kvalitetssikring av prosessen. Styrene i de to fusjonerende konsernene fulgte arbeidet nøye, og det nye styret vil følge opp arbeidet på tilsvarende måte.

Bedringen i norsk og internasjonal økonomi samt økt aktivitet og investeringsvilje i næringslivet ga en klar reduksjon i bankenes tap og mislighold mot slutten av 2003. DnB NOR deltok aktivt i restruktureringen av deler av norsk næringsliv i 2003, spesielt innen fiskeoppdrett. Det ble oppnådd en bedre balanse mellom produksjon og etterspørsel av oppdrettslaks, som ga en positiv prisutvikling i siste del av 2003. Tapene i 2003 ble totalt sett om lag på normalt nivå og viste en fallende tendens mot slutten av året.

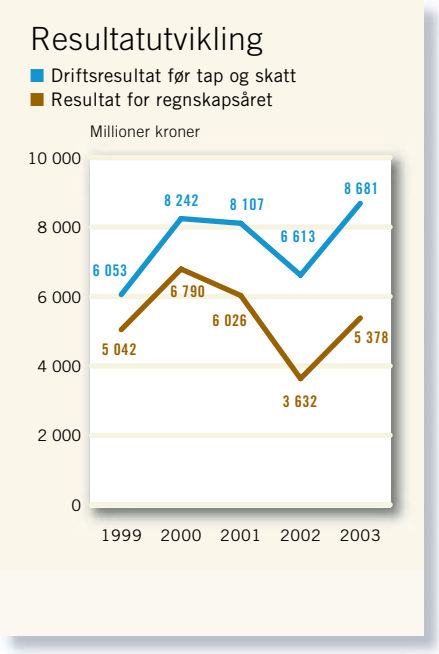
I første kvartal 2003 overtok Den norske Bank Nordlandsbanken ASA etter at sistnevnte fikk problemer på grunn av store tap på utlån mot slutten av 2002. Integreringen i konsernet ble igangsatt i mars. Overtagelsen ble mer krevende enn opprinnelig antatt, blant annet fordi krisen i fiskeoppdrett ga større tap enn tidligere anslått. Det ble tidlig klart at det ville være behov for rask integrering og tilpasning av kredittvirksomheten i Nordlandsbanken til konsernets rutiner og praksis innen området. Det ble overført kredittkompetanse fra DnB til Nordlandsbanken, og Nordlandsbankens Oslokontor ble overført til Den norske Bank. Nordlandsbanken vil etter endringene konsentrere virksomheten om lokalmarkedet i Nordland.

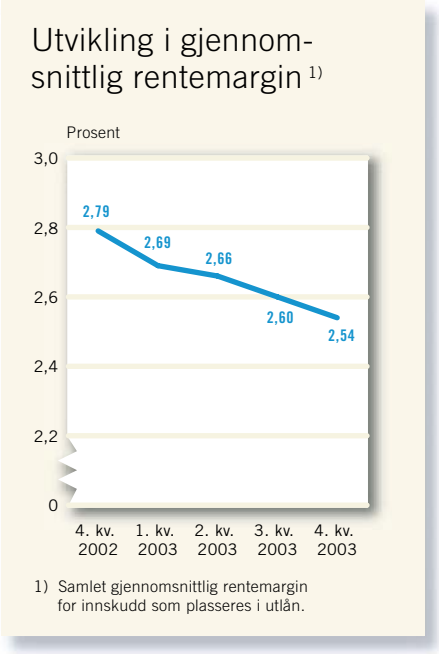
DnB NOR opprettet i 2003 et datterselskap i New York som skal drive med rådgivningstjenester til det amerikanske markedet på områder hvor DnB NOR har spesiell kompetanse. I februar 2004 ble det opprettet et representasjonskontor i Shanghai. I april åpnes en filial i Helsinki, som først og fremst skal betjene norske bedriftskunder i utlandet.

DnB NOR-aksjen hadde på sammenlignbar basis en økning i samlet markedsverdi inklusive utbytte på 19,1 milliarder kroner i løpet av 2003, tilsvarende 44,7 prosent. Ved utgangen av året hadde aksjen en markedsverdi på 58,1 milliarder kroner, som var 9,1 prosent av den totale verdien av alle selskapene på Oslo Børs. I januar 2004 var DnB NOR-aksjen den fjerde mest omsatte aksjen på børsen.

Styret i DnB NOR ASA avholdt sitt første møte 4. desember 2003. Ved utgangen av januar var det avholdt til sammen tre styremøter, som blant annet behandlet etiske regler for DnB NOR og utpekte konsernets revisjonskomité. Oppfølging av fusjonsarbeidet vil være et fast tema på styremøtene i DnB NOR.

Det ble i 2003 lagt ned betydelige ressurser i organisasjonen på forberedelser til fusjonen. Styret ønsker å takke hver enkelt medarbeider for meget god innsats i et hektisk år, som har bidratt til at fusjonsarbeidet har gått fremover i samsvar med planene.

Redegjørelse for årsregnskapet

DnB NOR-konsernets offisielle resultat for 2003, som kun omfatter resultatet for DnB, utgjorde 3 017 millioner kroner. Tilsvarende resultat for 2002 utgjorde 2 334 millioner kroner. Fusjonen mellom DnB og Gjensidige NOR ble gjennomført etter oppkjøpsmetoden med regnskapsmessig virkning fra 31. desember 2003.

På proforma basis oppnådde DnB NOR-konsernet et resultat etter skatt på 5 378 millioner kroner i 2003, mot 3 632 millioner i 2002. Proformatallene omfatter både DnBs og Gjensidige NORs virksomhet fra 1. januar 2002, mens Nordlandsbanken er innarbeidet kun i 2003-tallene. I det etterfølgende kommenteres kun proforma regnskapstall.

Årsresultatet for den samlede virksomheten tilsvarer en egenkapitalavkastning eksklusive goodwillavskrivninger på 14,3 prosent for 2003, mot 10,2 prosent året før. Tilsvarende resultat per aksje utgjorde henholdsvis 4,61 og 3,19 kroner. Etter goodwillavskrivninger utgjorde egenkapitalavkastningen 12,7 prosent i 2003 og 8,9 prosent i 2002, mens resultat per aksje var 4,11 og 2,77 kroner.

Inntekter

Samlede inntekter utgjorde 22 091 millioner kroner, mot 19 545 millioner i 2002, som tilsvarer en økning på 13 prosent. Økningen skyldtes overtagelsen av Nordlandsbanken og økt aktivitet i forretningsområdene.

Netto renteinntekter ble redusert med 98 millioner kroner fra 2002 til 2003. Kjøpet av Nordlandsbanken bidro isolert sett til å øke renteinntektene med 451 millioner kroner. Annen vekst i utlån og innskudd økte renteinntektene med til sammen 901 millioner kroner, mens reduserte margininntekter fra kunder ga en reduksjon på 146 millioner. Dette skyldtes betydelig reduksjon i pengemarkedsrenter gjennom 2003 og press på innskuddsmarginene. I gjennomsnitt ble rentemarginene redusert med 0,18 prosentpoeng fra 2002 til 2003. Netto renteinntekter ble også negativt påvirket av fall i gjennomsnittlig dollarkurs i 2003 målt mot 2002, som svekket inntektene med 147 millioner kroner. Andre virkninger på rentenettoen, herunder lavere direkteavkastning på egenkapitalen målt som renteinntekt ved plassering i pengemarkedet og høyere netto finansieringskostnader for misligholdte lån, svekket renteinntektene med totalt 1 155 millioner kroner.

Netto andre driftsinntekter utgjorde 8 302 millioner kroner i 2003, som var en fremgang på 2 644 millioner fra året før. Overtagelsen av Nordlandsbanken ga en økning i inntektene på 119 millioner kroner. Det var en bedring i bidragene fra livsforsikringsvirksomheten i 2003 på 1 031 millioner kroner sammenlignet med 2002. Fremgangen skyldtes i første rekke bedre avkastning på finansinvesteringene. Høyere kurser økte inntektene fra bankenes aksjeinvesteringer med 530 millioner kroner. Det ble oppnådd meget god fremgang i handel med valuta- og renteinstrumenter i 2003, i første rekke som følge av økning i kundehandelen. Kursgevinster fra handel med valuta og rentederivater økte isolert sett med 533 millioner kroner, men inntektsutviklingen må sees i sammenheng med en reduksjon på 260 millioner kroner i renteinntekter fra balanseposter knyttet til samme virksomhet.

Stigende markedsverdier på kapital til forvaltning for kunder, høyere valutakurser og overtagelsen av Skandia Asset Management fra 1. juni 2002 ga en økning i provisjonsinntekter fra kapitalforvaltningsvirksomheten på 114 millioner kroner fra 2002 til 2003. Videre ga større aktivitet i finansmarkedet 102 millioner kroner i merinntekter fra rådgivningstjenester og emisjonsvirksomhet. Inntekter fra betalingsformidling økte med 68 millioner kroner, som skyldtes høyere transaksjonsvolumer. Det var også en økning i inntektene fra eiendomsformidling på 65 millioner kroner, etter omsetningsvekst i konsernets meglerselskaper. Økt salg av forsikringstjenester og andre finansielle tjenester gjennom konsernets nettverk i Norge ga til sammen 82 millioner kroner i høyere inntekter.

Driftskostnader

Sum driftskostnader utgjorde 13 410 millioner kroner i 2003, en økning på 479 millioner sammenlignet med året før. Økningen på 3,7 prosent skyldtes overtagelsen av Nordlandsbankens virksomhet i 2003 og helårseffekten av overtagelsen av Skandia Asset Management, som ble overtatt i juni 2002. Til sammen utgjorde disse kostnadsøkningene 607 millioner kroner, slik at det var en underliggende reduksjon i driftskostnadene på 128 millioner kroner. Kostnadsgraden målt som samlede kostnader i for-

hold til inntekter utgjorde 57,9 prosent før goodwillavskrivninger i 2003, mot 63,6 prosent i 2002.

De ordinære driftskostnadene økte fra 12 537 millioner til 13 191 millioner kroner. De ordinære kostnadene målt i forhold til inntektene utgjorde 57 prosent i 2003, mot 61,7 prosent året før. Det var stram kostnadsstyring i begge de fusjonerende konsernene, samtidig som det ble oppnådd synergieffekter knyttet til fusjonen allerede i 2003-regnskapet, blant annet ved at nyansettelser og markedsføringstiltak ble utsatt.

Kostnader i forbindelse med restrukturering, nedskrivninger og lignende utgjorde 219 millioner kroner i 2003, mot 394 millioner ett år tidligere. Dette omfattet også avsetninger til ansattes fond, som utgjorde 114 millioner kroner i 2003, mot 46 millioner i 2002. I tillegg ble det avsatt 8 millioner kroner i 2003 og 4 millioner i 2002 innenfor Liv og pensjon.

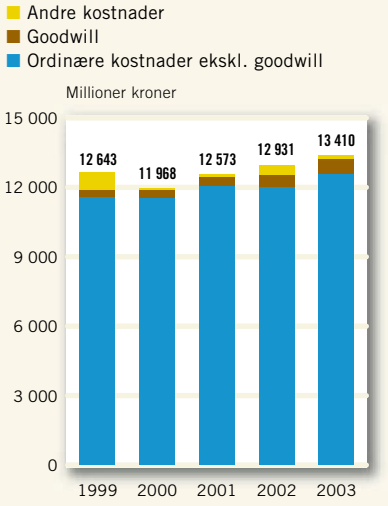
I tillegg til restruktureringsutgifter som ble kostnadsført i regnskapet, ble det avsatt 76 millioner kroner til restruktureringstiltak direkte i balansen ved overtagelsen av Nordlandsbanken og ytterligere 930 millioner kroner ved sammenslåingen mellom DnB og Gjensidige NOR. Sistnevnte avsetning vil øke med ytterligere 930 millioner kroner som vil bli resultatført når det nye styret har behandlet en fullstendig restruktureringsplan som også omfatter virksomheten i DnB, som i regnskapsmessig sammenheng er overtagende part i fusjonen.

Misligholdte og tapsutsatte engasjementer

Tapene i 2003 utgjorde netto 1 891 millioner kroner, mot 1 023 millioner i 2002. Tapene var i 2003 på nivå med beregnet normalisert tapsnivå over en konjunktursyklus. Økningen fra 2002 skyldtes økning i nye tap som særlig var knyttet til overtatte fiskeriengasjementer, bygg og anleggsvirksomhet, tjenesteyting og industri. DnB NOR bidro aktivt i refinansieringen og restruktureringen av fiskeriengasjementer i 2003.

Misligholdte og tapsutsatte engasjementer i personmarkedet ble redusert med 190 millioner kroner i løpet av 2003. I bedriftsmarkedet økte sum misligholdte og tapsutsatte engasjementer innenfor fiske og fangst, mens volumet ble redusert innenfor de fleste andre næringer. Det ble arbeidet aktivt med å sikre verdier knyttet til svake engasjementer. Sum misligholdte, tapsutsatte og overtatte engasjementer ble redusert med 279 millioner kroner i 2003. Det ble ikke foretatt endringer i uspesifiserte tapsavsetninger i 2003.

Kostnadsutvikling

Kostnadene økte med 269 millioner kroner i 2002 som følge av oppkjøpet av Skandia Asset Management og 434 millioner kroner i 2003 som følge av oppkjøpet av Nordlandsbanken.

Langsiktige investeringer i verdipapirer

Netto gevinst på langsiktige investeringer i verdipapirer utgjorde 224 millioner kroner i 2003, mens det i 2002 var et netto tap på 316 millioner. Investeringen i Storebrand ble nedskrevet med 468 millioner kroner i 2002. I 2003 reduserte DnB NOR-konsernet sin investering i selskapet, og det er foretatt ytterligere nedsalg i 2004 i samsvar med konsesjonsvilkårene fra Kredittilsynet. Gjenværende investering var ved årsskiftet bokført til 43,30 kroner per aksje, tilsvarende børskurs. Kursutviklingen for Storebrand-aksjen gjennom 2003 og nedsalg ga salgsgevinster og tilbakeføring av tidligere nedskrivninger på til sammen 209 millioner kroner.

Skatt

DnB NOR-konsernet fikk en samlet skattekostnad på 1 636 millioner kroner for 2003, som tilsvarer 23 prosent av driftsresultat før skatt. I 2002 var skattekostnaden 1 642 millioner kroner, som utgjorde 31 prosent av driftsresultat før skatt.

Endringen i skatteprosenten skyldes i hovedsak variasjoner i resultatbidrag fra livsforsikringsselskapene Vital Forsikring og Gjensidige NOR Spareforsikring, som blir behandlet etter egenkapitalmetoden i konsernets regnskap. Den spesielt lave skattebelastningen i 2003 skyldtes i første rekke at Sentalskattekontoret for Storbedrifter ga Den norske Bank ASA aksept for rettelse av ligningen for tidligere års regnskaper med en samlet reduksjon i skattekostnaden på 180 millioner kroner.

DnB NOR-konsernet venter et normalisert skattenivå fremover på 27 prosent av driftsresultatet før skatt.

Utlån og innskudd

Sum utlån i konsernets balanse utgjorde 557,5 milliarder kroner ved utgangen av 2003, mot 488,2 milliarder ett år tidligere. Nordlandsbanken, som ble overtatt i første kvartal 2003, tilførte konsernet et volum på 24 milliarder kroner i utlån. Den underliggende veksten i utlån i den øvrige virksomheten var på 8,8 prosent i 2003.

Kombinasjonen av lav kredittetterspørsel og en restriktiv utlånspolitikk ga en utlånsvekst i bedriftsmarkedet på 2,2 prosent i 2003. I personkundesegmentet hadde DnB NOR en utlånsvekst på 15 prosent. Nærmere 80 prosent av veksten gjaldt lån med sikkerhet i bolig. Slike utlån utgjorde 87 prosent av DnB NORs utlån til segmentet ved utgangen av 2003.

Bankinnskuddene økte fra 318 til 336 milliarder kroner i 2003. Av dette kom 9,2 milliarder kroner fra overtagelsen av Nordlandsbanken. Innskuddsdekningen ble redusert fra 65,1 prosent til 60,2 prosent ved utgangen av 2003. Lav norsk innskuddsrente sammen med oppgangen i aksjemarkedet har styrket etterspørselen etter alternative spareformer på bekostning av tradisjonell banksparing. Redusert innskuddsdekning og overtagelse av virksomhet økte konsernets behov for annen finansiering, og verdipapirgjelden økte fra 139 til 182 milliarder kroner i løpet av 2003.

Kapital til forvaltning

Ved siden av innskudd i balansen forvaltet DnB NOR-konsernet sparemidler for kunder i form av fond, forsikringsplasseringer og lignende på til sammen 483 milliarder kroner ved utgangen av 2003. Dette var en økning på 71 milliarder kroner det siste året. Plasseringer i fond viste en økning på 73 milliarder kroner, hvorav 39 milliarder skyldtes verdistigning på aksjer og 32 milliarder økning i verdien av plasseringer i utenlandsk valuta omregnet til norske kroner. Ut over dette var det en netto tilgang på nye midler til forvaltning på 2 milliarder kroner.

Risikoforhold

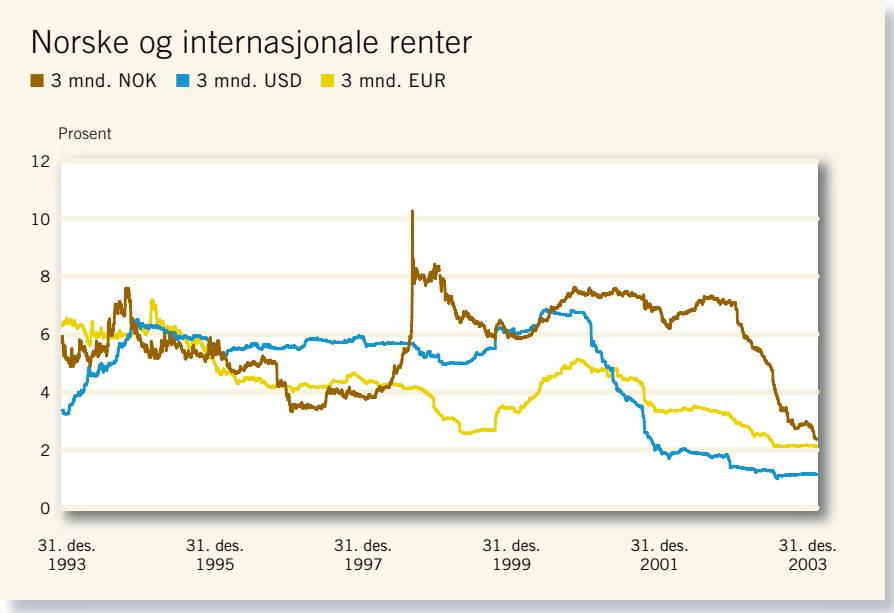
2003 ble preget av store svingninger i renter, valuta- og aksjekurser. Antall konkurser var det høyeste siden 1992. DnB NOR har på grunn av moderat risikoprofil og aktiv risikostyring likevel kommet igjennom året uten spesielt store tap og negative overraskelser. Kredittapene lå omtrent på det som er beregnet som et normalisert nivå. Selv om tapene knyttet til enkeltnæringer som

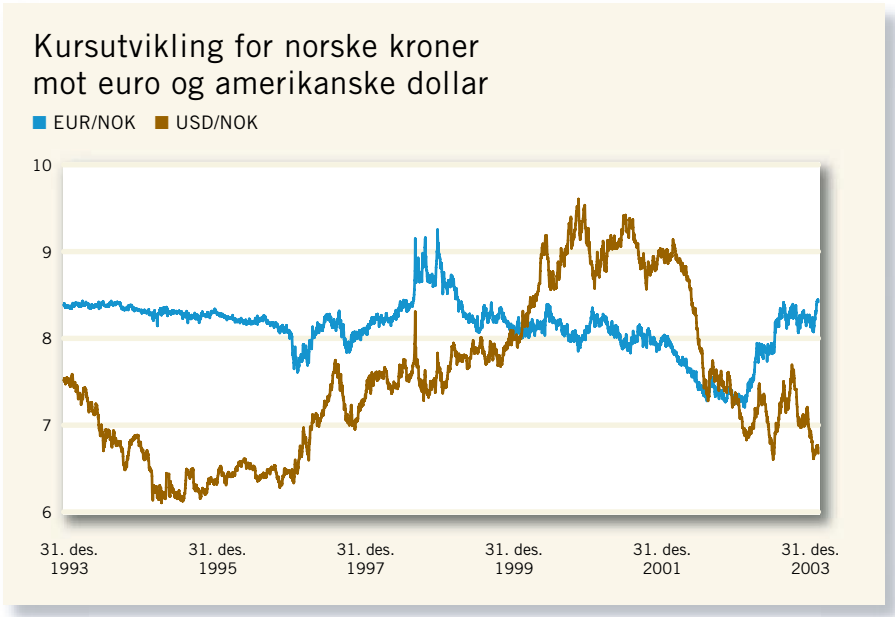
fiskeoppdrett har vært betydelige, har andre sektorer som for eksempel shipping hatt svært lave tap eller netto tilbakeføringer av tidligere tapsavsetninger. Mens konkurranseutsatt næringsliv hadde det vanskelig i 2002 og 2003, viste andre deler av norsk økonomi en stabil trend. Den offentlige budsjettpolitikken medvirket til dette, blant annet ved at svakere skatteinngang ble nøytralisert ved økt bruk av oljeinntekter. Norges Bank kuttet renten med hele 4,25 prosentpoeng i 2003, fra 6,5 til 2,25 prosent. Det norske rentenivået var ved utgangen av 2003 det laveste siden 1969. I løpet av 2003 svekket kronen seg med 15,4 prosent mot euro og 11,8 prosent mot en handelsveid kurv av valutaer. Det lave rentenivået og den svekkede norske kronen vil virke positivt på bedriftenes konkurranse- og gjeldsbetjeningsevne fremover.

Boligprisene steg med 1,8 prosent fra 2002 til 2003, og utlånsveksten til privatkunder var sterk selv før Norges Bank senket renten. De ekstraordinære renteforholdene stiller krav til god kunderådgivning og robust kredittpolitikk for å ivareta kundenes og konsernets langsiktige interesser.

Fusjonen mellom DnB og Gjensidige NOR har gitt en mer differensiert kreditteksponering. Det har vært få felles store kunder, slik at de største engasjementene utgjør en vesentlig mindre andel av den samlede eksponering enn i de tidligere virksomhetene. Sektorkonsentrasjon på næringseiendom, shipping og fiskeri/havbruk er også blitt mindre. Kvaliteten på konsernets kredittportefølje vurderes som like god som for ett år siden, og normalisert tap er om lag uendret på 0,31 prosent av netto utlån til kunder.

For virksomheten innen livs- og pensjonsforsikring var 2003 et godt år med hensyn til oppnådde resultater. Aksjemarkedene traff et bunnivå i mars for deretter å stige jevnt og sterkt. Sammen med verdiøkning på obligasjoner som følge av rentefallet resulterte det i en verdijustert avkastning inklusive endringer i merverdi på anleggsverdipapirer på 11 prosent. Dette ga grunnlag for oppbygging av buffere i form av kursreserver på verdipapirer og tilleggsavsetninger, som til sammen utgjorde 7 339 millioner kroner for den sammenslåtte virksomheten i Vital Forsikring og Gjensidige NOR Spareforsikring ved utgangen av 2003. Den langsiktige effekten av lavere rentenivå er imidlertid negativ. Risikoen for eier knyttet til grunnlagsrenten i livsforsikringskontraktene er derfor større enn tidligere, selv om Finansdepartementet har bestemt at maksimal grunnlagsrente for ny opptjening fra 1. januar 2004 i forsikringsavtaler for kollektiv tjenestepensjon skal senkes fra 4 til 3 prosent.

DnB NOR har fastsatt lave rammer for egenposisjoner i rente- og valutamarkedene, som har gitt moderate resultatsvingninger. Volatile markeder har imidlertid gitt inntektsvekst knyttet til kunders økte behov for rente- og valutaprodukter. DnB NOR vil ha vesentlig lavere rammer for egne posisjoner enn summen av rammene i tidligere DnB og Gjensidige NOR. Gjennom året reduserte DnB NOR sin eksponering mot egenkapitalmarkedet, og netto egenkapitalinvesteringer i finansaksjer ble redusert med om lag 870 millioner kroner.

DnB NOR har sett høy grad av stabilitet i innlånsmarkedene, og ratingbyråene har hatt en positiv holdning til fusjonen. I 2004 vil det pålagte salget av Elcon Finans medføre et redusert behov for innlån på i underkant av 30 milliarder kroner og samtidig bedre konsernets kapitaldekning.

DnB NOR fikk i 2003 bare beskjedne tap i driften, såkalte operasjonelle tap. Det er høy oppmerksomhet knyttet til at gjennomføringen av fusjonen medfører ulike former for operasjonell risiko. Erfaringene med fusjonsprosessen så langt er imidlertid positive, og planlegging og oppfølging har virket etter sin hensikt.

Kjernekapitaldekningen for DnB NOR-konsernet ved utgangen av 2003 var 6,8 prosent og for bankkonsernet 7,2 prosent. Dersom Elcon Finans, Gjensidige NOR Fondsforsikring og eiendomsmeglingsselskapene tas ut av balansen til bokført verdi, vil kjernekapitalen øke med 0,3 prosentpoeng for konsernet og med 0,4 prosentpoeng for bankkonsernet. Styret vurderer derfor konsernets kapitalisering som til-

fredsstillende i forhold til de foreliggende risikoforhold og de mål konsernet har for risikoprofil og rating.

Forretningsområder

Bedriftsmarked

DnB NOR Bedriftsmarkeds resultat for 2003 var preget av god drift og kostnadskontroll.

Integrasjonen av Nordlandsbanken pågikk gjennom store deler av 2003. Porteføljen ble omstrukturert og kredittpolitikken samordnet. Shippingdivisjonens nye satsing innenfor maritim logistikk utviklet seg positivt i 2003, og det ble etablert nytt representasjonskontor i Shanghai i februar 2004. Bedriftsmarked registrerte i 2003 en sterk økning i etterspørselen etter DnB NORs internettjenester. Nye kort- og kontanthåndteringsløsninger for kundene i Norden ble etablert i 2003.

Resultat før tap og skatt utgjorde 4 855 millioner kroner, mot 4 563 millioner i 2002. I 2002 ble det inntektsført 215 millioner kroner i tilbakeførte renteinntekter i forbindelse med innfrielse av et misligholdt engasjement. For øvrig bidro Nordlandsbanken med 251 millioner kroner i økt resultat før tap og skatt.

Sterkt fallende rentenivå sammen med en større portefølje av nullstilte lån bidro til press på netto renteinntekter sammenlignet med 2002. Aktivitetsnivået innen corporate finance var moderat, mens økt rådgivning innenfor valuta- og renteprodukter ga 22 prosent høyere inntekter.

Tapene var forholdsvis høye i begynnelsen av 2003, men med en fallende tendens mot slutten av året. Kredittveksten i Norge var lav i 2003, og investeringsviljen i næringslivet ble redusert. Veksten i utlån og garantier i Bedriftsmarked var 3,2 prosent eksklusive Nordlandsbanken i 2003. I tillegg førte området en restriktiv utlånspolitikk hvor kvalitet og lav risiko ble prioritert fremfor vekst.

DnB NOR er en av verdens ledende shippingbanker og markedsleder innenfor bedriftsmarkedet i Norge. Gjennom etableringen av DnB NOR Markets Inc. i USA vil konsernet øke sitt tilbud ytterligere gjennom å tilby investeringsbanktjenester til internasjonale kunder. Bedriftsmarked er godt posisjonert blant små og mellomstore bedrifter i Norge og fikk mange nye kunder i 2003. Blant annet medførte oppkjøpet av Nordlandsbanken økt tilgang til næringslivet i de nordligste delene av landet.

Det forventes en positiv utvikling for norsk næringsliv i 2004. Bedriftsmarked vil imidlertid fortsatt føre en restriktiv utlånspolitikk. I april 2004 åpnes kontor i Helsinki. Denne etableringen kompletterer etableringene i Stockholm og København i det nordiske markedet. Internettbaserte tjenester mot næringslivet vil bli videreutviklet i 2004, og det ventes økt bruk av slike tjenester.

Personmarked

DnB NOR Personmarkeds resultat i 2003 var samlet sett tilfredsstillende, men gjentagende rentenedsettelser ga et sterkt marginpress på innskuddssiden i andre halvår. Aktivitetsnivået innenfor området var høyt. Forretningsområdet lanserte i 2003 en rekke nye spareprodukter som ble godt mottatt i markedet. Postbanken lanserte fordelsprogrammet Postbanken Leve, et tilbud som dekker kundenes dagligbankbehov til fordelaktige betingelser. Ny og forbedret internettportal ble introdusert.

Kjøpet av Nordlandsbanken styrket forretningsområdets posisjon i de nordlige landsdeler. Arbeidet med å integrere virksomheten i Nordlandsbanken med forretningsområdets øvrige virksomhet har kommet langt, blant annet gjennom innføring av felles kredittprosesser. Nordlandsbanken inngår ikke i proformatallene for 2002 og er

i kommentarene i avsnittet nedenfor holdt utenfor analysen.

Personmarked oppnådde et driftsresultat før tap og skatt på 2 371 millioner kroner i 2003. Sterkt marginpress på innskuddssiden og redusert rentefordel av allokert kapital som følge av lavere rentenivå ga renteinntekter på nivå med 2002 til tross for at volumutviklingen for både innskudd og utlån var god. Inntektene fra betalingsformidling, forsikringsprodukter, provisjon fra salg av garanterte spareprodukter og kundeprogrammer viste god utvikling. God kostnadsstyring ga en økning i kostnader i Personmarked på kun 1,4 prosent fra 2002 til 2003. Utlånstapene var beskjedne og utgjorde 283 millioner kroner. Volumet av tapsutsatte og misligholdte lån var på et tilfredsstillende nivå ved utgangen av året.

Markedsandelen for innskudd fra husholdningene ble redusert med 0,5 prosentpoeng til 37,4 prosent gjennom 2003. Markedsandelen for utlån økte med 0,5 prosentpoeng til 38,3 prosent i løpet av 2003.

Det forventes at det lave rentenivået vil vedvare i 2004 og medføre fortsatt høy etterspørsel etter utlån. Forslaget til ny pensjonsreform ventes å gi økt etterspørsel etter forsikrings- og spareprodukter. Personmarked vil i 2004 iverksette første del av integrasjonsplanen for DnB NOR-fusjonen. Samlokalisering av kontorer vil bli gjennomført fra høsten 2004.

Markets

DnB NOR Markets oppnådde sitt beste resultat noen gang i 2003. Bevegelsene i valuta- og rentemarkedene sammen med den positive utviklingen i aksje- og kredittmarkedene ga økt aktivitet og god inntjening. Store bevegelser i kronekursen ga større etterspørsel etter valutasikringsprodukter. Videre medførte Norges Banks rentenedsettelser økt pågang fra kunder som ønsket å inngå rentesikringsforretninger.

Etterspørselen etter rentebærende verdipapirer økte i 2003. Nedgangen i kronerenten resulterte også i større interesse for andre investeringsprodukter, som fast eiendom med langsiktige, solide leietagere. Lavere renter og reduserte kredittmarginer bidro videre til at aktiviteten innen tilrettelegging av obligasjonslån økte i 2003.

Gjennom året lanserte forretningsområdet flere nye produkter og tjenester, blant annet bankinnskudd med hedgefondavkastning og flere internettjenester.

Markets oppnådde et driftsresultat før tap og skatt på 1 329 millioner kroner, mot 981 millioner i 2002. Inntektene utgjorde 2 501 millioner kroner, mot 2 146 millioner i 2002. Det var særlig aktivitetene innenfor handel med valuta, renter og rentebærende verdipapirer som bidro til økte inntekter. Kostnadene økte med 6 millioner kroner som følge av kjøp av Nordlandsbanken og høyere resultatbasert lønn. Realiserte synergieffekter fra DnB NOR-fusjonen utgjorde 24 millioner kroner i 2003. Kostnadsgraden på 46,8 prosent var tilfredsstillende.

Markets oppnådde en tilfredsstillende egenkapitalavkastning i 2003. Den langsiktige strategien med diversifisert virksomhet og moderat risikoprofil ble videreført.

Markets har som mål å være det ledende verdipapirforetaket innenfor valuta-, rente-, fremmed- og egenkapitaltjenester til norske og norskrelaterte kunder samt for tjenester relatert til Norge og norske kroner overfor utenlandske kunder. I 2003 ble Markets' ledende posisjon innenfor aksjederivater og kapitalgaranterte investeringsprodukter styrket. Kursoppgangen på Oslo Børs i 2003 medførte økt aktivitet og bedret markedsposisjon for DnB NOR innen aksjehandel på børsen.

Utsiktene for egenkapitalmarkedet er bedret ved inngangen til 2004, spesielt innen aksjehandel, men også for corporate finance og verdipapirtjenester. Bevegelser i kronekursen og det norske rentenivået er avgjørende for inntjeningen fremover.

Fusjonen har gitt grunnlag for videreutvikling og markedsføring av DnB NOR Markets' produktspekter mot en bred kundebase.

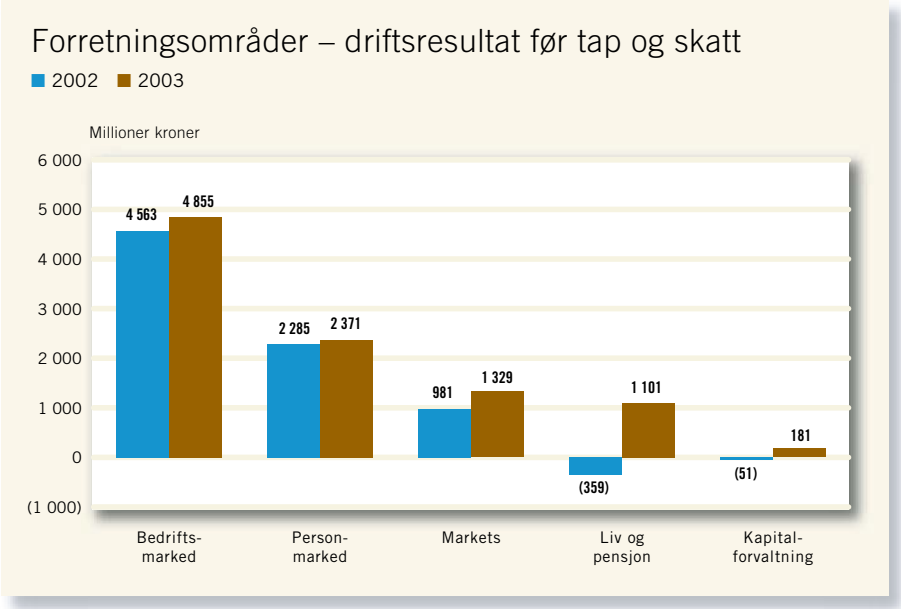
Liv og pensjon

Oppgangen i verdens aksjemarkeder og rentenedgangen i Norge preget resultatene i livbransjen i 2003 og ga høy kapitalavkastning for Liv og pensjon. Området oppnådde en tilfredsstillende egenkapitalavkastning i 2003.

Liv og pensjon fikk i 2003 et bokført resultat før skatt på 1 101 millioner kroner etter at det ble gjort tilleggsavsetninger på 896 millioner. Bokført og verdijustert avkastning ble henholdsvis 7,9 og 9,7 prosent, mot henholdsvis 1,6 og 1,5 prosent året før. Tallene omfatter ikke en urealisert merverdi i porteføljen av anleggsverdipapirer på 2 842 millioner kroner ved utgangen av 2003. Renteresultatet ble 4 575 millioner kroner, mot 3 millioner forrige år. Tallene inkluderer avsetning til tilleggsavsetninger på 896 millioner kroner i 2003 og anvendelse av tilleggsavsetninger på 2 796 millioner i 2002. Administrasjonsresultatet ble minus 190 millioner kroner i 2003, mot minus 242 millioner året før. Risikoresultatet var minus 903 millioner kroner, inkludert en styrking av uføreavsetninger på 811 millioner. Det er påregnet en ytterligere styrking av uføreavsetninger i 2004 på om lag 185 millioner kroner.

Liv og pensjon hadde i 2003 vekst i premieinnbetalinger fra kunder, blant annet med salgsrekord for individuelle produkter med garantert avkastning og innen fondsforsikring (unit linked). Ved utgangen av 2003 forvaltet forretningsområdet flere pensjonsordninger for kommuner i Norge enn andre private livselskaper. Liv og pensjons samlede forvaltningskapital var 158 milliarder kroner ved utgangen av 2003, noe som tilsvarer en vekst på 12,4 prosent fra året før.

Oppmerksomheten rundt Pensjonskommisjonens arbeid har bidratt til å sette søkelyset på behovet for å spare til pensjonsalderen. Liv og pensjon ser interessante vekstmuligheter i årene som kommer blant både bedrifter og personkunder og innen offentlig sektor. Livsforsikringsvirksomheten hadde 31 prosent av forvaltningskapitalen i

rentepapirer klassifisert som anleggsverdipapirer ved utgangen av 2003. Denne porteføljen vil i de neste tre år gi en årlig avkastning på over 6 prosent. Oppbygging av bufferkapital har gjort det mulig å øke eksponeringen på områder med høyere avkastning. Disse forhold, i tillegg til at virksomheten er en del av DnB NOR-konsernet, gjør at livsforsikringsvirksomheten vil ha tilstrekkelig evne til å stå imot et lavt rentenivå samt svingninger i finansmarkedene fremover.

Kapitalforvaltning

DnB NOR Kapitalforvaltning fullførte etableringen av en global forvaltnings- og driftsorganisasjon i 2003. Samtidig ble rådgivningstilbudet og andre tjenester utvidet.

Driftsresultat før tap og skatt var tilfredsstillende og utgjorde 181 millioner kroner i 2003, mot et sammenlignbart proforma resultat inklusive Skandia Asset Management på 7 millioner for 2002. Samlede inntekter utgjorde 873 millioner kroner i 2003, hvorav forvaltningsinntektene utgjorde 814 millioner, mens sammenlignbart tall for 2002 var 806 millioner. Driftskostnadene var 692 millioner kroner i 2003, som var en reduksjon i forhold til proformaregnskapet for 2002 på 171 millioner som en følge av effektivisering av forvaltnings- og driftsorganisasjonen.

DnB NOR Kapitalforvaltning forvaltet verdier for til sammen 464 milliarder kroner ved utgangen av 2003, mot 391 milliarder ett år tidligere. Midler forvaltet på vegne av personkunder utgjorde 37 milliarder kroner og for institusjonelle kunder 427 milliarder, mot henholdsvis 33 og 358 milliarder kroner ved utgangen av 2002. Økningen i forvaltet kapital i 2003 skyldtes for en stor del utviklingen i egenkapital- og rentemarkedet samt verdifall på den norske kronen. Netto tilflyt av midler utgjorde 1,9 milliarder kroner.

Ved utgangen av 2003 hadde Kapitalforvaltningsområdet en markedsandel på ca. 35 prosent i det norske institusjonelle markedet. Carlson Investment Management AB er ledende i det svenske institusjonelle markedet. DnB Investor og Avanse Forvaltning er til sammen Norges største fondsforvaltere med en markedsandel på 42,7 prosent.

Fusjonen mellom DnB og Gjensidige NOR styrker Kapitalforvaltningsområdet og gir ytterligere muligheter for å tilfredsstille kundenes behov og å ta del i den forventede økningen i privat pensjonssparing i Norge og Sverige. Det forventes økt nysalg av blant annet aksjefond i 2004. Utviklingen i finansmarkedene vil i stor grad påvirke forretningsområdets fremtidige resultater.

Samfunnsansvar

Som Norges største finanskonsern og en betydelig samfunnsaktør ønsker DnB NOR å medvirke til bærekraftig utvikling, både lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Dette skjer gjennom en forretningsstrategi som blant annet innebærer at DnB NOR-konsernet skal utøve samfunnsansvar i sin forretningsdrift med prioritering av etikk og sosialt ansvar, samt ta hensyn til miljømessige utfordringer. Det er iverksatt tiltak for å utarbeide en overordnet policy for utøvelse og tydeliggjøring av samfunnsansvar i DnB NOR-konsernet.

Utøvelse av samfunnsansvar vil være en viktig forutsetning for konsernets langsiktige konkurranseevne og lønnsomhet, og DnB NOR vil ha høy oppmerksomhet på etiske, sosiale og miljømessige forhold i tråd med de krav som stilles fra investorer, kunder, myndigheter og medarbeidere.

Etiske retningslinjer

Som finanskonsern er DnB NOR i særlig grad avhengig av samfunnets tillit til at virksomheten utøves med profesjonalitet og integritet. Konsernet skal til enhver tid opptre med aktsomhet, redelighet og objektivitet. De nye etiske retningslinjene for medarbeidere og tillitsvalgte omfatter blant annet forhold knyttet til kunder og leverandører, taushetsplikt, informasjonsplikt, privatøkonomi, deltagelse i verv og næringsvirksomhet, handel med finansielle instrumenter og innsidehandel.

Sosialt ansvar

DnB NORs sosiale ansvarlighet kommer blant annet til uttrykk gjennom konsernets personalpolitikk og helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid. Videre gis det økonomiske bidrag til allmennyttige formål innenfor kultur, sosial virksomhet, forskning, utdanning og norsk idrett gjennom midler fra Sparebankstiftelsen DnB NOR og DnB NORs sponsorvirksomhet. Det er også avsatt midler til DnB NORs årlige innovasjonspris og til idrettsmedisinske priser fra Liv og pensjon. Et annet aspekt er utvikling av forvaltningsprodukter for sosialt ansvarlige investeringer, mens utvikling av nettbank og elektroniske banktjenester sparer samfunnet for miljøbelastninger gjennom redusert behov for transport og papir.

Eksternt miljø

I DnB NOR-konsernets miljøpolitikk er det gitt retningslinjer og handlingsplaner i forhold til å holde miljømessig orden i eget hus og å sikre tilfredsstillende vektlegging av etiske og miljømessige forhold knyttet til de ulike forretningsaktivitetene.

DnB NORs direkte påvirkning på det ytre miljø er av begrenset betydning. Miljøpolitikken er spesielt rettet mot energiøkonomisering, reduksjon i forbruk av papir og flyreiser, miljøeffektive anskaffelser samt en ansvarlig behandling av avfall. Miljøsertifisering av DnB NORs finanssentre og andre større enheter pågår.

DnB NOR har imidlertid gjennom sine forretningsaktiviteter en betydelig indirekte påvirkning på det ytre miljø. Innenfor dette området er miljøpolitikken spesielt rettet mot konsernets kreditt- og kapitalforvaltningsvirksomhet. Retningslinjer for etiske og miljømessige risikoforhold er fastsatt for kredittvirksomheten og er også innarbeidet i DnB NOR Kapitalforvaltnings retningslinjer for forvaltning av kundemidler.

DnB NOR ASA er kvalifisert til FTSE4 Good Europe, en indeks for investorer som ønsker å investere i virksomheter som tar etiske, sosiale og miljømessige hensyn i sin forretningsvirksomhet.

Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

Konsernet har godt innarbeidede rutiner for systematisk arbeid med helse, miljø og sikkerhet. Konsernets HMS-modell sikrer en årlig gjennomgang av det fysiske og sikkerhetsmessige så vel som det psykososiale arbeidsmiljøet. Helse, miljø og sikkerhet er et prioritert område hvor det legges stor vekt på opplæring av ledere og verneombud samt konkrete forebyggende aktiviteter.

Konsernets interne HMS- og arbeidsmiljøopplæring ble i 2003 gjennomført for 79 ledere og 78 verneombud. Ulike former for fysisk trening i arbeidstiden ble i 2003 gjennomført for mer enn 1 000 medarbeidere. Tiltakene har styrket det sosiale miljøet og gitt positive effekter i arbeidet med å forebygge belastningslidelser. I 2003 gjennomførte konsernet 4 beredskapsøvelser samt 85 kurs og øvelser i mestring av ran og trusler med sterk involvering av ledere og ansatte.

Konsernet har, som del av avtalen om inkluderende arbeidsliv, innført utvidet bruk av egenmelding, som skal gjelde 24 dager i en 12-månedersperiode. Det er videre innført ny konsernrutine for en tettere og mer aktiv oppfølging av syke. Målet er å redusere sykefraværet, som de siste årene har vært på et relativt stabilt nivå.

Gjennomsnittlig sykefravær utgjorde 4,95 prosent av totalt antall arbeidsdager i 2003, mot 4,49 prosent i 2002. Det ble totalt meldt 13 yrkesskader, hvorav åtte medarbeidere ble utsatt for ran. Ingen av medarbeiderne som ble utsatt for ran, ble påført fysiske skader.

Likestilling

Det er en tilnærmet lik fordeling mellom kvinnelige og mannlige ansatte i DnB NOR. Av de 1 397 deltidsansatte utgjør kvinnene en andel på 92,8 prosent. Antall mannlige ledere på de øverste nivåene i organisasjonen er 421, mot 112 kvinnelige. Disse forholdene er medvirkende til at gjennomsnittslønnen for kvinnelige ansatte i konsernet er lavere enn for menn.

Konsernet har et uttalt mål om større mangfold i ledergruppene. I 2003 ble det gjennomført tiltak som hadde til hensikt å øke kvinneandelen innenfor lederstillinger. Blant annet ble det utarbeidet en oversikt over kvinnelige ledertalenter og ledere som kan være aktuelle for stillinger på høyt nivå i konsernet. Flere kvinner har deltatt på et eksternt mentorprogram i regi av Administrativt Forskningsfond. Konsernet har også realisert målet om femti prosent kvinnelige deltagere på alle lederutviklingsprogrammer.

Det er fortsatt et stykke igjen før DnB NOR har den ønskede balansen i kjønnsfordelingen på ledernivå. Konsernet vil jobbe aktivt med tiltak og analyser knyttet til hvordan kvinner i større grad kan få lederstillinger. Blant annet vurderer man å gjennomføre en kartlegging av kvinners vilkår i konsernet og deres holdning til en lederkarriere i DnB NOR. Dette vil danne et grunnlag for å vurdere konkrete tiltak.

DnB NOR er representert i en arbeidsgruppe nedsatt av Finansnæringens Hovedorganisasjon som skal vurdere tiltak med henblikk på å øke kvinneandelen i styrer og ledende stillinger i finansnæringen.

Fremtidsutsikter

Den internasjonale konjunkturbunnen ble passert i 2003, og utsiktene for den økonomiske veksten i 2004 er gode. Utviklingen ventes å gi økende etterspørsel rettet mot norske varer og tjenester, og veksten i Norge ventes å tilta. De lave rentene ved inngangen til 2004 ble ytterligere redusert i løpet av de første månedene. Husholdningenes forbruksvekst og boligetterspørsel steg markert gjennom andre halvår 2003 og ventes å stige videre i 2004. Husholdningenes låneetterspørsel lå høyt i hele 2003, og det lave rentenivået kan bidra til at låneetterspørselen holder seg høy også i 2004. Det ventes en moderat renteøkning i andre halvår.

Kostnadskutt og konsolidering har bidratt til bedret lønnsomhet i næringslivet. En svekket krone har også bidratt til å holde eksporten av tradisjonelle varer og industriproduksjonen oppe. Det er imidlertid fortsatt ledig kapasitet i flere bransjer, og det kan ta tid før økt etterspørsel og produksjon gir vesentlige utslag i sysselsetting og investeringer. Kreditt-

etterspørselen fra bedriftene vil ventelig øke noe. Det vil antagelig også i 2004 være problemer i deler av næringslivet, men i visse sektorer vil man se resultater av den internasjonale konjunkturoppgangen. Samlet ventes en viss oppgang i aksjekursene. Verdien på verdipapirfondene og forsikringstagerfondene ventes å stige tilsvarende. Interessen for disse spareformene vil sannsynligvis også øke noe på bekostning av bankinnskudd.

Oljeprisen ventes å synke som følge av økt produksjon fra produsenter utenfor OPEC og betydelig høyere produksjon i Irak. Dette vil kunne bidra til en viss svekkelse av kronekursen. Inflasjonen ventes å være lav gjennom hele 2004. Sterkere konkurranse fra utenlandske selskaper i Norge og økende import fra lavkostland vil ventelig motvirke effekten av høyere inflasjonstendenser i utlandet.

DnB NOR vil i 2004 satse på å beholde og styrke kunderelasjonene i det nye konsernet ved å tilby produkter fra hele det nye konsernets bredde på konkurransedyktige vilkår og ved å stille hele konsernets kompetanse til tjeneste for kundene. Etter fusjonen har DnB NOR en unik posisjon i markedet og vil kunne tilby flere produkter til eksisterende kunder.

Det lave rentenivået ved inngangen til 2004 innebærer både muligheter og utfordringer for DnB NOR. Lavt rentenivå vil styrke både husholdningenes og næringslivets gjeldsbetjeningsevne og gir således grunn til å anta at tap og mislighold vil ligge på et relativt lavt nivå i 2004. Lavt rentenivå vil føre til økt etterspørsel etter alternative spareformer, herunder fond, forsikring og investeringsalternativer, og øke mulighetene for vekst innen disse områdene.

Lavt rentenivå representerer imidlertid også en utfordring for konsernets renteinntjening. Egenkapitalens direkteavkastning målt mot kortsiktig pengemarkedsrente er redusert, og rentemarginene på innskudd er svekket. Et varig lavt rentenivå kan etter hvert også gi utfordringer innen forsikringsområdet. DnB NOR legger imidlertid til grunn at det lave rentenivået vil stimulere til ny aktivitet i næringslivet og derved etter hvert medføre høyere inflasjon, som igjen vil stimulere til et høyere rentenivå.

Integrasjonen mellom fusjonspartnerne gir betydelige muligheter for å realisere synergigevinster gjennom sanering og sammenslåing av virksomhet. Arbeidet vil ha høy prioritet i konsernet gjennom 2004 og bli løpende fulgt opp av ledelsen og styret. Arbeidet er i rute og vil gi vesentlige resultatbidrag i 2004.

Konsernets kapitaldekning var ved utgangen av 2003 marginalt under konser-

nets mål. Det påregnes imidlertid at salg av virksomhet i samsvar med konsesjonsvilkårene for fusjonen vil bedre kapitaldekningsforholdene, blant annet ved at beregningsgrunnlaget for kapitaldekningen blir redusert. DnB NOR venter at kapitaldekningen kommer opp mot målsatt nivå innen ett til to år uten at det vil være nødvendig å redusere veksten i konsernet totalt sett. Veksten innen de enkelte forretningsområdene vil imidlertid bli vurdert nøye i forhold til risikoforhold og inntjeningsgrunnlag.

Utbytte og disponeringer

DnB NORs overordnede mål er å skape aksjonærverdier gjennom en attraktiv og konkurransedyktig avkastning i form av verdistigning på aksjen og utdeling av utbytte. DnB NOR legger i tråd med selskapets utbyttepolitikk til grunn at om lag halvparten av konsernets overskudd skal utbetales som utbytte, forutsatt at soliditeten er på et tilfredsstillende nivå.

DnB betalte for 2002 et utbytte til sine aksjonærer på 2,40 kroner per aksje. Gjensidige NORs aksjonærer fikk for 2002 et utbytte på 11 kroner per aksje, som tilsvarer 1,77 kroner per DnB-aksje ut fra et bytteforhold på 6,2 DnB NOR-aksjer. Det vektede, sammenlignbare utbyttet for DnB NOR for 2002 utgjorde 2,14 kroner per aksje. Det foreslåtte utbyttet på 2,20 kroner per aksje gir en direkteavkastning på 5 prosent ut fra en børskurs på 44,40 kroner per 31. desember 2003 .

DnB NOR ASA vil utbetale til sammen 2 919 millioner kroner i utbytte for 2003. Av utbyttet utgjør 2 880 millioner kroner utbytte for aksjer som var utstedt per 31. desember 2003.

I tillegg vil DnB NOR ASA, i samsvar med tegningsrettprogram vedtatt av generalforsamlingen i DnB Holding ASA 27. april 2000, avsette til sammen 39 millioner kroner i utbytte for 2003 for aksjer som i mars 2004 forventes tegnet av ansatte i tidligere DnB under programmet, se omtale under "Aksjonærer", side 26. I samsvar med tegningsrettprogrammet har aksjene rett til utbytte for 2003. Det avsatte beløpet utgjør det maksimale utbytte som kan komme til utbetaling i forbindelse med ordningen, forutsatt at samtlige retter blir benyttet. Et eventuelt restbeløp vil bli tilbakeført til annen egenkapital i 2004.

Årsresultatet i DnB NOR ASA utgjorde 3 118 millioner kroner og oppstod i hovedsak ved overføring av konsernbidrag og utbytte fra datterselskaper. Ved sammenslåingen mellom DnB Holding ASA og Gjensidige NOR ASA ble resultatet for 2003 i Gjensidige NOR ASA på 2 567 millioner kroner ført direkte til egenkapitalen.

Kapitaldekningen for konsernet utgjør etter dette 9,8 prosent og kjernekapitalen 6,8 prosent. Tilsvarende vil proforma kapitaldekning i DnB NOR Bank ASA utgjøre 11,2 prosent og kjernekapitalen 8 prosent. Bankkonsernet, som omfatter banken med datterselskaper, har en kjernekapitaldekning på proforma basis på 7,2 prosent og en samlet kapitaldekning på 10,1 prosent.

Etter styrets oppfatning har DnB NOR ASA etter disponeringene tilstrekkelig finansiell styrke og fleksibilitet til å støtte opp om virksomheten i datterselskapene på en tilfredsstillende måte.

Styret anbefaler at årsoverskuddet, som i det formelle regnskapet utgjorde 3 118 millioner kroner i DnB NOR ASA, disponeres som følger:

Beløp i millioner kroner	
Aksjeutbytte, 2,20 kroner per aksje	2 919
Overføring til annen egenkapital	200
Totalt disponert	3 118

DnB og Gjensidige NOR hadde ved inngangen til 2003 fastsatt ulike ordninger for tildeling av aksjer til de ansattes investeringsfond. I samsvar med de definerte kriteriene i hver av ordningene har styret ved avslutning av årsregnskapene besluttet å tildele følgende til de ansattes aksjeinvesteringsordninger:

Beløp i millioner kroner	2003	2002
DnB-ansattes Fond AS	86	44
Gjensidige NOR Ansattefond AS	37	5

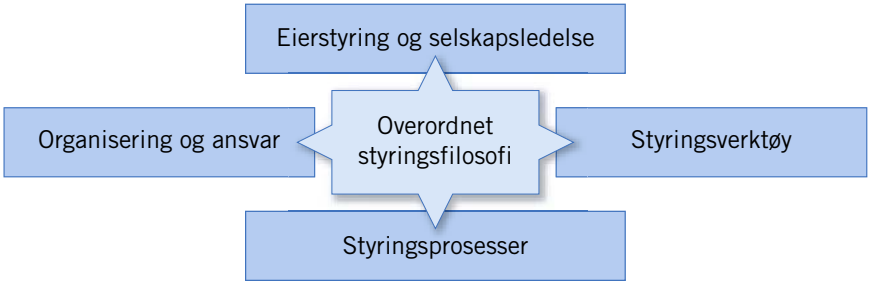
Oslo, 8. mars 2004
Styret i DnB NOR ASA

Jannik Lindbæk (nestleder)	Olav Hytta (styreleder)	Bjørn Sund (nestleder)

Helge Leiro Baastad	Sverre Finstad	Per Hoffmann	Berit Kjøll	Jørn O. Kvilhaug
Bent Pedersen	Ingjerd Skjeldrum	Anne Carine Tanum	Per Terje Vold	Svein Aaser (konsernsjef)

Eierstyring og selskapsledelse i DnB NOR

I dette kapitlet fokuseres det på hvordan interne og eksterne organer i DnB NOR fungerer i forhold til hverandre i konsernets styringsstruktur. Corporate governance i DnB NOR omfatter også andre interessenter enn eiere. Styringsprosessene, ansvarsbeskrivelsene, krav til uavhengighet, belønningssystemer og eiernes påvirkningsmulighet bidrar til å ivareta interessene til såvel eiere, kunder, ansatte, myndigheter og andre.

Styringsfilosofi i DnB NOR

Det er et overordnet mål i DnB NOR å skape aksjonærverdier gjennom konkurransedyktig avkastning. DnB NORs styringsfilosofi tar utgangspunkt i norsk lovgivning, selskapets vedtekter og etiske retningslinjer for ansatte og tillitsvalgte. Styringsfilosofien skal sikre overordnet styring og kontroll gjennom gode retningslinjer for eierstyring og selskapsledelse, mål, strategier og verdivalg. Operativ ledelse og kontroll i DnB NOR blir også satt i sammenheng i styringsfilosofien. Modellen for styring er bygd opp rundt de fire dimensjonene eierstyring og selskapsledelse, organisering og ansvar, prosesser og verktøy.

Organisering og ansvar

De sentrale organer i DnB NOR er; generalforsamlingen, representantskapet, styret, kontrollkomiteen, intern og ekstern revisor, konsernsjef og konsernledelse. Flere av organene har underutvalg og komiteer som innehar viktige roller i den samlede styring og kontroll av virksomheten. Se s. 22 og 23 for nærmere beskrivelse av eksterne og interne organer.

DnB NOR har en kunderettet organisasjon som er inndelt i forretningsområder, støtteområder og staber. Forretningsområdene har det fulle ansvar for kunderelasjonene og en optimal betjening av kundene. Videre har de ansvar for at konsernets produkter til enhver tid er kunde- og markedstilpasset. Forretningsområdene har klare resultat-, vekst- og avkastningsmål. Støtteområder og staber bistår forretningsområdene og konsernet for øvrig og har først og fremst ansvar for faglig kvalitet og kostnadseffektivitet i sine leveranser. Alle deler av organisasjonen har definerte mål og krav til avkastning, inntjening og effektivitet.

De ulike selskapsorganers ansvar i DnB NOR og underliggende selskaper er definert gjennom lovgivning, forskrifter og vedtekter. Ansvar er operasjonalisert gjennom mandater, fullmakter og instrukser til underliggende enheter.

DnB NOR har et omfattende etisk regelverk som gjelder for alle ansatte og tillitsvalgte i styrende organer. Høy etisk standard blant ansatte og tillitsvalgte skal bidra til at DnB NOR forsterker den tillit omverdenen har til selskapet. Det etiske regelverket omhandler blant annet habilitet, interessekonflikter, forhold til kunder, leverandører og andre; samt taushetsplikt, informasjonsplikt, forhold til medier, verdipapirhandel, innsidehandel og relevante privatøkonomiske forhold.

Prosesser og styringsverktøy

DnB NOR har en årlig strategiprosess med tre års rullerende horisont. Fastsettelse av overordnede mål og strategiske valg skjer i en dynamisk prosess, først på konsernnivå, deretter i forretningsområdene. Basert på vedtatte strategier og mål utarbeides budsjetter, prognoser og risikojusterte lønnsomhetsmål for alle enheter der dette er naturlig.

DnB NORs interne kontroll skal sikre at det gjennomføres risikoanalyser og lederovervåkning, samt at virksomheten drives i samsvar med vedtatte strategier og ret-

DnB NORs prinsipper for eierstyring og selskapsledelse skal sikre:

- Verdiskaping for aksjonærene
- Etablering og kommunikasjon av konsernets mål, strategier og verdier
- Likebehandling av alle aksjonærer
- Aksjonærenes medvirkning og innflytelse
- Uavhengige og kvalifiserte styremedlemmer
- Oversiktlig, lett forståelig og rettidig informasjon
- Relevant og tidsriktig rapportering til aksjonærer og andre interessenter
- Overholdelse av lover, regler og etiske standarder
- At det ikke oppstår interessemotsetninger angående kompensasjon til styre og ledelse
- God intern kontroll
- At styret og ledelsen til enhver tid har grundig innsikt i selskapets utvikling og drift
- Uavhengig revisjon

ningslinjer. Internkontroll inngår som en integrert del av ledelses- og planprosessen i konsernet. Status og risiko i kontrollprosessene rapporteres gjennom organisasjonen til konsernsjefen og styret.

Overordnet styring og kontroll av konsernets kredittprosess ivaretas av Konsernstab Kreditt, som arbeider atskilt fra forretningsområdene. Hvert enkelt forretningsområde styrer egne kredittprosesser etter gitte retningslinjer. Styring og overvåkning av det samlede risikobildet (kredittrisiko, markedsrisiko, likviditetsrisiko, forsikringsrisiko og operasjonell risiko) ivaretas også av en egen enhet innenfor konsernstaben.

Risikostyring er et sentralt element i DnB NORs ledelsesprosess. Det gis informasjon til markedet, aksjonærer og myndigheter gjennom årlig og kvartalsvis rapportering. Informasjonen bygger på den interne risikorapporteringen, som kvalitetssikres gjennom interne kontrollorganer og komiteer, herunder Konsernkredittutvalget og Balansestyringsutvalget (se omtale s. 23). Arbeidet og rapporteringen blir løpende vurdert av konsernrevisjonen, revisjonskomiteen og styret.

Eierbegrensningsregler, stemmerett og omsetningsbegrensninger

Fra 1. januar 2004 endret Finansdepartementet eierbegrensningsreglene i lov av 10. juni 1988 nr. 40 til et system basert på EØS-direktivene for bank og forsikring. Endringene innebærer at den tidligere absolutte 10 prosents eierbegrensning i banker og forsikringsselskaper erstattes av mer skjønnsbasert egnethetskontroll av erververe av "kvalifiserte eierandeler". Enhver som ønsker å erverve mer enn 10 prosent av en finansinstitusjon, må søke norske myndigheter om dette på forhånd. Inngåelse av opsjonsavtaler regnes likt med erverv av aksjer. Myndighetene vil vektlegge eierens egnethet, tilsynsmessige forhold, institusjonens uavhengighet i forhold til enkelteiere, annen næringsvirksomhet og konkurransemessige hensyn. Som en følge av endringene i eierbegrensningsreglene falt de tidligere stemmerettsbegrensningene bort.

Styret har i henhold til selskapets vedtekter skjønnsmessig adgang til å nekte samtykke til aksjeoverdragelser. Imidlertid følger det av børsforskriften at adgangen bare kan benyttes hvis det foreligger skjellig grunn.

(Forts. s. 22)

DnB NOR har etablert en struktur for eierstyring og selskapsledelse som i hovedtrekk ligger innenfor den foreløpige norske anbefalingen. Konsernet sikter mot å møte viktige internasjonale standarder for god corporate governance.

1. Prinsipper for eierstyring og selskapsledelse

DnB NORs styringsfilosofi tar utgangspunkt i norsk lovgivning, konsernets mål, strategier, verdivalg og etiske retningslinjer.
I DnB NORs styringsfilosofi vektlegges eiernes krav og forventninger til langsiktig vekst og verdiskaping i tillegg til at balansen mellom langsiktig vekst, gode kunderelasjoner og verdiskaping skal ivaretas.

2. Virksomhet

I DnB NORs vedtekter beskrives selskapets formål: "DnB NORs formål er å eie eller delta i andre foretak som driver bank-, forsikrings- eller finansieringsvirksomhet og virksomhet som er forbundet med dette innenfor rammen av den til enhver tid gjeldende lovgivning". Vedtektene finnes i sin helhet på www.dnbnor.com.

3. Likebehandling

Det er én aksjeklasse i DnB NOR, og alle aksjonærer har lik stemmerett. Se "Aksjonærer" s. 26 og avsnittet om eierbegrensningsregler på denne side.

4. Fri omsettelighet

Aksjene i DnB NOR er notert på Oslo Børs, og 69,46 prosent av aksjene er av Oslo Børs definert som fri flyt. Se avsnittet om eierbegrensningsregler på denne side og "Aksjonærer" s. 26.

5. Selskapskapital

Se styrets beretning s. 19.

6. Utbytte

DnB NOR tilstreber en klar og forutsigbar aksjonær- og utbyttepolitikk. Se "Aksjonærer" s. 26.

7. Generalforsamling

DnB NOR ønsker å legge til rette for at eierne skal kunne ta del i selskapets styring gjennom deltagelse på generalforsamlingen. Se avsnitt om hvordan eierne kan delta og stemme på generalforsamlingen på s. 22.

8. Representantskap og styre, sammensetning og uavhengighet

Representantskapet i DnB NOR er bredt sammensatt (se omtale av representantskapet s. 22). Styret er valgt av representantskapet og er satt sammen etter en vurdering av hvilken kompetanse det har behov for. Se omtale av styret s. 22. Det er et prinsipp i DnB NOR at styremedlemmene skal være uavhengige, se omtale av styrets uavhengighet s. 22. Styrets leder og nestleder velges særskilt av representantskapet for ett år av gangen.

9. Valgkomité

Det er vedtektsfestet at DnB NOR skal ha to valgkomiteer, generalforsamlingens valgkomité og representantskapets valgkomité. Se nærmere beskrivelse av valgkomiteenes oppgaver s. 22.

10. Styrets arbeid

Se omtale av styret på s. 22.

11. Godtgjørelse til styret

Representantskapets valgkomité foreslår godtgjørelse til styret. Kriterier som legges til grunn i vurderingen, er blant annet ansvar, kompetanse og DnB NORs kompleksitet. Godtgjørelsen er ikke knyttet til virksomhetens resultat. Dersom styret mottar annen godtgjørelse, skal representantskapet orienteres.

12. Godtgjørelse til ledende ansatte

Styret fastsetter godtgjørelse til administrerende direktør og skal orienteres om godtgjørelser til ledende ansatte i selskapet.
Se nærmere omtale av belønningssystemer s. 22.

13. Informasjon og kommunikasjon

DnB NOR legger stor vekt på åpenhet og likebehandling av alle aksjonærer. Dette er belyst i konsernets informasjonspolitikk, som er omtalt på s. 26.

14. Overtagelse

Styret i DnB NOR skal representere alle aksjonærenes interesser i et langsiktig perspektiv. Ved gjennomføring av endringer i selskapsstrukturen skal styret vise særskilt aktsomhet i forhold til aksjonærene.

15. Ekstern revisor

Revisjonskomiteen blir årlig forelagt planer for gjennomføring av revisjonsarbeidet og en bekreftelse på oppfyllelse av alle uavhengighetskrav fra revisor. Revisor møter i revisjonskomiteen for å redegjøre for selskapets regnskap, risikoområder og interne kontrollrutiner. Det er likevel styret som er ansvarlig for alle beslutninger og endelige godkjennelser.

Hvordan eierne kan påvirke styringen av selskapet

Gjennom generalforsamlingen utøver aksjonærene den øverste myndighet i DnB NOR. DnB NOR tilrettelegger for eiernes deltagelse og påvirkning av selskapets styring ved å:

- tidlig informere markedet om påfølgende års generalforsamling og påmeldingsfrist. Ifølge vedtektene skal innkalling skje senest to uker før generalforsamlingen. Sammen med innkallingen følger saksdokumenter til møtet;
- tilstrebe best mulig forberedelse og presentasjon av saker samt presentasjon av kandidater til tillitsverv som skal behandles på generalforsamlingen;
- distribuere innkalling og saksliste på både norsk og engelsk;
- tilstrebe en påmeldingsfrist så nært opp til datoen for generalforsamlingen som mulig; ifølge vedtektene kan ikke fristen utløpe tidligere enn fem dager før møtet;
- publisere saksliste, innkalling og påmeldingsskjema på selskapets hjemmeside www.dnbnor.com og organisere påmelding via Internett.

Alle beslutninger i generalforsamlingen treffes som hovedregel med alminnelig flertall, med unntak av vedtektsendringer. Avstemminger skjer skriftlig i møtet, med mindre samtlige møtende godtar avstemming på annet vis. Det er adgang til å stemme via fullmakt.

Styrets uavhengighet

Det følger av DnB NORs etiske regler at "ingen tillitsvalgte må ta del i eller søke å påvirke en beslutning når det foreligger særlige forhold som er egnet til å svekke tilliten til hans eller hennes uavhengighet". Representantskapets valgkomité legger vekt på at eiervalgte styremedlemmer i utgangspunktet skal være uavhengige av selskapets daglige ledelse og viktigste forretningsforbindelser.

Et styremedlem vil være inhabil dersom det foreligger omstendigheter som kan føre til at han eller hun av andre oppfattes å legge vekt på annet enn DnB NOR-konsernets interesser, det vil si i tilfeller hvor det foreligger en konflikt mellom den enkeltes personlige økonomiske interesser på den ene side og konsernets eller konsernets kunders interesser på den annen side. Dersom det registreres at inhabilitet foreligger, skal vedkommende straks fratre og ikke delta i den videre behandling av den saken det gjelder.

Uavhengighet for styremedlemmene sikres blant annet ved at representantskapet skal orienteres dersom styremedlemmet mottar annen godtgjørelse enn styrehonorar fra selskapet. Styrehonorarene er videre ikke resultatavhengige eller knyttet til opsjoner i DnB NOR ASA.

Fusjonsplanen mellom DnB Holding og Gjensidige NOR, som ble behandlet og vedtatt av generalforsamlingene i DnB og Gjensidige NOR våren 2003, la opp til at tidligere konsernsjef i Gjensidige NOR, Olav Hytta, skal være styreleder i DnB NOR. Det følger videre av fusjonsplanen at Hyttas styrelederverv i DnB NOR skal være fulltidsbeskjeftigelse og at Hytta foruten å være styreleder skal lede konsernets strategiutvalg og delta i integrasjonsutvalget (se beskrivelse av utvalgene s. 23). Den nærmere arbeidsdelingen mellom styreleder og konsernsjef er behandlet av styret, og det er gitt en orientering til representantskapet og kontrollkomiteen. Det skal være en vanlig arbeidsdeling mellom styret, styrets leder og konsernsjefen, men styreleder skal bistå konsernsjefen med kundekontakt og kontakt med eiere og myndigheter og ha et særskilt ansvar for å ivareta relasjoner til sparebankene i Norge.

Belønningssystemer

Det kan gis en ekstraordinær godtgjørelse på diskresjonær basis til ledende ansatte i DnB NOR-konsernet. Kriteriene for slike tildelinger er knyttet til oppnådde resultater i de respektive områdene og fastsettes i samsvar med vanlige kompensasjonsordninger innenfor de ulike områdene. Ordningene skal gjøre selskapet konkurransedyktig i det aktuelle arbeidskraftsmarkedet. Det er viktig at ordningene er resultatavhengige uten å være risikodrivende. Ordningene skal fremme konsernets lønnsomhet, herunder fremme ønsket inntekts- og kostnadsutvikling og samarbeid og lagånd på tvers av organisasjonen. Note 10 s. 84 viser godtgjørelser til styret og ledelsen i DnB NOR. Både DnB og Gjensidige NOR hadde før fusjonen opprettet ulike aksjeprogrammer for sine ansatte.

DnB NOR – lovpålagte organer

Generalforsamlingen

Gjennom generalforsamlingen utøver aksjeeierne den øverste myndighet i DnB NOR. Den behandler saker i henhold til norsk lov, blant annet vedtektsendringer og godkjenning av årsregnskap og årsrapport samt utdeling av utbytte. Videre velger generalforsamlingen medlemmer til representantskap, generalforsamlingens valgkomité, kontrollkomité og ekstern revisor.

Representantskapet

Representantskapet består av 30 medlemmer som til sammen skal avspeile konsernets interessentgrupper, kundestruktur og samfunnsfunksjon. Ti av medlemmene velges blant de ansatte, de tyve øvrige velges av generalforsamlingen med ti medlemmer hvert år. Representantskapet fører blant annet tilsyn med styrets og konsernsjefens forvaltning av selskapet og velger selskapets styre. Videre treffer representantskapet avgjørelser i saker som gjelder investeringer av betydelig omfang, samt saker som gjelder rasjonalisering eller omlegging av driften som har større konsekvenser for arbeidsstyrken. Videre skal representantskapet blant annet gi uttalelser til generalforsamlingen om styrets forslag til regnskap og balanse, anvendelse av overskudd eller dekning av tap, fremsette forslag til generalforsamlingen om valg av revisor og fastsette instruks for kontrollkomiteen.

Valgkomiteer

DnB NOR har to valgkomiteer, generalforsamlingens valgkomité og representantskapets valgkomité. Førstnevnte komité er valgt av generalforsamlingen og består av fire medlemmer. Ett av medlemmene er verken medlem av representantskapet eller styret. Komiteen har til oppgave å forberede valg av medlemmer og varamedlemmer til representantskapet og kontrollkomiteen. Videre skal generalforsamlingens valgkomité foreslå godtgjørelse til medlemmene i representantskapet, kontrollkomiteen, representantskapets valgkomité og generalforsamlingens valgkomité.

Representantskapets valgkomité forbereder valg av styremedlemmer og foreslår godtgjørelse til styrets medlemmer. Valgkomiteen består av fem medlemmer, hvorav én er ansattvalgt. Representantskapets leder er også leder av valgkomiteen.

Styret vil på ordinær generalforsamling i april 2004 foreslå at DnB NOR kun skal ha én valgkomité valgt av generalforsamlingen.

Styret

Styret i DnB NOR ASA består av 12 medlemmer, hvorav fire er valgt av de ansatte. Styrets leder er arbeidende styreleder og bistår konsernsjefen på enkelte områder. Styret skal være bredt sammensatt og har det overordnede ansvar for forvaltning og organisering av virksomheten i selskapet. Styret fastsetter planer, budsjetter og retningslinjer for

virksomheten og fører tilsyn med den daglige ledelse. Videre er det styret som ansetter eller avskjediger konsernsjefen og leder for konsernrevisjonen, og styret har fastsatt stillingsinstruks for disse stillingene. For hvert regnskapsår avgir styret årsrapport og årsregnskap. Det utarbeides årsplaner for styrets arbeid, og det gjøres også en halvårlig evaluering av styrets innsats. Godtgjørelse til styret reflekterer ansvar, kompetanse og tidsbruk.

Revisjonskomiteen er et underutvalg av styret som foretar grundig vurdering av utpekte saksområder, særlig i tilknytning til revisjon, intern kontroll, tapsgjennomgang og finansiell rapportering. Komiteen består av fire styremedlemmer og møtes minst fem ganger per år. Styrets ansvar reduseres ikke som følge av revisjonskomiteens arbeid. Revisjonskomiteens honorar fastsettes av representantskapet.

Kontrollkomiteen
Kontrollkomiteen består av fire medlemmer og to varamedlemmer valgt av generalforsamlingen. Komiteen skal føre tilsyn med at konsernet utfører virksomhet på en hensiktsmessig og betryggende måte i samsvar med lover, forskrifter og retningslinjer. Komiteen skal også føre tilsyn med at styret og konsernsjefen har tilstrekkelig tilsyn og kontroll med datterselskapene. Konsernrevisjonen er sekretariat for komiteen.

Ekstern revisor
Ekstern revisor skal vurdere om opplysninger i årsrapporten om årsregnskapet, selskapets regnskapsprinsipper, håndtering av risikoområder, forutsetningen om fortsatt drift og forslag til anvendelse av overskudd eller dekning av tap er i samsvar med lov og forskrifter. Videre skal ekstern revisor vurdere om ledelsen har sørget for registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger i samsvar med lov og forskrifter og at internkontrollen fungerer på en tilfredsstillende måte. Revisjonskomiteen skal på forhånd vurdere alle vesentlige rådgivningsoppdrag som ekstern revisor skal utføre for konsernet.

DnB NOR – interne organer

Konsernsjefen
Konsernsjefen er administrerende direktør i DnB NOR ASA og står for den daglige ledelsen av selskapets virksomhet. Han har blant annet ansvar for konsernets resultater og skal stå for utvelgelsen av konsernledelsen, lede fastsettelse av lønns- og incentivordninger samt lede Integrasjonsutvalget. Ansvaret omfatter ikke saker som etter selskapets forhold er av uvanlig art eller av stor betydning. Slike saker legges frem for styret. Konsernsjefen kan imidlertid avgjøre en sak etter fullmakt fra styret eller i tilfeller der styrets beslutning ikke kan avventes uten vesentlig ulempe for selskapet. Konsernsjefen skal implementere konsernets strategi og i samarbeid med styreleder utvikle konsernets strategi videre.

Konsernsjefen gir styret en underretning om konsernets virksomhet, stilling og resultatutvikling hver måned og deltar som hovedregel i styrets behandling av saker og har rett til å uttale seg.

Konsernsjefen er også administrerende direktør i DnB NOR Bank ASA.

Konsernledelsen
Konsernledelsen i DnB NOR består av konsernsjef, to visekonsernsjefer samt syv konserndirektører. Gjennom konsernledermøtet bistår konserndirektørene konsernsjefen med oppfølging av hans ansvarsområde. Konsernledermøtet er et koordinerende og rådgivende organ i saker som angår drift av konsernet og skal også bidra i utvikling av strategi, innstille på risikoprofil og overvåke utviklingen i konsernets samlede risikoeksponering.

Strategiutvalget
Utvalget ble opprettet i forbindelse med fusjonen mellom DnB og Gjensidige NOR og skal initiere og lede arbeidet med utforming og implementering av en overordnet strategi for DnB NOR. Utvalget består av styreleder, konsernsjef og visekonsernsjefer. Utvalget ledes av styreleder og rapporterer til styret.

Integrasjonsutvalget
Utvalget ble opprettet i forbindelse med fusjonen mellom Gjensidige NOR og DnB og skal sikre at integrasjonsprosessen mellom de to selskapene blir vellykket. Utvalget, som består av DnB NORs styreleder, konsernledelsen og ansattes tillitsvalgte, ledes av konsernsjefen. Utvalget rapporterer til styret.

Konsernrevisjonen
Konsernrevisjonen skal på vegne av styret og konsernsjefen påse at det blir etablert og gjennomført tilstrekkelig intern kontroll i hele konsernet. Konsernrevisjonen skal blant annet vurdere om risikoidentifisering, etablerte styringsprosesser og kontrolltiltak effektivt bidrar til å styrke konsernets evne til måloppnåelse. Enheten rapporterer til styret, konsernsjef og styrets revisjonskomité.

Konsernutvalg
DnB NOR har opprettet ulike konsernutvalg som skal bistå ledelsen med beslutningsgrunnlag, oppfølging og kontroll innenfor ulike fagområder. De viktigste er:

Balansestyringsutvalget (ALCO)
ALCO skal sikre en god faglig bredde og dybde i argumentasjonen rundt forretnings- og støtteområdenes balansestyring og risikostyring og vil kunne ta beslutninger om tiltak som påvirker den samlede risikoeksponeringen. Komiteen håndterer blant annet kapital- og balansestruktur, kapitalallokering, avkastningsmål, internprising av kapital, fremmed- og egenkapitalfinansiering, likviditetsrisiko samt strukturell rente- og valutarisiko. Konsernets finansdirektør er leder av komiteen, som består av nøkkelpersoner fra forretningsområdene og konsernets ulike fagmiljøer innenfor finansiell og risikomessig styring.

Konsernkredittutvalget
Konsernsjefen har etablert Konsernkredittutvalget, som er det øverste av flere kredittutvalg etablert av hvert enkelt forretningsområde. Utvalgene skal sikre felles forståelse og kredittkultur samt bedre kvaliteten i kredittarbeidet. Konsernkredittutvalget behandler alle bevilgningssaker over definerte beløpsrammer og er innstillende organ for de saker som skal til styret for endelig beslutning. Konsernsjefen har delegert sin fullmakt til ansvarlig konserndirektør og konsernkredittsjef, som sammen må samtykke før et gyldig vedtak kan bli truffet.

Konsernutvalget for operasjonell risiko
Konsernets komité for operasjonell risikostyring skal overvåke operasjonell risiko i den løpende drift og styring av konsernet. Komiteen skal sikre god infrastruktur og løsninger innenfor risikostyring.

Investeringskomiteen
Konsernets beslutningsorgan for erverv og avhendelse av egenkapitalinstrumenter i bankporteføljen. Komiteen beslutter kjøp og salg opp til 25 millioner kroner og er rådgiver for konsernsjefen og styret for investeringer ut over dette beløpet.

IT-utvalget
Utvalget skal sikre at alle viktige IT-spørsmål blir behandlet i konsernledelsen og at konserndimensjonen ivaretas. Alle IT-prosjekter større enn to millioner kroner, alle prosjekter som leverer til flere enn ett forretningsområde, samt innovasjonsprosjekter behandles her.

Konsernledelsen i DnB NOR

Svein Aaser (født 1946)
Konsernsjef

Svein Aaser har vært konsernsjef i DnB siden 1998. Han har tidligere vært konsernsjef i Hafslund Nycomed og visekonsernsjef i Nycomed Amersham. Aaser har også erfaring som administrerende direktør i Storebrand Skade og NORA matprodukter. Aaser er utdannet siviløkonom ved Norges Handelshøyskole i Bergen og har tilleggsutdannelse fra IMEDE i Sveits.

Personmarked:

Åsmund Skår (født 1959)
Konserndirektør

Skår har hatt tilsvarende ansvarsområde i Gjensidige NOR. Han har tidligere vært konserndirektør i hovedområdet Oslo/Akershus/Østfold i Gjensidige NOR Sparebank og hatt andre lederstillinger i konsernet siden 1986. Skår har arbeidet i Skaarfish Group og Statoil. Han er utdannet siviløkonom ved Norges Handelshøyskole i Bergen.

IT og betalingsformidling:

Bente A. Landsnes (født 1957)
Konserndirektør

Landsnes har hatt ansvar for bankprodukter i Gjensidige NOR, som blant annet omfattet IT, verdipapirservice og betalingsformidling. Hun har tidligere vært konserndirektør med ansvar for Finans- og betalingstjenester og banksjef Internasjonale tjenester/oppgjør i Gjensidige NOR Sparebank, seksjonsdirektør for IT-drift og Interbank i BBS samt daglig leder for Bankenes Utredningsselskap AS.

Strategi, utvikling og kommunikasjon:

Karl-Olav Hovden (født 1944)
Visekonsernsjef

Hovden var visekonsernsjef i Gjensidige NOR med ansvar for konsernfinans. Han har siden 1974 innehatt diverse stillinger i Gjensidige NOR-konsernet. Hovden har juridisk embetseksamen ved Universitetet i Oslo.

Markets:

Ottar Ertzeid (født 1965)
Konserndirektør

Ertzeid hadde før fusjonen mellom DnB og Gjensidige NOR ansvar for DnB Markets. Han har tidligere vært nestleder for DnB Markets og hatt ulike stillinger innenfor valuta- og kapitalmarkedsområdet i DnB. Ertzeid har også vært økonomi- og finansdirektør i DnB Boligkreditt og finanssjef i Realkreditt. Ertzeid er utdannet siviløkonom ved BI.

Bedriftsmarked:

Leif Teksum (født 1952)
Konserndirektør

Teksum har hatt tilsvarende ansvarsområde i DnB. Teksum har bakgrunn fra oljeindustrien og fra ulike lederstillinger i DnB og Bergen Bank. Han har blant annet vært divisjonsdirektør i DnB Markets, divisjonsdirektør med ansvar for kapitalforvaltning og konserndirektør med ansvar for finanstjenester. Teksum er utdannet siviløkonom ved Norges Handelshøyskole i Bergen.

Finans:

Tom Grøndahl (født 1949)
Visekonsernsjef og finansdirektør

Grøndahl var konserndirektør med ansvar for konsernstaber i DnB. Han har tidligere ledet direksjonssekretariatet i DnB og har vært divisjonsdirektør i DnBs internasjonale avdeling. Han var tidligere viseadministrerende direktør i Bergen Bank. Grøndahl har også bred ledererfaring fra Citibank, der han hadde lederstillinger ved kontorene i London og New York. Ved kontoret i Oslo var han administrerende direktør for Citibank. Grøndahl er utdannet siviløkonom ved Norges Handelshøyskole i Bergen og har en MBA fra INSEAD.

Liv og pensjon:

Bård Benum (født 1962)
Konserndirektør

Benum hadde før fusjonen mellom DnB og Gjensidige NOR ansvar for livsforsikring og pensjon i Gjensidige NOR. Han har tidligere hatt diverse lederstillinger i Gjensidige Bank, Reitangruppen, Statoil og Norsk Hydro. Benum er utdannet sivilingeniør, industriell økonomi ved NTNU (Norges Tekniske Naturvitenskapelige Universitet) i Trondheim.

HR, konsern og fellestjenester:

Evlyn Raknerud (født 1947)
Konserndirektør

Raknerud hadde før fusjonen ansvar for Finans-, betalings- og konserntjenester i DnB. Hun var tidligere personaldirektør og divisjonsdirektør i Postbanken. Raknerud kom da fra DnB, hvor hun blant annet var personalsjef i bedriftskundeområdet og opplæringssjef. Hun var også hovedtillitsvalgt i DnB en periode. Raknerud er utdannet bankøkonom fra Bankakademiet og har tilleggsutdannelse innen organisasjon og ledelse fra BI.

Kapitalforvaltning:

Øyvind Birkeland (født 1955)
Konserndirektør

Birkeland har tidligere innehatt stillingen som konserndirektør, leder av Kapitalmarked i Gjensidige NOR Sparebank, leder av Gjensidige NOR Merchant Bank, visekonsernsjef i Gjensidige NOR, leder av Divisjon Konsernkunder samt andre stillinger i konsernet siden 1979. Birkeland er utdannet siviløkonom ved Norges Handelshøyskole i Bergen.

Styret i DnB NOR

Olav Hytta (født 1943)
Styreleder i DnB NOR og DnB NOR Bank

Hytta er styremedlem i Sparebankforeningen i Norge, i Länsforsäkringer og nestformann i styret i Vital Forsikring. Olav Hytta var konsernsjef i Gjensidige NOR fra 2000 frem til desember 2003. Han ble ansatt i Fellesbanken i 1968 og har vært visekonsernsjef i Gjensidige NOR og Sparebanken NOR, administrerende direktør i region Oslo/Akershus i Sparebanken NOR og banksjef og driftsdirektør i ABC Bank. Hytta har utdannelse fra realskole, handelsskole og landbruksskole.

Sverre Finstad (født 1955)
Ansattvalgt styremedlem i DnB NOR og varamedlem av styret i DnB NOR Bank

Finstad er leder for Finansforbundet i Oppland. Han ble ansatt i Gjensidige NOR Sparebank i 1977 og har vært heltids tillitsvalgt siden 1986. Finstad var tidligere styremedlem i både Gjensidige NOR og Gjensidige NOR Sparebank.

Ingjerd Skjeldrum (født 1957)
Ansattvalgt styremedlem i DnB NOR og DnB NOR Bank

Skjeldrum har vært tillitsvalgt på heltid siden sammenslåingen til Sparebanken NOR og konsernhovedtillitsvalgt for sparebanken siden 1. februar 2000. Hun er medlem av Finansforbundets forbundsstyre. Skjeldrum var tidligere styremedlem i Sparebanken NOR og Gjensidige NOR og har jobbet innen personmarkedet i Gjensidige NOR.

Jannik Lindbæk (født 1939)
Nestleder i styret i DnB NOR

Lindbæk har siden 1999 jobbet som uavhengig rådgiver og styremedlem. Han er styreleder i Statoil og har styreverv i bl.a. AL Industrier, Gearbulk Holding, Kristian Gerhard Jebsen Skipsrederi, Stiftelsen Festspillene i Bergen og Plan Norge. Lindbæk er tidligere styreformann i DnB Holding og Den norske Bank samt styremedlem i Vital Forsikring.
Han har tidligere vært konsernsjef i Storebrand, administrerende direktør i Den nordiske Investeringsbank (NIB) i Helsingfors og executive vice president i International Finance Corporation (IFC), Verdensbankgruppen i Washington D.C. Lindbæk er utdannet ved Norges Handelshøyskole i Bergen.

Jørn O. Kvilhaug (født 1951)
Ansattvalgt styremedlem i DnB NOR

Kvilhaug er assurandør i Vital Forsikring ASA og tidligere styremedlem i DnB Holding.

Helge Leiro Baastad (født 1960)
Styremedlem i DnB NOR

Baastad er konsernsjef i Gjensidige NOR Forsikring. Han har vært ansatt i Gjensidige Skadeforsikring siden 1998. Baastad er styremedlem i Borge og tidligere styremedlem i Gjensidige NOR. Han har tidligere vært ansatt i Jordan Norge og Denofa & Lilleborg fabrikker. Baastad er utdannet ved Norges Handelshøyskole i Bergen.

Bjørn Sund (født 1945)
Nestleder i styret i DnB NOR og leder i styrets revisjonskomité

Sund er administrerende direktør og styreleder i Advansia. Han var tidligere styreleder i Gjensidige NOR og styremedlem i Gjensidige NOR Sparebank. Sund ledet gjennomføringen av OL-prosjektene på Lillehammer, flyplassprosjektet på Gardermoen og Telenorprosjektet på Fornebu. Han er utdannet ved Norges Tekniske Høgskole i Trondheim.

Anne Carine Tanum (født 1954)
Styremedlem i DnB NOR og medlem i styrets revisjonskomité

Tanum er administrerende direktør og eier av Tanum. Hun er styreleder i NRK og styremedlem i Vital Forsikring. Tanum var tidligere styremedlem i Den norske Bank og har tidligere arbeidet i Miljøverndepartementet. Hun er utdannet cand. jur. ved Universitetet i Oslo.

Per Terje Vold (født 1945)
Styremedlem i DnB NOR og medlem i styrets revisjonskomité

Vold er administrerende direktør i Oljeindustriens Landsforening. Han var tidligere styremedlem i Gjensidige NOR, Gjensidige NOR Sparebank, Statkraft, Moelven Industrier, Forsikringsforbundet og Verdalsbruket. Vold var også tidligere representantskapsmedlem i bl.a. DnB, Aker, Saga Petroleum og Hafslund-Nycomed. Han er utdannet ved Universitetet i Oslo og Norges Handelshøyskole i Bergen.

Berit Kjøll (født 1955)
Styremedlem i DnB NOR

Kjøll er direktør i Telenor og styremedlem i SAS og Tusenfryd. Hun var tidligere styremedlem i DnB Holding, administrerende direktør i Universitetenes Reisebyråkjede (nå Kilroy Travels), i Tusenfryd, i Flytoget og Steen & Strøm. Kjøll er utdannet markedsøkonom ved Norges Markedshøgskole.

Per Hoffmann (født 1951)
Ansattvalgt styremedlem i DnB NOR og DnB NOR Bank

Hoffmann er hovedtillitsvalgt i DnB NOR Bank og tidligere styremedlem i DnB Holding og Den norske Bank.

Bent Pedersen (født 1942)
Styremedlem i DnB NOR og nestleder i DnB NOR Bank samt medlem av styrets revisjonskomité

Pedersen er administrerende direktør i KIRKBI A/S i Billund i Danmark. Han har en rekke styreverv i Danmark, bl.a. styreleder i Eksportkreditfonden, Glud & Marstrand og Kompan. Videre er Pedersen styrenestleder i Axcel IndustriInvestor og Højgaard Holding samt i Kirkbi AG i Sveits. Han var tidligere styremedlem i DnB Holding og nestleder i styret i Den norske Bank. Pedersen arbeidet tidligere i Privatbanken i Danmark og var i mange år bankdirektør og medlem av konsernledelsen. Han var også medlem av konsernledelsen i Unibank i Danmark. Pedersen er cand.merc. fra Handelshøjskolen i København.

DnB NORs interessenter

Aksjonærer

DnB NOR hadde en markedsverdi på 58 milliarder kroner ved utgangen av året, og første noteringsdag for den nye aksjen var 5. desember 2003. Det nye selskapet hadde ved årsskiftet 1 309 millioner aksjer fordelt på nesten 54 000 aksjonærer. Både DnB- og Gjensidige NOR-aksjen hadde en betydelig verdistigning i 2003. Foreslått utbytte på 2,20 kroner gir en direkteavkastning på 5 prosent.

Aksjonær- og utbyttepolitikk

DnB NORs mål er å forvalte konsernets ressurser på en slik måte at aksjonærene oppnår en avkastning i form av utbytte og kursstigning som er konkurransedyktig i forhold til sammenlignbare plasseringer. Alle aksjonærer likebehandles og har samme mulighet for innflytelse gjennom prinsippet én aksje – én stemme. DnB NOR legger til grunn at om lag halvparten av konsernets overskudd vil utbetales som utbytte, forutsatt at soliditeten er på et tilfredsstillende nivå. Ved fastsettelse av utbyttet vil det bli tatt hensyn til forventet resultat i en normalisert markedssituasjon, eksterne rammebetingelser samt behov for kjernekapital.

Kommunikasjon med markedet

DnB NOR ønsker å holde en åpen dialog med aksjonærene og øvrige aktører i aksjemarkedet. Det er konsernets vurdering at transparent, korrekt og relevant informasjon til rett tid skaper tillit og forutsigbarhet og bidrar til en mest mulig riktig prising av selskapets aksjer. Ved hendelser som medfører informasjonsplikt, vil meldinger bli sendt til Oslo Børs og umiddelbart etterpå bli publisert på DnB NORs egne hjemmesider, samt sendt som e-post til registrerte abonnenter og norsk og utenlandsk presse. Videre vil selskapet jevnlig holde presentasjoner for investorer, analytikere og presse både i Norge og internasjonalt i form av resultatpresentasjoner, kapitalmarkedsdag og én-til-én møter med investorer.

Et stort antall aksjeanalytikere følger utviklingen i DnB NOR-aksjen. Aksjen følges aktivt av de institusjonelle investorenes egne analytikere og av totalt 20 store og små investeringsbanker og meglerhus, herav 12 nordiske og åtte internasjonale. Det er i DnB NORs interesse at det publiseres finansanalyser av høy kvalitet. DnB NOR legger stor vekt på å tilføre informasjon av høy kvalitet, og alle analytikere, uansett anbefaling, vil til enhver tid behandles likt. Oversikt over analytikere som følger DnB NOR, ligger på www.dnbnor.com.

Daglig kontakt med investorer og analytikere håndteres av Investor Relations.

Finanskalender for 2004:	
Generalforsamling	27. april
Eks-utbyttedato	28. april
Utbetaling av utbytte	Medio mai
1. kvartal	6. mai
2. kvartal	12. august
3. kvartal	28. oktober

Foreløpig regnskap for 2004 vil bli offentliggjort i februar 2005.

Markedsforhold, avkastning og omsetning

DnB NOR var ved utgangen av året det fjerde største selskapet på Oslo Børs med en markedsverdi på 58,1 milliarder kroner, eller 9,1 prosent av verdien av selskapene notert på Oslo Børs.

Det foreslåtte utbyttet på 2,20 kroner gir en direkte avkastning på 5 prosent. DnB- og Gjensidige NOR (GNO)-aksjens totalavkastning per år, som inkluderer både kursstigning og aksjeutbytte, viser at begge aksjene har gjort det bedre enn sine nordiske konkurrenter i alle periodene de siste fem årene (tabell 1).

Oslo Børs hadde en svært god utvikling i 2003. Etter en vanskelig start på året økte handelen og totalvolumet målt i kroner med 25 prosent til 553 milliarder kroner. Børsens hovedindeks (OSEBX) hadde en god utvikling med en avkastning på 48,4 prosent.

Gjensidige NOR og DnB ble handlet som to aksjer inntil 5. desember 2003, da DnB NOR-aksjen ble omsatt for første gang. Åpningskursen for DnB NOR-aksjen var 43,00 kroner, og siste handel i 2003 var på 44,40 kroner med et gjennomsnittlig volum på over 7,7 millioner aksjer per dag de første 15 dagene. DnB og Gjensidige NOR hadde inntil konverteringen til én aksje god utvikling og omsetning. DnB-aksjens gjennomsnittlige daglige volum økte fra 2,3 millioner aksjer i 2002 til 3,8 millioner i 2003, og GNO-aksjen økte tilsvarende fra 249 000 til 429 000 aksjer. Volumet av selskapenes aksjer som ble omsatt, økte i verdi med 21,4 milliarder til 59,8 milliarder kroner i 2003, og den relative andelen av totalvolumet ved Oslo Børs økte med 2,2 prosentpoeng til 10,8 prosent (tabell 2).

DnB NOR-aksjen var ved inngangen til 2004 vektet i alle relevante indekser på Oslo

Tabell 1: Totalavkastning per 31.12.03

Totalavkastning p.a. (%)	Siste år	Siste 2 år	Siste 3 år	Siste 4 år	Siste 5 år
DnB	43,6	10,4	2,7	12,8	15,7
Gjensidige NOR [1)]	45,1	12,8	12,2	19,3	21,3
Nordisk gjennomsnitt [2)]	38,7	5,2	0,7	10,0	7,7

1) Gjensidige NOR er vurdert til en sluttkurs per 31.12.03 på 318,28 kroner basert på bytteforholdet med DnB.
2) Uvektet gjennomsnitt av Danske Bank, FöreningsSparbanken, Nordea, SEB og Handelsbanken.

Tabell 2: DnB NOR-aksjen (DnB og GNO) i 2003 og 2002

I kroner hvis ikke annet er angitt	DnB og DnB NOR 2003	DnB 2002	Gjensidige NOR (GNO) T.o.m. 4.12.2003	Gjensidige NOR (GNO) 2002
Høyeste sluttkurs	45,30	47,70	309,50	307,50
Laveste sluttkurs	26,80	30,30	179,50	213,00
Sluttkurs 31.12	44,40	32,60	309,50*	227,00
Markedsverdi (millioner kroner) ved utgangen av året	58 121	25 121	26 925*	19 748
Ligningsverdi per 1.1 året etter	44,90	33,50	-	231,00
RISK-beløp per 1.1 samme år	6,44	(3,66)	(0,07)	2,83
Utbytte for regnskapsåret	2,20	2,40	-	11,00
Antall omsatt per år (i 1000)	1 000 255	570 637	100 841	62 451
Antall omsatt i gjennomsnitt per dag (i 1000)	4 001	2 292	429	249
Omsatt per år (milloner kroner)	35 623	24 464	24 158	15 916
Omsetningshastighet (%)	124	74	116	120

* Sluttkurs og markedsverdi 4.12.03

Børs. I hoved-, aksje-, OBX- og fondsindeksen er vektene henholdsvis 12,36, 8,60, 13,57 og 10 prosent. DnB NOR er også representert i internasjonale indekser, men med en relativt lav vekt.

Derivathandelen ved Oslo Børs i 2003 var høyere enn året før, men opsjonshandelen med standardiserte kontrakter gikk ned. Det ble omsatt 69 461 DnB- og DnB NOR-kontrakter til en verdi av 13,5 millioner kroner.

Aksjekapital, tilbakekjøp, tegning, kansellering og tegningsrettprogrammer

I forbindelse med fusjonen mellom DnB Holding ASA og Gjensidige NOR ASA ble aksjekapital i Gjensidige NOR konvertert til aksjekapital i DnB NOR ASA gjennom nytegning av aksjer med DnB Holding som overtagende selskap. Hver aksje i Gjensidige NOR ble byttet til 6,2 DnB NOR-aksjer med virkning fra 4. desember 2003.

Verken DnB eller Gjensidige NOR benyttet fullmaktene om mulig tilbakekjøp av egne aksjer i 2003, men DnB NOR kommer til å be generalforsamlingen i april 2004 om en ny fullmakt til å kjøpe tilbake inntil 10 prosent av aksjene i konsernet enten over børs og/eller fra Nærings- og handelsdepartementet til børskurs. Gjensidige NOR utstedte i 2003 aksjer gitt under tegningsrettprogrammet for de ansatte (tabell 3).

Både DnBs og Gjensidige NORs frittstående tegningsretter utestående under tegningsrettprogrammet for de ansatte er konvertert til tegningsretter for DnB NOR-aksjer (tabell 4). Tegningsrettene kan gi en utvanning på om lag 2,5 prosent ved full utnyttelse. Tegningsretter utestående under

Tabell 3: Aksjekapital og antall aksjer i 2003

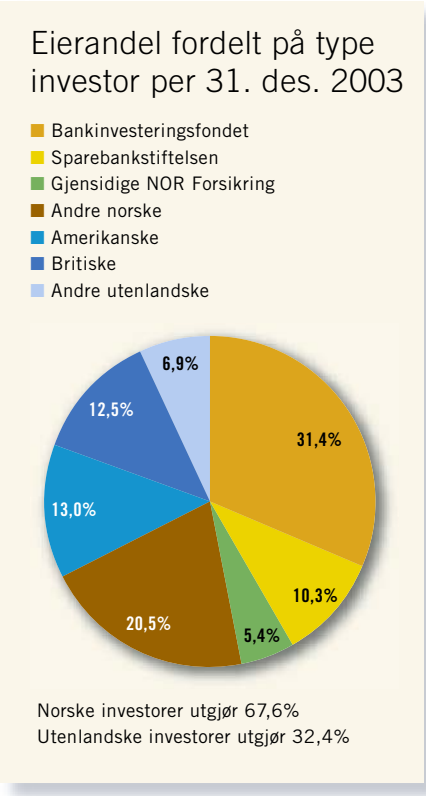
	DnB NOR ASA	DnB Holding ASA	Gjensidige NOR ASA
Aksjekapital per 31.12.02 (kroner)		7 705 904 750	8 699 646 700
Pålydende (kroner)	10	10	100
Aksjer per 31.12.02		770 590 475	86 996 467
Aksjer (kansellert)/tegnet		(960 000)*	3 006
Aksjer til konvertering		769 630 475	86 999 473
Konverteringsfaktor		1	6,2
Aksjer konvertert og utestående DnB NOR-aksjer per 31.12.03	1 309 027 207	769 630 475	539 396 732

* Kjøpt tilbake i 2002

Tabell 4: Tegningsretter i DnB NOR			
	DnB NOR ASA	DnB Holding ASA	Gjensidige NOR ASA
Tegningsretter		26 396 000	1 106 500
Konverteringfaktor		1	6,2
Tegningsretter konvertert og utestående DnB NOR-tegningsretter per 31.12.03	33 256 262	26 396 000	6 860 262
Innløsningskurs per aksje		32,83	27,95
Antall aksjer utvannet per 31.12.03	1 317 773 293		

Gjensidige NORs tidligere tegningsrettprogram kan utøves siste gang i perioden fra 1. til 15. oktober 2004 til tegningskurs 27,95 kroner per aksje, mens DnBs tidligere program kan utøves fra 1. til 15. mars i årene 2004 og 2005 til tegningskurs 32,83 kroner per aksje. Retten til innløsning av tegningsrettene er slik organisert for begge ordningene at ubenyttede tegningsretter kan benyttes i neste periode. I DnBs program må DnB NORs aksjekurs i tillegg ha hatt en like god eller bedre verdistigning enn en referanseindeks bestående av fem andre finansinstitusjoner (Danske Bank, Sparebanken Midt-Norge, Nordea, SEB og Svenska Handelsbanken). Generalforsamlingen i DnB Holding ga i 2003 eiere av tegningsretter under DnBs program ubetinget rett til å tegne aksjer for den første tredelen, siden avkastningen for DnB-aksjen var bedre enn referanseindeksen, og vedtok å benytte tilsvarende tildelingskriterier ved fremtidige måletidspunkter. I tillegg ble måleperioden utvidet fra én dag til fem dager. I måleperioden 17. til 23. februar 2004 hadde DnB NOR-kursen gjort det bedre enn referanseindeksen, og rettighetshavere ble tilbudt å tegne DnB NOR-aksjer.

Aksjonærsammensetning

DnB NOR har nesten 54 000 aksjonærer, der de største er Statens Bankinvesteringsfond (Bankinvesteringsfondet), Sparebankstiftelsen DnB NOR (Sparebankstiftelsen, tidligere Stiftelsen Gjensidige NOR Sparebank) og Gjensidige NOR Forsikring. Bankinvesteringsfondet økte sin eierandel etter fusjonen fra 28,1 til 31,4 prosent gjennom et tilbud til alle aksjonærer på 43 kroner per aksje etter en åpen prisauksjon (en såkalt "bookbuilding"-prosess). Denne eierandelen skal økes til 34 prosent innen utgangen av oktober 2004.

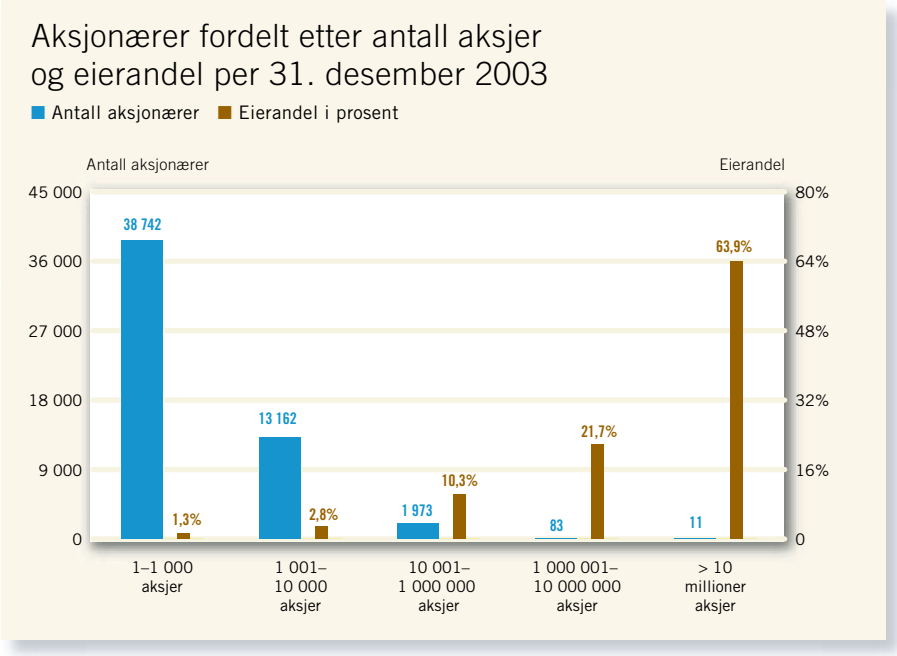
Stortinget har besluttet at Statens Bankinvesteringsfond skal avvikles, og forvaltningen av fondets aksjer skal overføres til Nærings- og handelsdepartementet. Overføringen er formelt betinget av godkjennelse fra Finansdepartementet. Kredittilsynet har behandlet saken og har overfor Finansdepartementet innstilt på å godkjenne overføringen. Kredittilsynet har i sin vurdering lagt vekt på at forvaltningen skal ivaretas av en avdeling som ikke har andre oppgaver enn eierskapsforvaltningen og er underlagt spesielle retningslinjer for slik forvaltning. Retningslinjene fastslår blant annet at staten ikke kan ha representanter i styret eller representantskapet i finansinstitusjoner og at den gjennom deltagelse i valgkomiteene skal sikre at selskapets organer får en sammensetning som representerer alle aksjonærgrupper. Retningslinjene sikrer også at departementet ikke skal opptre på en måte som reiser tvil om selvstendigheten og uavhengigheten i institusjonens forhold til sine kunder, herunder i kredittgivning og engasjementsoppfølging. Videre skal departementet opptre på en måte som bidrar til likebehandling av finansinstitusjonens aksjonærer.

Sparebankstiftelsen ble etablert høsten 2002 som ledd i omdanningen av Gjensidige NOR Sparebank til aksjeselskap. Stiftelsens grunnkapital stammer fra sparebankens fond. Sparebankstiftelsen DnB NORs formål er å være langsiktig eier i DnB NOR og å understøtte DnB NOR i selskapets videreføring av sparebanktradisjoner. Som ledd i dette kan stiftelsen benytte deler av sitt årlige overskudd til bidrag til allmennyttige formål. Stiftelsens øverste organ er en generalforsamling valgt blant bankens innskytere og av fylkesting i østlandsområdet. Generalforsamlingen har valgt et styre på seks medlemmer.

Største aksjonærer per 31.12.03	
Bankinvesteringsfondet	31,4%
Sparebankstiftelsen	10,3%
Gjensidige NOR Forsikring	5,4%
Folketrygdfondet	2,3%
Fidelity Investments (sum)	1,5%
Orkla ASA	1,4%
DnB Investor (sum)	1,3%
DnB NOR-ansattes fond	1,1%
Mutual Series Fund (sum)	1,0%
Sum andre norske fondsselskaper	4,3%
Sum andre norske forsikringsselskaper og private pensjonskasser	2,0%
Øvrige aksjonærer*	41,3%
Totalt	100,0%

* Inkluderer aksjeposter forvaltet på vegne av andre.

Eierbegrensninger i aksjen er beskrevet under kapitlet "Eierstyring og selskapsledelse i DnB NOR".

Tabell 5: Kredittrating (DnB NOR Bank ASAs kredittverdighet er uthevet)

Standard & Poor's Kortsiktig	Standard & Poor's Langsiktig	Moody's Kortsiktig	Moody's Langsiktig
A-1+	AAA	**P-1**	Aaa
A-1	AA+	P-2	Aa1
A-2	AA	P-3	Aa2
A-3	AA-	Not prime	**Aa3**
B	A+		A1
C	**A**		A2
	A-		A3
	BBB+		Baa1

Rating

DnB NOR Bank ASA blir kredittvurdert av ratingselskapene Moody's Investors Service og Standard & Poor's. I 2003 var det Den norske Bank og Gjensidige NOR Sparebank som var gjenstand for kredittvurdering. Moody's ga ved inngåelse av fusjonsavtalen i mars negative utsikter for Den norske Banks Aa3-rating, mens Gjensidige NOR Sparebank fikk positive utsikter for sin A1-rating og ble oppgradert til Aa3 med negative utsikter etter Konkurransetilsynets klarsignal for fusjonen på bestemte vilkår. Etter fusjonen mellom bankene har DnB NOR Bank ASA fått Aa3 med negative utsikter for langsiktig gjeld og beste rating P-1 for kortsiktig gjeld av Moody's. De negative utsiktene skyldes gjennomføringsrisiko for fusjonen. Standard & Poor's ga begge bankene kreditratingen A med positive utsikter før fusjonen og har i forbindelse med ny gjennomgang kredittvurdert DnB NOR Bank til A med positive utsikter for langsiktig og A-1 for kortsiktig gjeld (tabell 5).

RISK og kildeskatt

Regulering av inngangsverdi med skattlagt kapital (RISK) er av betydning for aksjonærer som er underlagt norsk beskatning. RISK-beløpet tildeles aksjonærene per 1. januar i året etter regnskapsåret. Beløpet vil være positivt for år hvor selskapet har et skattemessig overskudd som overstiger utbetalt utbytte.

Utbytte til aksjonærer som ikke er underlagt beskatning i Norge, vil i utgangspunktet være gjenstand for norsk kildebeskatning etter en skattesats på 25 prosent. Dersom aksjonæren er hjemmehørende i en stat som har skatteavtale med Norge, vil kildeskattesatsen som oftest være redusert – normalt til 15 prosent. Når et utenlandsk selskap eier en større andel av aksjene i det selskap som betaler utbytte, er kildeskatten ofte redusert til 5 prosent, i enkelte tilfeller til 0. Utbytte vil normalt være skattepliktig til den stat aksjonæren er hjemmehørende i. Det verserer for tiden en sak for domstolene i Norge hvor et av spørsmålene er om norsk kildeskatt trukket på utbytte utbetalt til aksjeeier bosatt i et EØS-land er i strid med EØS-avtalen, artikkel 40 om fri bevegelighet av kapital.

Den foreløpige RISK-justeringen per 1. januar 2004 er minus 7,34 kroner, hvorav minus 2,86 kroner skyldes kontantvederlaget på 3,7 milliarder kronet betalt til Gjensidige NOR-aksjonærer i fusjonen. Historisk RISK vil være forskjellig for tidligere aksjonærer i henholdsvis DnB og Gjensidige NOR. Per 1. januar hvert år er følgende RISK-beløp tildelt tidligere DnB- og Gjensidige NOR-eiere (tabell 6).

Tabell 6: RISK-beløp tildelt tidligere DnB- og Gjensidige NOR-eiere

	RISK DnB	RISK GNO*	RISK DnB NOR
1. jan. 2004			(7,34) estimat
1. jan. 2003	6,44	(0,07)	
1. jan. 2002	(3,66)	2,83	
1. jan. 2001	2,64	4,53	
1. jan. 2000	(0,39)	3,25	
1. jan. 1999	(0,98)	1,98	
1. jan. 1998	(1,43)	3,36	
1. jan. 1997	(1,29)	3,55	
1. jan. 1996	(0,89)	0,71	
1. jan. 1995	(1,24)	(0,37)	
1. jan. 1994	0,00	(2,94)	
1. jan. 1993	0,00	0,00	

* Gjensidige NORs RISK er justert med 1:6,2.

Kunder

DnB NORs suksess i markedet er avhengig av fornøyde kunder. Derfor står kundene og deres behov sentralt i konsernets forretningsidé og strategier.

Dette er også reflektert i måten konsernet er organisert på, med forretningsområdene Personmarked, Bedriftsmarked, Markets, Kapitalforvaltning og Liv og pensjon.

DnB NOR er en norskbasert aktør med et landsdekkende kontornett, som sikrer nærhet til kundene gjennom sterk lokal tilstedeværelse og kompetanse. DnB NOR legger vekt på god tilgjengelighet og hjelpsomme og dyktige medarbeidere som kjenner kundenes behov. Samtidig tilbyr DnB NOR en unik bredde i distribusjon, som gjør det mulig for kundene å velge om de vil bruke bankkontorene, nettbank eller telefon. Uansett skal det være kompetente rådgivere tilgjengelig når kunden har behov for det.

Et viktig prinsipp for DnB NOR er at beslutninger skal tas så nær kunden som mulig. Det innebærer blant annet at det vil ligge personlige fullmakter for kredittgiving lokalt, slik at det er de medarbeiderne som kjenner kunden og markedene, som i stor grad tar beslutningene.

Lokalt skal DnB NOR være like godt representert som de to bankene var hver for seg. Med flere kunder vil det være bedre grunnlag for å opprettholde den lokale tilstedeværelsen. På en lang rekke steder der DnB og Gjensidige NOR hver for seg var små, har DnB NOR så stor kundemasse at ett bankkontor kan opprettholdes. Kontornettets rolle vil fortsatt gradvis endres. Kundene bruker banken på en annen måte etter at ny teknologi har gjort den tilgjengelig via nettbank, telefon, kontantuttak i minibank og butikk. Behovet for kontorer vil derfor bli løpende vurdert.

Kundene skal oppleve at spesialkompetanse er tilgjengelig lokalt. Rådgivning innenfor sparing, plassering, investering og finansiering vil bli tilbudt av rundt 20 investeringssentre over hele landet og gjennom DnB NOR PrivatBank. En rekke lokale bedriftssentre skal sørge for at små og mellomstore bedrifter blir håndtert av rådgivere med lokal kunnskap og brede fullmakter. Videre har DnB NOR Markets 13 lokale meglerbord over hele landet.

DnB NOR har sin hovedvirksomhet i Norge. Samtidig er konsernet representert internasjonalt. For norsk næringsliv i utlandet er DnB NOR en viktig partner blant annet gjennom konsernets internasjonale nettverk, med en rekke filialer og representasjonskontorer på flere kontinenter. For store utenlandske selskaper skal DnB NOR være den foretrukne samarbeidspartner i Norge. Innenfor shipping er DnB NOR en av verdens ledende banker. I Sverige tilbys kapitalforvaltning til privatpersoner i tillegg til institusjonelle kunder, mens kontoret i Luxembourg tilbyr banktjenester til norske kunder bosatt i utlandet.

Best innskytergaranti

DnB NOR har bedre innskytergaranti enn sine nordiske konkurrenter. Den enkelte kunde i norske banker er etter lov om sikringsordninger dekket for innskudd på inntil to millioner kroner. Dette tilsvarer rundt

DnB NOR

BANKEN

Cresco®

CARLSON

Part of the DnB NOR Group

avanse

NB Nordlands Banken

VITAL

Merkenavn

DnB NOR-konsernet omfatter en rekke merkenavn.

DnB NOR bygger på det beste fra virksomheten i DnB og Gjensidige NOR. Nordlandsbanken skal være en partner for næringsliv og personkunder i Nordland, mens Postbanken er banken for alle med en unik tilgjengelighet gjennom postkontorer, post-i-butikk og landpostbud.

Konsernet benytter også merkenavnene Cresco innenfor kortprodukter og finansieringsløsninger og Carlson og Avanse innenfor kapitalforvaltning. Gjennom Vital skal DnB NOR tilby de beste og mest moderne løsninger innenfor livsforsikring og pensjon til både privatmarkedet og bedriftsmarkedet.

Overblikk:

- Mer enn 2 millioner personkunder
- Om lag 150 000 bedriftskunder
- Rundt 700 000 livsforsikringskunder
- Utlån til om lag 38 prosent av personmarkedet
- Utlån til om lag 37 prosent av landets små og mellomstore bedrifter
- Hovedbank for rundt 60 prosent av de 300 største selskapene i Norge
- 215 bankkontorer over hele landet (etter sammenslåingen)
- Samarbeids- og distribusjonsavtaler med Gjensidige NOR Forsikring (skadeforsikring), 16 regionale og lokale sparebanker, ca. 300 postkontorer, rundt 1200 post-i-butikk og over 2 000 landpostbud
- Internasjonalt nettverk med 13 filialer og representasjonskontorer

235 000 euro. Til sammenligning er garantibeløpet for danske banker 40 000 euro, for svenske banker 28 000 euro og for finske banker 20 000 euro.

Økt konkurranse

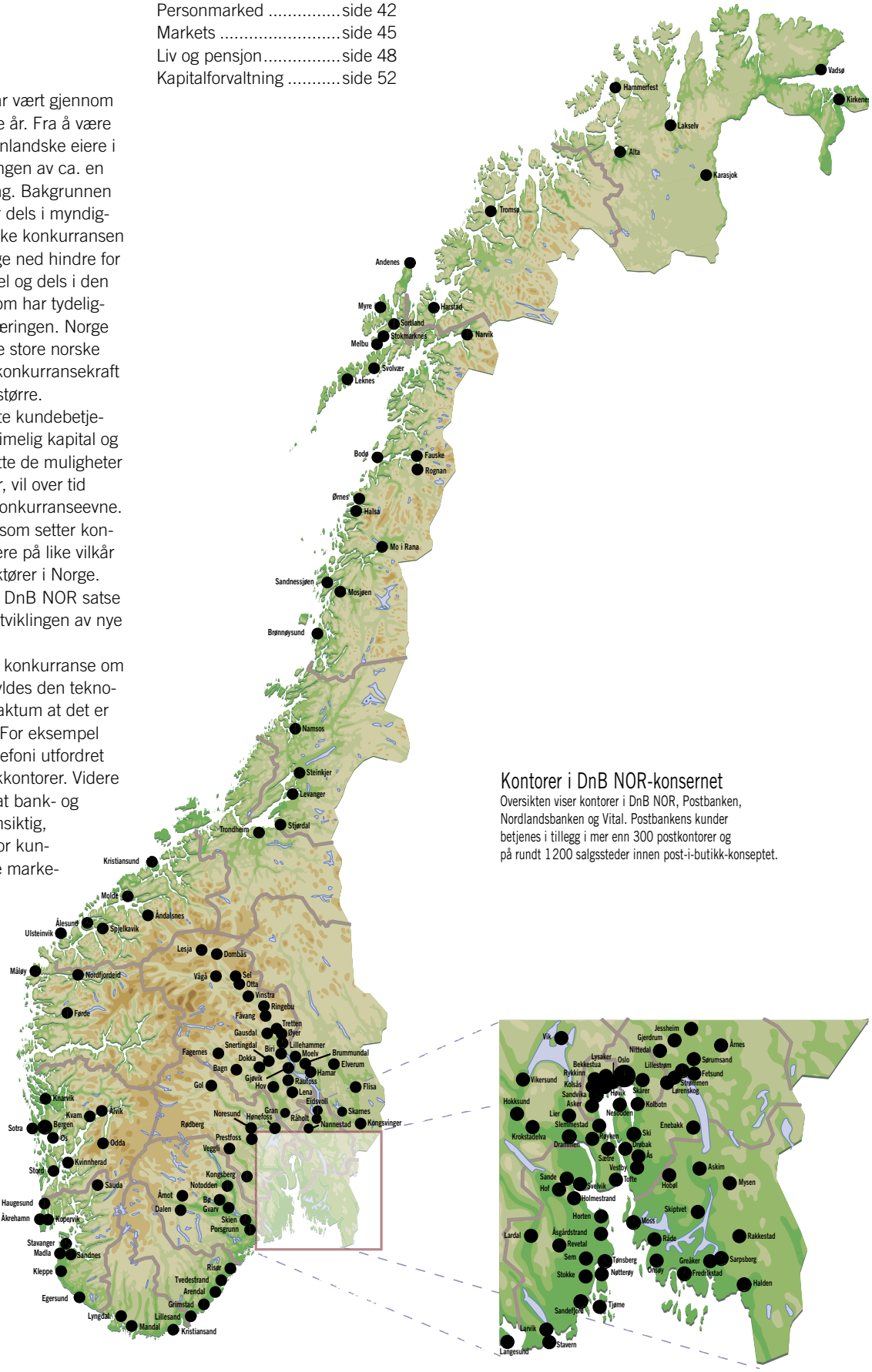
Finansnæringen i Norge har vært gjennom mange endringer de senere år. Fra å være en nasjonal næring har utenlandske eiere i løpet av få år tatt over styringen av ca. en tredel av norsk finansnæring. Bakgrunnen for denne utviklingen ligger dels i myndighetenes arbeid for å forsterke konkurransen i markedet gjennom å bygge ned hindre for grenseoverskridende handel og dels i den teknologiske utviklingen, som har tydeliggjort stordriftsfordelene i næringen. Norge er et lite marked, og selv de store norske aktørene vil over tid miste konkurransekraft når stordriftsfordelene blir større.

Økende krav til avanserte kundebetjeningsløsninger, tilgang på rimelig kapital og økonomisk styrke til å utnytte de muligheter teknologien gir grunnlag for, vil over tid styrke de store aktørenes konkurranseevne. DnB NOR har en størrelse som setter konsernet i stand til å konkurrere på like vilkår som store internasjonale aktører i Norge. For å styrke sin posisjon vil DnB NOR satse på å være langt fremme i utviklingen av nye finansielle produkter.

Det har aldri vært større konkurranse om kundene i Norge. Dette skyldes den teknologiske utviklingen og det faktum at det er rundt 150 banker i Norge. For eksempel har bruk av nettbank og telefoni utfordret betydningen av lokale bankkontorer. Videre styrkes konkurransen ved at bank- og finansmarkedet er gjennomsiktig, slik at det stort sett er lett for kundene å orientere seg i dette markedet.

Detaljer om kunder og markeder i hvert enkelt forretningsområde:

Bedriftsmarked ..... side 39
Personmarked ..... side 42
Markets ..... side 45
Liv og pensjon ..... side 48
Kapitalforvaltning ..... side 52

Kontorer i DnB NOR-konsernet

Oversikten viser kontorer i DnB NOR, Postbanken, Nordlandsbanken og Vital. Postbankens kunder betjenes i tillegg i mer enn 300 postkontorer og på rundt 1200 salgssteder innen post-i-butikk-konseptet.

Medarbeidere

DnB NOR-fusjonen medfører en omfattende integrasjons- og omstillingsprosess som vil kreve mye av medarbeidere og ledere. Konsernet vil arbeide målbevisst for å opprettholde prestasjoner og trivsel, og vil gjennom ulike tiltak sette medarbeidere og ledere i stand til å mestre nye utfordringer.

Kompetanse og ledelseskapasitet vil ha stor oppmerksomhet i tiden som kommer. DnB NOR legger betydelig vekt på å gjennomføre omstillingsprosessen på en god og hensynsfull måte. Nedbemanning vil i størst mulig grad være basert på frivillige ordninger.

Ved årsskiftet hadde DnB NOR-konsernet 11 678 ansatte fordelt på 51,7 prosent kvinner og 48,3 prosent menn. Antall ansatte ble i løpet av 2003 redusert med 696 personer. Gjennomsnittsalderen for de ansatte var 45 år og gjennomsnittlig ansettelsestid 17 år.

Personalfunksjonen

Personalfunksjonen i DnB NOR er sentralisert. Bakgrunnen er behovet for en koordinert og enhetlig styring av svært viktige utfordringer i fusjonsperioden. DnB NOR vil bruke store ressurser på å gjennomføre den kommende omstillingen og nedbemanningen.

I omstillingsfasen skal det videre arbeides med utviklingsorienterte oppgaver som det nye konsernet er avhengig av å gjennomføre i fremtiden: lederutvikling, organisasjonsutvikling, kompetanseutvikling og effektivisering av arbeidsprosesser. En vellykket gjennomføring vil være en forutsetning for at de fusjonerte virksomhetene kan smelte sammen til en kompetent, kundeorientert og kostnadseffektiv organisasjon der medarbeiderne trives og gjør en god jobb.

En sentralisering av personalfunksjonen betinger et tett og godt samarbeid med forretningsområder, støtteområder og staber. Det sikres ved at hvert område har utnevnt en egen person som skal ivareta områdets behov og være kontaktpunkt mot det sentrale personalmiljøet.

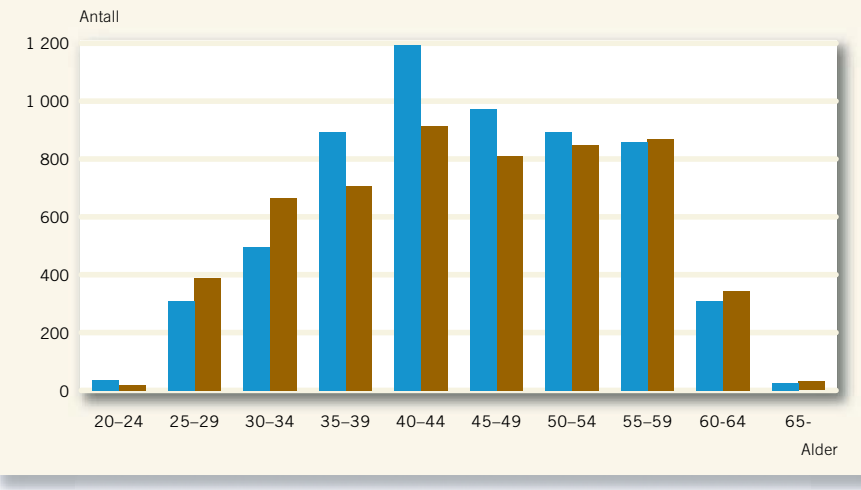
Omstilling og nedbemanning

I fusjonsprosessen mellom Gjensidige NOR og DnB er det anslått et behov for nedbemanning i DnB NOR-konsernet på 1 630 årsverk. Nedbemanningen skal gjennomføres over en periode på tre år regnet fra fusjonstidspunktet. Det er utarbeidet retningslinjer og prosedyrer for hvordan bemanningsreduksjonen skal finne sted. Det avholdes kartleggingssamtaler med samtlige medarbeidere før innplassering i den nye organisasjonen. Alle ledere blir gitt nødvendig informasjon og opplæring i forkant av innplasseringsprosessen i den aktuelle enheten.

Overtallighet skal primært søkes løst ved naturlig avgang og ved andre frivillige ordninger. Medarbeidere i hele konsernet skal likebehandles, og overtalligheten skal tas ut på samtlige nivåer i organisasjonen. Det er avsatt tilstrekkelige midler til omstillings- og nedbemanningstiltak, slik at medarbeidere som blir berørt, mottar en kompensasjon ved ansettelsesforholdets opphør.

Ved siden av forberedelsene til DnB NOR-fusjonen ble det i 2003 gjennomført nedbemanningstiltak i konsernet som hadde sammenheng med tidligere oppkjøp og omstillingsprosesser. Nedbemanningen ble hovedsakelig løst ved frivillig avgang med avtaler om sluttvederlag. Totalt ble det gitt sluttvederlag til 186 personer. Av disse gikk 57 personer av med avtalefestet pensjon, og 29 fikk annen avtale om førtidspensjon.

Antall ansatte fordelt på alder og kjønn per 31. des. 2003

Rekruttering

Det ble innført ansettelsesstopp tidlig i 2003. Tiltaket medførte at det bare i meget begrenset utstrekning ble rekruttert eksterne medarbeidere. Senere på året ble det åpnet for et internt arbeidsmarked som omfattet hele det nye konsernet. Det ble ansatt 378 personer i ledige stillinger i 2003. Av disse var 311 interne kandidater.

Traineer og talenter

DnB NOR har et 18-måneders traineeprogram som vil bli videreført med nye inntak i mars 2004. Inntaket vil imidlertid være begrenset som følge av fusjonen og omstillingsarbeidet. I perioden 1994-2003 gjennomførte nærmere ett hundre nyutdannede studenter fra universiteter og høyskoler i

inn- og utland dette programmet. Undersøkelser viser at programmet er rangert som et av de aller beste i sitt slag i Norge.

DnB NOR legger stor vekt på kontakten med en lang rekke høyskoler og universiteter i Norge og utlandet. Det gjennomføres bedriftspresentasjoner, og konsernet deltar på næringslivsdager, karrieredager, studentkonferanser og lignende.

Konsernet har videre et eget program som bidrar til å sikre utviklingsmuligheter for talenter og nøkkelmedarbeidere.

Lederutvikling

DnB NOR arbeider systematisk og kontinuerlig med utvikling av ledere og deres team. Ulike programmer for nye ledere, mellomledere og ledere på høyt nivå er godt etablert og gjennomføres jevnlig. Programmene dekker både forretningsmessige problemstillinger og utfordringer knyttet til lederrollen. I tillegg finnes et lederlaboratorium, som er et utviklingstiltak med individuell tilpasning for ledere på alle nivåer. DnB NOR har videre et apparat som samtlige ledere i konsernet kan henvende seg til ved behov for faglig videreutvikling innen temaer som coaching, teambygging og endringsledelse. Målet er å sikre at godt lederskap forblir et konkurransefortrinn for konsernet.

Kompetanse

Konsernets samlede kompetanse har stor strategisk og konkurransemessig verdi, og det satses betydelig på systematisk og målrettet kompetansebygging. Det gjennomføres samtaler om kompetanseutvikling på individuelt nivå og utarbeides utviklingsplaner for å sikre og videreutvikle kunnskap i henhold til utfordringer og mål for konsernet.

Blant de viktigste tiltakene er oppdatering og videreutvikling av kompetanse som er viktig for å kunne utføre de daglige oppgavene. Det har også vært satset betydelig på etter- og videreutdanning. DnB NOR legger til rette for utvikling gjennom støtteordninger for utdanningsformål.

Det er viktig for kompetanseutviklingen å skape effektive læringsprosesser og -arenaer som gir den enkelte medarbeider større mulighet for å tilpasse eget læringsbehov. E-læring har gitt nye muligheter; mer læring for samme kostnad og økt tilgang til læretiltak for den enkelte. DnB NOR har 291 tilgjengelige e-læringsprogrammer med 3 600 brukere. Videre gjennomføres intern opplæring gjennom kurs, jobbtrening og bedriftsinterne høyskoleprogrammer i samarbeid med eksterne utdanningsinstitusjoner. Intern opplæring utgjorde 17 055 utdanningsdager i 2003. I tillegg deltok 407 ansatte på høyskoleutdanning medregnet bedriftsinterne programmer.

Aksjerelaterte ordninger for ansatte

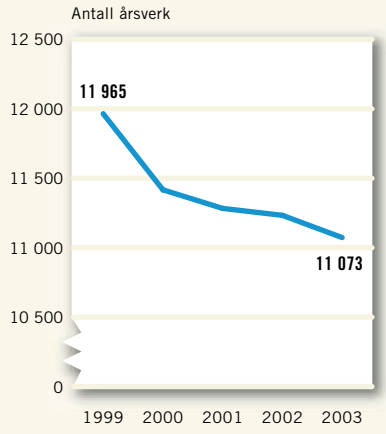
DnB NOR har ulike ordninger som gir ansatte eierskap i egen bedrift. Ordningene har til hensikt å motivere til innsats og bidra til at medarbeiderne får del i verdiutviklingen i konsernet.

Begge de fusjonerte konsernene har opprettet ansatteeide aksjeselskaper. Midler som avsettes til disse, blir likt fordelt mellom de ansatte gjennom tildeling av aksjer. For regnskapsåret 2003 avsatte styret 86 millioner kroner til DnB-ansattes Fond AS. Kriteriene som ble vektlagt ved fastsettelsen av avsetningen, var kostnadsgrad, kundetilfredshet, lagånd og gjennomføringsgrad av opplæringsprogrammer. Det ble videre avsatt 37 millioner kroner i 2003 til Gjensidige NOR Ansattefond AS. Her var avsetningskriteriet oppnådd egenkapitalavkastning. Det vesentlige av midlene i ansattefondene er investert i aksjer i DnB NOR ASA, og fondene var ved årsskiftet blant selskapets største aksjonærer med til sammen 13,8 millioner aksjer.

DnB NOR har to tegningsrettprogrammer for de ansatte, et for medarbeidere i tidligere DnB og et for medarbeidere i tidligere Gjensidige NOR. Ordningene løper frem til henholdsvis mars 2005 og oktober 2004. DnB-ordningen gir under visse forutsetninger 6 376 ansatte anledning til å tegne totalt 26 396 000 aksjer til kurs 32,83 kroner, mens Gjensidige NOR-ordningen gir 4 444 ansatte anledning til å tegne totalt 6 860 262 aksjer til kurs 27,95 kroner. Se forøvrig note 10 til regnskapet samt "Aksjonærer" side 26.

I 2003 ble det for medarbeidere i tidligere DnB gjennomført et aksjekjøpsprogram med rabatt i henhold til skattereglene der i alt 3 382 ansatte tegnet seg. Tilsvarende ble det gjennomført et aksjekjøpsprogram for medarbeidere i tidligere Gjensidige NOR der 1 995 tegnet seg. Til sammen tegnet om lag 46 prosent av de ansatte seg i disse programmene.

Bemanningsutvikling

Samfunnet

Gjennom mer enn to millioner kundeforhold bidrar DnB NOR til å dekke en stor del av samfunnets behov for effektive finansielle tjenester. Dette skal skje på en etisk og sosialt forsvarlig måte. DnB NOR ønsker å belaste miljøet minimalt og vil arbeide for at medarbeidere skal oppfatte DnB NOR som en god arbeidsplass. DnB NOR vil dessuten være en synlig aktør i de mange lokalsamfunn der konsernet er til stede.

Verdigrunnlaget for DnB NOR-konsernets samfunnsansvar er blant annet basert på:

- Verdier reflektert i norsk lovgivning
- Etiske verdinormer og regler ut over norsk lovgivning
- FNs konvensjoner om menneskerettigheter
- Internasjonale konvensjoner om arbeidstagerrettigheter
- OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper
- UNEP-erklæringen om miljø og bærekraftig utvikling

Dette innebærer at DnB NOR ikke ønsker å delta i, eller medvirke til, gjennomføring av transaksjoner som bryter med norsk lov, som representerer risiko for medvirkning til uetiske handlinger, som innebærer krenkelser av menneskerettigheter og arbeidstagerrettigheter, korrupsjon eller alvorlige miljøødeleggelser.

En overordnet policy for utøvelse og tydeliggjøring av samfunnsansvar i DnB NOR-konsernet er under utarbeidelse.

DnB NOR er medlem i Transparency International, en organisasjon som motarbeider korrupsjon.

Etiske retningslinjer

Et finanskonsern er i særlig grad avhengig av omverdenens tillit. Kunder, offentlige myndigheter og andre finansinstitusjoner må til enhver tid ha tillit til konsernets profesjonalitet og integritet. Dette fordrer at konsernet opptrer med aktsomhet, redelighet og objektivitet, herunder at det lojalt retter seg etter de regler myndighetene fastsetter.

For at konsernet skal nyte tillit er det imidlertid ikke tilstrekkelig at det som institusjon opptrer på denne måten. Like viktig er det at hver enkelt tillitsvalgt og medarbeider opptrer med aktsomhet og avstår fra handlinger som kan svekke tilliten.

Det er ikke nødvendigvis tilstrekkelig å etterleve de etiske retningslinjene for å utvise høy etisk standard. Høy etisk standard er ikke noe som kan læres – det må være en naturlig del av medarbeidernes holdninger.

Nye etiske retningslinjer for medarbeidere og tillitsvalgte i DnB NOR-konsernet ble vedtatt i det første styremøtet i DnB NOR ASA. Retningslinjene omfatter blant annet forhold knyttet til kunder og leverandører, taushetsplikt, informasjonsplikt, privatøkonomi, deltagelse i verv og næringsvirksomhet, handel med finansielle instrumenter og innsidehandel.

DnB NORs miljøpolitikk

I 2003 vedtok konsernet en revidert miljøpolitikk og ny handlingsplan for perioden 2003-2005. Miljøpolitikken er blant annet basert på prinsippene i UNEP-erklæringen (the UNEP Statement by Financial Institutions on the Environment and Sustainable Development), som ble tiltrådt i 1999. Tiltredelsen innebærer blant annet en erkjennelse av at bærekraftig utvikling er grunnleggende for god forretningsførsel.

Handlingsplanen fokuserer spesielt på å holde god miljømessig orden i eget hus og å sikre tilfredsstillende oppmerksomhet på etiske og miljømessige forhold knyttet til forretningsaktivitetene.

Orden i eget hus

DnB NOR-konsernets direkte påvirkning på miljøet skjer gjennom forbruk av materiell og energi samt bruk av tjenester som er nødvendige for at konsernet skal kunne utøve sin forretningsvirksomhet. I 2003 ble forbruk av energi og antall flyreiser fulgt særskilt opp.

DnB og Gjensidige NOR anvendte i 2003 til sammen ca. 110 GWh. I hovedsak ble elektrisitet benyttet som energikilde ved oppvarming og kjøling der fjernvarme/-kjøling ikke er tilgjengelig. De fleste større bygninger som DnB NOR benytter, har innebygde energiøkonomiserende systemer som automatisk regulerer ventilasjon, belysning og temperatur. Ved hovedkontoret på Aker Brygge i Oslo er energibruken vesentlig basert på fjernvarme og sjøvannsbaserte varmepumper. Fusjonen mellom DnB og Gjensidige NOR vil innebære en betydelig reduksjon av det totale energiforbruk og av anvendt areal.

Vital Eiendomsforvaltning, som forvalter deler av DnB NOR-konsernets bygningsmasse, har sammen med Statens Energifond v/Enova startet Bygningsnettverk, et program for en miljøvennlig og kostnadseffektiv energibruk. Programmet skal gjennomføres i perioden 2003-2005 og omfatter et areal på ca. 239 000 m^2, hvorav ca. 65 000 m^2 benyttes av DnB NOR med et samlet forbruk på 23 GWh per år. Innsparingspotensialet er beregnet til 10 prosent eller 2,3 GWh per år. I tillegg forventes en smitteeffekt for andre deler av bygningsmassen. Utskifting av blant annet lysarmatur med PCB-innhold innen 1. januar 2005 inngår i dette programmet.

DnB NOR har fastsatt konsernretningslinjer for effektive innkjøp med miljøkrav til produkt, produsent og leverandør.

DnB NOR har iverksatt tiltak for å kartlegge papirforbruket for de spesielt papirkrevende produktene, blant annet for kontoutskrifter og følgesedler, samt bruk av kopipapir. Det er allerede satt i gang tiltak som gir færre utsendelser av kontoutskrifter for spesielle kontoavtaler, noe som har redusert både papirforbruket og trykkeri- og portokostnadene med betydelige beløp. Det er videre gjennomført tiltak for å sikre sortering og gjenvinning av avfall.

Gjennom 2003 ble seks av DnB NORs finanssentre samt Vitals hovedkontor i Bergen sertifisert i henhold til "Miljøfyrtårn"-programmet. Miljøfyrtårnsertifisering er et offisielt norsk miljøledelses- og sertifiseringsprogram som støttes av blant andre flere arbeidslivs- og miljøvernorganisasjoner. Sertifisering etter dette programmet skal bidra til at DnB NOR når sine mål etter handlingsplanen for perioden 2003-2005, spesielt innen prioriterte områder som energi, flyreiser, papirforbruk, avfallsbehandling og anskaffelser. Miljøfyrtårnsertifisering av ytterligere fire finanssentre, tre

andre større enheter samt hovedkontoret på Aker Brygge pågår. Miljøfyrtårnsertifiseringen vil være et løpende program som vil sikre god miljømessig orden i eget hus i årene som kommer.

Forretningsaktiviteter

DnB NORs indirekte påvirkning på det ytre miljø skjer gjennom konsernets forretningsaktiviteter. Det skjer spesielt gjennom kredittgivningen, hvor DnB NOR finansierer ulike virksomheter og aktiviteter, og gjennom kapitalforvaltningen, hvor DnB NOR Kapitalforvaltning forvalter betydelige beløp på vegne av investorer.

DnB NOR er en viktig kredittgiver til personkunder, næringsliv og offentlig sektor. Som långiver har DnB NOR et stort ansvar for blant annet å vurdere hvorvidt de tiltak som søkes finansiert, er forenlige med samfunnets allmenne interesser og normer. I kredittprosessen er det fastsatt retningslinjer som innebærer at også etiske og miljømessige forhold skal gis en forsvarlig vurdering og inngå som en del av risikoanalysen. Etiske og miljømessige problemstillinger og risikoforhold inngår i opplæringen av nye kredittmedarbeidere.

DnB NOR Kapitalforvaltning har innarbeidet etiske og miljømessige hensyn i sine forvaltningsretningslinjer. DnB NOR har etablert fire fond og tilbyr porteføljeforvaltning for institusjonelle investorer som ønsker å ta særskilt hensyn til sosiale, etiske og miljømessige forhold i sine investeringer. Kapitalforvaltningsvirksomheten i Sverige tilbyr i tillegg flere etiske fond. Fondene investerer ikke i virksomheter som har sin inntjening knyttet til blant annet alkohol, tobakk, våpen og pornografi. Fondene investerer i virksomheter som oppfyller nasjonale og internasjonale miljøkrav og bidrar til bærekraftig utvikling. Virksomhetenes ansvarlighet og opptreden i forhold til FNs menneskerettighetskonvensjon og den internasjonale arbeidsrettighetskonvensjonen blir også vurdert. I tillegg tilbyr DnB NOR to miljøfond: Grønt Norden og Miljøinvest.

Innovasjon

DnB NOR ønsker å fremme norsk næringsutvikling og inviterte i 2003 til innovasjonskonkurranse. DnB NORs innovasjonspris på 250 000 kroner ble tildelt firmaet Axis-Shield i Oslo og Bodø for utvikling av ny teknologi for testing av blod. De to nest beste ideene til kommersiell nyskaping ble premiert med 25 000 kroner hver. Innovasjonsprisene kjennetegnes ved at de er rettet mot kunnskapsbasert næringsutvikling med vektlegging på hele innovasjonsprosessen.

DnB NOR ser det som viktig med tiltak for å øke gründervirksomheten i Norge. Ansvaret for fremtidens verdiskaping kan imidlertid ikke overlates til gründerne alene. Etablerte bedrifter må ta sin del av ansvaret – både for egen del og for norsk næringslivs skyld. DnB NORs innovasjonspris kan derfor like gjerne vinnes av etablerte bedrifter, foreninger eller kommuner som gründere. DnB NOR er det første konsernet i Norge som inviterer til en slik idékonkurranse.

DnB NOR har god erfaring med idéutvikling. Konsernet har opprettet et eget innovasjonslaboratorium hvor forretningsideer testes ut. Vinneren av DnB NORs innovasjonspris vil få tilbud om å teste ut ideen sin ved en attraktivitetstest og en overordnet lønnsomhetsvurdering.

Sponsorvirksomhet/støtte

DnB NOR har i samarbeid med Norges Røde Kors lansert et betalings- og kredittkort som ved bruk genererer økonomisk bidrag til humanitært arbeid. DnB NOR er videre sponsor for PLAN Norge og gir utstrakt støtte til norsk idrett og en rekke kulturelle formål og arrangementer. I 2003 delte Vital Livsforsikring ut to idrettsmedisinske priser på 20 000 kroner hver for forskning og forebygging av idrettsskader. Støtte gis også til en rekke sportslige og kulturelle aktiviteter som utøves av DnB NORs medarbeidere.

Sparebankstiftelsen DnB NOR

Sparebankstiftelsen, som eier 10,3 prosent av aksjene i DnB NOR ASA, har som formål å forvalte sitt eierskap i DnB NOR og å gi bidrag på inntil 25 prosent av overskuddet til allmennyttige formål. Gode økonomiske resultater for DnB NOR-konsernet vil på den måten komme allmennheten til nytte. En rekke områder innenfor kultur, sosial virksomhet, forskning, utdanning og norsk idrett vil komme i betraktning ved utdeling av økonomiske bidrag.

Verneverdige bygg

DnB NOR eier og disponerer flere eiendommer i Norge med verneverdige bygg. De senere årene har en rekke av disse eiendommene blitt rehabilitert ut fra kravene som er stilt til vern av bygninger.

Forretningsområder

DnB NORs virksomhet er funksjonelt inndelt i fem forretningsområder og fire stabs- og støtteområder. Forretningsområdene er inndelt etter de kundegruppene konsernet betjener og de produktene som tilbys.

Hvert forretningsområde har fullt resultatansvar for sin virksomhet. Den funksjonelle inndelingen av DnB NOR avviker fra den juridiske strukturen ved at virksomheten i datterselskapene inngår i det forretningsområdet som er relevant i forhold til selskapets primære virksomhet. I noen tilfeller er virksomheten i et datterselskap, for eksempel Nordlandsbanken, delt mellom flere forretningsområder.

Forretningsområdene har markedsansvar for definerte kundesegmenter og de viktigste distribusjonskanalene for salg av produkter til kundene. Ansvaret omfatter markedsføring, kundepleie, distribusjon og risikovurdering samt produktutvikling, produksjon og prising av produktene. Forretningsområdene har videre ansvar for de mest forretningskritiske støttefunksjonene og har muligheter til å påvirke det øvrige stabs- og støtteapparatet i konsernet.

Samarbeid mellom forretningsområdene er en viktig del av DnB NORs strategi. Bredde i produkter, tjenester og distribusjonskanaler gjør at konsernet kan tilby kundeløsninger på tvers av forretningsområder.

Finansielle mål

Det er utarbeidet differensierte finansielle og ikke-finansielle krav til forretningsområdene som til sammen skal bidra til at DnB NOR-konsernet når sine finansielle mål. Avkastningen på økonomisk kapital er det viktigste finansielle målet for forretningsområdene. Dette måles som oppnådd resultat etter skatt i forhold til områdenes behov for økonomisk kapital. Behovet for økonomisk kapital baseres på virksomhetens risiko i henhold til DnB NORs risikomodeller.

Intern prising

DnB NORs økonomiske styringsmodell og funksjonelle organisering innebærer blant annet salg av produkter og tjenester mellom forretningsområder i konsernet. Prissettingen av slike interne transaksjoner reguleres av interne avtaler hvor hovedprinsippet er markedsmessige vilkår.

Tjenester fra stabs- og støtteområder skal i størst mulig grad dimensjoneres og prises i forhold til kjøpernes forbruk. Felleskostnader ved konsernstabene og øvrige felleskostnader som ikke kan fordeles etter forbruk, fordeles på forretningsområdene ut fra etablerte fordelingsnøkler. Goodwillavskrivninger og kostnader knyttet til konsernets egenkapitaltransaksjoner, herunder strategiske investeringer, fordeles ikke til forretningsområdene. Direkte aksjonærrettede kostnader og kostnader relatert til konsernets styrende organer fordeles heller ikke til forretningsområdene.

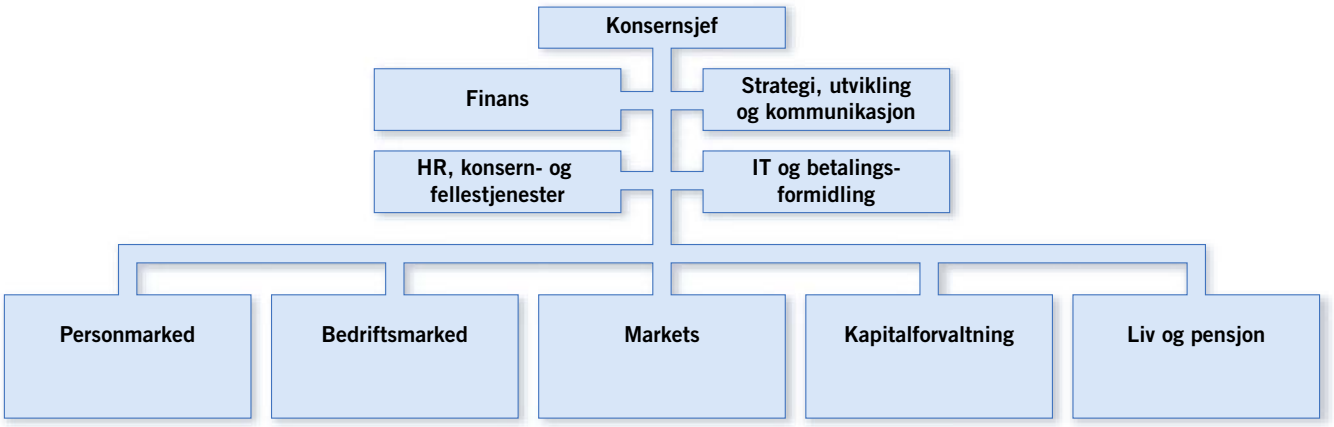
Håndteringen av enkelte viktige kunder og transaksjoner krever utstrakt samarbeid i konsernet. For å stimulere til slikt samarbeid blir netto inntekter relatert til enkelte inngåtte forretninger rapportert i flere av de samarbeidende forretningsområdene. Dette gjelder hovedsakelig inntekter relatert til kundehandel i Markets. For 2003 utgjorde slike inntekter 667 millioner kroner. Dobbeltrapporteringen elimineres på konsernnivå. Resultateffekten av interne handler mellom konsernets handelsportefølje og bankportefølje elimineres derimot ikke.

Salg av selskaper

I henhold til fusjonsbetingelsene fra myndighetene skal enkelte selskaper selges ut av DnB NOR-konsernet. Dette gjelder Elcon Finans, Postbanken Eiendomsmegling, Aktiv Eiendomsmegling samt Gjensidige NOR Fondsforsikring. Salgene forventes å bli gjennomført i løpet av en toårsperiode.

Beskrivelsen av forretningsområdene i årsrapporten, inklusive finansiell informasjon, er utarbeidet som om disse selskapene allerede var ute av konsernet. I regnskapsoppstillingen over forretningsområdene fremkommer proforma regnskap for selskapene samlet på linjen "Virksomhet som skal selges".

Fusjonsbetingelsene har også bestemmelser om salg av til sammen 53 bankkontorer. Disse kontorene inngår likevel i regnskaper og beskrivelser for forretningsområdene.

Proforma resultat- og balanseposter samt utvalgte nøkkeltall*

Resultatregnskap										**DnB NOR-konsernet**
	Netto renteinntekter		Netto andre driftsinntekter		Driftskostnader		Driftsresultat før tap og skatt		Netto tap på utlån og langsiktige verdipapirer	
Beløp i millioner kroner	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002
Bedriftsmarked	5 908	5 664	2 214	1 870	3 267	2 971	4 855	4 563	1 467	690
Personmarked	6 909	6 693	2 553	2 344	7 091	6 751	2 371	2 285	264	269
Markets	466	706	2 035	1 441	1 171	1 165	1 329	981	(1)	(38)
Liv og pensjon	0	0	1 101	(359)	0	0	1 101	(359)	0	0
Kapitalforvaltning	45	38	828	664	692	754	181	(51)	0	(1)
Virksomhet som skal selges	829	572	144	152	530	468	443	256	172	76
Øvrig virksomhet	(368)	213	(572)	(454)	659	821	(1 599)	(1 062)	(235)	344
DnB NOR-konsernet	13 789	13 887	8 302	5 658	13 410	12 931	8 681	6 613	1 667	1 339

Balanser, gjennomsnitt								**DnB NOR-konsernet**
	Netto utlån til kunder		Kundeinnskudd		Midler til forvaltning		Allokert egenkapital	
Beløp i milliarder kroner	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002
Bedriftsmarked	248,7	226,9	158,6	147,8			17,8	15,8
Personmarked	260,5	227,2	180,4	163,4			6,9	6,2
Markets	1,5	1,0	10,2	9,2			2,0	1,9
Liv og pensjon					136,7	129,2	7,5	6,5
Kapitalforvaltning					435,4	307,7	0,9	0,6
Virksomhet som skal selges	24,8	21,7	0,4	0,3				
Øvrig virksomhet	1,2	2,0	(11,4)	(10,2)	(120,5)	(112,4)	7,3	9,8
DnB NOR-konsernet	536,6	478,8	338,2	310,6	451,5	324,5	42,2	40,7

Nøkkeltall							**DnB NOR-konsernet**
	Kostnadsgrad ekskl. goodwill-avskrivning		Innskudds-dekning		Egenkapital-avkastning		Antall årsverk (ved utgangen av året)
Prosent	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003
Bedriftsmarked	40,1	39,3	63,8	65,2	13,7	17,7	1 935
Personmarked	74,7	74,4	69,2	71,9	22,1	23,3	4 660
Markets	46,8	54,3			48,1	39,5	610
Liv og pensjon					12,5	(5,0)	970
Kapitalforvaltning	79,2	107,3			15,0	(5,9)	359
Virksomhet som skal selges							458
Øvrig virksomhet							2 081
DnB NOR-konsernet	57,9	63,6	63,0	64,9	12,7	8,9	11 073

* Tabellene ovenfor samt beskrivelsen av forretningsområder, støtteområder og staber nedenfor gjelder DnBs og Gjensidige NORs samlede virksomhet.

Bedriftsmarked

Bedriftsmarked betjener storkunder, shippingkunder og små og mellomstore bedrifter. DnB NOR er markedsleder innenfor bedriftsmarkedet i Norge. Konsernet er en av verdens ledende shippingbanker.

Bedriftsmarked betjener kundene gjennom sentrale enheter, telefon og Internett, 33 finans- og næringslivssentre og 268 regionale kontorer og filialer i Norge. I tillegg kommer Nordlandsbankens virksomhet mot bedriftsmarkedet i Nordland. DnB NORs internasjonale nettverk består av seks filialer og flere representasjonskontorer i utlandet. Gjennom samarbeid med konsernets øvrige forretningsområder og støttefunksjoner, spesielt innen corporate finance og valuta- og renteinstrumenter, tilbyr DnB NOR et bredt spekter av finansielle produkter og tjenester.

Virksomheten i Norge er inndelt i fem kundedivisjoner i tillegg til datterselskapene DnB NOR Finans, DnB NOR Næringsmegling og DnB NOR Hypotek samt Nordlandsbankens virksomhet rettet mot næringslivet.

Bedriftsmarked betjener storkundesegmentet gjennom DnB NORs filialnett i Norge og kontorer internasjonalt, blant annet i New York, London og Singapore. DnB NOR leverer tjenester til norske og internasjonale shipping- og offshorekunder fra kontorer i Oslo, Bergen, London, New York og Singapore. Gjennom etableringen av DnB NOR Markets Inc. i USA tilbyr DnB NOR investeringsbanktjenester, inkludert rådgivning ved oppkjøp, til internasjonale kunder spesielt innenfor shipping- og energisektoren.

DnB NOR Finans er et av Norges ledende finansieringsselskaper og tilbyr bedriftsmarkedet og offentlig sektor leasing, leie, biladministrasjon, næringslån og factoring. DnB NOR Finans er representert med 14 egne kontorer i Norge og har et nært samarbeid med bankens øvrige kontornett og distribusjonskanaler.

Strategi

DnB NOR Bedriftsmarkeds mål er å være den beste finansielle partner for norske bedrifter og internasjonale kunders foretrukne partner i Norge. Innen særskilte næringer som shipping, olje og energi skal DnB NOR være en medspiller også for bedrifter utenfor Norges grenser.

Hendelser i 2003

DnB NOR kjøpte Nordlandsbanken med regnskapsmessig virkning fra 1. januar 2003. Kjøpet styrker DnB NOR i de nordlige delene av landet, spesielt i Nordland fylke, der mange av de mest sentrale bedriftene er kunder i Nordlandsbanken. I løpet av 2003 ble virksomheten i Nordlandsbanken i stor grad integrert med virksomheten i resten av konsernet. Blant annet ble det etablert felles kredittrutiner.

DnB NORs representasjonskontor i Shanghai ble etablert i 2003 og åpnet i februar 2004.

Shippingdivisjonens nye satsing innenfor maritim logistikk utviklet seg positivt i 2003. Dette medfører at DnB NOR kan tilby større bredde i finansieringen av shippingkunders aktiviteter. Det ble også gjennomført flere nye forretninger med kunder som er blant verdens ledende havne- og terminaloperatører. DnB NOR var rådgiver for Lasco Shipping Co. i Portland, Oregon ved salget av deres virksomhet til Clipper Group Ltd. i København, for Teekay Shipping Corporation's oppkjøp av Navion ASA og i forbindelse med at Leif Høegh & Co. ASA valgte å gå av børs.

Bedriftsmarked registrerte en sterk økning i etterspørselen etter DnB NORs internettjenester i 2003. Konsernets nettbankløsninger for bedriftsmarkedet ble forbedret i løpet av året og brukes nå av mer enn 50 000 bedriftskunder. Nettregnskap, en tjeneste på Internett hvor kundenes betalingsformidling og regnskapsinformasjon er integrert, ble lansert i juni 2003.

Det ble i 2003 etablert kort- og kontanthåndteringsløsninger for kundene i Norden.

Finansiell utvikling

Driftsresultat før tap og skatt utgjorde 4 855 millioner kroner, mot 4 563 millioner året før. Av økningen på 292 millioner kroner bidro Nordlandsbanken med 251 millioner. Resultatet var preget av lavere aktivitet i bedriftsmarkedet og av det lave rentenivået. Tapene var forholdsvis høye i første del av 2003, men viste en fallende tendens mot slutten av året. I 2002 ble det inntektsført 215 millioner kroner i tilbakeførte renteinntekter i forbindelse med innfrielse av et misligholdt engasjement. Nordlandsbanken inngår ikke i proformatallene for 2002 og er holdt utenfor i den finansielle analysen nedenfor.

Sterkt fallende rentenivå sammen med en større portefølje av nullstilte lån bidro til press på netto renteinntekter. Aktivitetsni-

Finansiell utvikling

Beløp i millioner kroner	2003		2002
		hvorav Nordlandsbanken	
Netto renteinntekter	5 908	420	5 664
Netto andre driftsinntekter	2 214	32	1 870
Driftskostnader	3 267	201	2 971
Driftsresultat før tap og skatt	4 855	251	4 563
Netto tap på utlån og langsiktige verdipapirer	1 467	464	690
Skattekostnad	949	(60)	1 084
Resultat	2 439	(153)	2 789
Kostnadsgrad ekskl. avskrivning på goodwill (prosent)	40,1	-	39,3
Egenkapitalavkastning (prosent)	13,7	-	17,7

våret innen corporate finance var moderat, mens økt rådgivning innenfor valuta- og renteprodukter ga 22 prosent høyere inntekter. Videre var det en økning i garantiprovisjoner og inntekter fra betalingsformidling og kontanthåndtering.

Stram kostnadsstyring bidro til at økningen i driftskostnadene fra 2002 til 2003 ble lav.

Kredittveksten i 2003 var forholdsvis lav på grunn av redusert investeringsvilje i næringslivet. Veksten i utlån og garantier i forretningsområdet var til sammen 8,7 milliarder kroner fra desember 2002. I tillegg ble det syndikert kreditter for til sammen 73 milliarder kroner. I samarbeid med DnB NOR Markets ble det arrangert sertifikat- og obligasjonslån tilsvarende 86 milliarder kroner. Porteføljens risikonivå økte noe gjennom året som følge av utfordringene i norsk næringsliv, men vurderes som tilfredsstillende. Innskuddene økte med 2,2 milliarder kroner fra desember 2002, tilsvarende 1,5 prosent.

Bedriftsmarkeds kredittvirksomhet rettes mot kunder med lav risiko. Det ble ført en restriktiv utlånspolitikk i 2003, hvor kvalitet ble prioritert fremfor vekst. Nye tapsavsetninger på utlån og garantier utgjorde 1 946 millioner kroner. Av dette var 539 millioner kroner relatert til den totale virksomheten overtatt fra Nordlandsbanken, inklusive 357 millioner fra den gjenværende virksomheten i Nordlandsbanken ASA. DnB NOR har over tid utviklet gode løsninger for vurdering av risiko, der flere mulige risikoaspekter ved et engasjement vurderes.

Kunder og markeder

DnB NOR er markedsleder innenfor bedriftsmarkedet i Norge. Konsernet er en av verdens ledende shippingbanker.

DnB NOR er godt posisjonert blant små og mellomstore bedrifter i Norge og styrket sin posisjon ytterligere gjennom en vekst på 7 500 nye kunder i 2003. Lokal tilstedeværelse gir nærhet til kundene og forståelse for deres behov. DnB NOR legger vekt på å bygge opp kompetanse og beslutningsevne regionalt samtidig som storbankens kompetanse gjøres tilgjengelig for det lokale næringsliv. Mer enn 8 000 av DnB NORs små og mellomstore bedriftskunder benyttet ved utgangen av 2003 et av konsernets betjeningsprogrammer for dette segmentet.

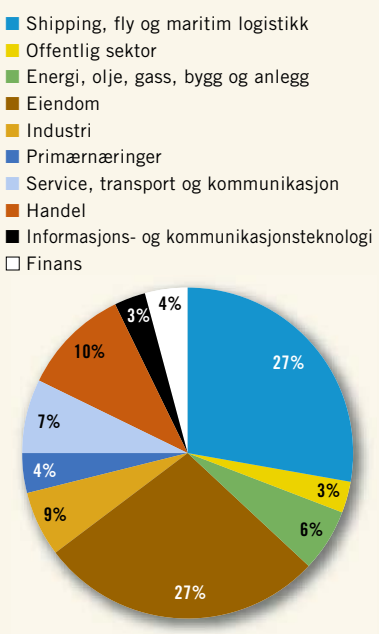
Mer enn 50 000 bedriftskunder benytter DnB NORs omfattende tilbud av internettjenester og internettbaserte finansielle verktøy. I tillegg til tradisjonelle produkter tilbys løsninger for aksje- og valutahandel og remburs- og garantitjenester. Mange kunder har tatt i bruk konsernets likviditets- og lønnsomhetsmodeller.

DnB NOR Finans hadde ved utgangen av 2003 en markedsandel innen gjenstandsfinansiering på 23 prosent, som var 3 prosentpoeng mer enn året før. Ved utgangen av 2003 benyttet mer enn 85 prosent av factoringkundene den web-baserte løsningen Telefactor.

Eksterne forhold

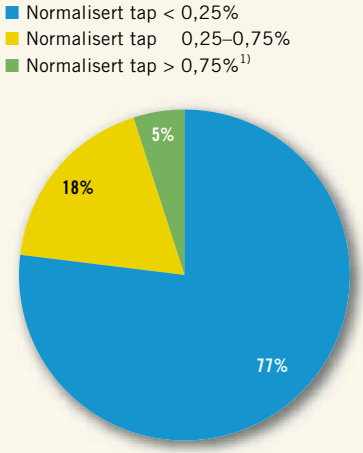
Norsk næringsliv hadde et krevende år i 2003. Fiskerinæringen, og særlig oppdrettsbransjen, var preget av svak lønnsomhet og lave priser i første halvdel av året. Dette påvirket DnB NORs inntekter fra fiskeriporteføljen og bidro til at konsernet engasjerte seg sterkt i næringens videre utvikling, blant annet gjennom restrukturering og overtagelse av engasjementer for å sikre verdier. Det ble iverksatt tilpasninger med sikte på å dempe tilvekst og produksjonsøkning. Tiltakene førte til bedret markedsbalanse og en positiv prisutvikling. Norsk eksportrettet industri opplevde vanskelige økonomiske vilkår i 2002 og deler av 2003 som følge av høyt rentenivå og høy kronekurs. Rentenivået ble vesentlig redusert i 2003, og kronekursen ble svekket. Det er tegn til at den negative trenden er i ferd med å flate ut. I bransjer som industri, verft, bygg og anlegg samt næringseiendom er det imidlertid fremdeles store utfordringer, og DnB NOR følger opp disse bransjene tett.

Kreditt fordelt på bransjer per 31. desember 2003

Risikoklassifisering av kredittporteføljen per 31. desember 2003

1) Denne risikogruppen inkluderer også engasjementer med normalisert tap under 0,75 prosent i de tilfellene hvor engasjementet har lav tapsgrad, men hvor det samtidig er høy sannsynlighet for fremtidig tap.

Medarbeidere

Ved utgangen av 2003 hadde DnB NOR Bedriftsmarked 1 935 ansatte. 1 810 var ansatt i Norge, hvorav 476 i datterselskaper, mens det var 125 ansatte utenlands.

Medarbeidernes kompetanse er et viktig grunnlag for DnB NORs forretningsvirksomhet. For å sikre at kundene får optimal rådgivning og nytte av konsernets løsninger drives målrettet kompetanseutvikling. Kompetansetiltakene er tilpasset kundebehovene i hvert segment. Grundig innsikt i finansiell analyse og risikovurdering har høy prioritet. Gjennom erfaringsoverføring i sterke fagmiljøer tilføres solid bransjekunnskap og forståelse for kundenes helhetlige behov. For å kunne yte best mulig service overfor kundene er deler av konsernets kunderettede virksomhet organisert på tvers av divisjoner og forretningsområder gjennom team av medarbeidere fra ulike produkt- og kundemiljøer.

Området gjennomgikk en stor omstillingsprosess i 2003 som resulterte i en nedbemanning på til sammen 88 årsverk. Bemanningen vil bli ytterligere redusert med 200 årsverk innen utgangen av 2006.

Utsikter fremover

Forretningsområdet venter en positiv utvikling for norsk næringsliv og internasjonal shipping i 2004, men vil fortsatt føre en restriktiv utlånspolitikk med prioritering av kvalitet fremfor vekst. Utviklingen i porteføljene vil følges nøye, og ekstra ressurser vil bli satt inn om nødvendig.

I samarbeid med Markets vil det også i 2004 bli lagt vekt på rådgivning overfor kunder innenfor risikovurdering, sikringsløsninger og strukturendringer av virksomhet. Det er videre et mål å styrke kunderelasjonene og etablere nye kundeforhold gjennom å tilpasse produkter og styrke den lokale tilgjengeligheten til konsernets totale produktspekter og sentrale kompetanse.

I april 2004 åpnes kontor i Helsinki. Denne etableringen kompletterer etableringene i Stockholm og København mot det nordiske markedet. En stadig større del av norske bedrifter etablerer eller blir en integrert del av en nordisk virksomhet, og DnB NOR ønsker å følge kundenes utvikling.

DnB NORs internettjenester vil bli videreutviklet. Blant annet planlegges lansering av et kundenettverk hvor kunder kan utveksle erfaringer og synspunkter på fagrettede temaer. Arbeidet for å sikre god driftsstabilitet samt raske og brukervennlige løsninger vil bli prioritert.

Integrasjonsprosessen i Bedriftsmarked omfatter både kjøpet av Nordlandsbanken og fusjonen mellom DnB og Gjensidige NOR. Integrasjonen med Nordlandsbanken forventes å være avsluttet i løpet av første halvår 2004. Integrasjonen mellom DnB og Gjensidige NOR ventes å pågå over en treårsperiode.

Personmarked

Forretningsområdet Personmarked i DnB NOR omfatter merkenavnene DnB NOR, Postbanken, Cresco og Nordlandsbanken. Forretningsområdet betjener mer enn to millioner personkunder og 41 000 småbedrifter og er Norges største personkundebank med 261 milliarder kroner i utlån og 180 milliarder kroner i innskudd.

Personmarked er representert i alle landets fylker og har i dag et nett bestående av 268 kontorer og filialer i DnB NOR, 18 kontorer i Nordlandsbanken og 37 kontorer i Postbanken. Postbankens kunder betjenes i tillegg i mer enn 300 postkontorer og på rundt 1 200 salgssteder innenfor post-i-butikk-konseptet. Avtalen med Posten Norge om salg av Postbankens tjenester sikrer kundene Norges største betjeningsnett. Antall kontorer i DnB NOR vil bli redusert til 215 gjennom samlokalisering av enheter som geografisk overlapper hverandre.

Kundene i Personmarked tilbys nettbankløsninger som gir oversikt over samtlige relasjoner til DnB NOR-konsernet. Antall nettbankkontrakter i DnB NOR utgjorde per desember 2003 rundt 550 000, mens Postbanken hadde inngått 385 000 avtaler. Personmarkeds nettbanker håndterer månedlig 2,7 millioner transaksjoner.

Organisasjonen gjenspeiler en distribusjonsmodell med nærhet til kundene, høy tilgjengelighet og et sterkt samspill mellom distribusjonskanalene. Personmarked er organisert i åtte divisjoner, hvorav fem kundedivisjoner og tre stabsenheter.

Kunder med behov for spesielt kompetansekrevende rådgivning blir betjent gjennom divisjon Investeringsrådgivning, som omfatter Privatbank, Investeringssentre og Ekstern distribusjon. Alle drifts- og produksjonsoppgaver innenfor Personmarked er samlet i divisjon Bankproduksjon. Samling av stabs-, støtte- og driftsfunksjoner i egne enheter med høy kompetanse sikrer god kvalitet og effektiv ressursbruk.

Kortvirksomheten, som tidligere ble ivaretatt av DnB Kort og Cresco, vil bli samordnet i DnB NOR Kort og organisert som et "internt selskap" i DnB NOR Bank ASA. Cresco videreføres som merkenavn for ekstern distribusjon. Eiendomsmeglingsaktivitetene samordnes i DnB NOR Eiendom AS. Virksomheten vil etter gjennomført integrasjon drives fra 59 kontorer. Postbanken Eiendomsmegling vil, i samsvar med krav fra Konkurransetilsynet, bli solgt ut av DnB NOR-konsernet. Datterselskapene DnB NOR Meglerservice, Union Bank of Norway International Luxembourg SA og Vital Skade AS inngår også i Personmarked.

Strategi

DnB NOR Personmarkeds strategi bygger på å utnytte fire strukturelle konkurransefortrinn: stor kundebase, omfattende distribusjonsnett, sterke merkevarer og høy kompetanse, samt produktleverandører og støttefunksjoner med høy kvalitet og kostnadseffektivitet. Gjennom tett samspill mellom distribusjonskanalene og attraktive betjeningskonsepter tilpasset de ulike kundesegmentene søker DnB NOR å ytterligere forsterke konkurransekraften i forhold til kundene.

Kundebetjeningen i bankkontorene bygger på fire pilarer: rådgivning og kunderelasjoner, effektiv kundebehandling, enkelhet og gjenkjennelighet samt lokalkunnskap. Telefon- og nettkanalene skal utvikles slik at DnB NOR oppfattes som en ledende bank på dette området. I integrasjonsfasen blir den viktigste utfordringen å skape trygghet for kundene samtidig som kostnadssynergiene fra fusjonen realiseres. Harmonisering og samordning av produktspekter, fordelsprogrammer og betjeningsløsninger vil bli en sentral aktivitet i 2004. Strategien til DnB NOR Personmarked vil bli videreutviklet og forankret i organisasjonen gjennom omfattende utviklingsprosesser i 2004.

Hendelser i 2003

Personmarked lanserte flere nye spareprodukter i 2003, DnB Kompass og Postbanken Folkefond i første halvår og Avanse Sikring i andre halvår. Lavere rentenivå og sterk verdiøkning i aksjemarkedet ga meget gode salgsresultater.

Postbanken introduserte i 2003 fordelsprogrammet Postbanken Leve, et tilbud som dekker kundenes dagligbankbehov til fordelaktige betingelser.

Nye nettbankløsninger ble lansert i 2003, og det vil bli utviklet fellesløsninger for nettbankene i DnB NOR i 2004. Postbanken.no befestet sin posisjon som den ledende nettbanken i Norge. En stor andel kunder i Personmarked har inngått avtale om elektronisk formidling av informasjon, herunder elektronisk kontoutskrift.

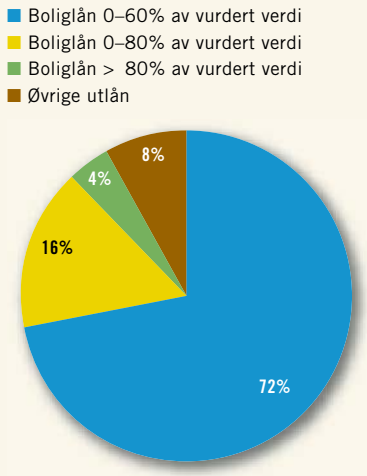
Kjøpet av Nordlandsbanken styrket Personmarkeds posisjon i de nordlige landsdeler. Arbeidet med å integrere

Finansiell utvikling

Beløp i millioner kroner	2003		2002
		hvorav Nordlandsbanken	
Netto renteinntekter	6 909	216	6 693
Netto andre driftsinntekter	2 553	54	2 344
Driftskostnader	7 091	245	6 751
Driftsresultat før tap og skatt	2 371	25	2 285
Netto tap på utlån og langsiktige verdipapirer	264	(20)	269
Skattekostnad	590	13	565
Resultat	1 517	33	1 452
Kostnadsgrad ekskl. avskrivning på goodwill (prosent)	74,7	-	74,4
Egenkapitalavkastning (prosent)	22,1	-	23,3

Utlån til personmarkedet per 31. desember 2003

virksomheten i Nordlandsbanken i forretningsområdets øvrige virksomhet har kommet langt, blant annet gjennom innføring av felles kredittprosesser.

Finansiell utvikling

Personmarked oppnådde et driftsresultat før tap og skatt på 2 371 millioner kroner i 2003. Dette var en økning på 86 millioner kroner fra 2002, hvorav 25 millioner gjaldt Nordlandsbanken. Kraftig reduksjon i rentenivået gjennom 2003 ga et sterkt press på innskuddsmarginene som langt på vei oppveide effekten av god volumvekst. Nordlandsbanken inngår ikke i proformatallene for 2002 og er i kommentarene nedenfor holdt utenfor den finansielle analysen.

Utlånene økte med 25 milliarder kroner. Veksten gjaldt i hovedsak godt sikrede boliglån. En økende andel av disse ble gitt som fastrentelån.

Veksten i innskudd utgjorde 12 milliarder kroner. Det var de høyest forrentede spareinnskuddene og innskudd på Banksparing med aksjeavkastning (BMA) som viste størst økning.

Netto renteinntekter var på nivå med 2002. Flere rentereduksjoner i 2003 medførte en betydelig svekkelse av margininntektene fra brukskonti som langt på vei motvirket volumøkningen. Rentefordelen av allokert kapital ble i tillegg svekket med 141 millioner kroner som følge av redusert rentenivå.

Netto andre driftsinntekter økte med 155 millioner kroner fra året før. Inntekter fra betalingsformidling, programinntekter og provisjoner fra salg av spareprodukter med garanti viste god vekst. Inntekter fra salg av forsikringsprodukter hadde også en bra utvikling. Det var betydelig vekst i inngåtte spareavtaler og salg av MasterCard.

Kostnadene utgjorde 6 846 millioner kroner, en økning på 95 millioner kroner fra 2002. Stram kostnadsstyring og reduksjon i antall årsverk ga en tilfredsstillende kostnadsutvikling i området. Kostnadsgraden ble redusert med 0,2 prosentpoeng fra 2002 til 2003 og utgjorde 74,2 prosent for 2003. Inklusive Personmarkeds andel av Nordlandsbanken var kostnadsgraden 74,7 prosent.

Utlånstapene var beskjedne og utgjorde 283 millioner kroner. Tapene innenfor forbruksfinansiering økte med 21 millioner kroner. Volumet av misligholdte og tapsutsatte engasjementer var på et tilfredsstillende nivå ved utgangen av året.

Kunder og markeder

Gjennom merkevarene DnB NOR, Postbanken, Cresco og Nordlandsbanken har DnB NOR Personmarked høye markedsandeler, og målet er først og fremst å øke salget til eksisterende kundemasse. Markedsandelen for sparing fra husholdninger ble redusert med 0,5 prosentpoeng i løpet av 2003 og utgjorde 37,4 prosent. Markedsandelen for utlån økte med 0,5 prosentpoeng til 38,3 prosent i 2003.

Eksterne forhold

Signalrenten fra Norges Bank ble redusert fra 6,50 til 2,25 prosent i løpet av 2003. Rentesatsene på boliglån og plasseringskonti i personmarkedet ble satt ned tilsvarende. For lavt forrentede innskudd har det vært begrensede muligheter for å gjennomføre rentejusteringer i takt med det fallende rentenivået, og marginene på disse produktene ble redusert. Aksjemarkedet hadde en positiv utvikling i 2003, og fondssparingen i personmarkedet økte. Salg av aksjefond økte med 43 prosent fra 2002 til 2003.

Medarbeidere

Ved inngangen til 2004 var det ca. 4 660 årsverk innenfor Personmarked i DnB NOR. Integrasjonsplanen forutsetter en bemanning på i overkant av 3 900 årsverk ved utgangen av 2006. Dette innebærer en nedbemanning på omkring 740 årsverk i løpet av tre år. Bemanningen reduseres gjennom realisering av synergier samt ordinær effektivisering. Omstilling og nedbemanning stiller store krav til gjennomføringskraft. Prosessene skal gjennomføres i nært samarbeid med de ansattes organisasjoner.

Utsikter fremover

Det forventes at det lave rentenivået vil vedvare gjennom store deler av 2004 og at det fortsatt vil være høy etterspørsel etter utlån. Forslaget til pensjonsreform har bidratt til økt oppmerksomhet om pensjonssparing, noe som forventes å gi økt etterspørsel etter forsikrings- og spareprodukter. Aksjemarkedet utviklet seg meget positivt i 2003, og den økte interessen for fondssparing blant kunder i personmarkedet forventes å vedvare.

DnB NOR vil gjennom 2004 iverksette første del av integrasjonsplanen. Samlokalisering av kontorer og filialer vil bli gjennomført fra høsten 2004.

Markets

DnB NOR Markets er Norges største verdipapirforetak med en markedsandel på over 40 prosent målt i forhold til inntekter. DnB NOR-fusjonen har medført en større kundebase, bredere tilstedeværelse og sterkere spisskompetanse lokalt i Norge.

Markets betjener markedet fra hovedkontoret i Oslo, 13 regionale meglerbord i Norge, kontorer i London, New York og Singapore samt gjennom elektroniske kanaler. I tillegg selges produkter gjennom andre forretningsområder i konsernet og eksterne kanaler.

Markets' hovedprodukter er valuta- og renteprodukter, verdipapirer og andre investeringsprodukter, fremmed- og egenkapitalfinansiering, analyse- og rådgivningstjenester samt verdipapiradministrative tjenester.

Organiseringen av Markets tar utgangspunkt i desentral kundebetjening, blant annet gjennom regionale meglerbord. Betjening av store kunder, risikotagning samt drifts- og kontrollfunksjoner er derimot sentralisert.

Gjennom 2003 ble det lagt til rette for en rask organisasjons- og systemmessig integrasjon av DnBs og Gjensidige NORs verdipapirforetak. I løpet av de første ukene av 2004 var det meste av integrasjonen gjennomført, kostnadssynergiene ved fusjonen realisert og bemanningen tilpasset den nye organisasjonen. Felles handels- og styringssystemer ble samtidig etablert.

Gjensidige NOR Equities ASA vil bli avviklet i 2004 og virksomheten i selskapet overdratt til Markets' virksomhet i DnB NOR Bank ASA.

Strategi

Markets har som mål å være det ledende verdipapirforetaket innenfor valuta-, rente-, fremmed- og egenkapitaltjenester til norske og norskrelaterte kunder samt for tjenester relatert til Norge og norske kroner overfor utenlandske kunder. Virksomheten rettet mot norske og norskbaserte kunder er hovedområdet. Små og mellomstore bedriftskunder samt investeringstilbud til personkunder er blitt viktigere for forretningsområdet. Betjeningskonsepter og finansiell rådgivning søkes tilpasset de ulike kundenes behov.

Markets har en langsiktig strategi som vektlegger diversifisert virksomhet og moderat risikoprofil.

Hendelser i 2003

Markets ble i mars 2003 medlem av det internasjonale oppgjørssystemet CLS (Continuous Linked Settlement), hvor det foretas oppgjør for de viktigste internasjonale valutaene. I september ble den norske kronen inkludert i CLS, med DnB NOR som største oppgjørsbank.

Nordlandsbankens valuta- og rentevirksomhet i Oslo ble fra 1. april integrert i Markets. Det ble deretter etablert et nytt regionalt meglerbord i Bodø.

Norges Bank innførte i august primærhandelordning i statskasseveksler med DnB NOR som deltager.

I oktober ble produktalliansen med Swedbank i Sverige utvidet til å inkludere OKO Bank i Finland. Dermed ble ytterligere et skritt tatt i retning av å kunne tilby verdipapiradministrative tjenester for hele Norden.

Mot slutten av 2003 fikk selskapet DnB NOR Markets Inc. i New York tillatelse til å tilby investeringsbanktjenester i USA. Virksomheten er primært rettet mot DnB NORs internasjonale kunder innenfor shipping- og energisektoren.

Gjennom året lanserte forretningsområdet flere produkter og tjenester, blant annet bankinnskudd med hedgefondavkastning.

Videre ble det introdusert flere nye tjenester med Internett som distribusjonskanal, blant annet tjenester for valutahandel, aksjehandel på 12 nye børser i Europa og USA, verdipapirfinansiering ved handel på Internett (VP-Kreditt) og tilbud om elektroniske sluttsedler ved verdipapirhandel. Gjennom Internett ble også fondsandeler som omsettes på børs, såkalte Exchange-Traded Funds, tilgjengelige for kundene.

DnB NOR fikk gjennom året flere internasjonale priser for sin virksomhet og ble for 15. år på rad tildelt karakteren "Top Rated" av Global Custodian. Tidsskriftet Global Finance kåret i 2003 banken til beste valutabank i Skandinavia.

Finansiell utvikling

Markets oppnådde sitt beste resultat noen gang i 2003. Driftsresultat før tap og skatt økte med 35 prosent i forhold til 2002, mens det var en økning i sum inntekter på 17 prosent. Aktiviteten og inntektene økte særlig innen handel med valuta, renter og rentebærende verdipapirer. Volatile valuta- og rentemarkeder, spesielt for norske kroner, og positiv utvikling i aksje- og kredittmarkedene bidro til det gode resultatet.

Kostnadene var 6 millioner kroner høy-

Finansiell utvikling

Beløp i millioner kroner	2003	hvorav Nordlandsbanken	2002
Netto renteinntekter	466	(1)	706
Netto andre driftsinntekter	2 035	33	1 441
Driftskostnader	1 171	13	1 165
Driftsresultat før tap og skatt	1 329	20	981
Netto gevinst på langsiktige verdipapirer	1	0	38
Skattekostnad	373	5	286
Resultat	958	14	734
Kostnadsgrad ekskl. avskrivning på goodwill (prosent)	46,8	-	54,3
Egenkapitalavkastning (prosent)	48,1	-	39,5

ere i 2003 enn i 2002. Oppkjøpet av Nordlandsbanken ga 13 millioner kroner i økte kostnader. Videre bidro høy aktivitet og gode resultater til en økning i resultatbaserte lønnskostnader. Realiserte synergieffekter fra DnB NOR-fusjonen ga en nedgang i kostnadene for 2003 på 24 millioner kroner.

Både kostnadsgrad og egenkapitalavkastning var på et tilfredsstillende nivå i 2003.

Inntekter i de ulike delområdene		
Beløp i millioner kroner	2003	2002
Valuta og rentederivater	866	766
Investeringsprodukter	565	491
Corporate finance	220	182
Verdipapirtjenester	171	174
Sum kundeinntekter	1 823	1 613
Inntekter fra egenhandel	592	406
Renter av egenkapital	86	127
Sum inntekter	2 501	2 146

Kundeinntektene fra handel med valuta og rentederivater økte med 100 millioner kroner fra 2002 til 2003. Store bevegelser i kronekursen og i det norske rentenivået førte til økt etterspørsel fra kunder etter sikringsforretninger, men DnB NORs sterke posisjon i norske kroner bidro også positivt til inntektsutviklingen.

Kundeinntektene fra investeringsprodukter økte med 74 millioner kroner fra 2002 til 2003. Positiv utvikling i aksjemarkedet ga høyere inntekter fra omsetning av aksjer og andre egenkapitalinstrumenter, mens større etterspørsel etter rentebærende verdipapirer også bidro positivt. Den vesentlig lavere kronerenten var med på å øke interessen for andre investeringsprodukter, som investeringer i fast eiendom.

Corporate finance-inntekter var 38 millioner kroner høyere i 2003 enn i 2002. Aktiviteten innen tilrettelegging av obligasjons- og sertifikatlån økte som følge av lavere renter og kredittmarginer. Markedet for aksjeemisjoner og børsintroduksjoner var fortsatt labert, mens det var god aktivitet innen rådgivning.

Inntektene fra verdipapirtjenester var på samme nivå som i 2002. Transaksjonsvolumene var stigende gjennom hele 2003; dette skyldtes ikke minst betydelig aktivitet fra utenlandske fjernmedlemmer på Oslo Børs. Antall verdipapirlån ble doblet fra året før. Den positive effekten på inntektene som følge av økt aktivitet ble imidlertid motvirket av lavere enhetspriser.

Inntekter fra egenhandel økte med 186 millioner kroner fra 2002 til 2003. Økningen i inntekter gjenspeilte lavere kronerenter og kredittmarginer. Den moderate risikoprofilen ble videreført gjennom 2003. I tråd med Markets' målsetting ble det innenfor egenhandel med valuta og finansielle instrumenter oppnådd en attraktiv risikojustert avkastning med en begrenset eksponering.

Kunder og markeder

Svingningene i kronekursen og i det norske rentenivået medførte økt etterspørsel fra kunder etter å inngå sikringsavtaler. Antall valuta spot- og terminforretninger med kunder økte med henholdsvis 29 prosent og 18 prosent i forhold til 2002 og antall rentebytteavtaler med 40 prosent.

Hovedindeksen på Oslo Børs steg med 48,4 prosent i 2003. For DnB NOR ga kursoppgangen økt aktivitet og styrket markedsposisjon innen aksjehandel. Markets oppnådde i 2003 anerkjennelse for gode aksjeanbefalinger til kunder. Markets' ledende posisjon innenfor aksjederivater ble opprettholdt i 2003.

Etterspørselen etter rentebærende verdipapirer økte i 2003, men nedgangen i kronerenten resulterte også i større interesse for andre investeringsprodukter. Markets tilrettela i 2003 bankinnskudd med aksjeavkastning (BMA) for 3 923 millioner kroner og indeksobligasjoner med kapitalgaranti for til sammen 1 002 millioner kroner. Etterspørselen etter direkte investeringer i fast eiendom (K/S-andeler) var høy, spesielt for eiendommer med langsiktige, solide leietagere.

Markets har videreutviklet sitt produktspekter mot personkundesegmentet og har opprettholdt en ledende posisjon innenfor investeringsprodukter i dette segmentet.

Aktiviteten innen tilrettelegging av obligasjonslån økte i 2003. Det ble tilrettelagt slike lån for flere nye, solide utstedere i det norske kapitalmarkedet, blant annet Entra Eiendom, Schibsted og Elkem. Også omfanget av børsnoterte sertifikatlån økte. Markets' posisjon som den ledende tilrettelegger av fremmedkapitaltransaksjoner for norske låntagere ble styrket.

Markedet for aksjeemisjoner og børsintroduksjoner viste fortsatt lav aktivitet i 2003. Markets var blant annet tilrettelegger for børsnoteringen av TFDS og statens salg av Telenor-aksjer til allmennheten. Aktiviteten innen rådgivning var imidlertid god, og Markets hadde flere oppdrag innen tilbakekjøp av aksjer, fusjoner, oppkjøp og finansiell restrukturering. Spesialkompetanse innen sektorer som shipping/maritim og fiske/havbruk resulterte i flere større rådgivningsoppdrag og ga forretningsområdet en styrket posisjon på disse områdene.

Innenfor verdipapirtjenester var det en økning i transaksjonsvolumene gjennom 2003. Dette skyldtes ikke minst betydelig aktivitet fra utenlandske fjernmedlemmer på Oslo Børs. DnB NOR oppnådde i 2003 en markedsandel av fjernmedlemmenes volum i Norge på over 70 prosent.

Verdipapirer under forvaltning utgjorde ved årsskiftet 537 milliarder kroner. DnB

NORs sterke markedsposisjon ble opprettholdt. I 2003 håndterte konsernet over 65 prosent av utlendingers verdipapirhandel i Norge.

DnB NOR var ved årsskiftet kontofører i VPS for over 242 000 investorer, 61 prosent av aksjeselskapene, 36 prosent av obligasjonslånene og 44 prosent av sertifikatlånene registrert i VPS.

Medarbeidere

Organisasjonen og bemanningen ble også i 2003 løpende tilpasset utviklingen i markedet og produktområdene. Fusjonen medførte at antall årsverk i 2003 ble redusert fra 650 til 610. Innen utgangen av første kvartal 2004 vil antall årsverk være redusert til ca. 550. Med dette vil de mål for nedbemanning som ble satt i forbindelse med integrasjonsprosessen, være oppfylt.

I fusjonsprosessen har Markets lagt vekt på å videreføre kompetansen i de to fusjonerte konsernene. Det har også vært sentralt å opprettholde de gode relasjonene mellom kunder og medarbeidere fra begge megler- og rådgivningsmiljøene. Markets har gjennomført en tilfredsstillende prosess for å sikre optimal bemannings- og kompetanseprofil tidlig i 2004. Allerede i februar var medarbeiderne innenfor megler-, analyse- og rådgivningsfunksjonene samlet i felles miljøer. Samlokalisering av støtte- og driftsmiljøer vil bli sluttført i andre kvartal 2004.

Utsikter fremover

Utsiktene for egenkapitalmarkedet er bedret ved inngangen til 2004, spesielt innen aksjehandel, men også for corporate finance- og verdipapirtjenester. Fortsatt vil bevegelser i kronekursen og det norske rentenivået være avgjørende for forretningsområdets resultater, spesielt for valuta- og rentevirksomheten.

Liv og pensjon

Liv og pensjon er ledende i Norge innen livs- og pensjonsforsikring. Ved utgangen av 2003 hadde området en samlet forvaltningskapital på 158 milliarder kroner.

Liv og pensjon i DnB NOR består av Vital Forsikring ASA med datterselskaper og søsterselskapet Vital Link AS samt Gjensidige NOR Spareforsikring ASA med datterselskaper. Gjensidige NOR Spareforsikring og Vital Forsikring fusjonerte i mars 2004, og livsforsikringsvirksomheten blir videreført i Vital Forsikring ASA og fondsforsikringsvirksomheten i Vital Link AS. Gjensidige NOR Fondsforsikring AS, som i henhold til konsesjonsbetingelsene er pålagt solgt, inngår ikke i tallene nedenfor.

Liv og pensjon er inndelt i divisjoner for bedriftskunder, personkunder og offentlig sektor. Området tilbyr individuell og kollektiv pensjon til næringslivet tilpasset kundens behov innenfor ytelsesbaserte, innskuddsbaserte og engangsbetalte pensjonsordninger. Til personkundemarkedet tilbys løsninger for langsiktig sparing gjennom individuelle pensjonsavtaler og livrente. Produktene tilbys med garantert avkastning eller med investeringsvalg for kundene (unit linked). Liv og pensjon selger også spareprodukter fra andre deler av DnB NOR-konsernet, blant annet fondssparing fra DnB NOR Kapitalforvaltning og aksjeindeksobligasjoner fra DnB NOR Markets. Videre tilbyr Liv og pensjon gruppelivs-, kapital- og personforsikringer.

Forretningsområdet har hovedfunksjoner i Bergen og Trondheim og markedsmiljøer i Oslo. Området er representert med egne salgskontorer i store deler av landet og tilbyr sine produkter gjennom Internett, DnB NORs og Postbankens distribusjonsnett og via frittstående agenter.

Strategi

Liv og pensjons mål er å være det ledende selskapet innen pensjonssparing i Norge. Forretningsområdet arbeider for å oppnå fortsatt vekst innen områdets divisjoner samt å levere gode resultater til eier og kunder. Sentrale virkemidler for å nå målene er å videreutvikle en kostnadseffektiv og rådgivningsmessig faglig ledende organisasjon, opprettholde god service og kundebehandling samt være en attraktiv inngangsport for kunder til DnB NOR-konsernet.

Hendelser i 2003

Til tross for fusjonsarbeidet var virksomheten preget av aktivt kundearbeid i 2003. For å sikre god kundebetjening har medarbeidere med kundekontakt så langt som mulig vært skjermet fra fusjonsarbeidet.

Finansiell utvikling

Oppgangen i verdens aksjemarkeder og rentenedgangen i Norge preget resultatene i livbransjen i 2003 og ga en høy kapitalavkastning for Liv og pensjon. Forretningsområdet oppnådde en tilfredsstillende egenkapitalavkastning og fikk et driftsresultat før skatt og goodwillavskrivninger på 1 101 millioner kroner etter tilleggsavsetninger på 896 millioner kroner. Tilsvarende resultat i 2002 var minus 359 millioner etter anvendelse av 2 796 millioner i tilleggsavsetninger. Bokført og verdijustert avkastning ble henholdsvis 7,9 og 9,7 prosent i 2003, mot 1,6 og 1,5 prosent i 2002. Tallene omfatter ikke en urealisert merverdi i porteføljen av anleggsverdipapirer på 2 842 millioner kroner ved utgangen av 2003. Renteresultatet ble 4 575 millioner kroner, mot 3 millioner året før. Tallene inkluderer avsetning til tilleggsavsetninger med 896 millioner kroner i 2003 og anvendelse av tilleggsavsetninger med 2 796 millioner i 2002. Området vurderte løpende risikosituasjonen basert på

Finansiell utvikling [1]		
Beløp i millioner kroner	2003	2002
Renteresultat	4 575	3
Risikoresultat [2]	(903)	(69)
Administrasjonsresultat	(190)	(242)
Annet	(72)	(79)
Overføring fra/(til) sikkerhetsfond [3]	(17)	52
Resultat til fordeling fra livsforsikring	3 393	(335)
Midler tilført forsikringskunder	2 254	31
Skattekostnad/(-inntekt)	236	(229)
Årsoverskudd/(-underskudd) livsforsikring	904	(137)
Årsunderskudd i Vital Link	42	33
+ Justering i konsernregnskapet [4]	21	53
+ Skatt	218	(242)
Driftsresultat før skatt og goodwillavskrivninger for forretningsområdet	1 101	(359)

1) Note 7 til årsregnskapet gir en nærmere beskrivelse av resultatregnskap, balanse og resultatregnskap fordelt på resultatområder i livsforsikring, justeringer i DnB NOR-konsernets resultatregnskap ved innarbeiding av Liv og pensjon, utvalgte nøkkeltall samt opplysninger om soliditet.
2) Inkludert styrking av premiereserve for uførepensjon med 811 millioner kroner i 2003 og 206 millioner i 2002. Det legges opp til en ytterligere styrking av premiereserve for uførepensjon i 2004 på 185 millioner kroner.
3) Liv og pensjon har etter godkjenning fra Kredittilsynet i 2002 inntektsført andel av sikkerhetsfondet som overstiger minstekravet til sikkerhetsfond. Gjenstående sikkerhetsfond utgjorde 197 millioner kroner ved utgangen av 2003.
4) Inkluderer justeringer som følge av omarbeiding i samsvar med konsernets gjeldende prinsipper for deling av kostnader mellom forretningsområdene og allokering av kapital.

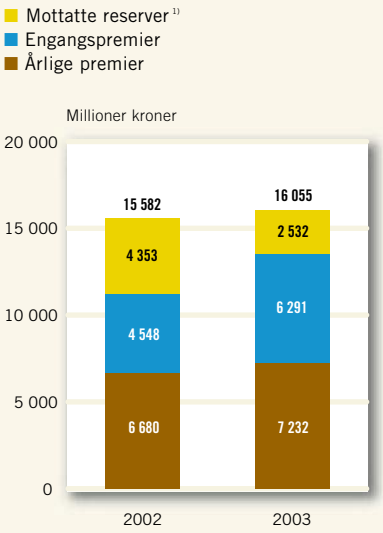
fastsatte risikorammer, operative regler og rapporteringskrav til styret. Avkastningsrisikoen i investeringsporteføljen ble fulgt opp ved kontinuerlig måling mot soliditetskapitalens sammensetning og størrelse.

Administrasjonsresultatet i Liv og pensjon ble minus 190 millioner kroner i 2003, mot minus 242 millioner året før. Et program som sikter på å oppnå årlige kostnadsreduksjoner på minst 100 millioner kroner i perioden 2003 til 2005, ble startet i 2002. Kostnadsreduksjoner på 40 millioner kroner ble realisert i 2003 og forbedret den konkurransemessige situasjonen. Risikoresultatet var minus 903 millioner, mot minus 69 millioner i 2002. Resultatet i 2003 inkluderte avsetning til økning av premiereserver for uførepensjon på 811 millioner. Det legges opp til en ytterligere styrking av uføreavsetninger i 2004 på om lag 185 millioner kroner.

Liv og pensjon hadde i 2003 vekst i premieinnbetalinger fra kunder, blant annet med salgsrekord for både individuelle produkter med garantert avkastning og unit linked-produkter. Det var også god økning i årlige premier og engangspremier fra bedrifter og offentlig sektor. Den samlede veksten i årlige premier og engangspremier i 2003 ble på 17,4 prosent i forhold til året før.

I personkundemarkedet ble premieinntektene for individuelt garanterte produkter 3 848 millioner kroner, en økning på 29

Mottatte reserver og premieinntekter i Liv og pensjon

1) Tallene omfatter ikke mottatte reserver fra konserninterne selskaper på 1 931 millioner kroner i 2002 og 545 millioner i 2003. Totale bokførte premieinntekter var 16 600 millioner kroner i 2003, og 17 513 millioner i 2002.

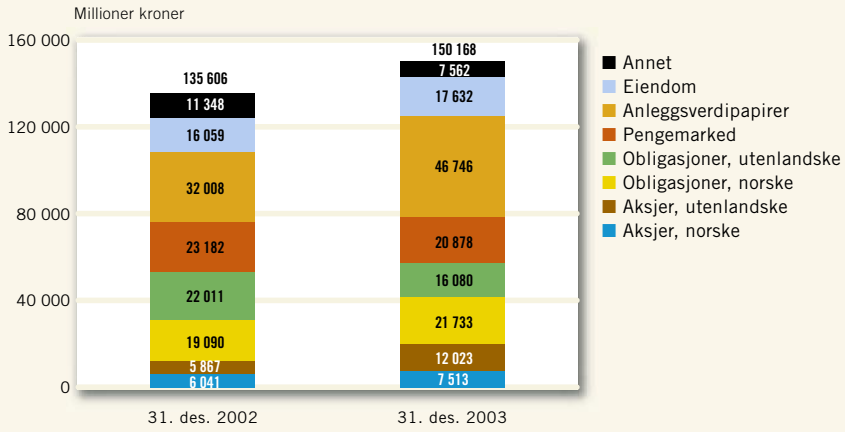
prosent sammenlignet med 2002. Premieinntektene fra fondsforsikringsvirksomhet økte med 67 prosent til 2 553 millioner kroner. Økningen skyldtes økt interesse fra kunder for slike produkter og godt salg av Vital Link Kapital, et nytt spareprodukt.

Samlet ble premieinntektene for Liv og pensjon redusert fra 17,5 milliarder kroner i 2002 til 16,6 milliarder i 2003. Nedgangen må sees i lys av at pensjonskassen i Gjensidige NOR Sparebank ble flyttet til Liv og pensjon i 2002, noe som medførte 1,6 milliarder kroner i overførte reserver. I tillegg flyttet færre kommuner sine ordninger i 2003 grunnet uavklarte spørsmål i lovverk og tariffavtaler i kommunal sektor.

Liv og pensjons forvaltningskapital var 158 milliarder kroner ved utgangen av 2003, noe som tilsvarer en vekst på 12,4 prosent fra året før.

Soliditetskapitalen, som kan anvendes for å oppfylle avkastningsgarantien på forsikringsmidlene, var 16 milliarder kroner per 31. desember 2003, mot 11,2 milliarder kroner ett år tidligere.

Balansesammensetning i Liv og pensjon [1)]

1) Tallene gjelder livsforsikringsvirksomheten.

Kunder og markeder

Liv og pensjons samlede markedsandel målt ved premieinntekter (eksklusive overførte reserver) var 37,1 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2003, en økning på 6,4 prosentpoeng sammenlignet med ett år tidligere. Områdets totale markedsandel av forvaltede kundemidler var 35,4 prosent ved utgangen av september 2003, som var på samme nivå som ett år tidligere. Vital Link befestet sin stilling som det ledende unit linked-selskapet i Norge med en markedsandel av forvaltede kundemidler på 37,3 prosent ved utgangen av september 2003, mot 34,0 prosent ett år tidligere.

Markedet for store bedrifter var også i 2003 preget av hard konkurranse om flytting av bedrifters pensjonsordninger mellom livselskapene. Gjennom samarbeidet med andre enheter i DnB NOR fikk Liv og pensjon tilgang til flere bedriftskunder. Endringer i lov om innskuddspensjon åpnet for et nytt marked av kunder som ikke har hatt pensjon i arbeidsforholdet, og førte til at flere bedrifter konverterte fra ytelsesbaserte til innskuddsbaserte pensjonsordninger. Flere små og mellomstore bedrifter som ikke tidligere har hatt pensjon i arbeidsforholdet, inngikk i 2003 pensjonsavtale med Liv og pensjon.

Markedet for kommunale pensjonsordninger ble høsten 2003 preget av uklarheter om innholdet i produktene som livselskapene tilbyr. Disse ble ikke avklart før etter at fristen for å si opp avtalen med Kommunal Landspensjonskasse (KLP) gikk ut 31. oktober 2003. Dette førte til at kun seks kommuner vedtok å bytte pensjonsleverandør, hvorav fire valgte selskaper innenfor Liv og pensjon fra 1. januar 2004. Ved utgangen av 2003 var området klart størst i dette segmentet blant de private livselskapene, med 52 kommuner som kunder.

Den positive utviklingen i personkundemarkedet viste at mange kunder er opptatt av langsiktig sparing. Oppmerksomheten rundt Pensjonskommisjonens arbeid har bidratt til å sette søkelys på behovet for å spare til pensjonsalderen. Utviklingen i aksjemarkedene bidro til at salget av fondsforsikringsprodukter økte med 1 milliard kroner i forhold til fjoråret, men også produkter med rentegaranti var sterkt etterspurt i 2003. Liv og pensjons vekst i personmarkedet skyldtes ikke minst områdets omfattende distribusjonsnett, der DnB NOR-kanalene er de viktigste.

Eksterne forhold

Banklovkommisjonen leverte i 2003 delutredninger knyttet til regelverket for kommunal pensjon og regelverk knyttet til utjevning av premie for kollektiv pensjon i privat sektor.

Det er ventet at lovforslag med nye virksomhetsregler for kollektiv livsforsikring vil foreligge i 2004. Det nye regelverket vil sannsynligvis medføre forhåndsfastsatte pristariffer for alle tjenester fra livselskapene. Liv og pensjon har startet arbeidet med å forberede de endringer som vil bli nødvendige som følge av det nye regelverket.

Pensjonskommisjonen foreslår betydelige endringer i pensjonssystemet i Norge. Med forestående politisk behandling av saken og mulig iverksettelse fra 2010 vil det være knyttet usikkerhet til pensjonssystemet i lang tid fremover. For Liv og pensjon vil det være viktig å kommunisere til markedet at det uavhengig av pensjonsordning vil være fornuftig å spare til egen pensjon, både privat og via arbeidsgiver.

Finansdepartementet har besluttet at maksimal grunnlagsrente for ny opptjening fra 1. januar 2004 i forsikringsavtaler for kollektiv tjenestepensjon skal senkes fra 4 til 3 prosent. På kort sikt vil ikke redusert grunnlagsrente gi noen vesentlig forbedring av avkastningsresultater.

Medarbeidere

For Liv og pensjon er det en sentral utfordring å beholde og videreutvikle høy kompetanse innen forsikringsfag, ledelse og andre aktuelle kompetanseområder. Opplæring og utvikling skjer både i områdets egen regi, i DnB NOR-konsernet og hos eksterne opplæringsinstitusjoner. Medregnet ansatte i datterselskaper hadde Liv og pensjon 970 årsverk per 31. desember 2003, mot 1 014 ett år tidligere.

Integrasjonsplanen forutsetter en nedbemanning på 135 årsverk innen utgangen av 2006. Bemanningen vil bli redusert ved å realisere samordningsgevinster og effektivisere driften. Nedbemanningsprosessen gjennomføres i nært samarbeid med de ansatte.

Utsikter fremover

Liv og pensjon ser gode vekstmuligheter i årene som kommer blant bedrifter, personkunder og innen offentlig sektor. Området forventer økt vekst i markedet for inn-

skuddspensjon. Ved å utnytte styrken i DnB NOR-konsernets samlede distribusjonsapparat har området et godt grunnlag for fortsatt markedsmessig fremgang.

I forbindelse med fusjonen mellom DnB og Gjensidige NOR skal Liv og pensjon ta ut årlige synergier på 150 millioner kroner. Arbeidet med dette er allerede kommet godt i gang gjennom etableringen av forretningsområdets nye organisasjon. Det nye livsforsikringsselskapet ble etablert og lansert eksternt i mars 2004.

Ved utgangen av 2003 hadde Livsforsikringsvirksomheten 31 prosent av forvaltningskapitalen i rentepapirer klassifisert som anleggsverdipapirer. Denne porteføljen vil i de neste tre år gi en årlig avkastning på over 6 prosent. Oppbygging av bufferkapital gjør det mulig å øke eksponeringen på områder med høyere avkastning. Disse forhold, i tillegg til at virksomheten er en del av DnB NOR-konsernet, gjør at livsforsikringsvirksomheten vil ha tilstrekkelig evne til å stå imot et lavt rentenivå samt svingninger i finansmarkedene fremover.

Kapitalforvaltning

DnB NOR Kapitalforvaltning er Norges største fondsforvalter og har en ledende posisjon innen diskresjonær forvaltning for institusjonelle kunder i Norge og Sverige.

Kapitalforvaltningsområdet betjener det norske og svenske sparemarkedet med nasjonale og internasjonale kapitalforvaltningstjenester. Virksomheten drives under merkenavnene DnB NOR Kapitalforvaltning i det norske institusjonsmarkedet og DnB Investor og Avanse Forvaltning i det norske personmarkedet. Merkenavnene Carlson og DnB NOR Asset Management benyttes i det svenske markedet. Den kunderettede virksomheten er konsentrert om Norge og Sverige, men for å kunne tilby konkurransedyktig internasjonal forvaltning er investeringsvirksomheten også etablert i London, New York og Hong Kong.

Tjenestene som tilbys, omfatter fondsforvaltning og diskresjonær formuesforvaltning. En viktig del av virksomheten er forvaltning og overvåkning av investeringsporteføljer samt å gi råd til kundene med hensyn til allokering og risikonivå.

I Norge distribueres kapitalforvaltningsproduktene til personkunder via DnB NORs omfattende nett av filialer, postkontorer og regionale finanssentre samt via Internett og eksterne kanaler, herunder meglere, finansrådgivere og samarbeidende sparebanker. I Sverige og Tyskland selges områdets produkter gjennom lokale distributører. Salg til og oppfølging av institusjonelle kunder i Sverige ivaretas av forretningsområdets egen organisasjon. I Norge skjer dette i samarbeid med Bedriftsmarked.

Tilstedeværelse i viktige finansielle markeder gir forretningsområdets forvaltere og kunder bedre tilgang til informasjon om bedrifter og finansmarkeder. Kombinasjonen av regionale og sektororienterte forvaltningsteam gir grunnlag for å velge de beste aksje- og obligasjonsplasseringene, som settes sammen til optimale porteføljer for hver enkelt kunde.

Strategi

DnB NOR skal bli den ledende kapitalforvalter for primært nordiske kunder ved å gi god langsiktig avkastning og høy servicegrad basert på god forståelse av kundenes behov, herunder ønsket risikoprofil og investeringshorisont.

Hendelser 2003

Etableringen av en global forvaltnings- og driftsorganisasjon ble fullført i 2003. Videre ble organisasjonens kundeorientering i form av rådgivning og annen tilpasning av produkter og tjenester ytterligere forsterket. Tilbudet av spareprodukter ble tilpasset markedssituasjonen, blant annet ved introduksjon av de internasjonale kombinasjonsfondene DnB Kompass, Postbanken Folkefond og Avanse Sikring. Fondene har vist seg å fylle et udekket behov i det norske sparemarkedet, og netto tegning i 2003 var på 1 640 millioner kroner.

I februar 2003 ble hedgefondet Primus lansert for svenske institusjonelle kunder. Fondets strategi er å gi avkastning ved investering i aksjer. Ytterligere et hedgefond kalt Prisma ble introdusert for det svenske institusjonsmarkedet i oktober. Hedgefondene har gitt forvaltningsresultater i henhold til forventningene.

DnB NOR Kapitalforvaltning investerte i løpet av 2003 i videreutvikling av systemer for rapportering til institusjonelle kunder. Kundene kan blant annet følge egne porteføljer via Internett. I tillegg er det investert i effektivisering av administrative prosesser. Målet er å redusere manuelle innslag i prosessene til et minimum. Omleggingen av prosessene har medført kostnadsreduksjoner i kombinasjon med høyere kvalitet og sikkerhet for kundene.

For ytterligere å bedre tilbudet til kundene er det også utviklet systemer for risikosimulering og risikokontroll. DnB NOR Kapitalforvaltning har systemer som er ledende når det gjelder å simulere, holde oversikt over og måle risiko i porteføljer.

Finansiell utvikling

Utviklingen for DnB NOR Kapitalforvaltning i 2003 var tilfredsstillende i et marked som ved begynnelsen av året var preget av usikkerhet, men som etter hvert viste bedring, blant annet på grunn av stigende interesse for aksjeinvesteringer.

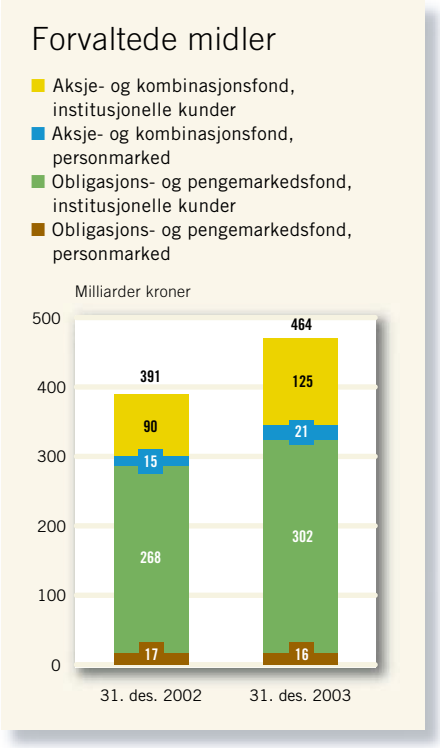
Driftsresultat før tap og skatt utgjorde 181 millioner kroner i 2003, mot et sammenlignbart proforma resultat på 7 millioner for 2002. Samlede inntekter utgjorde

Finansiell utvikling

Beløp i millioner kroner	2003	2002 [1]	2002 [2]
Netto renteinntekter	45	66	38
Provisjonsinntekter			
- fra personkunder	239	275	218
- fra institusjonelle kunder	575	530	448
Annen inntekt	14	(2)	(2)
Totale inntekter	873	870	703
Driftskostnader	692	863	754
Driftsresultat før tap og skatt	181	7	(51)
Skattekostnad	51	2	(14)
Resultat	131	5	(37)
Kostnadsgrad ekskl. avskrivning på goodwill (prosent)	79,2	99,2	107,3
Egenkapitalavkastning (prosent)	15,0	0,6	(5,9)

1) Proforma inkludert Skandia Asset Management fra 1. januar 2002.

2) Inkludert Skandia Asset Management fra overtagelsesdatoen 1. juni 2002.

873 millioner kroner i 2003. Forvaltningsinntektene utgjorde 814 millioner, som er en økning på 9 millioner kroner sammenlignet med 2002.

Driftskostnadene var 692 millioner kroner i 2003, som var en reduksjon i forhold til sammenlignbar virksomhet i 2002 på 171 millioner kroner som følge av omlegging av virksomheten til en global forvaltningsorganisasjon med automatiserte rutiner og prosesser og en nedbemanning på 108 årsverk i 2003.

Kunder og markeder

Utvikling i kapital til forvaltning

DnB NOR Kapitalforvaltning forvaltet verdier for til sammen 464 milliarder kroner ved utgangen av 2003. Kapital til forvaltning fra personmarkedet utgjorde 37 milliarder kroner, mens 427 milliarder kroner var midler fra institusjonelle kunder. Ved utgangen av 2002 utgjorde forvaltet kapital 391 milliarder kroner, hvorav 33 milliarder fra privatkunder og 358 milliarder fra institusjonelle kunder.

Økningen i forvaltet kapital i 2003 skyldtes for en stor del utviklingen i egenkapital- og rentemarkedet samt verdifall på den norske kronen. Netto tilførsel av kapital til forvaltning utgjorde 1,9 milliarder kroner i 2003.

Morgan Stanleys verdensindeks for aksjer (MSCI World) steg i løpet av 2003 med 34 prosent målt i lokal valuta og 29 prosent målt i norske kroner. Stockholmsbørsen og Oslo Børs viste i samme periode forbedring på henholdsvis 33 og 48 prosent.

Som en følge av markedsutviklingen økte forvaltede midler for virksomheten i Norge med 14 prosent i løpet av 2003. Tilsvarende markedsvekst i porteføljen utenfor Norge var 11 prosent, eller 8 prosent uttrykt i kundenes basisvaluta.

Spareraten i det norske markedet var positiv i 2003. Netto tilgang av midler til forvaltning i løpet av året var 13 milliarder kroner for virksomheten i Norge. For virksomheten i Sverige ble midler til forvaltning redusert med 11,1 milliarder kroner, i første rekke som følge av alderssammensetningen av pensjonsberettigede. Brutto tilførsel av kapital i 2003 fra både personmarkedet og institusjonsmarkedet i Sverige og Norge gikk i stor grad til renteplasseringer, herunder pengemarkedsfond.

Markedsandeler og antall kunder

Forretningsområdets største kunder er Skandia Liv og DnB NOR Liv og pensjon. Kapital forvaltet for DnB NOR Liv og pensjon utgjorde 128 milliarder kroner per 31. desember 2003.

Ved utgangen av 2003 hadde Kapitalforvaltningsområdet en markedsandel på ca. 35 prosent i det norske institusjonelle markedet. Carlson Investment Management AB er ledende i det svenske institusjonelle markedet.

DnB Investor og Avanse Forvaltning var i 2003 til sammen Norges største fondsforvaltere med 62,5 milliarder kroner til forvaltning. Avanse Forvaltning og DnB Investor hadde henholdsvis 21,4 og 21,3 prosent markedsandel per 31. desember 2003. DnB Investors og Avanse Forvaltnings produkter har en unik posisjon innen rente- og pengemarkedsfond, der selskapene er markedsledere innen norske obligasjonsfond, statsobligasjonsfond og pengemarkedsfond.

Antall kundeforhold i personmarkedet, beregnet som akkumulert antall fondsplasseringer eller mandater per kunde, var over 1,3 millioner ved utgangen av 2003. Dette inkluderte mer enn 244 000 spareavtaler.

Fondsforvaltning utenfor Norge utføres av Carlson Fund Management Company S.A. i Luxembourg, Carlson Fonder AB i Sverige, GN Asset Managers (Ireland) Ltd og gjennom DnB Absolute Return Investments AB, et hedgefondselskap eid i fellesskap med Skandia Liv. Forvaltet kapital i disse virksomhetene utgjorde 14,3 milliarder kroner per 31. desember 2003. Markedsandelen for fondsforvaltning i Sverige var 1,3 prosent ved utgangen av 2003.

Avkastning på midlene

For en rekke av de store kundeporteføljene og fondene ble det oppnådd positiv avkastning i forhold til referanseindeksene i 2003. Det ble også oppnådd god avkastning innen en rekke bransjespesifikke fond i 2003. DnB Global Health Care ga en avkastning ut over referanseindeksen på 8,4 prosentpoeng, DnB Nordic Technology slo referanseindeksen med 19,4 prosentpoeng, Avanse Telecom med 25,2 prosentpoeng og Avanse Navigator med 12,9 prosentpoeng. Avanse Helse og Avanse Industri ga begge en avkastning ut over referanseindeksene på i overkant av 8 prosentpoeng. Av DnB NOR-fond vurdert av ratingselskapet Morningstar hadde 31 prosent den høyeste eller nest høyeste rangeringen ved utgangen av 2003.

Eksterne forhold

I Norge var det tidligere ikke adgang til å utføre diskresjonær forvaltning og fondsforvaltning i samme selskap. Ved en lovendring ble det fra august 2003 åpnet for å kunne gi konsesjon til å samle diskresjonær forvaltning og fondsforvaltning innenfor ett selskap. Kapitalforvaltningsområdet vil benytte lovendringen til å samle virksomheten i Norge i ett operativt selskap i løpet av 2004.

Fondsforvaltning i Norge

Beløp i millioner kroner og prosent	31. desember 2003		31. desember 2002	
	Kapital	Markeds-andel	Kapital	Markeds-andel
Aksjefond, norske	8 552	33,8	6 288	31,1
Aksjefond, utenlandske	13 595	30,0	10 687	42,4
Kombinasjonsfond	3 093	56,2	1 322	51,7
Obligasjonsfond	8 972	42,3	2 801	22,1
Pengemarkedsfond	28 282	57,3	26 362	57,0
Sum fondsforvaltning i DnB Investor og Avanse Forvaltning	62 495	42,7	47 461	44,3

Medarbeidere

Kapitalforvaltningsområdet investerer i rekruttering av og kompetanseoppbygging for medarbeidere i kombinasjon med utnyttelse av avansert teknologi for å skape et grunnlag for videre organisk og strukturell vekst. Om lag 60 prosent av de ansatte er direkte engasjert i forvaltning, analyser, kunderådgivning og salg.

Etter nedbemanning på ca. 108 årsverk i løpet av året omfattet virksomheten i alt 359 årsverk ved utgangen av 2003.

Utsikter fremover

Fusjonen mellom DnB og Gjensidige NOR styrker Kapitalforvaltningsområdets kunderelasjoner, produktspekter, kompetanse, systemer og distribusjonsnett. Det nye Kapitalforvaltningsområdets størrelse medfører ytterligere muligheter for å tilfredsstille spesielle kundebehov og levere tjenester og produkter av høyeste kvalitet.

Integrering av de to virksomhetenes kapitalforvaltning vil gi synergieffekter i form av lavere kostnader. Samlet årlig kostnadsbesparelse er beregnet til 110 millioner kroner etter restruktureringsavsetninger på netto 125 millioner kroner. Bemanningen vil bli redusert med om lag 70 årsverk. I 2003 ble det realisert synergieffekter på 10 millioner kroner, og bemanningen ble redusert med 15 årsverk som følge av fusjonen.

Samordning av kapitalforvaltningsvirksomheten vil gjennomføres i flere trinn. Forvaltningsvirksomheten i Norge vil bli samlet i verdipapirforetaket DnB NOR Kapitalforvaltning ASA, som fra 1. februar 2004 overtok forvaltning, drift, kundebetjening og administrasjon fra Avanse Forvaltning, Gjensidige NOR Kapitalforvaltning og DnB Investor. I løpet av første halvår 2004 vil disse selskapene fusjoneres inn i DnB NOR Kapitalforvaltning ASA, som vil være et fondsforvaltningsselskap med konsesjon til å drive aktiv forvaltning.

I 2004 vil det bli lagt spesiell vekt på utvikling og salg av kjerneproduktene norsk, svensk og global aksje- og obligasjonsforvaltning samt kombinasjonsfond.

Resultatene for forretningsområdet vil i stor grad påvirkes av private og institusjonelle investorers forventninger til utviklingen i finansmarkedene, herunder investorenes tillit til aksjemarkedet. Det forventes økt nysalg av blant annet aksjefond i 2004. DnB NOR Kapitalforvaltning er godt posisjonert for den forventede økningen i privat pensjonssparing i Norge og Sverige.

Støtteområder og staber

DnB NOR-konsernets stabs- og støttefunksjoner omfatter de funksjoner som kan drives kostnadseffektivt for flere områder under ett og støttefunksjoner som ikke er vurdert å være kritiske i forhold til forretningsområdenes drift. Stabs- og støtteområdene omfatter blant annet IT, betalingsformidling, personalfunksjonen og sentrale staber.

Stabs- og støtteområdene har ansvar for å utvikle relevante tjenester og produkter samt å sikre effektiv og rasjonell drift på konkurransedyktige vilkår. Forretningsområdene stiller krav til pris og servicenivå på de produkter og tjenester som tilbys. Områdene selger sine tjenester til de øvrige delene av organisasjonen i henhold til interne kontrakter mellom de aktuelle partene. For de delene av stabsområdene som ikke kan selge sine tjenester etter forbruk, fordeles kostnadene til forretningsområdene etter gitte nøkler. Aksjonærrelaterte kostnader og kostnader forbundet med ledelsens strategiske tiltak fordeles ikke.

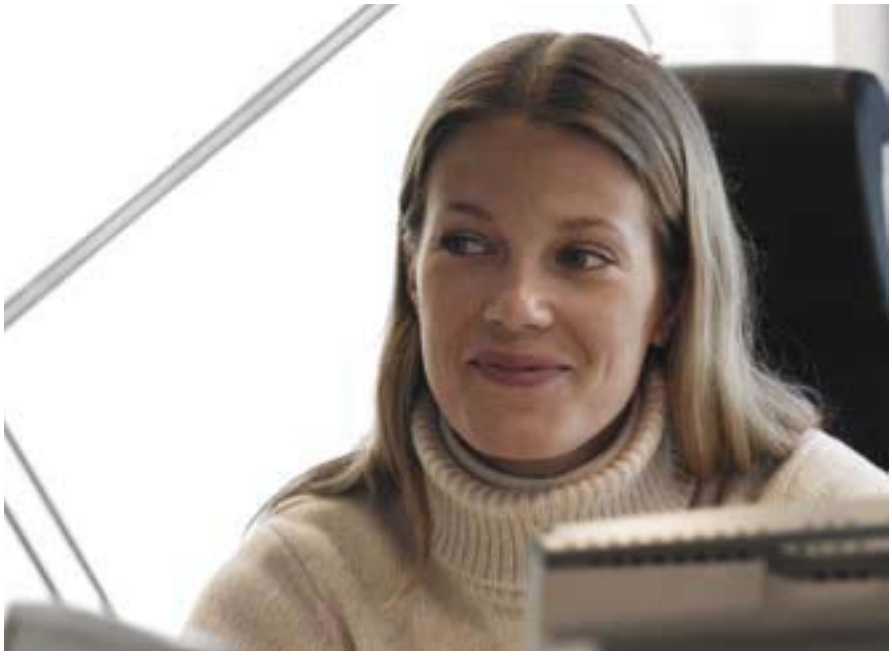
Human Resources (HR), konsern- og fellestjenester

Området betjener hele konsernet med et tjenestespekter som spenner fra strategiske vurderinger på konsernnivå til leveranser av konkrete tjenester og produkter. Øvrige enheter i konsernet faktureres for kostnader relatert til faktisk forbruk av områdets produkter og tjenester i henhold til inngåtte avtaler.

HR-området skal legge til rette for utvikling av medarbeidere og ledere i konsernet gjennom utarbeiding av personalstrategi, ledelsesprinsipper, organisasjonskultur og kjerneverdier. Området har også ansvar for arbeidsgiverstrategi, tariffavtaler og personaladministrative retningslinjer. Forretningsområdene får bistand med rekruttering, omstilling, karriereendring og rådgivning innenfor ulike personalrelaterte spørsmål.

Konserntjenester har det strategiske ansvaret for anskaffelser og har som mål å oppnå betydelige rabatter og besparelser. Området har også ansvar for å skaffe egnede lokaler til konsernets bruk, ved enten eie eller innleie, samt å sørge for at den samlede eiendomsforvaltningen er kostnadseffektiv og funksjonell. Videre omfatter ansvaret konsernets sikkerhetsløsninger og forebygging av økonomisk kriminalitet.

Fellestjenester leverer driftstjenester og rådgivning til forretningsområdene. De viktigste områdene er lønn, kontant- og automatservice, innkjøp og remittering, avstemming og kontroll, regnskap og internservice.

Strategi

Området skal levere de produkter og tjenester konsernledelsen, forretningsområdene og de øvrige delene av konsernet etterspør – med en avtalt servicegrad til konkurransedyktig pris. Strategien for å nå dette målet er å ha en optimal organisering av området og løpende måle områdets leveranser i forhold til konkurrenter. Leveransene tilpasses etterspørselen.

Medarbeidere

Det arbeider til sammen 758 årsverk innenfor området. Etter at fusjonen er implementert vil antall årsverk utgjøre rundt 650.

Utsikter fremover

Området forventer en betydelig gevinst ved samkjøring av rutiner og systemer i den sentrale bankdriften og i forhold til øvrige selskaper i konsernet.

IT og betalingsformidling

IT og betalingsformidling har ansvar for konkurransedyktig utvikling og produksjon av de betalingsformidlingstjenester DnB NOR-konsernet tilbyr kundene. Området har også ansvar for rådgivning og salg av cash management-tjenester. Produktspekteret fastsettes i samarbeid med forretningsområdene. Dette omfatter koordinering av utkontrakterte driftstjenester, intern forvaltning av eksisterende systemer, nyutvikling av IT-systemer og koordinering av IT-ressurser i datterselskapene. IT og betalingsformidling fakturerer øvrige enheter i konsernet for kostnader relatert til faktisk bruk av områdets produkter og tjenester i henhold til inngåtte avtaler.

Strategi

Området skal sammen med konsernets forretningsområder sørge for at de løsninger som blir valgt, gir konsernets kunder en enklere hverdag og bidrar til at konsernet når sine forretningsmessige mål. Dette innebærer at løsningene skal gi økt lønnsomhet og kundetilfredshet samt at de skal produseres raskt, effektivt og med god kvalitet.

IT og betalingsformidling skal også dekke konsernets behov for IT-løsninger, drift og nyutvikling av IT-systemer. Hovedstrategien er effektiv produksjon og utvikling for å imøtekomme organisasjonens løpende behov for tilpasninger av IT-løsninger.

Eksterne forhold

Markedets krav til mer rådgivning og den økte bruken av automatiserte løsninger for betalingsformidling krever tilpasninger i utførelsen av tjenestene. For at kundene skal kunne utføre tjenester på tvers av banker og land, øker kravene til tilpasning mot internasjonale standarder. Internett som distribusjonskanal setter stadig større krav til konkurransedyktige IT-løsninger. Det samme gjør endringer i myndighetenes krav til informasjon fra konsernet, for eksempel gjennom tilpasning til internasjonale regnskapsprinsipper.

Medarbeidere

Det er til sammen 987 årsverk innenfor IT og betalingsformidling. Det er varierende behov for bruk av eksterne konsulenter, spesielt i forbindelse med store utviklingsprosjekter innen IT. Det vil bli lagt vekt på å oppdatere interne ressurser og øke kompetansen på strategisk viktige områder fremfor å bruke eksterne konsulenter.

Utsikter fremover

Det ventes at krav fra EØS vedrørende behandling og prising av betalingsformidlingstjenester vil kunne få konsekvenser for virksomheten innen dette området og medføre ytterligere behov for rasjonalisering. Samtidig forventes en betydelig gevinst ved koordinering av IT-rutiner og systemer som en følge av fusjonen mellom DnB og Gjensidige NOR. Dette er en prosess som strekker seg over en integrasjonsperiode på tre år, og virkningene vil bli mest merkbare i slutten av perioden.

Staber

I tillegg til forretningsområder og støtteområder omfatter organisasjonen en del sentrale staber.

Strategi, utvikling og kommunikasjon omfatter sentrale funksjoner innen videreutvikling av konsernets strategi, investeringer i konsernets aksjeportefølje, konsernets juridiske ressurser samt konsernkommunikasjon.

Finans dekker konsernets finansielle rapportering og styring, risikostyring og overordnet kredittstyring.

Innholdsfortegnelse for årsregnskapet

DnB NOR-konsernet

Redegjørelse for årsregnskapet 58

Risiko- og kapitalstyring 62

Resultatregnskap 66

Balanser 67

Kontantstrømoppstillinger 68

Regnskapsprinsipper 69

Noter til regnskapet

Konsernstruktur
Note 1 Ny konsernstruktur 73
Note 2 Forretningsområder 76

Netto renteinntekter
Note 3 Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter 78
Note 4 Ikke inntektsførte renter på utlån 78
Note 5 Renter på utvalgte balanseposter 79

Andre driftsinntekter
Note 6 Netto andre driftsinntekter 79
Note 7 Liv og pensjon 80
Note 8 Netto gevinster på valuta og finansielle instrumenter 83

Driftskostnader
Note 9 Driftskostnader 83
Note 10 Godtgjørelser og lignende 84
Note 11 Pensjoner 86
Note 12 Bemanning 87
Note 13 Restruktureringsavsetninger 88

Tap
Note 14 Tap på utlån, garantier m.v. 88
Note 15 Tap på utlån, garantier m.v. fordelt på kundegrupper 89
Note 16 Netto gevinster/(tap) på langsiktige investeringer i verdipapirer 90

Skatt
Note 17 Skatt 90

Eiendeler
Note 18 Eiendeler 92
Note 19 Kredittrisiko 93
Note 20 Engasjementer fordelt på kundegrupper 94
Note 21 Misligholdte og tapsutsatte engasjementer fordelt på kundegrupper 94
Note 22 Misligholdte, tapsutsatte og nullstilte engasjementer 95
Note 23 Tapsavsetninger på utlån og garantier 96
Note 24 Utlån og garantier fordelt på geografiske områder 97
Note 25 Ansvarlige lån til kunder 97
Note 26 Sertifikater og obligasjoner 98
Note 27 Aksjer m.v. 98
Note 28 Kortsiktige investeringer i aksjer, andeler og grunnfondsbevis 99
Note 29 Langsiktige investeringer i aksjer, andeler og grunnfondsbevis 101
Note 30 Eierinteresser i Liv og pensjon og tilknyttede selskaper 101
Note 31 Overtatte eiendommer og andre overtatte eiendeler 102
Note 32 Immaterielle eiendeler 102
Note 33 Varige driftsmidler 103
Note 34 Fast eiendom 103

Gjeld
Note 35 Gjeld 104
Note 36 Kundeinnskudd fordelt på kundegrupper 105
Note 37 Forfallsstruktur på obligasjonsgjeld 105
Note 38 Mer-/mindreverdi på egne obligasjoner i bankporteføljen 105
Note 39 Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån 106

Egenkapital og soliditet
Note 40 Egenkapital 107
Note 41 Resultat per aksje 107
Note 42 Største aksjeeiere 107
Note 43 Kapitaldekning 108

Finansiell markedsrisiko
Note 44 Risikojustert kapital 109
Note 45 Tidsperiode frem til renteendring 110
Note 46 Renteføllsomhet 111
Note 47 Valutaposisjoner 111
Note 48 Restløpetid 112
Note 49 Finansielle derivater 113

Tilleggsopplysninger
Note 50 Andre forretninger utenfor balansen og tilleggsopplysninger 114
Note 51 Betingede utfall 114
Note 52 Hendelser etter balansedagen 114
Note 53 Opplysninger om nærstående part 115

DnB NOR ASA

Resultatregnskap 116

Balanser 116

Kontantstrømoppstillinger 117

Noter til regnskapet

Note 1 Utbytte/konsernbidrag 117
Note 2 Godtgjørelser og lignende 117
Note 3 Skatt 118
Note 4 Eierinteresser i konsernselskaper 118
Note 5 Gjeld til kredittinstitusjoner 119
Note 6 Egenkapital 119
Note 7 Aksjer i DnB NOR ASA eid av medlemmer av styrende organer og ledende ansatte 120
Note 8 Opplysninger om nærstående part 121

Styrets underskrifter 121

Redegjørelse for årsregnskapet

DnB NORs driftsresultat før tap og skatt i 2003 utgjorde 8 681 millioner kroner, som var 31 prosent mer enn året før. Årsresultatet økte med 48 prosent til 5 378 millioner kroner. Resultat per aksje før goodwill-avskrivninger utgjorde 4,61 kroner, mot 3,19 kroner året før.

Drøftelsen nedenfor av DnB NORs regnskap er basert på proforma regnskapstall som er utarbeidet som om sammenslåingen mellom DnB og Gjensidige NOR var gjennomført 1. januar 2002. Proforma tallene for 2002 omfatter imidlertid ikke Nordlandsbankens virksomhet.

Fratrukket goodwillavskrivninger var resultat per aksje 4,11 kroner i 2003, mot 2,77 kroner året før. Egenkapitalavkastningen var 14,3 prosent i 2003 før goodwill-avskrivninger, mot 10,2 prosent i 2002. Tilsvarende tall etter goodwillavskrivninger var henholdsvis 12,7 og 8,9 prosent.

Inntekter

Samlede inntekter i 2003 utgjorde 22 091 millioner kroner, mot 19 545 millioner i 2002. Økningen på 2 546 millioner kroner skyldtes i første rekke økt aktivitet innenfor konsernets forretningsområder.

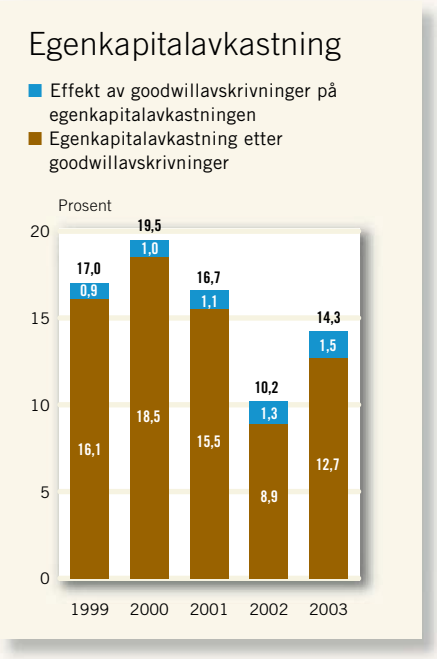
DnB NOR-konsernets netto renteinntekter utgjorde 13 789 millioner kroner i 2003, mot 13 887 millioner i 2002. Oppkjøpet av Nordlandsbanken bidro til å øke konsernets netto renteinntekter med 451 millioner kroner sammenlignet med 2002. Tabell 1 spesifiserer endringene i netto renteinntekter mellom årene.

Økning i utlånsvolumene på 34 milliarder kroner og økning i innskuddene på 18 milliarder medførte en bedring i netto renteinntekter på 901 millioner kroner. Rentemarginene på utlån økte i gjennomsnitt med 0,24 prosentpoeng sammenlignet med 2002, mens innskuddsmarginene ble redusert med 0,42 prosentpoeng. Rentenettoen ble likevel positivt påvirket av endringene fordi utlånsvolumet var vesentlig høyere. Fallende rentenivå gjennom 2003 ga et sterkt marginpress på innskudd, spesielt i siste halvdel av året. I alt 32 milliarder kroner av innskuddsvolumet hadde ved utgangen av 2003 et rentenivå som var lavere enn 0,25 prosentpoeng. Ved utgangen av februar utgjorde tilsvarende volum 59 milliarder kroner. Ytterligere rentenedsettelser gjør det vanskelig å opprettholde inntjeningen på innskudd. En eventuell stigning i rentenivået vil imidlertid kunne gi en betydelig økning i inntektene.

Lavere rentenivå ga en redusert direkteavkastning på egenkapitalen, men ga også lavere finansieringskostnader for ikke-rentebærende eiendeler. Samlet ble netto renteinntekter svekket med 705 millioner kroner på slike balanseposter sammenlignet med ett år tidligere.

DnB NOR Markets' handel med balanseinstrumenter ga 260 millioner kroner mindre i netto renteinntekter i 2003 sammenlignet med tilsvarende periode året før, men samtidig oppnådde enheten 533 millioner kroner i økte andre driftsinntekter fra tilsvarende handel. Postene må vurderes i sammenheng.

Selv om volumet av misligholdte og tapsutsatte engasjementer viste en økning på grunn av oppkjøpet av Nordlandsbanken, bidro redusert rentenivå til å gjøre rentebelastningen for slike engasjementer mindre enn ett år tidligere. I 2002 ble det imidlertid inntektsført 215 millioner kroner fra et

Tabell 1: Endringer i netto renteinntekter

Beløp i millioner kroner	2003	Endring	2002
Netto renteinntekter	13 789	(98)	13 887
Netto renteinntekter i Nordlandsbanken i 2003		451	
Endring i netto renteinntekter ekskl. Nordlandsbanken		(549)	
Hvorav:			
Utlåns- og innskuddsvolum		901	
Utlåns- og innskuddsmarginer		(146)	
Valutakurseffekter		(147)	
Finansieringsresultat av egenkapital, aksjeinvesteringer og realaktiva		(705)	
Renteinstrumenter		(260)	
Netto finansresultat av misligholdte og tapsutsatte lån		(122)	
Etableringsgebyrer		85	
Annet		(153)	

forsikringsoppgjør vedrørende et misligholdt engasjement.

Netto andre driftsinntekter utgjorde 8 302 millioner kroner i 2003, mot 5 658 millioner i 2002. Overtagelsen av Nordlandsbanken og kjøpet av Skandia Asset Management bidro med til sammen 288 millioner kroner av økningen. I tabell 2 spesifiseres utviklingen i netto andre driftsinntekter fra 2002 til 2003.

Oppgangen i aksjemarkedene ga realiserte kursgevinster og reversering av tidligere nedskrivninger på aksjeinvesteringer på til sammen 187 millioner kroner i 2003, mot tap og nedskrivninger på til sammen 343 millioner kroner året før.

Forretningsområdet Liv og pensjon oppnådde et resultat til fordeling i 2003 på 3 393 millioner kroner, mot minus 335 millioner i 2002. DnB NORs andel av resultatet var henholdsvis 760 og minus 271 millioner kroner. I løpet av 2003 ble det samlet sett bygd opp kursreguleringsfond på 2 448 millioner kroner, mens tilleggsavsetningene økte med 839 millioner.

Kursgevinstene på handel med valuta og renteinstrumenter utgjorde 1 650 millioner kroner i 2003, som var 533 millioner mer enn året før. Økningen må imidlertid sees i sammenheng med reduserte netto renteinntekter fra tilsvarende handel. Netto oppnådde DnB NOR en økning i inntektene på 279 millioner kroner innenfor denne virksomheten fra 2002 til 2003.

Volumvekst innen betalingsformidling, særlig innen elektroniske tjenester, samt økt rådgivningsvirksomhet bidro til en positiv utvikling i inntektene. Eiendomsmeglingsvirksomheten og salg av forsikringsprodukter gjennom bankens distribusjonsapparat viste også fremgang.

Tabell 2: Endringer i netto andre driftsinntekter

Beløp i millioner kroner	2003	Endring	2002
Netto andre driftsinntekter	8 302	2 644	5 658
Netto andre driftsinntekter i Nordlandsbanken i 2003		119	
Endring i netto andre driftsinntekter ekskl. Nordlandsbanken		2 525	
Hvorav:			
Kortsiktige investeringer i aksjer		530	
Andel resultat fra Liv og pensjon		1 031	
Andre finansielle instrumenter		533	
Kapitalforvaltning		114	
Betalingsformidling		68	
Emisjonsvirksomhet		102	
Forsikringstjenester		50	
Eiendomsmegling		65	
Annet		32	

Tabell 3: Endringer i driftskostnader

Beløp i millioner kroner	2003	Endring	2002
Sum ordinære driftskostnader	13 191		12 537
Andre kostnader	219		394
Sum driftskostnader	13 410	479	12 931
Nordlandsbanken inkl. goodwillavskrivning		434	
Totale driftskostnader ekskl. Nordlandsbanken		45	
Hvorav:			
Lønnsoppgjør og pensjoner		252	
Skandia Asset Management inkl. goodwillavskrivning		173	
Resultatbasert lønn		148	
Kompensasjon til Posten Norge		72	
Omstillingskostnader		(262)	
Midlertidige innsparinger		(126)	
Effektiviseringstiltak		(119)	(600)
Fusjonssynergier		(93)	

Driftskostnader

Driftskostnadene utgjorde 13 410 millioner kroner i 2003, som var 479 millioner mer enn i 2002. Økningen i de ordinære driftskostnadene var 654 millioner kroner, hvorav kostnader knyttet til overtagelsene av Nordlandsbanken og Skandia Asset Management utgjorde 490 millioner. I tillegg økte goodwillavskrivningene som følge av disse overtagelsene med 117 millioner kroner fra 2002 til 2003. Endringer i driftskostnader fra 2002 til 2003 fremgår av tabell 3.

Lønnsoppgjør og høyere pensjonskostnader medførte en økning i kostnadene til tross for reduksjon i bemanning gjennom året. Bemanningen ved utgangen av 2003 utgjorde 11 073 årsverk, som var 542 færre enn ved inngangen til året. I gjennomsnitt økte imidlertid bemanningen med 60 årsverk som følge av at Nordlandsbanken ble overtatt i begynnelsen av 2003.

Det ble iverksatt en rekke omstillingstiltak i forbindelse med integrasjonen av virksomheten i de fusjonerte enhetene. Bemanningsreduksjonene relatert til disse tiltakene utgjorde 178 årsverk ved utgangen av 2003. Disse reduksjonene kom i hovedsak mot slutten av året og vil få økt betydning for kostnadsutviklingen fremover.

På en rekke områder ble kostnadene i siste halvår påvirket av fusjonen. Blant annet ble planlagte aktiviteter og investeringer knyttet til den ordinære virksomheten utsatt. Det må ventes at deler av disse kostnadselementene vil komme tilbake når fusjonen er gjennomført. På den annen side ble det også oppnådd varige kostnadsbesparelser som del av de varslede synergigevinstene ved fusjonen. Det er også oppnådd kostnadsbesparelser gjennom tidligere igangsatte effektiviseringsprogrammer.

Kostnadsgraden eksklusive goodwillavskrivninger utgjorde 57,9 prosent i 2003, mot 63,6 prosent i 2002.

Kostnader i forbindelse med restrukturering, nedskrivninger, avsetninger til ansattes fond og lignende utgjorde 219 millioner kroner i 2003, mot 394 millioner ett år tidligere. I forbindelse med overtagelsen av Nordlandsbanken og fusjonen mellom DnB og Gjensidige NOR ble det som en del av kostprisen gjort avsetninger for omstillingstiltak på henholdsvis 76 og 930 millioner kroner. Avsetninger til ansattes fond ut-

gjorde 114 millioner kroner i 2003, mot 46 millioner i 2002. I tillegg ble det avsatt 8 millioner kroner i 2003 og 4 millioner i 2002 innenfor Liv og pensjon.

Misligholdte og tapsutsatte engasjementer

Netto tap på utlån og garantier utgjorde 1 891 millioner kroner i 2003, mot 1 023 millioner i 2002. For 2003 utgjorde nye tap og tapsavsetninger 2 676 millioner kroner, mens det ble foretatt tilbakeføring av tidligere tap og tapsavsetninger på til sammen 785 millioner. I 2002 utgjorde nye tap 1 820 millioner kroner og tilbakeføringer 797 millioner.

Nye tap og tapsavsetninger i bedriftsmarkedet utgjorde 2 134 millioner kroner og tilbakeføringer 519 millioner i 2003. Tilsvarende tall for 2002 var henholdsvis tap på 1 308 millioner kroner og tilbakeføringer på 508 millioner. Økningen i nye tap var spesielt knyttet til overtatte fiskeriengasjementer, bygg og anleggsvirksomhet, tjenesteyting og industri, hvor vanskelige konkurranseforhold medførte svikt i inntjeningen og svekket finansiell stilling. Konjunkturene viste tegn til oppgang mot slutten av året, og tapene viste en fallende tendens. DnB NOR bidro aktivt i restruktureringen av fiskeoppdretts- og fiskeforedlingsbedriften Pan Fish i 2003. Deler av engasjementet ble konvertert til aksjekapital, og det ble tatt tap og nedskrivninger på til sammen 323 millioner kroner på Pan Fish-engasjementet. DnB NORs eksponering i form av utlån utgjorde etter refinansieringen i underkant av 600 millioner kroner, mens aksjene var bokført til ca. 200 millioner kroner, som var klassifisert som overtatte eiendeler. Aksjen ble nedskrevet til 0,04 kroner per aksje ved utgangen av 2003, som medførte en samlet nedskrivning på 100 millioner kroner. Fiskeribedriften Dåfjord Laks ble overtatt og aksjene klassifisert som overtatt eiendel. Prisutviklingen etter overtagelsen medførte nye tap på engasjementet. For fiskerisektoren var det ved årsskiftet 2003-2004 tegn til bedring i både priser og omsetning selv om det fortsatt er knyttet usikkerhet til utviklingen i viktige markeder i utlandet. DnB NOR har gjennom en egen spesialenhet etablert tett oppfølging av utsatte engasjementer.

I personmarkedet ble netto tap i 2003 på 271 millioner kroner, mot 224 millioner i 2002. Tapene ble redusert innenfor boligfinansiering og ordinære kreditter, mens kredittkortvirksomheten viste økte tap. Samlet sett var utviklingen i tapene i tråd med utviklingen i utlånsvolumene og innenfor normalisert nivå.

Veksten i utlån i bedriftsmarkedet var moderat i 2003. I personmarkedet var utlånsveksten noe høyere, men det alt vesentligste av økningen gjaldt godt sikrede boliglån. Kredittkvaliteten ble samlet sett opprettholdt på tilnærmet samme nivå som i 2002, og normalisert tap var 0,31 prosent ved utgangen av 2003. Det ble ikke foretatt vesentlige endringer i uspesifisert tapsavsetning i 2003. Avsetningen utgjorde 3,7 milliarder kroner ved utgangen av 2003 og inkluderte avsetningen overtatt ved kjøp av Nordlandsbanken på 204 millioner kroner og uspesifisert tapsavsetning overtatt ved kjøp av utlånsporteføljen i Gjensidige NOR Spareforsikring på 5 millioner kroner.

Ved utgangen av 2003 utgjorde misligholdte og tapsutsatte engasjementer etter spesifiserte tapsavsetninger 8,4 milliarder kroner, mot 8,6 milliarder inklusive Nordlandsbanken ett år tidligere. Misligholdte og tapsutsatte engasjementer ble redusert med 190 millioner kroner i personmarkedet. I bedriftsmarkedet var det en reduksjon på 11 millioner kroner. Volumet av misligholdte og tapsutsatte engasjementer økte innen fiskerinæringen, tjenesteyting, industri og finansieringsvirksomhet. Innenfor øvrige næringer var det en nedgang. Reduksjonen i misligholdte og tapsutsatte engasjementer fra inngangen til 2003 var i stor grad knyttet til engasjementer fra Nordlandsbanken. Overtatte eiendeler i DnB NORs balanse ble redusert med 78 millioner kroner i 2003 som følge av restrukturering av enkelte fiskeriengasjementer og konsernets arbeid for å sikre verdier knyttet til svake engasjementer.

Skatt

DnB NOR-konsernet fikk en samlet skattekostnad på 1 636 millioner kroner for 2003, som tilsvarer 23 prosent av driftsresultat før skatt. I 2002 var skattekostnaden 1 642 millioner kroner, som utgjorde 31 prosent av driftsresultat før skatt.

Variasjonene i skattekostnaden skyldes i stor grad endringer i resultatbidrag fra livsforsikringsselskapene Vital Forsikring og Gjensidige NOR Spareforsikring, som blir behandlet etter egenkapitalmetoden i konsernets regnskap. Resultatbidraget fremkommer som selskapenes resultat etter skatt. Skattebelastningen i livsforsikringselskapene fremkommer således ikke i konsernets skattekostnad, slik at den relative skattebelastningen i konsernets regnskap blir lavere. I år med svakt eller negativt resultat fra forsikringsselskapene har presentasjonsformen imidlertid den motsatte virkningen ved at konsernets skattekostnad blir relativt høyere. I 2002 viste livsforsikringsselskapene underskudd, mens de i 2003 ga et samlet positivt bidrag på 760 millioner kroner etter skatt.

Den spesielt lave skattebelastningen for 2003 skyldtes at Sentralskattekontoret for Storbedrifter, som er ansvarlig for ligningen av konsernet, ga Den norske Bank ASA aksept for rettelse av ligningen for tidligere års regnskaper med en samlet reduksjon i skattekostnaden på 180 millioner kroner. Endringen gjaldt den såkalte gjeldsrentefordelingen mellom den norske virksomheten og virksomheten ved utenlandske filialer. For ligningsårene 2002 og 2003 isolert ga imidlertid gjeldsrentefordelingen en noe høyere skattekostnad enn tidligere år. Bakgrunnen for dette var den store renteforskjellen mellom norske kroner og utenlandske valutaer. Med fallende rente i Norge og mindre renteforskjeller mot utlandet er det grunn til å tro at denne virkningen vil bli mindre fremover. DnB NOR-konsernet venter, forutsatt nåværende presentasjonsform og regnskapsregler, et normalisert skattenivå fremover på 27 prosent av driftsresultatet før skatt.

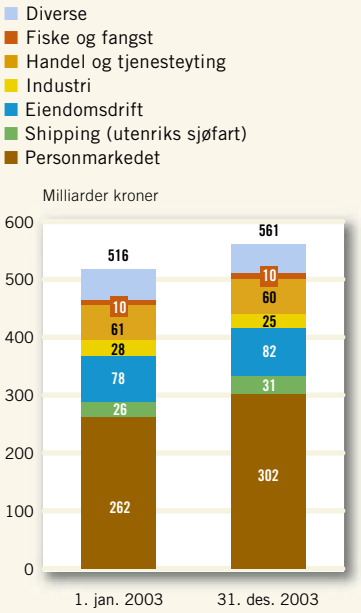
Forvaltet kapital

DnB NOR-konsernet forvaltet 1 192 milliarder kroner ved utgangen av 2003, som var 145 milliarder mer enn ett år tidligere. Eiendeler i konsernets balanse utgjorde 706 milliarder kroner, mot 638 milliarder ett år tidligere. Oppkjøpet av Nordlandsbanken 1. januar 2003 økte konsernets eiendeler med 29 milliarder kroner. Eiendeler i livs- og fondsforsikringsselskapene var henholdsvis 160 og 142 milliarder kroner ved de siste to årsskiftene, mens øvrige midler til forvaltning utgjorde henholdsvis 326 og 267 milliarder kroner. Utviklingen i markedspriser førte til at verdien av fond forvaltet for kunder steg med 45 milliarder kroner i 2003, mens utviklingen i valutakurser ga en økning på 32 milliarder kroner.

Ved utgangen av 2003 hadde DnB NOR-konsernet utlån til kunder på til sammen 558 milliarder kroner. Dette var en økning på 45 milliarder kroner fra forrige årsskifte. I tillegg tilførte kjøpet av Nordlandsbanken ytterligere 24 milliarder i utlån. Veksten i lån til personkunder var på 39,5 milliarder kroner i 2003, hvorav om lag 80 prosent var lån med pant i bolig, som ved årsskiftet beløp seg til 261,1 milliarder kroner, eller 87 prosent av samlede lån til denne kundegruppen.

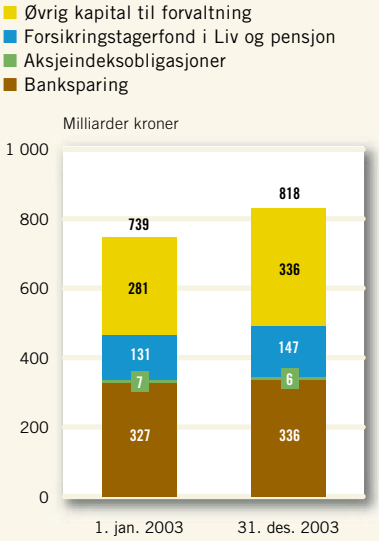
Veksten i lån til bedriftskunder var 5,6 milliarder kroner, tilsvarende 2,2 prosent, i 2003. Den relativt beskjedne veksten skyldtes en restriktiv utlånspolitikk sammen med generelt lav kredittetterspørsel fra norske

Utlån fordelt på kundegrupper

Nordlandsbanken er inkludert fra 1. januar 2003.

Sparemidler fra kunder

Nordlandsbanken er inkludert fra 1. januar 2003.
Totaltallene er redusert med konserninterne poster.

bedrifter. I 2003 fant det sted en økning i lån til sektorene eiendomsdrift og shipping på henholdsvis 4,4 og 4,8 milliarder kroner. For øvrige kundegrupper var det kun mindre endringer.

DnB NOR-konsernet forvaltet sparemidler for til sammen 818 milliarder kroner ved utgangen av 2003, som var en økning på 89 milliarder i løpet av året. Tradisjonelle bankinnskudd økte fra 318 til 336 milliarder kroner, hvorav oppkjøpet av Nordlandsbanken stod for 9,2 milliarder. Innskuddsdekningen var 60,2 prosent ved utgangen av 2003, mot 65,1 prosent ved inngangen til året. Gjennomsnittlig innskuddsdekning for året 2003 var 63 prosent.

Fondssparing og diskresjonær forvaltning gjennom DnB NOR utgjorde 483 milliarder kroner ved årsskiftet, hvorav forsikringsmessige avsetninger i livselskapene utgjorde til sammen 147 milliarder. Midler forvaltet på vegne av personkunder utgjorde 93 milliarder kroner og for institusjonelle kunder 390 milliarder.

Redusert innskuddsdekning medførte behov for økt finansiering fra andre finansieringskilder enn bankinnskudd. DnB NORs obligasjons- og sertifikatinnlån var 182 milliarder kroner ved utgangen av 2003, mot 139 milliarder ett år tidligere. Økningen skyldtes opptak av obligasjoner i utenlandsk valuta for å finansiere økt låneetterspørsel samt overtagelse av virksomhet. Ansvarlig lånekapital økte i løpet av 2003 fra 18,8 til 23,7 milliarder kroner.

Risiko- og kapitalstyring

Finansiell virksomhet innebærer styring og forvaltning av risiko. Risikostyring er i DnB NOR et strategisk virkemiddel for å øke verdiskapingen. Et viktig fundament i en effektiv risikostyring vil være en sterk risikokultur, som kjennetegnes ved høy bevissthet om risiko og risikostyring i hele konsernet. DnB NORs lønnsomhet vil være avhengig av konsernets evne til å identifisere, styre og prise risiko som oppstår i forbindelse med finansielle tjenester.

Både DnB og Gjensidige NOR har over lengre tid lagt ned store ressurser i å utvikle prosesser, systemer og metoder for å måle og styre risiko. DnB NORs risikostyring skal være i tråd med beste praksis internasjonalt. DnB NOR drar fordel av å kunne utnytte de beste løsningene i de fusjonerte konsernene.

DnB NOR skal ha en moderat risikoprofil. Dette kommer til uttrykk ved at bankkonsernet har som mål å ha en rating på langsiktige ordinære innlån tilsvarende AA-nivå og at målingen av risiko i form av risikojustert kapital er i samsvar med en slik ambisjon.

Konsernets risiko tallfestes i form av risikojustert kapital, som beregnes for hovedkategorier av risiko og for alle virksomhetsområder i konsernet. Avkastning på risikojustert kapital er en sentral størrelse i resultatmåling og -oppfølging for de enkelte forretningsområdene. I tillegg måles og følges risiko opp gjennom måling av posisjoner og rammebruk, nøkkeltall, porteføljerisikomål og andre relevante størrelser.

Det skal foreligge fullmakter for bevilgninger og posisjons- og handlerammer på alle vesentlige finansielle områder. Alle fullmakter er personlige. Fullmakter og rammer besluttes i styret og kan delegeres nedover i organisasjonen etter prinsippet om at enhver videre delegering skal godkjennes av nærmeste overordnede leder.

Viktige sider av risikostyringen skjer ved rapportering og oppfølging av risikorammer og fullmakter. Risikorammene vurderes årlig i tilknytning til budsjett- og planarbeidet og behandles i styret. I tillegg til de overordnede risikorammer og retningslinjer som fastlegges, skal mer detaljerte retningslinjer, rutiner og begrensninger fastlegges innenfor de enkelte forretningsområdene.

Alle ledere er ansvarlige for risiko i eget område. All risikorapportering må derfor ivareta ledernes informasjonsbehov. Rapporteringen skal fortrinnsvis skje fra enheter som er organisasjonsmessig uavhengige av virksomheten der risikoen oppstår. Uavhengighet i rapportering er et viktig prinsipp i risikostyringen i DnB NOR. På kvartalsbasis oppsummeres og vurderes konsernets risikosituasjon i en egen risikorapport til styret.

Ansvar for risikostyring og kontroll

Risikostyring og kontroll er en del av DnB NORs virksomhetsstyring, som er beskrevet i "Eierstyring og selskapsledelse". Det er etablert følgende ansvarsdeling for risikostyring og kontroll:

Styret i DnB NOR har ansvar for å påse at konsernet har en forsvarlig egenkapital i forhold til risikoen ved virksomheten. Konsernstyret fastlegger alle overordnede rammer, fullmakter og retningslinjer for risikostyringen. For deler av rammeverket vil bankstyret og øvrige styrer i datterselskapene være det rette beslutningsorgan.

Konsernsjefen har ansvar for konsernets risikostyring, herunder utviklingen av effektive styringssystemer, internkontroll samt at rutinene følges opp. Konsernsjefen leder virksomheten i overensstemmelse med dette. Konsernledelsen er konsernsjefens kollegium for den overordnede ledelse. Alle beslutninger innenfor risiko og risikostyring fattes av konsernsjefen eller den han bemyndiger. Alle vesentlige beslutninger vil normalt fattes i samråd med konsernledelsen.

Forretnings- og støtteområdene har ansvar for den samlede risikostyring innenfor eget virksomhetsområde. Utgangspunktet for risikostyring i DnB NOR er at den enkelte leder i konsernet skal sørge for å ha kunnskap om all vesentlig risiko innenfor eget ansvarsområde, slik at denne kan forvaltes på en både økonomisk og administrativt forsvarlig måte.

Organiseringen av DnB NOR tar sikte på å sikre uavhengighet mellom linjen og enheter som overvåker linjen. Kredittstyring konsern er en uavhengig stabsfunksjon som har ansvar for kredittprosess og kredittretningslinjer i tillegg til kredittrisikomåling og -rapportering. Senior kredittsjefer som vil ha en selvstendig godkjennelsesrolle i større kredittsaker, tilhører også enheten. Risikostyring Konsern har ansvar for å utvikle gode modeller for å kvantifisere ulike former for risiko, herunder kreditt-, markeds- og operasjonell risiko, og å sikre konsistens i målingen. Avdelingen har ansvar for å vurdere og rapportere konsernets samlede risikobilde. Fagansvaret for operasjonell risiko er også tilknyttet enheten. Konsernsikkerhet er en støttefunksjonen innenfor HR, konsern- og fellestjenester med driftsmessige sikkerhetsoppgaver organisert uavhengig av forretningsområdene. Arbeidet skal preges av rådgivende og forebyggende innsats. Enheten skal være en viktig bidragsyter i innrapportering og måling av operasjonell risiko.

Konsernrevisjonens rolle i risikostyringen er i første rekke å sørge for en kvalitetssikring av arbeidet ved å etterprøve om prosedyrer og regelverk etterleves, samt at modeller, verktøy og rapportering bidrar til å gi ledelsen og styret et korrekt risikobilde.

Det er etablert følgende utvalg for risikostyring som skal bistå konsernsjefen:

- Konsernkredittutvalget behandler større enkeltengasjementer og andre kredittsaker av spesiell karakter. Utvalget er sentralt ved utforming av konsernets kredittpolicy, kredittstrategier og vurderinger av porteføljerisiko.

- Balansestyringsutvalget, Asset and Liability Committee (ALCO), behandler saker knyttet til kapitalstruktur og likviditetsrisiko, markedsrisiko, internprising av kapital, fordeling av kapital- og risikorammer og finansielle mål.
- Konsernutvalget for operasjonell risiko skal bidra til at oppfølging og rapportering av operasjonell risiko skjer på en effektiv og konsistent måte i hele konsernet. En viktig oppgave er å påse at konsernets rutiner knyttet til internkontroll og kvalitetsarbeid utformes slik at det gir merverdi i forhold til den operative drift.

Tabell 1: Risikojustert kapital knyttet til de ulike risikoformene

Beløp i millioner kroner	31. des. 2003	31. des. 2002
Kredittrisiko	18 036	16 362
Markedsrisiko	1 630	2 007
Likviditetsrisiko	1 107	792
Eierrisiko for Liv og pensjon	8 498	6 326
Operasjonell risiko	6 350	5 550
Sum risikojustert kapital før diversifikasjon [1)]	35 620	31 037
Sum risikojustert kapital etter diversifikasjon [1)]	24 888	23 617
Tillegg for variasjon i ventede kredittap [1)]	5 320	4 595
Beregnet kapitalbehov	30 208	28 212

1) Diversifikasjonseffekten gjelder den risikoreduserende effekten konsernet oppnår ved å arbeide innen flere risikoområder som ikke kan påregnes å medføre uventede tap samtidig.

Risikomåling og -styring

Risikostyring innebærer at en forholder seg til de risikoer som er knyttet til virksomheten og virksomhetens mål på en bevisst og systematisk måte. I DnB NOR er følgende risikoformer gjenstand for særlig måling og styring:

- kredittrisiko
- markedsrisiko
- likviditetsrisiko
- eierrisiko for livsforsikringsselskapene (Vital)
- operasjonell risiko

En nærmere definisjon av risikoformene er gitt i note 44. Risikojustert kapital er etablert som et felles målebegrep for disse risikoformene. Utgangspunktet for beregning av risikojustert kapital er å vurdere hvor mye kapital som er nødvendig for å drive virksomheten innenfor den styrefastsatte risikotoleranse. Behovet for kapital øker med risikonivå. Nødvendig kapital blir i DnB NOR omtalt som risikojustert kapital. Ved hjelp av denne metodikken er det mulig å sammenligne risiko på tvers av risikoformer og forretningsområder. Beregningene av risikojustert kapital forutsetter bruk av skjønn og anslag, og endringer i disse kan gi endringer i den beregnede kapitalen.

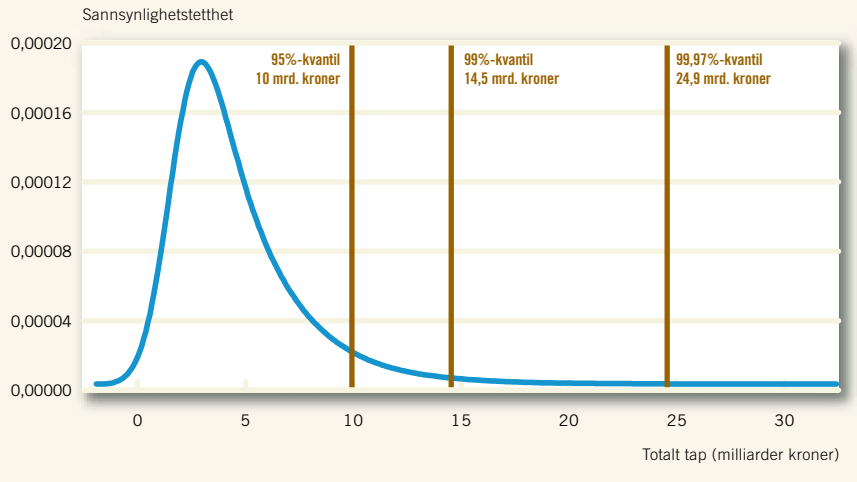
Forventede tap er en driftskostnad som skal dekkes av løpende marginer og gjennom øvrige priser, enten tapene kommer i form av tap på utlån eller som operasjonelle tap. Kvantifisering av risikojustert kapital fokuserer på uventede tap. Uansett hvor god risikostyringen er vil det likevel fra tid til annen oppstå uventede tap. Det er disse tapene som medfører behov for å ha egenkapital. Ettersom det er umulig å gardere seg mot alle tap, har DnB NOR fastsatt at risikojustert kapital skal dekke 99,97 prosent av mulige tap med en tidshorisont på ett år. Dette er et nivå som harmonerer med målsettingen om en rating på AA for ordinære langsiktige innlån.

Risikojustert lønnsomhet skal være det viktigste strategiske resultatmålet i den interne styringen i DnB NOR-konsernet. Dette innebærer at forretningsområdene tildeles kapital i henhold til den beregnede risikoen ved virksomheten og at det foretas en løpende oppfølging av kapitalavkastningen. Behovet for kapital gjenspeiler risikoen i virksomheten. Kapital er samtidig en knapp faktor som må utnyttes effektivt. Høy kapitalavkastning skaper aksjonærverdier og angir hvor det er interessant å vokse.

Tabell 1 viser hvordan risikojustert kapital knyttet til de ulike risikoformene var fordelt ved utgangen av 2003 og 2002. Brutto risikojustert kapital er summen av de ulike risikoene vurdert hver for seg. Netto risikojustert kapital er det samlede behov når det er tatt hensyn til diversifikasjon mellom risikotypene. Tallene er i noen grad basert på skjønn og estimater.

Årlige normaliserte tap skal være lik gjennomsnitt av tapene over en typisk konjunktursyklus. Tapene vil variere betydelig fra år til år innen en slik syklus. I beregningen av minstekrav til kapital gis netto risikojustert kapital et tillegg tilsvarende tre ganger årlige normaliserte tap for å sikre at DnB NOR er kapitalisert til å møte de uventede tapene på ethvert tidspunkt innen en normal syklus.

Estimert tapsfordeling ved utgangen av 2003

Kredittrisiko

DnB NORs kredittprosess er forankret i styrets kredittpolitikk, som angir rammer for hvilke kunder det kan ytes kreditt til. Det er gitt begrensninger knyttet til risikonivå for enkeltkunder, bransjer og geografisk tilhørighet. Det skal foreligge kredittstrategier for alle virksomhetsområder med kredittrisiko. Strategiene skal revurderes årlig. Kredittfullmaktene er personlige og er størrelsesmes-

sig gradert etter målt sannsynlighet for mislighold fra kunden. For større kreditter er det en todelt beslutningsprosess hvor beslutningsfullmakt ligger i forretningsenhetene, men hvor det kreves en tiltredelse fra Kredittstyring konsern. Alle engasjementer innen Bedriftsmarked skal fornyes årlig.

DnB NOR anvender følgende inndeling av kundene i klasser avhengig av sannsynlighet for mislighold:

Tabell 2: Sannsynlighet for mislighold

Rating-kategori	Nedre grense	Øvre grense
1	0,01%	0,10%
2	0,10%	0,25%
3	0,25%	0,50%
4	0,50%	0,75%
5	0,75%	1,25%
6	1,25%	2,00%
7	2,00%	3,00%
8	3,00%	5,00%
9	5,00%	8,00%
10	8,00%	15,00%

De største bedriftskundene blir tildelt klasse basert på egenutviklede ratingmodeller som hensyntar både finansielle og ikke-finansielle forhold og som krever manuell behandling. Øvrige kunder blir rangert ved hjelp av automatiserte "scoring-modeller" basert på regnskapsdata. På personkundeområdet blir alle kunder risikovurdert ved hjelp av ulike "scoring-modeller".

Risikojustert kapital for kreditt viste en betydelig økning fra utgangen av 2002 til utgangen av 2003. En vesentlig del skyldtes overtagelsen av Nordlandsbanken i januar 2003 samt relativt høy kredittvekst. Boliglånene økte med 14 prosent og utgjorde 46 prosent av den samlede kredittporteføljen ved utgangen av 2003. Normalisert tap for hele porteføljen ble estimert til 0,31 prosent av netto utlån til kunder. En svak økning for bedriftsporteføljen ble kompensert ved at andel boliglån med lave normaliserte tap gikk opp.

Fusjonen mellom DnB og Gjensidige NOR har gitt en ytterligere diversifikasjon i kredittekspONering. Det har vært få felles store kunder, slik at de største engasjementene utgjør en vesentlig mindre andel av den samlede eksponering enn tidligere. Sektorkonsentrasjon på næringseiendom, shipping og fiskeri/havbruk er også blitt mindre.

Tabell 3: Utlån til kunder [1)]

Beløp i millioner kroner og prosent	DnB NOR	%	DnB	%	Gjensidige NOR	%
Personmarked	301 579	53,7	169 564	51,5	132 015	57,0
Shipping	31 167	5,6	25 898	7,9	5 269	2,3
Eiendomsdrift	82 155	14,6	40 324	12,2	41 831	18,0
Industri	24 758	4,4	14 591	4,4	10 167	4,4
Tjenesteyting	36 613	6,5	24 180	7,3	12 433	5,4
Handel	23 849	4,2	15 191	4,6	8 658	3,7
Olje og gass	4 238	0,8	3 760	1,1	478	0,2
Transport og kommunikasjon	14 026	2,5	10 444	3,2	3 582	1,5
Bygg og anleggsvirksomhet	8 428	1,5	3 370	1,0	5 058	2,2
Kraft og vannforsyning	6 276	1,1	4 432	1,3	1 844	0,8
Fiske og fangst	10 440	1,9	9 622	2,9	818	0,4
Hotell og restaurant	4 113	0,7	1 754	0,5	2 359	1,0
Jordbruk og skogbruk	4 749	0,8	947	0,3	3 802	6
Øvrige kundegrupper	8 825	1,6	5 344	1,6	3 481	1,5
Sum utlån til kunder	561 217		329 422		231 795	

1) Utlån etter fradrag for spesifiserte tapsavsetninger

Markedsrisiko

DnB NOR skiller mellom markedsrisiko som oppstår gjennom konsernets handelsaktiviteter i rente-, valuta- og egenkapitalmarkedet, og gjennom bankaktiviteter, hvor porteføljene har et mer langsiktig preg. Styringen av markedsrisiko skjer gjennom detaljerte rammer for risikoeksponering hvor hovedprinsippet er at summen av tildelte rammer på lavere nivå ikke skal overstige rammen på høyere nivå. Risikotagningen er sentralisert ved at alle enheter i bankkonsernet må avdekke sine rente- og valutaposisjoner gjennom DnB NOR Markets. Rammene gjennomgås minst én gang i året og behandles i konsernets balansestyringsutvalg. Hovedrammer vedtas av bankens styre.

Markedsrisikorammene for DnB NOR er lavere enn summen for DnB og Gjensidige NOR. Dette har bidratt til at risikojustert kapital for markedsrisiko, som for valuta- og renteeksponering beregnes på grunnlag av tildelte rammer, var lavere ved utgangen av 2003 enn ett år tidligere. Hovedårsaken til nedgangen i risikojustert kapital var likevel reduksjon i egenkapitalinvesteringer som en del av bankaktiviteten. Investeringer i finansaksjer ble redusert med om lag 870 millioner kroner.

Eierrisiko Liv og pensjon

Rammevilkårene for livsforsikring i Norge innebærer at eiers risiko inkluderer oppfyllelse av en årlig rentegaranti på kundekontraktene. For den sammenslåtte virksomheten i Vital Forsikring og Gjensidige NOR Spareforsikring var rentegarantien 3,75 prosent ved utgangen av 2003. Finansavkastningen må være stor nok til å møte den garanterte renten. I motsatt fall må den manglende avkastningen dekkes ved bruk av tilleggsavsetninger, som er en kundefordelt bufferkapital bygd opp gjennom tidligere års overskudd. Eier er ansvarlig for eventuelt udekket beløp. Risikosituasjonen i Liv og pensjon blir fulgt opp med daglig oppdatering av finansavkastningen og med prognoser for utviklingen fremover.

Liv og pensjon har vedtatt egne retningslinjer for finansforvaltningen som regulerer risikoprofilen i forhold til de finansielle buffere. Området er også underlagt et myndighetsbestemt regelverk for kapitalforvaltningen som setter krav til risikospredning og angir begrensninger i plasseringsadgangen. Gjennom behandling i balansestyringskomiteen blir risikoen knyttet til finansavkastningen i Liv og pensjon vurdert sammen med markedsrisikoen i øvrige deler av konsernet.

Avkastningen i 2003 gjorde at det ble mulig å bygge opp finansielle buffere. Kursreguleringsfondet for det sammenslåtte selskapet økte fra null til 2 448 millioner, og tilleggsavsetningene ble økt med 839 millioner til 2 049 millioner. Risikojustert kapital i forretningsområdet økte likevel med om lag 2 milliarder kroner. Dette skyldtes større

volum, en økning i aksjeandelen fra 9 prosent til 13 prosent og at rentenivået falt betydelig. Andelen obligasjoner som holdes til forfall, økte fra 24 til 31 prosent gjennom året. Avkastningen på disse vil være om lag 6 prosent de nærmeste årene, og dette bidrar i betydelig grad til å sikre at rentegarantien kan oppfylles.

Finansdepartementet har med virkning fra 1. januar 2004 senket den maksimale garanterte renten for ny opptjening i kollektiv tjenestepensjon fra 4 til 3 prosent. Det vil imidlertid ta flere år før dette gir en vesentlig lavere gjennomsnittlig rentegaranti.

Likviditetsrisiko

DnB NOR Bank-konsernet styrer sin likviditet samlet ved at DnB NOR Bank ASA har ansvaret for finansieringen av døtre som Nordlandsbanken, DnB NOR Finans og DnB NOR Hypotek samt filialer og datterbanker i utlandet. Det er fastsatt rammer for likviditetsrisiko, definert som forholdet mellom refinansieringsbehov og disponibel likviditetsbuffer innenfor ulike tidsperioder. Det er i tillegg vedtatt en ramme for strukturell likviditetsrisiko som innebærer at utlån til publikum i det alt vesentlige skal finansieres ved innskudd fra kunder og langsiktige innlån.

Ved utgangen av 2003 var risikojustert kapital for likviditetsrisiko høyere enn ved forrige årsskifte. Dette må sees i sammenheng med det pålagte salget av Elcon Finans. Transaksjonen vil ventelig gi en likviditetstilførsel på i underkant av 30 milliarder kroner og dermed redusere innlånsbehovet vesentlig.

DnB NOR legger vekt på å ha en stor bredde i kilder for finansiering av virksomheten. Dette oppnås ved å ha etablerte låneprogram i ulike markeder. DnB NOR har et sertifikatprogram i USA på 8 milliarder US dollar og et sertifikatprogram i Europa på 2 milliarder US dollar. I tillegg vektlegger man å ha gode relasjoner til et stort antall internasjonale banker og å gjøre konsernet kjent i de internasjonale kapitalmarkedene.

Operasjonell risiko

Det er i forbindelse med fusjonen gjennomført flere tiltak for å redusere den operasjonelle risikoen på kort og lengre sikt. Det er gjort særskilte vurderinger av de forskjellige typer risiko som fusjonsprosessen medfører, og avhjelpende tiltak er iverksatt. Integrasjonsprosessen for IT er vurdert som særlig viktig og sårbar, og betydelige ressurser er anvendt for analyse og oppfølging på dette området. Risikojustert kapital for operasjonell risiko er skjønnsmessig økt med 1 milliard kroner som følge av fusjonsrisiko.

I det nye konsernet er det lagt vekt på å organisere virksomheten med veldefinerte og klare ansvarsforhold fra første dag. I risikostyringen er det lagt vekt på at konsernet skal oppfylle de ulike krav til organisatoriske løsninger som ligger i det varslede nye system for kapitalkrav og tilsyn (Basel II). Dette gjelder blant annet krav til uavhengighet i rapporteringslinjer og risikomåling. Det er opprettet et eget konsernutvalg for operasjonell risiko som blant annet skal sikre at kvalitetsarbeid og internkontrollaktiviteter utformes slik at det styrker verdiskapingen i forretningsområdene. Den årlige internkontrollrapporteringen som er lovpålagt i Norge, vil inngå som en del av den ordinære budsjett- og planprosessen. En prioritert oppgave er å få etablert et konsistent system for rapportering av tapshendelser som tilfredsstiller Basel II-kravene med hensyn til operasjonell risiko.

Forsikring er et virkemiddel for å styre den finansielle virkningen av operasjonell risiko. Det vil bli gjennomført vurderinger av dekningsomfang, egenandeler m.v. for å sikre at det nye konsernet får tilpasset forsikringsomfanget i forhold til egen risikobærende evne og risikoprofil på ulike områder.

Konsernrevisjonen har viktige funksjoner i forhold til å identifisere områder med høy operasjonell risiko og skaper gjennom sin virksomhet grunnlag for ledelsesmessig oppfølging. DnB NORs konsernrevisjon hadde 52 ansatte per 31. desember 2003.

Resultatregnskap

		DnB NOR-konsernet			
Beløp i millioner kroner	Note	2003	2002	Proforma 2003	Proforma 2002
Renteinntekter	3, 5	22 520	24 660	38 430	42 959
Rentekostnader	3, 5	14 384	16 282	24 641	29 072
Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter	3, 5	**8 136**	**8 378**	**13 789**	**13 887**
Utbytte	6	116	61	212	171
Andel resultat fra Liv og pensjon	7	304	(114)	760	(271)
Provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester	6	4 302	3 925	6 335	5 869
Provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester	6	1 463	1 411	2 056	1 971
Netto gevinster på valuta og finansielle instrumenter	6, 8	1 394	611	1 847	774
Diverse ordinære driftsinntekter	6	687	587	1 181	1 046
Gevinster ved salg av varige driftsmidler	6	9	35	23	39
Netto andre driftsinntekter	6	**5 348**	**3 694**	**8 302**	**5 658**
Lønn og andre personalkostnader	9, 10, 11, 12	4 264	3 791	6 577	6 005
Generelle administrasjonskostnader	9	2 794	2 689	3 982	3 947
Avskrivninger	9	604	486	1 200	1 077
Diverse ordinære driftskostnader	9	786	792	1 433	1 508
Andre kostnader	9	158	255	219	394
Sum driftskostnader	9	**8 605**	**8 013**	**13 410**	**12 931**
Driftsresultat før tap og skatt		**4 879**	**4 059**	**8 681**	**6 613**
Netto tap på utlån, garantier m.v.	14, 15	1 266	478	1 891	1 023
Netto gevinster/(tap) på langsiktige investeringer i verdipapirer	16	221	(314)	224	(316)
Driftsresultat		**3 835**	**3 268**	**7 014**	**5 274**
Skattekostnad	17	818	934	1 636	1 642
Resultat for regnskapsåret		**3 017**	**2 334**	**5 378**	**3 632**
Utbytte	40	2 919	1 848	2 919	2 805
Overført til annen egenkapital	40	98	486	2 459	828
Sum overføringer og disponeringer		**3 017**	**2 334**	**5 378**	**3 632**
Resultat per aksje (kroner)		3,91	3,03	4,11	2,77
Utvannet resultat per aksje (kroner)		3,90	3,01	4,10	2,76

Balanser

		DnB NOR-konsernet		
Beløp i millioner kroner	Note	31.12.03	31.12.02	Proforma 31.12.02
Eiendeler				
Kontanter og fordringer på sentralbanker	18	8 570	19 133	22 944
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	18	28 331	20 391	26 615
Brutto utlån til kunder	18, 20, 21, 22, 24	565 546	282 660	494 601
- Spesifiserte tapsavsetninger	23	(4 329)	(1 796)	(2 884)
- Uspesifisert tapsavsetning	23	(3 714)	(2 115)	(3 501)
Netto utlån til kunder		557 503	278 748	488 217
Overtatte eiendeler	31	576	399	651
Sertifikater og obligasjoner	18, 26	59 398	33 870	51 745
Aksjer m.v.	18, 27, 28, 29	4 011	2 751	4 364
Eierinteresser i Liv og pensjon og tilknyttede selskaper	7, 18, 30	7 365	3 773	7 184
Immaterielle eiendeler	17, 18, 32	6 484	3 815	6 733
Varige driftsmidler	18, 31, 33, 34	4 475	2 295	4 425
Andre eiendeler	18	23 643	16 783	19 382
Forskuddsbetalinger og opptjente inntekter	18	5 321	3 206	6 098
Sum eiendeler		**705 677**	**385 164**	**638 357**
Gjeld og egenkapital				
Gjeld til kredittinstitusjoner	35	78 497	49 071	80 302
Innskudd fra kunder	35, 36	335 576	194 803	317 598
Verdipapirgjeld	35, 37, 38	181 649	74 850	138 568
Annen gjeld	35	35 305	25 901	35 359
Påløpte kostnader og forskuddsbetalte inntekter	35	5 992	2 427	5 034
Avsetninger til forpliktelser	35	2 834	1 540	3 000
Ansvarlig lånekapital	39	18 126	7 716	13 519
Fondsobligasjonslån	39	5 583	2 740	5 292
Sum gjeld		**663 562**	**359 048**	**598 672**
Aksjekapital	40	13 090	7 696	13 090
Overkursfond	40	11 353	3 244	11 353
Annen egenkapital	40	17 672	15 177	15 242
Sum egenkapital		**42 115**	**26 117**	**39 685**
Sum gjeld og egenkapital		**705 677**	**385 164**	**638 357**
Andre forpliktelser og betingede forpliktelser	49, 50, 51, 52			

Kontantstrømoppstillinger

	DnB NOR-konsernet			
Beløp i millioner kroner	2003	2002	Proforma 2003	Proforma 2002
OPERASJONELLE AKTIVITETER				
Utlåns- og innlånsvirksomhet				
Netto utbetalinger av nedbetalingslån	(25 973)	(12 927)	(46 759)	(27 449)
Netto innbetalinger/utbetalinger av rammekreditter og andre brukskonti	12 198	(10)	23 920	10 417
Innbetalinger på tidligere konstaterte tap på utlån og garantier	176	321	275	426
Netto innbetalinger/utbetalinger av tidsinnskudd fra kunder	(2 285)	6 998	(12 481)	8 782
Rente- og provisjonsinnbetalinger fra kunder	19 336	20 280	34 922	35 643
Renteutbetalinger til kunder	(6 911)	(9 693)	(11 595)	(15 623)
Annen drift				
Andre innbetalinger av provisjoner og gebyrer	4 531	3 769	5 966	4 916
Netto innbetalinger/utbetalinger ved omsetning av kortsiktige investeringer i aksjer	107	(188)	292	(340)
Netto innbetalinger/utbetalinger ved omsetning av rentebærende verdipapirer	(4 628)	1 446	(2 674)	(1 617)
Netto innbetalinger/utbetalinger ved omsetning av valuta og finansielle derivater	(593)	(6 302)	350	(7 372)
Mottatt utbytte fra kortsiktige investeringer i aksjer og andre andeler	31	26	114	116
Renteinnbetalinger på verdipapirer	1 485	1 664	2 263	2 622
Andre innbetalinger	994	531	1 658	992
Utbetaling til drift	(8 256)	(8 694)	(12 617)	(12 801)
Betalt skatt	(1 653)	(523)	(1 984)	(1 403)
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	**(11 441)**	**(3 302)**	**(18 350)**	**(2 691)**
INVESTERINGSAKTIVITETER				
Salg av varige driftsmidler	42	116	99	195
Kjøp av varige driftsmidler	(152)	(171)	(256)	(419)
Salg av langsiktige investeringer i aksjer og andre andeler	1 037	275	1 046	304
Kjøp av langsiktige investeringer i aksjer og andre andeler	(4 791)	(2 694)	(4 845)	(2 714)
Utbytte fra langsiktige investeringer i aksjer og andre andeler	114	35	128	54
Netto kontantstrøm fra investeringsaktivitet	**(3 750)**	**(2 439)**	**(3 828)**	**(2 580)**
FINANSIERINGSAKTIVITETER				
Netto plassering/låneopptak i kredittinstitusjoner	(12 885)	14 160	(9 630)	18 146
Netto utstedelse av obligasjons- og sertifikatgjeld	19 485	12 659	30 062	10 313
Netto innbetalinger/utbetalinger av annen kortsiktig gjeld	(6 407)	48	(2 867)	(569)
Netto utbetalinger av annen langsiktig gjeld	(283)	(351)	(283)	(351)
Opptak av ansvarlig lånekapital	4 063	2 150	5 747	6 147
Tilbakebetalinger av ansvarlig lånekapital	(903)	(990)	(2 088)	(1 966)
Innbetaling av fondsobligasjonslån	0	0	0	2 552
Utbetaling av utbytte	(1 848)	(1 850)	(2 805)	(2 647)
Tilbakekjøp av egne aksjer	0	(35)	0	(35)
Netto rentebetalinger på finansieringsaktiviteter	(5 476)	(3 737)	(10 378)	(8 396)
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	**(4 254)**	**22 054**	**7 758**	**23 194**
Sum kontantstrøm	**(19 445)**	**16 313**	**(14 420)**	**17 923**
Kontanter og innskudd i Norges Bank per 1. januar	19 133	2 820	22 990	5 067
Tilførte kontanter og innskudd i Norges Bank ved fusjon og oppkjøp	8 882	0	0	0
Netto innbetaling/utbetaling av kontanter og innskudd i Norges Bank	(19 445)	16 313	(14 420)	17 923
Kontanter og innskudd i Norges Bank per 31. desember	8 570	19 133	8 570	22 990

Kontantstrømoppstillingene viser kontantstrømmene gruppert etter kilder og anvendelsesområder. Kontantekvivalenter er definert som kontanter og innskudd i Norges Bank.

Regnskapsprinsipper

Regnskapet for DnB NOR er avlagt i samsvar med norsk regnskapslovgivning, Kredittilsynets regnskapsforskrifter og god regnskapsskikk.

ENDRINGER I REGNSKAPSPRINSIPPER

Den regnskapsmessige virkningen av endring i regnskapsprinsipper føres direkte mot egenkapitalen. Dette gjelder ikke endringer innen livsforsikring. Det er ikke gjort endringer i regnskapsprinsippene i 2003 ut over visse uvesentlige klassifikasjonsendringer som også er innarbeidet i proformatallene.

KONSOLIDERING

I konsernregnskapet for DnB NOR ASA ("DnB NOR") inngår DnB NOR Bank ASA (tidligere Den norske Bank ASA og Gjensidige NOR Sparebank ASA), Vital Forsikring ASA, Vital Link AS, Gjensidige NOR Spareforsikring ASA, Gjensidige NOR Fondsforsikring AS, DnB NOR Kapitalforvaltning ASA, DnB NOR Asset Management AB og Vital Skade AS med datterselskaper og tilknyttede selskaper. Datterselskaper defineres som selskaper hvor DnB NOR har kontroll gjennom direkte eller indirekte langsiktige eierinteresser og en eierandel på mer enn 50 prosent av den stemmeberettigede aksjekapitalen eller ansvarskapitalen, og har bestemmende innflytelse. Datterselskaper konsolideres fra det tidspunkt DnB NOR oppnår kontroll over selskapet og har overtatt den økonomiske risikoen.

Vital Forsikring ASA, Vital Link AS, Gjensidige NOR Spareforsikring ASA og Gjensidige NOR Fondsforsikring AS vurderes etter egenkapitalmetoden i konsernregnskapet. Dette innebærer at resultatbidraget til DnB NOR presenteres netto etter fradrag for goodwillavskrivninger og eliminering i konsernets resultatregnskap, mens nettoverdien av investeringen i virksomheten vises som eiendel i balansen. Livs- og pensjonsforsikringsvirksomheten er grunnleggende forskjellig fra virksomheten i resten av konsernet. Videre medfører reglene for resultatdeling mellom forsikringstagere og eiere i livsforsikringsselskaper at konsernet har begrenset råderett over midler og resultater fra denne virksomheten.

Øvrige datterselskaper konsolideres i konsernregnskapet. Investeringer i datterselskaper vurderes i selskapsregnskapet etter kostmetoden.

Tilknyttede selskaper, hvor DnB NOR har en langsiktig investering med eierandel mellom 20 og 50 prosent og har betydelig innflytelse, vurderes etter egenkapitalmetoden i konsernregnskapet. I selskapsregnskapene er slike eierinteresser i form av aksjeinvesteringer vurdert etter kostmetoden, mens andeler i ansvarlige selskaper vurderes etter egenkapitalmetoden.

Eierinteresser som er av kortsiktig karakter, konsolideres ikke. Eierinteresser som overtas i forbindelse med misligholdte engasjementer, vil i hovedsak være kortsiktige.

Utenlandske filialers og datterselskapers balanser omregnes til norske kroner etter valutakurs på balansedagen, mens resultatet omregnes etter gjennomsnittlige valutakurser. Endringer i netto eiendeler som følge av valutakursendringer føres direkte mot egenkapitalen.

Ved oppkjøp av eierinteresser som skal konsolideres eller vurderes etter egenkapitalmetoden, vurderes postene i den overtatte balansen til virkelig verdi. Eventuelle immaterielle eiendeler som kan identifiseres, vurderes og klassifiseres særskilt. Eventuell positiv residualverdi klassifiseres som goodwill. Goodwill avskrives i konsernregnskapet over antatt økonomisk levetid. En eventuell negativ residualverdi som ikke kan knyttes til eiendeler eller betingede forpliktelser, balanseføres som negativ goodwill og resultatføres systematisk over den relevante løpetiden.

Balanseført goodwill blir vurdert ved hvert rapporteringstidspunkt. Eiendeler som skaper felles kontantstrømmer, vurderes samlet. Fremtidige kontantstrømmer estimeres ut fra markedsforhold for sammenlignbare eiendeler, hvor det også tas hensyn til forventet utvikling i priser, vekst, avkastningskrav og varighet av kontantstrømmene. Eventuelle verdifall som ikke kan antas å være forbigående nedskrives i regnskapet. Goodwill knyttet til oppkjøp av virksomhet som genererer kontantstrømmer i utenlandsk valuta, balanseføres i samme valuta og omregnes til dagskurs.

KLASSIFISERING OG VERDIVURDERING

Handelsportefølje og bankportefølje

I den regnskapsmessige behandling av finansielle instrumenter skilles det mellom avtaler som inngås som ledd i egenhandel for å oppnå fortjeneste ved prisforskjeller og prisendringer, og avtaler som inngås som ledd i styringen av den øvrige virksomheten. Avtaler som inngår i førstnevnte kategori, utgjør handelsporteføljen og omfatter virksomheten i DnB NOR Markets, mens alle øvrige avtaler inngår i bankporteføljen.

Handelsporteføljen består av omsettelige verdipapirer, andeler i verdipapirfond, andre renteinstrumenter på balansen, samt valutaposisjoner og finansielle derivater. Handelsporteføljen vurderes etter markedsverdiprinsippet.

Inntekter fra handel med rente- og valutaposisjoner på balansen i DnB NOR Markets klassifiseres som renteinntekter. Øvrige inntekter fra handelsporteføljen inngår på linjene "Netto gevinster på valuta og finansielle instrumenter" og "Provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester".

Livs- og pensjonsforsikring

Regnskapet for livsforsikringsselskapene i konsernet er satt opp i samsvar med ordinære regnskapsprinsipper og Kredittilsynets årsoppgjørsforskrift for forsikringsselskaper, som på visse punkter har regler som avviker fra regnskapsprinsipper og begreper benyttet i den øvrige virksomheten. Regnskapet for livsforsikringsselskapene legges til grunn for presentasjonen i konsernregnskapet uten justering for avvikende prinsipper.

Forsikringspremier inntektsføres og erstatninger kostnadsføres etter opptjenings- og sammenstillingsprinsippet. Overføring av premiereserver ved flytting av forsikringer resultatføres som premieinntekter i mottagende og erstatninger i avgivende selskap. Slik inntekts- og kostnadsføring foretas når risiko knyttet til erstatningsutbetaling er overført.

Finansielle eiendeler omfatter blant annet kortsiktige investeringer i aksjer, obligasjoner og andre finansielle instrumenter. Slike finansielle eiendeler vurderes til markedsverdi. Avvik mellom markedsverdi og kostpris resultatføres i regnskapet, og urealiserte gevinster avsettes betinget til kursreguleringsfond.

Investeringer i eiendommer og bygg vurderes som finansielle eiendeler, og årets verdiendring resultatføres. Det foretas ikke ordinære avskrivninger på eiendommer og bygg som er klassifisert som finansielle eiendeler.

Obligasjoner som skal holdes til forfall, klassifiseres og vurderes som investering i varig eie. Slike obligasjoner bokføres til anskaffelseskost som er kostpris med tillegg av transaksjonskostnader, og over-/underkurs periodiseres lineært over gjenstående løpetid.

Virkningen av endrede regnskapsprinsipper føres innen livs- og pensjonsforsikring direkte over resultatregnskapet i perioden endringen gjennomføres; dette i motsetning til prinsippene anvendt i annen virksomhet i konsernet.

Resultatregnskapet belastes for årets avsetninger til forsikringsfond. Forsikringsfond består av premiereserve, tilleggsavsetninger, premie- og pensjonsreguleringsfond, erstatningsavsetninger og andre tekniske avsetninger. Tilleggsavsetningene er tildelt kundene og kan ved manglende oppnådd avkastning anvendes til å oppfylle rentegarantien på forsikringsmidlene.

Resultatet etter pliktige avsetninger fordeles mellom forsikringstagere og eier. Skattekostnaden belastes eiers andel. Eier kan etter begrensningsregler gitt av Kredittilsynet maksimalt tilordnes 35 prosent av resultatet. Den faktiske tilordningen er basert på at eier innenfor rammen av begrensningsregelen godtgjøres med egenkapitalens relative andel av finansresultatet justert for tilsvarende relative andel av sikkerhetsfond og

ansvarlige lån fratrukket renteutgifter, samt et tillegg målt i prosent av forsikringstagernes fond og et tillegg for en andel av justert risikopremie.

Utlån og misligholdte og tapsutsatte engasjementer

Utlån vurderes til nominelle verdier med unntak av misligholdte og tapsutsatte engasjementer, rentereduserte lån og lån til kunder i land med betalingsvansker. Alle lån, garantier og andre utestående fordringer mot én kunde vurderes samlet.

Utlån og andre engasjementer hvor betalingsbetingelsene misligholdes klassifiseres som misligholdte, med mindre forholdet vurderes å være forbigående. Engasjementene klassifiseres som misligholdte senest 90 dager etter formelt betalingsmislighold. Lån, garantier og lignende som er klassifisert som høyrisiko uten å være misligholdt, er gjenstand for særskilt overvåkning og vurdering av tapsrisiko. Dersom verdien av sikkerheter og kundens økonomiske situasjon gir sannsynlighetsovervekt for tap, klassifiseres engasjementene som tapsutsatte.

Overtatte eiendeler

Overtatte eiendeler er eiendeler som overtas av enheter i konsernet i forbindelse med oppfølging av misligholdte og tapsutsatte engasjementer. Ved overtagelsen verdsettes eiendelene til antatt realisasjonsverdi. Når overtatte eiendeler ikke skal beholdes til varig eie eller bruk, klassifiseres eiendelene som kortsiktige. Eventuelle tap ved endelig avhendelse og nedskrivninger for verdifall på slike eiendeler, klassifiseres som tap/nedskrivninger på overtatte eiendeler under tap på utlån og garantier m.v. Eventuelle gevinster og reversering av tidligere nedskrivninger klassifiseres som revurdering av overtatte eiendeler.

Dersom eiendelene overtas til eget bruk eller for forvaltning og utvikling over tid, klassifiseres og vurderes eiendelene som langsiktige. Gevinst, tap, nedskrivning og revurdering vedrørende slike eiendeler følger vurderingsreglene for anleggsmidler.

Tap på utlån og garantier m.v.

Engasjementer som er klassifisert som misligholdte, tapsutsatte eller i kategorien høyrisiko, er gjenstand for løpende tapsvurdering. Eventuelle tap klassifiseres som spesifiserte tapsavsetninger eller konstaterte tap. Spesifiserte tapsavsetninger er beregnede tap som er knyttet til identifiserte kunder. Når det er overveiende sannsynlig at tap er endelige, klassifiseres tapene som konstaterte tap. Spesifiserte tapsavsetninger beregnes som forskjellen mellom et engasjements bokførte verdi og verdi av sikkerheter og kundens antatte betalingsevne. I vurdering av avsetningsbehovet inngår også kredittrisikoelementet i øvrig eksponering mot kunden for eksempel i form av finansielle derivater. I enkelte segmenter med ensartede kundemasser benyttes en alternativ modell for vurdering av tap på utlån som baseres på erfaringsdata om verdi av sikkerheter, kundenes betalingsevne og den økonomiske utvikling. Slike tap klassifiseres som spesifiserte tapsavsetninger.

Spesifiserte tapsavsetninger reduserer engasjementenes bokførte verdi i balansen, og periodens endringer i avsetningsbehovet resultatføres under tap på utlån. Konstaterte tap som er dekket av tidligere spesifiserte tapsavsetninger, føres mot avsetningene. Konstaterte tap resultatføres direkte når tapene ikke er dekket av tidligere tapsavsetninger, eller når det oppstår avvik fra tidligere avsetninger ved endelig konstatering av tap. Oppgjør for engasjementer som tidligere ble vurdert som endelig tapt, klassifiseres som inngått på tidligere konstaterte tap.

Når et engasjement klassifiseres som misligholdt, tilbakeføres inntektsførte, ikke betalte renter og andre inntekter, og videre inntektsføring stanses med mindre det er dekning i underliggende verdier i engasjementet. Årets opptjente renter tilbakeføres under netto renteinntekter, mens opptjente, ikke betalte renter fra tidligere år kostnadsføres under tap på utlån. Tilsvarende gjøres for et tapsutsatt engasjement, men betalte renter inntektsføres dersom det er dekning for engasjementet i sikkerhetsverdiene og kundens økonomiske stilling.

Lån med vesentlig nedsatte rentebetingelser klassifiseres som rentereduserte lån. Forskjellen mellom ordinære og reduserte rentevilkår kostnadsføres som konstaterte tap. Rentedifferansen for disse lånene beregnes for faktisk løpetid og neddiskonteres med opprinnelig lånerente.

Uspesifisert avsetning til dekning av tap på utlån dekker tap som ut fra situasjonen på balansedagen må antas å komme i tillegg til konstaterte tap og spesifiserte tapsavsetninger. Uspesifisert tapsavsetning vil blant annet dekke tap som skyldes inntrufne hendelser som ennå ikke er kommet til uttrykk i vurdering av sikkerheter og kundenes økonomiske situasjon, samt inntrufne forhold som må ventes å komme til uttrykk i tapsvurderingen på et senere tidspunkt. Beregningen av uspesifisert avsetning er knyttet til risikostyringssystemene og inndelingen av utlånsporteføljen i risikoklasser. Avsetningene beregnes ut fra volum, risikograd og tapserfaring i de forskjellige delene av utlånsporteføljen. Periodens endring i uspesifisert tapsavsetning resultatføres.

Akkumulerte spesifiserte og uspesifiserte tapsavsetninger på utlån føres til fradrag for utlån i balansen. Det foretas også spesifiserte og uspesifiserte tapsavsetninger for avgitte garantier som vurderes som tapsutsatte. Slike avsetninger klassifiseres som gjeld i balansen.

Leasing – leiefinansiering

Driftsmidler og bygninger til utleie (leasing) er klassifiserte som leiefinansiering og behandles regnskapsmessig som utlån. Leieinntektene inntektsføres etter annuitetsprinsippet. Rentedelen i leasingleien inntektsføres som renteinntekter, mens avdragsdelen reduserer balanseverdien av leiefinansiering. Kontrakter med garantert restverdi nedbetales til restverdi over løpetiden. Skattemessig gjennomføres avskrivninger etter saldometoden.

Factoringavtaler

Kundefordringer hvor kredittrisiko er overtatt, er medtatt i balansen under andre eiendeler. Finansiering av kundefordringer utover overtatt kredittrisiko og finansiering av kundefordringer uten kredittrisikoavdekning, er inkludert i balansen som utlån. Dersom utbetalt forskudd på kundefordringer hvor kredittrisikoen er overtatt er mindre enn den overtatte kredittrisikoen, er forskjellen behandlet som gjeld i balansen. Kundefordringer knyttet til factoring uten overtatt kredittrisiko og finansiering, er ikke balanseført.

Finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter omfatter verdipapirer som aksjer, grunnfondsbevis, obligasjoner og sertifikater, andeler i verdipapirfond, andre kortsiktige renteinstrumenter samt finansielle derivater.

Verdipapirer i handelsporteføljen

Verdipapirer som inngår i handelsporteføljen, vurderes til virkelig verdi på balansedagen.

Kortsiktige renteinstrumenter på balansen som inngår i handelsporteføljen, vurderes til nåverdi, og urealiserte gevinster og tap resultatføres.

Verdipapirer i bankporteføljen

Aksjer som er kortsiktige investeringer, vurderes samlet til laveste verdi av anskaffelseskost og markedsverdi.

Obligasjoner og sertifikater vurderes samlet til laveste verdi av anskaffelseskost og markedsverdi. Beholdningen av egne obligasjoner som inngår i bankporteføljen, nettoføres mot obligasjonsgjeld i balansen.

Utstedte indeksobligasjoner klassifiseres som verdipapirgjeld. Obligasjonsdelen vurderes som en nullkupongobligasjon. Underkurs eller renter på obligasjonen resultatføres over obligasjonens løpetid. Den resterende delen vurderes som en opsjon. Verdien av opsjonen vurderes mot sikringsforretningen, og eventuelle gevinster resultatføres ved utstedelse.

Aksjer som er langsiktige investeringer, vurderes til anskaffelseskost. Slike aksjer nedskrives når den virkelige verdi er vesentlig lavere enn anskaffelseskost, og verdireduksjonen ikke antas å være av forbigående karakter. Nedskrivningen reverseres når grunnlaget for nedskrivning ikke lenger er til stede.

Finansielle derivater

Finansielle derivater er avtaler som inngås for å fastsette finansielle verdier i form av rentevilkår, valutakurser og verdi av egenkapitalinstrumenter for bestemte perioder. Tilsvarende avtaler vedrørende prising av råvarer og indekser defineres som finansielle derivater i denne sammenheng. Derivatene omfatter bytteavtaler (swapper), terminkontrakter og opsjoner, samt kombinasjoner av slike, herunder også avtaler om fastsettelse av fremtidige rentebetingelser (FRA-er), børsnoterte terminkontrakter (financial futures) og avtaler om overdragelse av verdipapirer.

Rente- og valutaavtaler klassifiseres på inngåelsestidspunktet som en del av handelsporteføljen eller bankporteføljen, avhengig av formålet med den enkelte avtale.

Når det gjøres sikringsforretninger mot verdipapirer på balansen ved bruk av finansielle derivater, inngår verdien av derivatene i fastsettelsen av markedsverdien på verdipapirene. Sikringsforretninger foreligger når finansielle

instrumenter knyttes til andre identifiserte finansielle instrumenter på transaksjonstidspunktet, og det er nær sammenheng mellom instrumentene med hensyn til løpetid og priskorrelasjon.

Finansielle derivater som inngår i handelsporteføljen, vurderes til markedsverdi. Gevinster og tap på finansielle derivater som inngår i bankporteføljen, periodiseres i samsvar med tilknyttede balanseposter, og resultatvirkningene inngår på tilhørende linjer i resultatregnskapet.

Når finansielle derivater benyttes for risikostyring av balanseposter, gjøres slike avtaler av kostnadsmessige grunner gjennom de forretningsenheter i konsernet som handler slike instrumenter i markedet. Interne transaksjoner mellom handelsporteføljen og bankporteføljen verdsettes etter prinsippene for disse porteføljene, og interne gevinster og tap elimineres ikke. Se note 49.

Faste eiendommer og andre varige driftsmidler

Eiendeler som skaper felles kontantstrømmer, vurderes samlet. Fremtidige kontantstrømmer estimeres ut fra markedsforhold for sammenlignbare eiendeler, hvor det også tas hensyn til forventet utvikling i priser, vekst, avkastningskrav og varighet av kontantstrømmene.

Nedskrivning av anleggsmidler foretas når det foreligger klare indikasjoner om verdifall som antas ikke å være av forbigående karakter. Slik nedskrivning reverseres når grunnlaget for nedskrivning ikke lenger er til stede.

Bankbygninger og andre eiendommer i balansen vurderes til anskaffelseskost korrigert for tidligere oppskrivninger med fradrag for akkumulerte ordinære avskrivninger og eventuelle nedskrivninger. Eiendommer som inngår i likeartede porteføljer, vurderes samlet. Når det konstateres at netto fremtidige kontantstrømmer på leiekontrakter vedrørende fristilte og fremleide lokaler er negative, kostnadsføres nåverdien av kontantstrømmene.

Andre ordinære driftsmidler vurderes på samme måte som bankbygninger og andre eiendommer.

Programvare

Utvikling av programvare klassifiseres som immaterielle eiendeler dersom kriteriene for balanseføring er oppfylt. Utgifter til utvikling av programvare balanseføres hvis verdien vurderes som vesentlig og forventes å ha varig verdi. Balanseført egenutviklet programvare avskrives over forsiktig anslått levetid. Balanseført egenutvikling nedskrives dersom verdien av forventede økonomiske fordeler er lavere enn balanseført verdi.

Utgifter til å reetablere eller opprettholde økonomisk verdi av EDB-systemer og løsninger klassifiseres som vedlikehold og kostnadsføres løpende.

Ved anskaffelse av programvare i forbindelse med kjøp av personlige datamaskiner vurderes maskin og programvare samlet.

Eiendeler og gjeld i utenlandsk valuta

Eiendeler og gjeld i utenlandsk valuta klassifiseres som pengeposter og vurderes etter kurser på balansedagen.

TIDSAVGRENSING

Inntekter resultatføres når de opptjenes. Utgifter sammenstilles med inntektene, slik at kostnadene resultatføres i samme regnskapsperiode som tilhørende inntekter. Utgifter knyttet til inntekter som opptjenes i senere perioder, balanseføres og periodiseres i samsvar med inntektene. Utgifter som påløper i fremtidige perioder vedrørende inntekter som er opptjent, kostnadsføres i samme periode som inntektene. Fremtidige utgifter som ikke er knyttet til fremtidige inntekter, kostnadsføres når utgiftene er identifiserte.

Periodisering av renter og gebyrer

Renter og provisjoner resultatføres etterhvert som disse opptjenes som inntekter eller påløper som kostnader. Urealiserte gevinster og tap som oppstår på inngåtte rentesikringsforretninger ved endring i markedsrente for utlån, innskudd og innlåning, periodiseres under netto renteinntekter.

Gebyrer som er direkte betaling for utførte tjenester, inntektsføres når de betales. Gebyrer for etablering av låneavtaler periodiseres over lånenes løpetid for den delen av gebyrene som overstiger kostnadene ved etablering.

Tegningsrettprogram for ansatte

Utstedte tegningsretter uten egenverdi belastes ikke resultatregnskapet. Ved utøvelse vil økningen i antall aksjer, aksjekapitalen og overkursfond føres direkte til egenkapitalen. Nåverdien av arbeidsgiveravgift knyttet til utøvelse av de ansattes tegningsretter beregnes med utgangspunkt i at tegningsrettene på utøvelsestidspunktet antas å ville ha økonomisk verdi og at alle retter vil bli innløst. Nåverdien av den beregnede arbeidsgiveravgiften kostnadsføres lineært over opptjeningstiden. Se note 10.

Over- og underkurs på utstedte obligasjoner

Utstedte obligasjoner er oppført i balansen til pålydende verdi med tillegg av overkurs og fradrag for underkurs. Overkurs inntektsføres og underkurs kostnadsføres planmessig som en justering av løpende rentekostnader frem til obligasjonenes forfall. Kapitalrabatt ved opptak av andre langsiktige lån behandles på tilsvarende måte.

DnB NOR kjøper regelmessig tilbake egne obligasjoner som ledd i en kontinuerlig finansieringsvirksomhet. Tap eller gevinster som oppstår ved tilbakekjøp og videresalg av egne obligasjoner i denne forbindelse, periodiseres lineært over resterende løpetid.

Avsetninger for omstillingstiltak

Dersom det vedtas planer for restrukturering som endrer omfanget av virksomheten eller måten virksomheten drives på, vurderes behov for avsetninger for omstillingstiltak. Hvis utgiftene til gjennomføring ikke naturlig kan sies å bidra til senere perioders inntekter og de fremtidige utgiftene representerer reelle forpliktelser på balansedagen, kostnadsføres netto nåverdi av fremtidige kontantstrømmer og avsettes som forpliktelse i balansen. Avsetningene tilbakeføres etterhvert som utgiftene påløper.

Pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser

Kostnader i forbindelse med opptjening av pensjonsrettigheter klassifiseres som personalkostnader i regnskapet. Utgangspunktet for beregning av pensjonskostnader er lineær fordeling av pensjonsopptjening mot sannsynlig akkumulert forpliktelse ved pensjoneringstidspunktet. Kostnadene beregnes ut fra årets påløpte pensjonsrettigheter fratrukket avkastning på midler avsatt til dekning av pensjoner.

Pensjonsforpliktelser som administreres gjennom livsforsikringsselskap eller pensjonskasser, vurderes mot pensjonsmidler i ordningen. Når samlede pensjonsmidler overstiger beregnet pensjonsforpliktelse på balansetidspunktet, klassifiseres nettoverdien som eiendel i balansen dersom det er sannsynlig at denne overfinansieringen kan benyttes mot fremtidige forpliktelser. Når pensjonsforpliktelsene overstiger pensjonsmidlene, klassifiseres nettoforpliktelsen som gjeld i balansen. Hver ordning vurderes for seg.

Pensjonsforpliktelser som ikke administreres gjennom livsforsikringsselskap eller pensjonskasser, oppføres som gjeld i balansen.

Pensjonsforpliktelsene beregnes som nåverdien av fremtidige, sannsynlige pensjonsutbetalinger. Beregningen bygger på aktuarmessige forutsetninger om levealder, lønnsvekst, førtidspensjonering og andre endringer i bestanden av pensjonsberettigede.

Forutsetningene som ligger til grunn for beregning av pensjonsforpliktelsene vurderes årlig og kan endres over tid. Slike endringer kan være:

- endring i pensjonsplaner
- endring i økonomiske forutsetninger
- endring i aktuarmessige forutsetninger
- avvik mellom forventet og faktisk avkastning på pensjonsmidler

Den økonomiske konsekvens av endringer i pensjonsplaner periodiseres over gjenværende opptjeningstid. Andre endringer eller avvik periodiseres i resultatregnskapet over gjennomsnittlig gjenværende opptjeningstid eller vurderes samlet mot størrelsen av høyeste verdi av de samlede pensjonsforpliktelser og samlede pensjonsmidler ved begynnelsen av regnskaps-året. I de tilfellene endringene for en ordning ikke periodiseres og samlede ikke-periodiserte endringer og avvik ved utløpet av regnskapsåret utgjør mer enn 10 prosent av dette grunnlaget, blir det overskytende periodisert i resultatregnskapet over gjennomsnittlig gjenværende opptjeningstid i ordningen.

Regnskapsmessige avskrivninger på driftsmidler og immaterielle eiendeler

Ordinære driftsmessige avskrivninger er basert på driftsmidlenes antatte økonomiske levetid og periodiseres lineært.

Skatt

Årets skattekostnad omfatter betalbar skatt for inntektsåret og endringer i utsatt skatt og utsatt skattefordel. Eventuelle endringer i utsatt skatt og utsatt skattefordel vises som årets skattekostnad i resultatregnskapet sammen med betalbar skatt for inntektsåret.

Utsatt skatt beregnes på bakgrunn av forskjeller mellom rapporterte skattemessige og regnskapsmessige resultater som vil utlignes i fremtiden. Vurderingen baseres på balanse- og skatteposisjoner på balansedagen. Skatteøkende og skattereduserende midlertidige forskjeller innenfor samme tidsintervall vurderes mot hverandre. Utsatt skattefordel føres opp som eiendel i balansen når det er sannsynlig at de skattereduserende elementene vil kunne realiseres.

VIRKSOMHETSOMRÅDER

Resultatregnskap og balanseoppstilling for virksomhetsområder er basert på en sammenstilling av intern finansiell rapportering for den funksjonelle organiseringen av DnB NOR-konsernet i forretningsområder. Det rapporteres ikke segmentinformasjon etter en geografisk inndeling, da risiko- og avkastningsprofilene ikke er vesentlig forskjellige i de ulike geografiske områdene. Tallene for forretningsområdene er basert på DnB NORs styringsmodell utviklet i forbindelse med integrasjonen av de to konsernene. Virksomheten i DnB NOR-konsernet er funksjonelt inndelt i fem forretningsområder og fire stabs- og støtteområder. Organiseringen i forretningsområder er innrettet etter de kundegruppene konsernet betjener og de produktene som tilbys. Inndeling og avgrensning mellom forretningsområder og mellom forretningsområder og stabs- og støtteområder er forskjellig fra organiseringen i de to tidligere konsernene.

I forbindelse med konsesjon for fusjon mellom DnB og Gjensidige NOR ble det blant annet stilt som vilkår at selskapene Elcon Finans, Gjensidige NOR Fondsforsikring, Postbanken Eiendomsmegling og Aktiv Eiendomsmegling skal selges. I virksomhetsområderegnskapet er resultat og balanse for disse selskapene vist som et eget område. Regnskapene for forretningsområdene bygger på en rekke forutsetninger, estimater og skjønnsmessige fordelinger. Tallene viser proformaregnskap for periodene, som om fusjonen var skjedd ved inngang til 2002.

I henhold til styringsmodellen for DnB NOR har de fem forretningsområdene fullstendig resultatansvar med tilhørende avkastningskrav målt i forhold til allokert kapital. Alle konsernets kunderettede aktiviteter er fordelt til forretningsområdene, med tilhørende balanseposter, inntekter og kostnader.

Over- eller underskuddslikviditet fra forretningsområdene plasseres i eller lånes fra den sentrale likviditetsfunksjonen til markedsbetingelser, hvor rentevilkårene er tilpasset bindingstiden og konsernets finansieringssituasjon.

Når forretningsområdene samarbeider om levering av finansielle tjenester til kunder, prises de interne leveransene til markedsvilkår eller simulerte markedsvilkår gjennom avtaler. I visse tilfeller, der det er særlig vanskelig å finne relevante prinsipper og priser for fordeling mellom to samarbeidende forretningsområder, har DnB NOR valgt å vise nettobidraget fra slike transaksjoner i begge forretningsområder. Resultateffekten av behandlingen av slike transaksjoner er eliminert på konsernnivå.

Tjenester levert fra fellesfunksjoner og staber belastes forretningsområdene ut fra leveranseavtaler. Felleskostnader som er indirekte knyttet til forretningsområdenes virksomhet, belastes forretningsområdenes regnskaper på bakgrunn av generelle fordelingsnøkler.

En del sentrale funksjoner samt resultat av virksomhet som ikke er knyttet til forretningsområdenes strategiske oppgaver, er regnskapsmessig samlet i Konsernsentret. Dette omfatter inntekter og kostnader ved konsernets likviditetsstyring, inntekter fra posisjonering i egenkapitalinstrumenter utenom handelsporteføljen, og renteinntekter fra konsernets uallokerte egenkapital. Videre inngår blant annet eierrelaterte kostnader og forvaltningsresultatet fra bankens eiendomsportefølje i Konsernsentrets kostnader. Goodwill og identifiserte merverdier, samt tilhørende avskrivninger knyttet til konsernets overtagelse av aksjene i Vital, Postbanken, Skandia Asset Management og fusjonen mellom DnB og Gjensidige NOR, er belastet Konsernsentret.

Kapitalavkastning beregnes i forhold til allokert kapital. Allokert kapital er beregnet ut fra interne modeller som gir kapitalbehov som avviker fra offisielle krav etter Kredittilsynets forskrifter. Ved allokering av kapital til forretningsområdene benyttes prinsippene for beregning av risikojustert kapital. Risikojustert kapital er et felles målebegrep for kredittrisiko, markedsrisiko, likviditetsrisiko, operasjonell risiko samt eiers risiko i livsforsikringsvirksomhet. Dette grunnlaget gis et tillegg som svarer til tre års normaliserte kredittap i forretningsområdene. Fordelingen er basert på en rekke forutsetninger og skjønnsmessige vurderinger. Fordeling av kapital etter andre teknikker kan medføre vesentlige endringer i kapitalavkastningen for områdene.

Fordelingsteknikken innebærer at det vil være større eller mindre avvik mellom summen av kapital som er fordelt til forretningsområdene og egenkapitalen som konsernet til enhver tid balanseører. Forskjellen vil kunne skyldes kortsiktige variasjoner i konsernets resultat, eventuelle tilleggsreserver for usikkerhet i den økonomiske utviklingen, behov for kapitalreserver for vekst, samt tekniske og legale forhold.

KONTANTSTRØMANALYSE

Bankvirksomheten er den klart største enheten i DnB NOR-konsernet. Kontantstrømanalysen for konsernet er derfor bygd opp med utgangspunkt i bankvirksomheten. Oppbygging av analysen gjenspeiler hovedtrekkene i likviditetsstyringen i konsernet, med spesiell vekt på kontantstrømmene knyttet til utlåns- og innskuddsaktivitetene.

Note 1 – Ny konsernstruktur

Oppkjøp av Nordlandsbanken

Basert på invitasjon fra styret i Nordlandsbanken la DnB ved utgangen av 2002 frem et tilbud om kjøp av alle aksjene i Nordlandsbanken ASA. Tilbudet var 35 kroner per aksje som til sammen utgjorde 1 050 millioner kroner.

I regnskapet er overtagelsen av Nordlandsbanken behandlet etter oppkjøpsmetoden. Som grunnlag for den regnskapsmessige behandlingen ble det foretatt en analyse for å identifisere eventuelle merverdier eller mindreverdier i forhold til bokførte verdier i den overtatte virksomheten og allokere disse til relevante eiendeler i balansen. Nordlandsbankens balanse per 31. desember 2002 ble benyttet som en tilnærming til transaksjonstidspunktet. Basert på vurdering av utlånsporteføljen i første og andre kvartal 2003 ble det identifisert mindreverdier på 244 millioner kroner i utlånsporteføljen. Volumet av misligholdte og tapsutsatte engasjementer er justert i samsvar med disse vurderingene. Porteføljen av anleggsaksjer inkluderte merverdier på 15 millioner kroner. Kostpris utover bokført egenkapital etter verdijustering, kostnader ved oppkjøpet og restruktureringsavsetninger inngår som goodwill i konsernets balanse. Goodwill i forbindelse med oppkjøpet avskrives over ti år basert på en vurdering av verdiene i virksomheten og virksomhetens betydning for DnB NOR-konsernet.

Beløp i millioner kroner	**DnB NOR-konsernet**
Kostpris	1 050
Bokført egenkapital i overtatt virksomhet per 31. desember 2002	754
Verdijusteringer	(229)
Kostpris utover bokført egenkapital	525
Kostnader ved oppkjøpet	10
Restruktureringsavsetninger	76
Utsatt skatt	85
Balanserført goodwill i overtatt virksomhet	4
Goodwill i DnB NOR-konsernet på oppkjøpstidspunktet	531
Avskrivning per år	53

Nordlandsbankens regnskap for 2002 ble preget av de spesielle forhold som ledet frem til DnB NORs overtagelse. Proforma regnskap for DnB NOR inklusive Nordlandsbanken vil derfor ikke gi et godt grunnlag for vurdering av Nordlandsbankens virkning på DnB NORs regnskap fremover. Proforma regnskap for tidligere perioder er derfor ikke blitt utarbeidet.

I det formelle regnskapet er Nordlandsbanken innarbeidet fra 1. januar 2003, som representerer en tilnærming til gjennomføringstidspunktet. Nordlandsbanken inngår ikke i proformaregnskapet for 2002.

Fusjon mellom DnB Holding ASA og Gjensidige NOR ASA

Styrene i DnB Holding ASA og Gjensidige NOR ASA inngikk 18. mars 2003 avtale om fusjon. Konsesjon fra Finansdepartementet ble mottatt 28. november 2003. De to holdingselskapene Gjensidige NOR ASA og DnB Holding ASA fusjonerte 4. desember 2003, og DnB NOR ASA ble etablert. Av praktiske grunner er det regnskapsmessige virkningstidspunktet for fusjonen lagt til nærmeste kvartalsskiftet, det vil si 31. desember 2003. Fusjonen regnskapsføres som en egenkapitaltransaksjon etter regnskapslovens § 5-14 første ledd første punktum (oppkjøpsmetoden), med Gjensidige NORs eiendeler og gjeld som tingsinnskudd i DnB.

Harmonisering av regnskapsprinsipper og -estimater

Det er ikke avdekket vesentlige avvik mellom regnskapsprinsipper og -estimater anvendt i henholdsvis DnB og Gjensidige NOR. Det er utarbeidet omarbeidede sammenlignbare proforma regnskapstall for tidligere perioder i samsvar med harmoniserte prinsipper og estimater. Se Regnskapsprinsipper for DnB NOR-konsernet foran.

Merverdianalyse

Forskjellen mellom kostpris og verdi av den overdratte balansen basert på virkelig verdivurdering per 31. desember 2002 utgjør goodwill ved transaksjonen. Kostprisen i transaksjonen utgjør verdien av vederlaget til eierne i Gjensidige NOR ASA vurdert med utgangspunkt i bytteforholdet og markedsverdien av aksjene i DnB Holding ASA umiddelbart før bytteforholdet ble offentliggjort første gang, med tillegg av restruktureringsutgifter som kan henføres til den overdragende virksomheten. Bytteforholdet ble basert på aksjekurs på henholdsvis 27,70 for DnB Holding ASA og 187,50 for Gjensidige NOR ASA, samt opprinnelig avtalt kontantvederlaget på 23 kroner per Gjensidige NOR aksje. Kontantvederlaget ble senere justert til 43 kroner per Gjensidige NOR aksje.

Goodwill er balanseført og vil i hovedsak kostnadsføres over 20 år. Goodwill knyttet til kredittkortvirksomheten og virksomheten i Elcon Finans AS avskrives over åtte år. Konkurransetilsynets avgjørelse av 7. november 2003 påla DnB NOR å selge blant annet Elcon Finans AS. Kostpris ved transaksjonen er ikke justert for dette forhold, men goodwill i konsernets balanse vil bli redusert ved regnskapsføring av salget av selskapet.

DnB kjøpte 5,2 millioner Gjensidige NOR aksjer som et ledd i å sikre at fusjonen ble godkjent på den ekstraordinære generalforsamlingen. DnB solgte i etterkant de ervervede aksjene i markedet med en gevinst på 157 millioner kroner. Etter skatt og finansieringskostnad ble 105 millioner trukket fra den samlede kostprisen ved transaksjonen.

Note 1 – Ny konsernstruktur (forts.)

Beregning av goodwill	**DnB NOR-konsernet**
Beløp i millioner kroner	
Utstedelse av aksjer i DnB NOR ASA	13 646
Kontantvederlag	3 741
Fradrag for gevinst ved salg av Gjensidige NOR-aksjer, etter skatt	105
Samlet fusjonsvederlag	17 282
Egenkapital i Gjensidige NOR-konsernet per 31. desember 2002	16 236
Estimerte restruktureringsutgifter knyttet til Gjensidige NORs virksomhet, etter skatt	670
Balanseført goodwill i DnB NOR-konsernet	1 717
Avskrivning per år	135

Allokering av goodwill [1]			**DnB NOR-konsernet**
Beløp i millioner kroner	Avskrivingsperiode (antall år)	Årlig avskrivning	Goodwill
Sparebanken – bankkontorer [2]	20	29	586
Sparebanken – næringsliv [2]	20	23	471
Cresco – kredittkortporteføljen	8	59	471
Elcon Finans – virksomheten i Norge	8	24	189
Totalt		135	1 717

1) *Goodwill og goodwillavskrivninger er endret i forhold til fusjonsprospektet som følge av justering av kostpris med gevinst fra salg av aksjer i Gjensidige NOR.*
2) *Virksomheten i Sparebanken (Gjensidige NOR Sparebank ASA) er vurdert å være av meget langsiktig karakter, med betydelige verdier knyttet til den generelle forretningsvirksomheten. Betydningen av inntjeningspotensialet i denne virksomheten vil være vesentlig for det nye konsernet i en lang tidshorisont.*

Goodwillavskrivninger er inkludert i proformaregnskapene med 135 millioner kroner per år. Finansieringskostnad som følge av kontantvederlaget er belastet proformaregnskapet med 94 millioner kroner per år. Omkostninger i forbindelse med emisjonen er regnskapsført mot egenkapitalen med netto 144 millioner kroner.

Øvrige forhold
Selskapet Gjensidige NOR Driftspartner AS var frem til og med 31. desember 2003 eiet med like deler av Gjensidige NOR og Gjensidige NOR Forsikring. Virksomheten i Driftspartner ble i Gjensidige NORs regnskaper behandlet som felles kontrollert virksomhet, og inntekter og kostnader ble nettoført. Gjensidige NOR resultatførte imidlertid på ordinær måte kostnader i tilknytning til de tjenester Driftspartner leverte. I proformaregnskapene er inntekter og kostnader i tilknytning til Driftspartner presentert netto.

I 2004 har DnB NOR overtatt 100 prosent av Driftspartner, og inntekter og tilhørende kostnader som Driftspartner får fra konserneksterne parter samt livsforsikringsvirksomheten, vil bli bruttoført. Dette er antatt å medføre en økning i 2004 på anslagsvis 230 millioner kroner i driftsinntekter og driftskostnader i forhold til proformaregnskapet for 2003.

Virksomhet som skal selges i forbindelse med fusjonen
DnB NOR ble som følge av Konkurransetilsynets vedtak pålagt å selge blant annet Elcon Finans AS, Postbanken Eiendomsmegling AS og Gjensidige NOR Fondsforsikring AS. I proformaregnskapene for den fusjonerte enheten inngår også virksomheten i disse selskapene. For å gi et bedre analysegrunnlag for virksomheten i DnB NOR etter de planlagte salgene er det utarbeidet en separat oppstilling over samlet virksomhet som skal selges.

Virksomheten i disse enhetene vil i samsvar med Finansdepartementets forskrift for årsregnskap for banker m.m. § 2-5, 2. ledd, inkluderes i DnB NORs regnskaper inntil bindende avtale om salg av selskapene er inngått og og all vesentlig risiko er overført til kjøper. Regnskapet for virksomheten som skal selges er vist nedenfor slik denne virksomheten inngår i konsernregnskapet. I note 2 Forretningsområder er denne virksomheten vist på linjen "Virksomhet som skal selges".

Note 1 – Ny konsernstruktur (forts.)

Resultatregnskap	**Virksomhet som skal selges [1)]**	
Beløp i millioner kroner	Proforma 2003	Proforma 2002
Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter	**927**	**718**
Provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester	81	73
Provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester	61	18
Netto gevinster/(tap) på valuta og finansielle instrumenter	6	(1)
Diverse ordinære driftsinntekter	118	97
Netto andre driftsinntekter	**144**	**152**
Lønn og andre personalkostnader	290	244
Generelle administrasjonskostnader	115	120
Avskrivninger	25	21
Diverse ordinære driftskostnader	97	81
Andre kostnader	2	1
Sum driftskostnader	**530**	**468**
Driftsresultat før tap og skatt	**541**	**402**
Netto tap på utlån, garantier m.v.	172	76
Driftsresultat	**369**	**326**
Skattekostnad	107	92
Resultat for regnskapsåret	**262**	**234**

Balanser	**Virksomhet som skal selges [1)]**	
Beløp i millioner kroner	31.12.03	Proforma 31.12.02
Eiendeler		
Kontanter og fordringer på sentralbanker	0	104
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	375	364
Brutto utlån til kunder	27 669	23 508
- Spesifiserte tapsavsetninger	(113)	(65)
- Uspesifisert tapsavsetning	(180)	(177)
Netto utlån til kunder	27 376	23 267
Overtatte eiendeler	134	238
Aksjer m.v.	40	32
Immaterielle eiendeler	152	334
Varige driftsmidler	22	18
Andre eiendeler	374	42
Forskuddsbetalinger og opptjente inntekter	115	63
Sum eiendeler	**28 537**	**24 462**
Gjeld og egenkapital		
Gjeld til kredittinstitusjoner	24 507	20 858
Innskudd fra kunder	283	287
Annen gjeld	771	627
Påløpte kostnader og forskuddsbetalte inntekter	174	144
Avsetninger til forpliktelser	23	34
Ansvarlig lånekapital	350	375
Sum gjeld	**26 108**	**22 325**
Aksjekapital	2 043	1 768
Annen egenkapital	386	369
Sum egenkapital	**2 429**	**2 137**
Sum gjeld og egenkapital	**28 537**	**24 462**

1) Inkluderer regnskapene for Elcon Finans AS, Postbanken Eiendomsmegling AS og Gjensidige NOR Fondsforsikring AS slik de inngår i DnB NOR-konsernet.

Note 2 – Forretningsområder (proforma regnskapstall)

Resultatregnskap [1]

DnB NOR-konsernet

	Netto renteinntekter		Herav renter av allokert egenkapital		Netto andre driftsinntekter		Driftskostnader		Driftsresultat før tap og skatt		Netto tap/(gevinst) på utlån og langsiktige verdipapirer	
Beløp i millioner kroner	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002
Bedriftsmarked	5 908	5 664	765	1 075	2 214	1 870	3 267	2 971	4 855	4 563	1 467	690
Personmarked	6 909	6 693	296	425	2 553	2 344	7 091	6 751	2 371	2 285	264	269
Markets	466	706	86	127	2 035	1 441	1 171	1 165	1 329	981	(1)	(38)
Liv og pensjon	0	0			1 101[2]	(359)[2]	0	0	1 101	(359)	0	0
Kapitalforvaltning	45	38	38	42	828	664	692	754	181	(51)	0	(1)
Virksomhet som skal selges [3]	829	572			144	152	530	468	443	256	172	76
Øvrig virksomhet [4]	(368)	213			(572)	(454)	659	821	(1 599)	(1 062)	(235)	344
DnB NOR-konsernet	13 789	13 887			8 302	5 658	13 410	12 931	8 681	6 613	1 667	1 339

Balanser, gjennomsnitt [1]

	Netto utlån til kunder		Kundeinnskudd		Midler til forvaltning [5]		Allokert egenkapital [6]	
Beløp i milliarder kroner	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002
Bedriftsmarked	248,7	226,9	158,6	147,8			17,8	15,8
Personmarked	260,5	227,2	180,4	163,4			6,9	6,2
Markets	1,5	1,0	10,2	9,2			2,0	1,9
Liv og pensjon					136,7	129,2	7,5	6,5
Kapitalforvaltning					435,4	307,7	0,9	0,6
Virksomhet som skal selges	24,8	21,7	0,4	0,3				
Øvrig virksomhet [4]	1,2	2,0	(11,4)	(10,2)	(120,5)	(112,4)	7,3	9,8
DnB NOR-konsernet	536,6	478,8	338,2	310,6	451,5	324,5	42,2	40,7

Nøkkeltall

	Kostnadsgrad ekskl. goodwillavskrivning		Innskuddsdekning		Egenkapitalavkastning		Antall årsverk ved
Prosent	2003	2002	2003	2002	2003	2002	utgangen av 2003
Bedriftsmarked	40,1	39,3	63,8	65,2	13,7	17,7	1 935
Personmarked	74,7	74,4	69,2	71,9	22,1	23,3	4 660
Markets	46,8	54,3			48,1	39,5	610
Liv og pensjon					12,5	(5,0)	970
Kapitalforvaltning	79,2	107,3			15,0	(5,9)	359
Virksomhet som skal selges							458
Øvrig virksomhet							2 081
DnB NOR-konsernet	57,9	63,6	63,0	64,9	12,7	8,9	11 073

Resultatregnskap med full allokering av goodwillavskrivning [7]

	Driftsresultat før skatt		Goodwill-avskrivning m.v.		Justert drifts-resultat før skatt	
Beløp i millioner kroner	2003	2002	2003	2002	2003	2002
Bedriftsmarked	3 388	3 873	55	23	3 332	3 850
Personmarked	2 107	2 016	167	147	1 940	1 869
Markets	1 331	1 020	36	41	1 295	979
Liv og pensjon	1 101	(359)	101	101	1 000	(460)
Kapitalforvaltning	181	(51)	231	167	(49)	(218)
Virksomhet som skal selges	270	180	28	26	243	154
Øvrig virksomhet [4]	(1 364)	(1 406)	(618)	(505)	(746)	(901)
DnB NOR-konsernet	7 014	5 274			7 014	5 274

1) Tallene for forretningsområdene er basert på intern ledelsesrapportering. Tallene er omarbeidet i samsvar med konsernets gjeldende prinsipper for fordeling av kostnader mellom områdene og allokering av kapital. Styringsprinsippene for DnB NOR er lagt til grunn, slik at tallene ikke er sammenlignbare med tidligere presenterte tall for DnB og Gjensidige NOR.

2) Renter av allokert egenkapital utgjorde 322 millioner kroner for 2003 og 440 millioner for 2002.

3) Bokført egenkapital i denne virksomheten er eliminert og finansieringsbehovet renteregnet. Beregnet rentebelastning for 2003 og 2002 utgjorde henholdsvis 99 og 146 millioner kroner.

Note 2 – Forretningsområder (proforma regnskapstall) (forts.)

4) Øvrig virksomhet

Beløp i millioner kroner	Netto renteinntekter 2003	Netto renteinntekter 2002	Netto andre driftsinntekter 2003	Netto andre driftsinntekter 2002	Driftskostnader 2003	Driftskostnader 2002	Driftsresultat før tap og skatt 2003	Driftsresultat før tap og skatt 2002	Netto tap/(gevinst) på utlån og langsiktige verdipapirer 2003	Netto tap/(gevinst) på utlån og langsiktige verdipapirer 2002	Driftsresultat før skatt 2003	Driftsresultat før skatt 2002
Konsernsenter	(372)	232	544	182	995	1 097	(823)	(683)	(320)	307	(504)	(990)
Dobbeltførte poster	(12)	(16)	(654)	(597)	2	(5)	(669)	(608)	0	0	(669)	(608)
Elimineringer	16	(3)	(461)	(38)	(338)	(270)	(107)	299	85	37	(191)	192
Total	(368)	213	(572)	(454)	659	821	(1 599)	(1 062)	(235)	344	(1 364)	(1 406)

Elimineringer gjelder i stor grad interne leveranser mellom støtteområdene Human Resources, konsern- og fellestjenester, IT og betalingsformidling og forretningsområdene. Videre elimineres mellomværende transaksjoner mellom selskaper som inngår i konsernet og eventuelle gevinster og tap på transaksjoner mellom disse selskapene. Eliminering av dobbeltføringer gjelder dobbeltføring av nettoresultat av kundeforretninger som utføres i samarbeid mellom Markets og kundeområdene, og som er inkludert i resultatet i begge områder.

Konsernsenter - driftsresultat før skatt i millioner kroner	2003	2002
Eierkostnader (kostnader vedrørende aksjonærforhold, investorrelasjoner, strategisk planlegging m.v.)	(101)	(133)
Avsetning til ansattes fond (gjelder ansatte i Konsernsentret)	(27)	(10)
Inntekter vedrørende egenkapitalinvesteringer	209	(794)
Inntekter vedrørende uallokert kapital	313	669
Goodwillavskrivninger	(618)	(505)
Øvrig	(280)	218
Driftsresultat før skatt	(504)	(990)

5) På linjen "Øvrig virksomhet" inngår DnB NOR Kapitalforvaltnings forvaltning for Liv og pensjon. Dette utgjorde 120,2 milliarder kroner i 2003 og 110,8 milliarder i 2002.

6) Tallene gjelder gjennomsnittlig kapitalbehov i perioden. Allokering av egenkapital bygger på DnB NORs interne risikostyringsmodell, som omfatter kreditt-, markeds-, forsikrings-, likviditets- og operasjonell risiko for hvert forretningsområde. I tillegg holdes egenkapital for å tilfredsstille offentlige lovkrav, for å dekke usikkerhet i risikoestimatene samt som en buffer for å møte fremtidige behov.

7) Goodwill knyttet til fusjoner og oppkjøp som er initiert av konsernet, er ikke allokert ut til forretningsområdene. Goodwill relatert til fusjonen mellom DnB og Gjensidige NOR utgjorde 1 717 millioner kroner som hovedsakelig avskrives over 20 år med start i januar 2003. Goodwill knyttet til Cresco og Elcon Finans avskrives etter fusjonsplanen over åtte år. I proformatallene for 2002 og 2003 inngår goodwillavskrivninger med 135 millioner kroner i begge år. Goodwill relatert til kjøpet av Nordlandsbanken utgjør 531 millioner kroner og avskrives over ti år fra og med januar 2003. Goodwill relatert til kjøpet av Skandia Asset Management er 3 402 millioner svenske kroner og avskrives over 20 år fra og med januar 2002. Avskrivningene for perioden januar til mai 2002 ble belastet egenkapitalen. Goodwill for Vital avskrives med 25 millioner kroner hvert kvartal og er endelig avskrevet i 2005. Avskrivninger av Postbankens merverdier beløper seg til 10 millioner kroner hvert kvartal med siste avskrivning i 2004. Ved fusjonen mellom Gjensidige og Sparebanken NOR i andre kvartal 1999 ble det aktivert goodwill på i alt 849 millioner kroner med en avskrivningstid på mellom fem og åtte år. I 2001 ble det ytterligere aktivert goodwill i Gjensidige NOR-selskapene med 383 millioner kroner. Gjenværende goodwill per 31. desember 2003 utgjorde 341 millioner kroner med et årlig avskrivningsbeløp på 180 millioner kroner.

Note 3 – Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter

	DnB NOR-konsernet			
Beløp i millioner kroner	2003	2002	Proforma 2003	Proforma 2002
Renter av utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 928	1 928	2 773	3 161
Renter og kredittprovisjoner av nedbetalingslån	15 547	17 351	26 944	30 181
Renter og kredittprovisjoner av kasse-, drifts- og brukskreditter	2 013	2 186	3 141	3 462
Renter og kredittprovisjoner av byggelån	159	224	419	527
Leiefinansieringsinntekter (leasing)	670	728	1 599	1 949
Inntekter på kundefordringer (factoring)	67	71	185	202
Etableringsprovisjoner/etterskuddsprovisjoner	427	388	868	686
Renter av andre utlån til kunder	93	138	181	180
Sum renteinntekter på utlån til kunder	18 976	21 086	33 336	37 188
Renter av sertifikater og obligasjoner	1 523	1 597	2 222	2 555
Andre renteinntekter	94	49	98	56
Sum renteinntekter	**22 520**	**24 660**	**38 430**	**42 959**
Renter på gjeld til kredittinstitusjoner	1 428	1 463	2 362	2 579
Renter på ordinære innskudd fra kunder uten oppsigelse	5 129	7 404	8 373	11 782
Renter på ordinære innskudd fra kunder på tid	103	105	373	415
Renter på innskudd fra kunder på spesielle vilkår	1 695	2 154	2 824	4 022
Sum rentekostnader på innskudd fra kunder	6 927	9 664	11 570	16 219
Renter på verdipapirgjeld	2 453	1 751	4 796	4 731
Renter på ansvarlig lånekapital	344	298	662	517
Sikringsfondsavgift	326	309	499	471
Andre rentekostnader	2 906	2 797	4 752	4 556
Sum rentekostnader	**14 384**	**16 282**	**24 641**	**29 072**
Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter	**8 136**	**8 378**	**13 789**	**13 887**

Note 4 – Ikke inntektsførte renter på utlån

	DnB NOR-konsernet			
Beløp i millioner kroner	2003	2002	Proforma 2003	Proforma 2002
Opptjente, ikke inntektsførte renter på misligholdte og tapsutsatte utlån per 1. januar	1 139	1 424	1 224	1 481
- Inntektsføring av tidligere perioders opptjente, ikke inntektsførte renter på misligholdte og tapsutsatte utlån [1)]	256	333	272	348
- Konstaterte tap på tidligere perioders opptjente, ikke inntektsførte renter [2)]	668	154	698	159
+ Periodens opptjente, ikke inntektsførte renter på misligholdte og tapsutsatte utlån [3)]	772	302	829	350
+ Valutakursendringer	17	(100)	17	(100)
Opptjente, ikke inntektsførte renter på misligholdte og tapsutsatte utlån per 31. desember	1 003	1 139	1 099	1 224

1) Inngår som reduksjon av netto tap på utlån i resultatregnskapet.

2) Medfører reduksjon i balanseført rentekrav, men ingen ytterligere kostnadsføring, forutsatt at rentekravet er avsatt tidligere år. Konstatering av tidligere perioders rentekrav ut over tidligere års avsetninger kostnadsføres som tap på utlån.

3) Inngår som reduksjon av netto renteinntekter i resultatregnskapet.

Noten viser årets endring i opptjente renter på misligholdte og tapsutsatte engasjementer (se note 21 og 22) som ikke er inntektsført, men ført i balansen som krav mot kunder med motpost i en avsetning. Endringene i løpet av året består av innbetaling av tidligere års opptjente renter på slike engasjementer, avskrivning av rentekrav hvor det er overveiende sannsynlig at tapet er endelig, avsetning av årets opptjente, ikke inntektsførte rentekrav på engasjementene samt endring i balanseførte rentekrav som følge av endring i valutakurser.

Note 5 – Renter på utvalgte balanseposter

Gjennomsnittlig rente	DnB NOR-konsernet			
Prosent	2003	2002	Proforma 2003	Proforma 2002
Sertifikater og obligasjoner				
Handelsporteføljen	3,29	4,10	3,46	3,81
Bankporteføljen	5,84	6,34	4,36	5,68
Gjeld til kredittinstitusjoner				
Lån og innskudd uten avtalt løpetid/oppsigelsesfrist	6,24	7,97	5,99	7,89
Lån og innskudd med avtalt løpetid/oppsigelsesfrist	3,16	4,56	3,42	4,88
Innskudd fra kunder				
Innskudd uten avtalt løpetid	2,71	4,30	2,86	5,03
Innskudd med avtalt løpetid	3,89	5,74	4,00	6,06
Verdipapirgjeld				
Sertifikatgjeld	3,91	4,62	4,12	5,63
Obligasjonsgjeld	4,25	4,75	4,54	5,22
Egne obligasjoner i bankporteføljen			5,78	6,03

Gjennomsnittlig rente er beregnet som rentebeløp i prosent av gjennomsnittlig kapital.

Note 6 – Netto andre driftsinntekter

	DnB NOR-konsernet			
Beløp i millioner kroner	2003	2002	Proforma 2003	Proforma 2002
Utbytte	**116**	**61**	**212**	**171**
Andel resultat fra Liv og pensjon	**304**	**(114)**	**760**	**(271)**
Provisjonsinntekter fra betalingsformidling	2 080	2 027	3 069	3 019
Provisjonsinntekter fra fondsforvaltning	686	561	986	888
Provisjonsinntekter fra verdipapirtjenester	117	117	159	155
Provisjonsinntekter fra verdipapiromsetning	342	262	453	362
Garantiprovisjoner	284	240	378	327
Interbankprovisjoner	134	117	214	192
Provisjonsinntekter fra kredittformidling	82	109	117	144
Provisjonsinntekter fra salg av forsikringsprodukter	131	85	226	172
Andre provisjonsinntekter fra banktjenester	445	407	734	611
Sum provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester	**4 302**	**3 925**	**6 335**	**5 869**
Provisjonskostnader ved betalingsformidling	855	885	1 166	1 221
Interbankprovisjoner	169	153	258	243
Andre provisjonskostnader ved banktjenester	440	373	632	507
Sum provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester	**1 463**	**1 411**	**2 056**	**1 971**
Netto gevinster/(tap) på kortsiktige investeringer i aksjer	124	(282)	163	(343)
Netto gevinster på sertifikater og obligasjoner	355	29	523	199
Netto gevinster på valuta og finansielle derivater [1)]	1 248	1 157	1 494	1 210
Netto tap på andre kortsiktige renteinstrumenter [1)]	333	292	333	292
Netto gevinster på valuta og finansielle instrumenter	**1 394**	**611**	**1 847**	**774**
Driftsinntekter fra faste eiendommer	35	27	61	58
Leieinntekter fra leide lokaler	60	59	63	61
Provisjonsinntekter fra eiendomsomsetning	326	266	595	516
Andel av resultat i tilknyttede selskaper	109	72	159	111
Honorar- og salærinntekter	20	26	21	27
Øvrige driftsinntekter	138	138	282	272
Sum diverse ordinære driftsinntekter	**687**	**587**	**1 181**	**1 046**
Gevinster ved salg av varige driftsmidler	**9**	**35**	**23**	**39**
Netto andre driftsinntekter	**5 348**	**3 694**	**8 302**	**5 658**

1) Postene må vurderes samlet og i sammenheng med renteinntekter knyttet til samme virksomhet. Aktivitetene styres under ett.

Note 7 – Liv og pensjon

Andel resultat fra Liv og pensjon

Forretningsområdet Liv og pensjon i DnB NOR består av Vital Forsikring ASA med datterselskaper og søsterselskapet Vital Link AS samt Gjensidige NOR Spareforsikring ASA med datterselskaper. Vital Forsikring ASA og Gjensidige NOR Spareforsikring ASA fusjonerte i mars 2004, og livsforsikringsvirksomheten blir videreført i Vital Forsikring ASA og fondsforsikringsvirksomheten i Vital Link AS. Gjensidige NOR Fondsforsikring AS, som i henhold til konsesjonsbetingelsene er pålagt solgt, inngår ikke i tallene. Liv og pensjon driver livs- og fondsforsikringsvirksomhet, og følger regnskapsreglene for slik virksomhet som på visse punkter avviker fra prinsippene som benyttes i konsernets øvrige virksomhet, jfr. beskrivelsen om regnskapsprinsipper. Reglene for resultatdeling mellom forsikringstagere og eier gjør at DnB NOR-konsernet som eier har begrenset råderett over midlene og resultatet fra livsforsikringsvirksomheten. Posten "Andel resultat fra Liv og pensjon" i konsernregnskapet utgjør den delen av overskuddet fra området som beregnes å tilfalle DnB NOR-konsernet, fratrukket avskrivninger på goodwill. Opplysninger angitt som "Vital Forsikring" reflekterer livsforsikringsvirksomheten før fusjonen mellom DnB og Gjensidige NOR og omfatter Vital Forsikring ASA med datterselskaper. Opplysninger angitt som "Livsforsikring" omfatter virksomhet i Vital Forsikring ASA med datterselskaper og Gjensidige NOR Spareforsikring ASA med datterselskaper. Opplysninger angitt som "Liv og pensjon" omfatter virksomhet i livsforsikringsselskapene og fondsforsikringsselskapet Vital Link.

Resultatregnskap [1]	**Vital Forsikring**		**Livsforsikring**	
Beløp i millioner kroner	2003	2002	Proforma 2003	Proforma 2002
Premieinntekter	7 362	7 366	14 047	15 984
Inntekter fra finansielle eiendeler	12 900	10 265	22 864	28 796
Andre forsikringsrelaterte inntekter	122	60	122	60
Erstatninger	5 398	4 148	10 876	8 272
Endring i forsikringsmessige avsetninger m.v.	4 579	4 985	8 107	11 392
Forsikringsrelaterte driftskostnader	689	662	1 215	1 177
Kostnader i tilknytning til finansielle eiendeler	5 728	9 523	9 784	26 930
Andre forsikringsrelaterte kostnader	124	77	165	82
Overført fra/(til) kursreguleringsfond	(1 191)	53	(2 448)	53
Resultat av teknisk regnskap før særlige avsetninger	2 675	(1 651)	4 438	(2 960)
Fra/(til) tilleggsavsetninger i forsikringsfondet	(802)	1 650	(896)	2 796
Midler tilført forsikringskunder	1 235	1	2 254	31
Resultat av teknisk regnskap for livsforsikring	638	(2)	1 288	(195)
Andre kostnader	45	66	148	171
Resultat av ordinær virksomhet [2]	593	(68)	1 140	(366)
Skattekostnad/(-inntekt)	145	(88)	236	(229)
Resultat for regnskapsåret [3]	448	20	904	(137)

Justeringer i DnB NOR-konsernets resultatregnskap ved innarbeiding av Liv og pensjon			**DnB NOR-konsernet**	
Beløp i millioner kroner	2003	2002	Proforma 2003	Proforma 2002
Årsresultat i livsforsikring	448	20	904	(137)
- Avskrivning på goodwill [4]	101	101	101	101
Andel resultat fra livsforsikring	347	(81)	803	(238)
Resultat fra fondsforsikring	(42)	(33)	(42)	(33)
Andel resultat fra Liv og pensjon	**304**	**(114)**	**760**	**(271)**

Balanser [1]	**Vital Forsikring**		**Livsforsikring**	
Beløp i millioner kroner	31.12.03	31.12.02	Proforma 31.12.03	Proforma 31.12.02
Finansielle eiendeler	72 521	64 070	140 243	126 650
Fordringer	1 295	2 655	2 175	4 025
Andre eiendeler	2 097	1 473	5 283	2 720
Forskuddsbetalte kostnader og opptjente, ikke mottatte inntekter	1 524	1 245	2 467	2 211
Sum eiendeler	77 437	69 443	150 168	135 606
Innskutt egenkapital	674	674	2 343	2 343
Opptjent egenkapital	2 340	2 340	3 512	3 512
Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner	937	1 349	2 663	3 052
Kursreguleringsfond	1 191	0	2 448	0
Forsikringsmessige avsetninger	69 741	64 140	135 135	125 221
Avsetninger for forpliktelser	499	0	756	35
Gjeld	1 562	806	2 792	1 281
Påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter	493	134	519	162
Sum egenkapital og gjeld	77 437	69 443	150 168	135 606
Merverdi anleggsverdipapirer	1 431	506	2 842	924

Note 7 – Liv og pensjon (forts.)

1) Resultatregnskap og balanser er satt opp i samsvar med ordinære regnskapsprinsipper og Kredittilsynets årsoppgjørsforskrift for forsikringsselskaper, jfr. beskrivelsen av regnskapsprinsipper.

2) Resultatregnskap fordelt på resultatområder	**Vital Forsikring**		**Livsforsikring**	
			Proforma	*Proforma*
Beløp i millioner kroner	*2003*	*2002*	*2003*	*2002*
Administrasjonsresultat	*(105)*	*(138)*	*(190)*	*(242)*
Renteresultat	*3 326*	*(1 645)*	*5 472*	*(2 793)*
Risikoresultat før ekstra avsetning for uførepensjon	*105*	*182*	*(92)*	*137*
Samlet resultat	*3 326*	*(1 601)*	*5 190*	*(2 898)*
Inntektsført fra/(avsetning til) sikkerhetsfond	*(13)*	*65*	*(17)*	*52*
Ekstra avsetning til økt premiereserve for uførepensjon *)	*612*	*142*	*811*	*206*
Resultat av annen virksomhet/andre avsetninger	*(72)*	*(39)*	*(72)*	*(79)*
Resultat til disponering	*2 629*	*(1 717)*	*4 290*	*(3 131)*
Overføring fra/(til) tilleggsavsetninger	*(802)*	*1 650*	*(896)*	*2 796*
Midler tilført forsikringskunder	*1 235*	*1*	*2 254*	*31*
Resultat av ordinær virksomhet	*593*	*(68)*	*1 140*	*(366)*

**) I Liv og pensjon legges det opp til en ytterligere styrking av premiereserve for uførepensjon i 2004 med 185 millioner kroner.*

3) Proforma resultat til eier og skatt for produkter med overskuddsdeling i Liv og pensjon er beregnet på grunnlag av overskuddsdelingsmodellen i Vital Forsikring ASA. Følgende elementer inngår:

- *avkastning på egenkapitalen, de ansvarlige lån og sikkerhetsfondet, målt som selskapets kapitalavkastning. Til fradrag kommer renter på ansvarlige lån og avsetning til sikkerhetsfond*
- *margin fra kundefondene*
- *margin fra faktisk risikopremie eksklusive overlevelsesrisiko for kontrakter som går med tilstrekkelig overskudd*

Ny overskuddsdelingsmodell vurderes innført fra 2004.

I henhold til forskrift kan resultat til eier og skatt ikke utgjøre mer enn 35 prosent av resultat til fordeling mellom kunder, eier og skatt. Dersom resultatet er negativt, belastes dette i sin helhet eier. I det samlede resultat til eier og skatt inngår også resultat av virksomhet uten overskuddsdeling.

4) Goodwill avskrives over 10 år, jfr. note 32 Immaterielle eiendeler.

Nøkkeltall	**Vital Forsikring**		**Liv og pensjon**	
			Proforma	Proforma
Prosent	2003	2002	2003	2002
Bokført avkastning [1]	8,6	1,2	7,9	1,6
Verdijustert avkastning eksklusive merverdi anleggsobligasjoner [1]	10,3	1,2	9,7	1,5
Verdijustert avkastning inklusive merverdi anleggsobligasjoner [1]	11,5	1,8	11,0	2,0
Egenkapitalavkastning etter skatt [2]	11,7	(0,5)	12,5	(5,0)
Kostnader i prosent av forsikringsmessige avsetninger [1] [3]	1,10	1,13	1,01	1,05
Kapitaldekning [1] [4]	11,6	14,8	13,8	15,3
Kjernekapitaldekning [1] [4]	8,9	10,4	9,6	10,1
Kundemidler (milliarder kroner) [5]	78	69	144	130
Solvensmargin i prosent av krav [1] [4] [6]	147	155	152	155

1) Livsforsikring.
2) Beregnet på grunnlag av allokert kapital.
3) Kostnader belastet administrasjonsresultatet.
4) Ved utgangen av perioden.
5) Kundemidler består av forsikringsmessige avsetninger og 75 prosent andel av kursreguleringsfondet.
6) Solvensmarginkapitalen måles mot solvensmarginkravet, som er knyttet opp til selskapets forsikringsmessige forpliktelser i balansen. Kravet til livsforsikringsselskapenes solvensmarginkapital er regulert i forskrift om beregning av solvensmarginkrav og solvensmarginkapital, fastsatt av Finansdepartementet 19. mai 1995.

Note 7 – Liv og pensjon (forts.)

Soliditet

Soliditetskapital

Soliditetskapitalen består av kursreguleringsfond, tilleggsavsetninger, sikkerhetsfond, egenkapital, ansvarlige lån og fondsobligasjoner og merverdier på anleggsverdipapirer. Alle disse elementene med unntak av deler av sikkerhetsfondet kan benyttes for å oppfylle avkastningsgarantien på forsikringsmidlene.

Tabellen viser utvikling i og sammensetning av soliditetskapitalen.

	Vital Forsikring		Livsforsikring	
Beløp i millioner kroner	31.12.03	31.12.02	Proforma 31.12.03	Proforma 31.12.02
Kursreguleringsfond	1 191	0	2 448	0
Tilleggsavsetninger	1 505	726	2 049	1 211
Sikkerhetsfond	118	105	197	180
Egenkapital	3 014	3 014	5 856	5 856
Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner	937	1 349	2 663	3 052
Merverdi anleggsverdipapirer	1 431	506	2 842	924
Sum soliditetskapital	8 197	5 701	16 055	11 223
Avkastningsgaranti på forsikringsmidlene	2 559	2 432	4 966	4 689

Kapitaldekning

Kapitaldekningsreglene regulerer forholdet mellom selskapets ansvarlige kapital og investeringsrisikoen på balansens aktivaside. Livsforsikringsselskapene er underlagt krav om minstenivå for kapitaldekning på 8 prosent. Livsforsikring hadde ved utgangen av 2003 en proforma kapitaldekning på 13,8 prosent, mot 15,3 prosent ved utgangen av 2002. Proforma kjernekapitaldekning utgjorde 9,6 prosent, mot 10,1 prosent året før.

Nedenfor spesifiseres vektet volum og ansvarlig kapital.

	Vital Forsikring				Livsforsikring			
	2003		2002		Proforma 2003		Proforma 2002	
Beløp i millioner kroner	Bokført	Vektet	Bokført	Vektet	Bokført	Vektet	Bokført	Vektet
Sum eiendeler	77 437	30 555	69 443	26 615	150 168	56 151	135 606	51 016
Ansvarlig kapital								
Kjernekapital		2 724		2 767		5 390		5 169
Netto tilleggskapital		937		1 231		2 437		2 709
Finansfradrag		(104)		(71)		(104)		(71)
Tellende ansvarlig kapital		3 558		3 927		7 724		7 807
Kapitaldekningskrav		2 444		2 129		4 492		4 081
Overdekning		1 114		1 798		3 232		3 726

Solvensmarginkapital

Solvensmarginkapitalen måles mot solvensmarginkravet, som er knyttet opp til selskapets forsikringsmessige forpliktelser på passivasiden i balansen. Kravet til livsforsikringsselskapenes solvensmarginkapital er regulert i forskrift om beregning av solvensmarginkrav og solvensmarginkapital, fastsatt av Finansdepartementet 19. mai 1995. Livsforsikring hadde per 31. desember 2003 en proforma solvensmarginkapital på 8 838 millioner kroner, mot 8 493 millioner kroner ved utgangen av året før. Beregnet proforma solvensmarginkrav per 31. desember 2003 var 5 827 millioner kroner. Solvensmarginkapital per 31. desember fremkommer slik:

	Vital Forsikring		Livsforsikring	
Beløp i millioner kroner	2003	2002	Proforma 2003	Proforma 2002
Tellende ansvarlig kapital	3 558	3 927	7 724	7 807
Tilleggsavsetninger (50 prosent)	753	363	1 025	605
Sikkerhetsfond ut over nedre grense (55 prosent)	53	47	89	81
Solvensmarginkapital	4 364	4 337	8 838	8 493
Solvensmarginkrav	2 963	2 795	5 827	5 468

Note 8 – Netto gevinster på valuta og finansielle instrumenter

	DnB NOR-konsernet			
Beløp i millioner kroner	2003	2002	Proforma 2003	Proforma 2002
Netto gevinster i handelsporteføljen	1 186	801	1 484	1 005
Netto gevinster/(tap) på aksjeinvesteringer i bankporteføljen	118	(232)	156	(293)
Netto gevinster på andre investeringer i bankporteføljen	90	42	206	62
Netto gevinster på valuta og finansielle instrumenter	**1 394**	**611**	**1 847**	**774**
Ikke-inntektsførte merverdier i bankporteføljen ved utgangen av året				
Kortsiktige investeringer i aksjer	45	0	45	0
Sertifikater og obligasjoner	57	0	57	12

Note 9 – Driftskostnader

	DnB NOR-konsernet			
Beløp i millioner kroner	2003	2002	Proforma 2003	Proforma 2002
Ordinære lønnskostnader	3 189	2 965	4 836	4 550
Arbeidsgiveravgift	446	444	712	691
Pensjonskostnader	418	218	666	456
Sosiale kostnader	211	164	363	308
Sum ordinære lønns- og personalkostnader	**4 264**	**3 791**	**6 577**	**6 005**
Honorarer	395	405	526	576
EDB-kostnader [1)]	923	893	1 361	1 271
Porto og telekommunikasjon	321	300	554	531
Rekvisita	67	89	117	150
Markedsføring og informasjon	239	222	451	477
Reisekostnader	121	129	194	219
Kompensasjon til Posten Norge for utførte tjenester [2)]	563	491	563	491
Opplæring	33	39	46	56
Diverse administrasjonskostnader	134	121	169	176
Sum generelle administrasjonskostnader	**2 794**	**2 689**	**3 982**	**3 947**
Avskrivninger på EDB-utstyr m.v.	175	208	278	310
Avskrivninger på goodwill	231	116	550	437
Avskrivninger på øvrige maskiner, inventar og transportmidler	94	76	228	206
Avskrivninger på eiendommer og lokaler	92	75	132	111
Andre avskrivninger	12	12	12	12
Sum avskrivninger	**604**	**486**	**1 200**	**1 077**
Husleie og driftskostnader vedr. leide lokaler	369	369	659	703
Driftskostnader vedr. faste eiendommer	158	139	218	198
Driftskostnader vedr. maskiner, transportmidler og kostnadsført inventar	52	43	103	81
Forsikringer	36	29	60	49
Medlemsavgift til Finansnæringens Hovedorganisasjon og Sparebankforeningen	10	9	17	12
Øvrige ordinære driftskostnader	161	203	376	465
Sum diverse ordinære driftskostnader	**786**	**792**	**1 433**	**1 508**
Tilskudd fond for ansatte	78	40	114	46
Omstillingskostnader	38	194	38	299
Tap ved salg av varige driftsmidler	27	9	28	10
Nedskrivninger på leiekontrakter og varige driftsmidler	15	12	40	39
Sum andre kostnader	**158**	**255**	**219**	**394**
Sum driftskostnader	**8 605**	**8 013**	**13 410**	**12 931**

1) Kostnadene som fremkommer vedrører anskaffelse, drift og vedlikehold av datamaskiner og programvare. Konsernets samlede IT-kostnader utgjorde henholdsvis 2 512 og 2 399 millioner kroner i proformaregnskapene for 2003 og 2002, som i tillegg til EDB-kostnader omfatter avskrivninger, systemutvikling, honorarer til eksterne konsulenter samt lønn og andre driftskostnader innenfor konsernets IT-område.

2) Ytterligere kompensasjon til Posten Norge inngår i "Rentekostnader" og "Provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester".

Note 10 – Godtgjørelser og lignende

Konsernsjefens betingelser

Konsernsjefen i DnB NOR ASA hadde i 2003 ordinære godtgjørelser på 3 202 tusen kroner, mot 3 048 tusen kroner i 2002. Bonus for 2003 var 400 tusen kroner, mot 533 tusen kroner i 2002, som er utbetalt for ekstraordinær innsats. Beregnet fordel av naturalytelser var 269 tusen kroner, mot 263 tusen kroner i 2002, og pensjonspremie betalt i året var 118 tusen kroner, mot 115 tusen kroner i 2002. Beløpene som er oppgitt er total godtgjørelse til konsernsjef. Kostnadene fordeles mellom DnB NOR Bank ASA og DnB NOR ASA.

Styret i DnB NOR ASA har fastsatt konsernsjefens ordinære lønn til 3 850 tusen kroner fra 1. januar 2004. Konsernsjefen har i sine ansettelsesbetingelser rett til to års lønn (etter konsernsjefens ønske ble den redusert fra tre års etterlønn med virkning fra 1. januar 2004) dersom ansettelsesforholdet bringes til opphør før fylte 60 år. Hvis han i denne perioden mottar inntekt fra annet fast ansettelsesforhold, skal det forhandles om avkorting av DnB NORs utbetaling.

Den nye lønnen er endelig fastsatt gjennom to styrebehandlinger i DnB NOR ASA, 13. februar og 25. februar 2004. Det eneste som gjenstår er et vedtak i bankens representantskap om hvor stor andel banken skal dekke (foreslått til 50 prosent). Lønnen for konsernet er ferdig behandlet.

Konsernsjefen og DnB NOR har gjensidig rett til å kreve fratreden med pensjon etter fylte 60 år. Pensjonen vil det første året utgjøre 100 prosent av lønn ved fratredelsestidspunktet og reduseres årlig med 10 prosentpoeng de første tre årene, og vil utgjøre 70 prosent for det fjerde og senere år. Pensjonen, som vil bli dekket over driften, vil bli samordnet med pensjonsrettigheter opptjent hos tidligere arbeidsgivere og vil bli regulert årlig i henhold til konsumprisindeksen. Kostnaden for DnB NOR i forbindelse med konsernsjefens pensjonsordning utgjorde 1 970 tusen kroner for regnskapsåret 2003.

Konsernsjefen har tegnet 20 000 tegningsretter som ledd i det generelle tegningsrettprogrammet som gjelder alle tidligere DnB-ansatte. Se nærmere beskrivelse av ordningen under "Tegningsrettprogram for ansatte" i denne noten.

Styreleders betingelser

Olav Hytta var konsernsjef i Gjensidige NOR frem til fusjonen trådte i kraft 4. desember 2003, og styreleder i DnB NOR ASA fra samme dato. Som konsernsjef i Gjensidige NOR mottok han i 2003 en samlet godtgjørelse på 2 950 tusen kroner, mot 2 393 tusen kroner i 2002, hvorav bonus for 2003 var 400 tusen kroner, mot 150 tusen kroner i 2002, som er utbetalt for ekstraordinær innsats. Beregnet fordel av naturalytelser var 181 tusen kroner, mot 146 tusen kroner i 2002.

Hytta gikk av med pensjon 1. januar 2004 med en årlig pensjonsutbetaling på 1 700 tusen kroner, tilsvarende 70 prosent av årslønn. Kostnader for DnB NOR i forbindelse med den tidligere konsernsjefens pensjonsordning utgjorde 1 979 tusen kroner for regnskapsåret 2003. Som styreleder i DnB NOR ASA vil Hytta motta en årlig godtgjørelse på 300 tusen kroner. I tillegg kommer godtgjørelser for andre styreverv i konsernet. Hytta har i henhold til fusjonsavtalen rett til minst like gode betingelser som da han var konsernsjef i Gjensidige NOR.

Styreleder har tegnet 1 550 tegningsretter som ledd i det generelle tegningsrettprogrammet som gjelder alle tidligere Gjensidige NOR-ansatte. Se nærmere beskrivelse av ordningen under "Tegningsrettprogram for ansatte" i denne noten.

Betingelser knyttet til øvrige ledende ansatte

Konserndirektør Ottar Ertzeid, leder av DnB NOR Markets, har en resultatbasert lønn bestående av en fast del og en variabel del. Størrelsen er avhengig av oppnådd resultat i forretningsområdet og utviklingen over tid.

Det kan gis engangsutbetalinger på diskresjonær basis til ledende ansatte i DnB NOR. Kriteriene for slike tildelinger er knyttet til oppnådde resultater i de respektive ansvarsområdene. Eventuell utbetaling vil fastsettes som en andel av vedkommendes ordinære lønn og være i samsvar med vanlige kompensasjonsordninger innen ansvarsområdet.

Godtgjørelse til tillitsvalgte	**DnB Holding ASA**		**Gjensidige NOR ASA**	
Beløp i tusen kroner	2003	2002	2003	2002
Godtgjørelse til styret	2 111	1 977	1 482	1 752
Godtgjørelse til representantskapet	463	482	372	440
Godtgjørelse til kontrollkomiteen	823	782	114	148

Det ble i 2003 ikke foretatt noen utbetalinger av godtgjørelser til tillitsvalgte i det fusjonerte DnB NOR ASA.

Tegningsrettprogram for ansatte

Generalforsamlingen i DnB Holding ASA vedtok i 2000 å etablere et generelt tegningsrettprogram for ansatte i konsernet for kjøp av aksjer i selskapet. Ordningen er videreført i DnB NOR. Tegningsrettprogrammet gir rett til å tegne et bestemt antall aksjer i holdingselskapet i perioden 2003-2005 med én tredel for hvert av disse årene til en kurs av kroner 32,83 per aksje. Tildelingen av tegningsretter ble foretatt på grunnlag av den enkeltes pensjonsgrunnlag og utgjør mellom 2 000 og 20 000 tegningsretter, hver med rett til å kreve utstedt én aksje. Tegningsrettene er ikke omsettelige og bortfaller ved opphør av ansettelsesforholdet. Ved utgangen av 2003 var det registrert til sammen 26 396 000 tegningsretter i ordningen.

Utøvelsen av tegningsrettene er gjort betinget av at avkastningen på aksjen er minst like god som avkastningen i en aksjeindeks bestående av nordiske finansinstitusjoner. Dette kravet ble innfridd både i 2003 og 2004. I 2003 var imidlertid kursen på aksjen lavere enn tegningskursen. Denne tredjedelen av tegningsrettene vil imidlertid også kunne innløses i 2004. Tegningsperioden er 1.-15. mars.

Generalforsamlingen i Gjensidige NOR ASA vedtok i 2002 at ansatte i konsernet kunne få tegne 250 rettigheter til kjøp av aksjer i selskapet til en kurs på 248,92 kroner per aksje. Inntil halvparten av tegningsrettene kunne utøves i perioden 1.-15. oktober 2003 og de resterende i perioden 1.-15. oktober 2004. I oktober 2003 ble det utøvd i alt 3 006 tegningsretter. Ved etableringen av DnB NOR ASA, med tilhørende innløsning av tidligere aksjer i Gjensidige NOR ASA, ble det foretatt en omregning av antall retter og utøvelsespris for aksjer i det nye selskapet. Per 31. desember 2003 var det således utestående 6 860 262 frie tegningsretter til tegningskurs 27,95 kroner per aksje.

Note 10 – Godtgjørelser og lignende (forts.)

Tillitsvalgte og ansattes låneforhold per 31. desember 2003

Beløp i tusen kroner	Utlån
Ansatte i DnB NOR-konsernet	
Ledende ansatte	
Svein Aaser, konsernsjef	0
Tom Grøndahl, visekonsernsjef	772
Karl-Olav Hovden, visekonsernsjef	266
Bård Benum, konserndirektør	2 296
Øyvind Birkeland, konserndirektør	1 614
Ottar Ertzeid, konserndirektør	0
Frode Helgerud, konserndirektør	1 256
Harald Jægtnes, konserndirektør revisjon	1 435
Bente A. Landsnes, konserndirektør	2 964
Evlyn Raknerud, konserndirektør	0
Åsmund Skår, konserndirektør	3 004
Leif Teksum, konserndirektør	2 091
Ansatte, sum	8 603 000
Tillitsvalgte i DnB NOR ASA	
Styret	
Olav Hytta, leder	0
Jannik Lindbæk, nestleder	0
Bjørn Sund, nestleder	0
Helge Leiro Baastad	0
Sverre Finstad	273
Per Hoffmann	1 263
Berit Kjøll [1)]	3 489
Jørn O. Kvilhaug	523
Bent Pedersen	0
Ingjerd Skjeldrum	178
Anne Carine Tanum	0
Per Terje Vold	0
Representantskapet	
Harald Norvik, leder	0
Sum medlemmer av representantskapet	165 518
Kontrollkomiteen, sum	2 403

1) Samskyldner med ektefelle.

Utlån til aksjonærvalgte tillitsvalgte samt deres familiemedlemmer og nærstående parter er gitt på ordinære kundevilkår. Utlån til ansatte i DnB NOR er gitt på funksjonærbetingelser, som er nær ordinære kundevilkår.

Godtgjørelse til valgt revisor

	DnB NOR-konsernet			
Beløp i tusen kroner	2003	2002	Proforma 2003	Proforma 2002
Revisjonshonorarer				
Revisjon av DnB Holding ASA	400	440		
Revisjon av DnB NOR ASA			590	715
Revisjon av øvrig virksomhet i Norge	3 609	3 644	7 775	8 377
Revisjon av virksomheten i utlandet	1 645	1 824	1 914	1 932
Andre revisjonsrelaterte honorarer				
Virksomheten i Norge	1 269	2 640	4 624	6 050
Virksomheten i utlandet	162	151	162	151
Honorarer i forbindelse med skatterådgivning				
Virksomheten i Norge	191	330	1 191	722
Virksomheten i utlandet	38	150	38	150
Andre honorarer				
Virksomheten i Norge	380	547	567	2 554
Virksomheten i utlandet	0	130	92	130
Sum godtgjørelse til valgt revisor	7 694	9 856	16 953	20 781

Note 11 – Pensjoner

DnB NOR-konsernet hadde ved årets slutt tjenestepensjon i form av egne ytelsesbaserte foretakspensjonsordninger knyttet til det tidligere Gjensidige NOR-konsernet og til de enkelte selskaper fra det tidligere DnB-konsernet. Ordningene var dekket i henholdsvis Gjensidige NOR Spareforsikring og Vital Forsikring. I tillegg til disse ordningene var ansatte i tidligere Postbanken AS dekket gjennom en kollektiv pensjonsavtale i Statens Pensjonskasse.

Konsernet har også forpliktelser knyttet til lønn over 12G og til avtaler om førtidspensjonering. Konsernets selskaper er, med få unntak, med i ordningen om avtalefestet førtidspensjon, AFP, for bank- og finansnæringen. Det er i tillegg inngått avtale om AFP etter regler for statlig sektor for ansatte med medlemskap i Statens Pensjonskasse.

Pensjonsforpliktelsene knyttet til lønn over 12G og førtidspensjonering finansieres over driften for ansatte i selskapene fra det tidligere DnB-konsernet. I det tidligere Gjensidige NOR-konsernet er forpliktelsene for lønn over 12G, og i hovedsak også rettigheter knyttet til førtidspensjonering, organisert som kollektive pensjonsforsikringer. Ved fratreden med AFP forblir ansatte medlem av respektive foretakspensjonsordninger med opptjening frem til ordinær pensjonsalder. Ved annen førtidspensjonering blir de ansatte meldt ut av foretakspensjonsordningen og er følgelig uten opptjening av videre rettigheter. I begge de tidligere konsernene blir disse ansatte, fra ordinær pensjonsalder, kompensert for denne reduserte opptjeningen.

Det pågår et arbeid for å samordne alle pensjonsordningene til konsernordninger for DnB NOR. Slik samordning vil ventelig skje i løpet av 2004.

Filialer og datterselskaper utenfor Norge har egne ordninger for sine ansatte.

Fra og med 2003 er det benyttet felles forutsetninger for hele konsernet ved beregningen av pensjonskostnader og forpliktelser:

Prosent	DnB NOR 2003	DnB 2002	Gjensidige NOR 2002
Diskonteringsrente	6,0	7,0	6,5
Forventet avkastning	7,0	8,0	7,0
Forventet lønnsregulering	3,5	3,3	4,0
Forventet G-regulering	3,0	2,5	4,0
Forventet pensjonsregulering	3,0	2,5	4,0
Uttakstilbøyelighet AFP	40,0	40,0	54,0

De økonomiske forutsetningene er vurdert i en langsiktig tidshorisont.

Pensjonskostnader **DnB NOR-konsernet**

Beløp i millioner kroner	2003	2002	Proforma 2003	Proforma 2002
Nåverdi av årets pensjonsopptjening vedrørende ordinære pensjonsrettigheter	255	176	418	293
Nåverdi av årets pensjonsopptjening vedrørende AFP-ordningen	23	26	38	46
Rentekostnader av pensjonsforpliktelsen	361	316	527	497
Faktisk avkastning på pensjonsmidlene [1)]	377	193	581	266
Faktisk pensjonskostnad	262	325	402	570
Avvik mellom forventet og faktisk avkastning på pensjonsmidlene	78	(130)	134	(189)
Netto amortiseringer	78	24	130	76
Netto pensjonskostnad [*)]	418	218	666	456
**) Herav: Forsikrede ordninger*	*323*	*104*	*532*	*261*
Uforsikrede ordninger	*96*	*113*	*134*	*196*

1) Faktisk avkastning er beregnet på grunnlag av estimert overskuddsdeling i pensjonsordningene i Vital Forsikring og Gjensidige NOR Spareforsikring.

Note 11 – Pensjoner (forts.)

Pensjonsforpliktelser **DnB NOR-konsernet**

Beløp i millioner kroner	31.12.03	31.02.02	Proforma 31.12.02
Påløpte pensjonsforpliktelser vedrørende ordinære pensjonsrettigheter	7 748	4 148	6 394
Påløpte pensjonsforpliktelser vedrørende AFP-ordningen	748	520	825
Totale påløpte pensjonsforpliktelser	8 496	4 668	7 220
Beregnet effekt av fremtidige lønnsreguleringer	1 282	830	1 347
Beregnede pensjonsforpliktelser	9 778	5 498	8 567
Pensjonsmidler til markedsverdi	7 615	4 386	6 426
Pensjonsforpliktelser større enn pensjonsmidler	2 163	1 113	2 141
Avvik mellom faktisk og forventet markedsverdi på pensjonsmidler	(405)	(245)	(684)
Ikke resultatførte aktuarmessige gevinster/(tap)	(1 252)	(308)	(601)
Netto bokførte pensjonsforpliktelser [1)]	506	560	856
1) Herav: Netto overfinansiering i forsikrede ordninger	*893*	*531*	*585*
Forpliktelser i uforsikrede ordninger	*1 399*	*1 091*	*1 441*

Overfinansiering i pensjonsordninger med fondsoppbygging utgjorde 1 026 millioner kroner per 31. desember 2003, og underdekning i slike ordninger utgjorde 132 millioner kroner. Pensjonsforpliktelser som ikke er gjenstand for fondsoppbygging og hvor fremtidige pensjonsutbetalinger foretas over driften, såkalte uforsikrede ordninger, utgjorde 1 399 millioner kroner per 31. desember 2003.

	31.12.03	31.12.02
Antall personer som er med i		
pensjonsordningene i tidligere DnB-selskaper	9 621	9 472
pensjonsordningene i tidligere Gjensidige NOR	3 961	4 171

Note 12 – Bemanning [1)]

DnB NOR-konsernet

	2003	2002	Proforma 2003	Proforma 2002
Antall ansatte per 31. desember	7 336	7 326	11 678	11 971
herav i Liv og pensjon	611	652	1 006	1 042
Antall årsverk per 31. desember	7 047	7 023	11 073	11 233
herav i Liv og pensjon	591	632	970	1 014
Gjennomsnittlig antall ansatte	7 518	7 315	11 950	11 987
herav i Liv og pensjon	630	648	1 056	1 097
Gjennomsnittlig antall årsverk	7 221	7 008	11 341	11 281
herav i Liv og pensjon	610	628	1 020	1 069

1) Nordlandsbanken ble overtatt per 1. januar 2003 med 402 ansatte og 382 årsverk.

Note 13 – Restruktureringsavsetninger

				DnB NOR-konsernet	
Beløp i millioner kroner	31.12.03	Utgifter 2003	Resultatført 2003	Avsatt ved fusjon/oppkjøp 2003	31.12.02
Gjensidige NOR	0	105	0	0	105
Oppkjøp av Skandia Asset Management [1)]	50	58	0	0	108
Oppkjøp av Nordlandsbanken	18	58	0	76 [2)]	-
DnB NOR-konsernet [*)]	856	74	0	930 [3)]	-
Andre restruktureringsavsetninger	29	62	38	0	53
Totalt	953	357	38	1 006	266

**) Herav:* *IT* *14*
Personal *34*
Andre *26*

1) Forbruk på 6 millioner kroner oppveies av valutakurseffekt på balansen.
2) Avsetninger relatert til oppkjøpet av Nordlandsbanken inngår i kostpris.
3) Representerer 50 prosent av totale restruktureringsavsetninger i DnB NOR-fusjonen og inngår i kostpris.

Note 14 – Tap på utlån, garantier m.v.

			DnB NOR-konsernet	
Beløp i millioner kroner	2003	2002	Proforma 2003	Proforma 2002
Resultatanalyse				
Kostnadsførte konstaterte tap [a)]	492	224	725	461
Økte spesifiserte tapsavsetninger [b)]	243	180	288	283
Nye spesifiserte tapsavsetninger [b)]	1 075	652	1 657	1 076
Sum nye spesifiserte tap	1 811	1 056	2 671	1 820
Tilbakeførte spesifiserte tapsavsetninger [b)]	369	257	509	371
Sum spesifiserte tap	1 442	799	2 162	1 449
Inngått på tidligere konstaterte tap [c)]	176	321	276	425
Økning i uspesifisert tapsavsetning [d)]	0	0	5	0
Netto tap på utlån, garantier m.v. [1) 2)]	**1 266**	**478**	**1 891**	**1 023**
1) Herav netto tap/(tilbakeføring av tap) på garantier	*(20)*	*35*	*(7)*	*35*
2) Brutto tap totalt for de 20 største tapsengasjementene	*1 044*	*513*	*1 248*	*623*
Endringsanalyse				
Periodens økning i spesifiserte avsetninger [b) minus e)]	657	157	773	343
+ Periodens økning i uspesifisert avsetning [d)]	0	0	5	0
+ Periodens konstaterte tap som det tidligere år er avsatt spesifiserte avsetninger for [e)]	293	418	664	646
+ Periodens konstaterte tap som det tidligere år ikke er avsatt spesifiserte avsetninger for [a)]	492	224	725	461
- Periodens inngang på tidligere perioders konstaterte tap [c)]	176	321	276	425
Netto tap på utlån, garantier m.v.	**1 266**	**478**	**1 891**	**1 023**

a)-e) Viser sammenheng og kobling mellom postene.

Note 15 – Tap på utlån, garantier m.v. fordelt på kundegrupper

DnB NOR-konsernet

Beløp i millioner kroner	2003 Nye spesifiserte tap [1]	2003 Tilbakeførte spesifiserte tapsavsetn.	2003 Inngått på tidl. konstaterte tap	2003 Netto tap/ (tilbakef. av tap)	2002 Nye spesifiserte tap [1]	2002 Tilbakeførte spesifiserte tapsavsetn.	2002 Inngått på tidl. konstaterte tap	2002 Netto tap/ (tilbakef. av tap)
Personmarkedet	311	54	113	145	242	10	173	59
Shipping (utenriks sjøfart)	19	40	27	(48)	9	96	21	(109)
Eiendomsdrift	67	63	14	(10)	29	22	5	1
Industri	253	55	1	197	222	17	15	190
Tjenesteyting	265	70	9	185	243	23	28	192
Handel	113	20	3	90	82	36	16	30
Olje og gass	6	6	4	(3)	0	33	32	(65)
Transport og kommunikasjon	67	6	2	60	30	2	15	13
Bygg og anleggsvirksomhet	122	4	1	117	16	3	6	6
Kraft og vannforsyning	0	0	0	0	0	1	1	(3)
Fiske og fangst	143	49	1	93	46	4	3	39
Hotell og restaurant	23	3	0	21	6	5	1	1
Jordbruk og skogbruk	2	1	0	2	31	0	1	29
Øvrige kundegrupper	29	0	1	28	7	4	4	(1)
Sum kunder	1 420	369	176	876	961	257	321	383
Kredittinstitusjoner	5	0	0	5	0	0	0	0
Overtatte eiendeler	385	0	0	385	95	0	0	95
Økning i uspesifisert tapsavsetning				0				0
Sum tap/tilbakeføringer av tap på utlån, garantier m.v.	**1 811**	**369**	**176**	**1 266**	**1 056**	**257**	**321**	**478**

Beløp i millioner kroner	Proforma 2003 Nye spesifiserte tap [1]	Proforma 2003 Tilbakeførte spesifiserte tapsavsetn.	Proforma 2003 Inngått på tidl. konstaterte tap	Proforma 2003 Netto tap/ (tilbakef. av tap)	Proforma 2002 Nye spesifiserte tap [1]	Proforma 2002 Tilbakeførte spesifiserte tapsavsetn.	Proforma 2002 Inngått på tidl. konstaterte tap	Proforma 2002 Netto tap/ (tilbakef. av tap)
Personmarkedet	537	74	192	271	512	37	251	224
Shipping (utenriks sjøfart)	21	53	28	(60)	10	98	21	(110)
Eiendomsdrift	158	76	14	67	225	36	5	183
Industri	414	70	2	342	315	58	21	236
Tjenesteyting	443	103	20	319	307	30	42	235
Handel	173	27	5	141	177	52	20	105
Olje og gass	6	6	4	(3)	0	33	32	(65)
Transport og kommunikasjon	80	9	3	69	37	6	16	15
Bygg og anleggsvirksomhet	176	18	2	156	25	3	6	15
Kraft og vannforsyning	0	0	0	0	0	1	1	(3)
Fiske og fangst	187	55	4	128	66	4	3	59
Hotell og restaurant	42	5	0	38	8	5	1	3
Jordbruk og skogbruk	13	2	1	11	38	3	2	32
Øvrige kundegrupper	30	12	1	17	7	4	4	(1)
Sum kunder	2 280	509	276	1 495	1 725	371	425	928
Kredittinstitusjoner	5	0	0	5	0	0	0	0
Overtatte eiendeler	385	0	0	385	95	0	0	95
Økning i uspesifisert tapsavsetning				5				0
Sum tap/tilbakeføringer av tap på utlån, garantier m.v.	**2 671**	**509**	**276**	**1 891**	**1 820**	**371**	**425**	**1 023**

1) Nye spesifiserte tap inkluderer kostnadsførte konstaterte tap, økte spesifiserte tapsavsetninger og nye spesifiserte tapsavsetninger.

Inndelingen i kundegrupper er basert på Statistisk Sentralbyrås standard for sektor- og næringsgruppering. Innplasseringen av kundene er bestemt av kundens hovedvirksomhet. Spesifikasjonen av tapene følger inndelingen i note 14.

Note 16 – Netto gevinst/(tap) på langsiktige investeringer i verdipapirer

	DnB NOR-konsernet			
Beløp i millioner kroner	2003	2002	Proforma 2003	Proforma 2002
Gevinster				
Bolig- og Næringsbanken	22	0	22	0
Europay Norge	(1)	176	(1)	176
Andre	11	1	13	1
Tap				
Andre	0	0	0	1
Nedskrivninger				
Storebrand	(209)	468	(209)	468
Nordlandsbanken	0	19	0	19
NOS	12	0	12	0
Andre	7	3	7	5
Netto gevinst/(tap) på langsiktige investeringer i verdipapirer	**221**	**(314)**	**224**	**(316)**

Note 17 – Skatt

DnB NOR vil som følge av permanente forskjeller mellom regnskapet og beskatningsgrunnlaget i Norge regelmessig vise en skattekostnad som i prosent av driftsresultatet før skatt er lavere enn normal skattesats for bedrifter i Norge. Det påregnes en langsiktig, normalisert skattekostnad på 27 prosent av konsernets driftsresultat før skatt. Det relativt lave skattenivået skyldes dels at resultatbidragene som rapporteres fra livsforsikringsselskapene er resultat etter skatt, og dels at mottatte utbytter på investeringene i norske aksjer gjennom godtgjørelsesmetoden er skattefri inntekt. I tillegg vil inntekten ved enkelte utenlandske enheter ikke medføre skattebelastning fordi enhetene har skattereduserende forskjeller som inntekten utlignes mot. Disse forskjellene inngår ikke i beregningsgrunnlaget for utsatt skatt. Videre er goodwillavskrivningene på aksjeinvesteringer ikke skattemessig fradragsberettiget. For 2003 utgjorde disse avskrivningene 560 millioner kroner. Når konsernets skattekostnad skal estimeres som en prosent av driftsresultat før skatt, er det nødvendig å korrigere for dette.

Sentralskattekontoret for storbedrifter, som er ansvarlig for ligning av DnB NOR-konsernet, ga i 2003 Den norske Bank ASA aksept for rettelse av ligningen for regnskapsårene 1995 og 1996, som ga en redusert skattebelastning for banken på til sammen ca. 180 millioner kroner. Som følge av vedtaket om endret ligning ble bankens og DnB NOR-konsernets skattekostnad for 2003 redusert med et tilsvarende beløp. Rettelsen gjaldt den såkalte gjeldsrentefordelingen ved beskatning av bankens virksomhet i Norge og ved de utenlandske filialene. Banken fikk i 1997 medhold i sin tolkning av reglene knyttet til skattefordelingen og har senere arbeidet for at denne forståelsen måtte få full anvendelse for virksomheten for alle utenlandske filialer også for ligningsårene 1995 og 1996. Sentralskattekontoret har gjennom beslutningen om endret ligning akseptert dette.

Den skattemessige behandlingen av renteswapper og valutaswapper i Den norske Bank er gjenstand for diskusjoner med skattemyndighetene. DnB NOR har videreført Den norske Banks praksis fra 2002 på dette området. DnB NOR har også anmodet om å få benytte en alternativ beskatningsmåte for valutaposter, dersom det anvendte beskatningsprinsipp ikke blir akseptert. Det påregnes ingen økonomiske konsekvenser av en eventuell justering av beskatningsprinsipp.

I forbindelse med pålegget om å selge Elcon Finans, er utsatt skatt i konsernets balanse regulert for å tilpasse skattemessig verdi av investeringen til regnskapsført verdi 31. desember 2003. Dette ga en reduksjon i skattekostnaden på 44 millioner kroner i 2003.

Liv og pensjon vurderes etter egenkapitalmetoden i konsernregnskapet og rapporterer resultat etter skatt. Livsforsikringsområdets midlertidige forskjeller inngår ikke i beregningsgrunnlaget for utsatt skatt i DnB NOR-konsernets regnskap.

Skattekostnad

	DnB NOR-konsernet			
Beløp i millioner kroner	2003	2002	Proforma 2003	Proforma 2002
Norge	20	1 505	75	1 663
Utlandet	89	83	104	97
Sum betalbare skatter	109	1 588	179	1 760
Utsatt skatt	(62)	(732)	513	(847)
Endring i utsatt skatt som følge av oppkjøp av selskaper	574	78	314	78
Skatteandel av konsernbidrag til/fra egenkapitalvurderte datterselskaper	377	0	810	651
Effekt av gjeldsrentefordeling i tidligere år	(180)	0	(180)	0
Sum skattekostnad	**818**	**934**	**1 636**	**1 642**

Note 17 – Skatt (forts.)

Avstemming av skattekostnad mot ordinært resultat før skatt — **DnB NOR-konsernet**

Beløp i millioner kroner	2003	2002	Proforma 2003	Proforma 2002
Resultat før skatt	3 835	3 268	7 014	5 274
Forventet inntektsskatt etter nominell sats (28 prosent)	1 074	915	1 964	1 477
Skatteeffekt av resultat i Liv og pensjon og beskatning av utenlandsvirksomhet	(204)	(126)	(346)	(98)
Skatteeffekt av permanente forskjeller	36	62	113	142
Skattefordel virksomhet som skal selges [1]	0	0	(44)	0
Skatt betalt i utlandet	89	83	104	97
For lite avsatt skatt i tidligere år	3	0	25	24
Effekt av gjeldsrentefordeling i tidligere år	(180)	0	(180)	0
Skattekostnad	818	934	1 636	1 642
Effektiv skattesats	21 %	29 %	23 %	31 %

Skattegrunnlag

Beløp i millioner kroner	2003	2002	Proforma 2003	Proforma 2002
Driftsresultat i DnB NOR-konsernet	**3 835**	**3 268**	**7 014**	**5 274**
Reversering av resultat i Liv og pensjon og beskatning av utenlandsvirksomhet	(727)	(450)	(1 227)	(329)
Permanente forskjeller	129	221	404	505
Endring i midlertidige forskjeller og fremførbare underskudd				
Midlertidige forskjeller	332	2 254	(1 992)	2 647
Endring i midlertidige forskjeller som følge av oppkjøp av virksomhet	(2 051)	0	(1 121)	0
Anvendelse av fremførbart underskudd og godtgjørelse til fremføring	(111)	83	(102)	83
Anvendelse av fremførbart underskudd i egenkapitalvurderte datterselskaper	(1 345)	0	(2 894)	(2 325)
Årets skattegrunnlag – virksomheten i Norge	62	5 376	82	5 855

Elementer i beregningen av utsatt skatt

Beløp i millioner kroner	31.12.03	31.12.02	Proforma 31.12.02
Forskjeller som øker fremtidig skatt			
Driftsmidler	562	430	697
Merverdier balanseført i forbindelse med fusjonen med Postbanken	214	255	255
Forskuddsbetalte pensjonsrettigheter	1 010	578	614
Finansielle instrumenter [2]	28	0	0
Andre skatteøkende midlertidige forskjeller	729	417	778
Sum skatteøkende forskjeller	2 543	1 680	2 344
Forskjeller som reduserer fremtidig skatt			
Driftsmidler	1 577	1 911	2 821
Påløpte pensjonsforpliktelser	1 527	1 140	1 433
Finansielle instrumenter [2]	0	40	176
Andre skattereduserende midlertidige forskjeller	1 822	647	1 968
Sum skattereduserende forskjeller	4 926	3 738	6 398
Fremførbart underskudd og ubenyttet godtgjørelse [3]	71	182	233
Skattereduserende forskjeller inklusive fremførbart underskudd	4 997	3 920	6 631
Herav forskjeller som ikke utlignes [4]	(164)	(164)	(164)
Skattereduserende forskjeller som utlignes	4 833	3 756	6 467
Beregningsgrunnlag utsatt skatt [1]	(2 290)	(2 076)	(4 123)
Utsatt skattefordel	642	581	1 154

1) *Omfatter i 2003 skattereduserende forskjell på 159 millioner kroner vedrørende Elcon Finans. Denne forskjellen har gitt grunnlag for inntektsføring i 2003 da selskapet skal selges i 2004.*
2) *Finansielle instrumenter blir i finansregnskapet vurdert til markedsverdier, mens i skatteregnskapet behandles de etter realisasjonsprinsippet. Det samme gjelder balansetransaksjoner som gjennom bytteavtaler er knyttet til terminforretninger.*
3) *Skattemessig godtgjørelse for mottatt utbytte omregnet til skattereduserende forskjell.*
4) *Gjelder i hovedsak skattereduserende forskjeller og fremførbare underskudd ved virksomheten i utlandet som ikke reduserer beregningsgrunnlaget for skatt i Norge.*

Beløp i kroner per aksje	Beregnet 2003	DnB fastsatt 2002	Gjensidige NOR fastsatt 2002 [1]
RISK-beløp	(7,34)	6,44	(0,07)

1) *Gjensidige NORs RISK-beløp for 2002 er korrigert for bytteforholdet 1:6,2.*
Beregnet RISK-justering per 1. januar 2004 utgjør minus 7,34 kroner, hvorav minus 2,86 kroner kommer fra kontantvederlaget betalt i fusjonen.

Note 18 – Eiendeler

	DnB NOR-konsernet		
			Proforma
Beløp i millioner kroner	31.12.03	31.12.02	31.12.02
Kontanter og fordringer på sentralbanker	**8 570**	**19 133**	**22 944**
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid eller oppsigelsesfrist	7 065	6 833	8 003
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner med avtalt løpetid eller oppsigelsesfrist	21 268	13 560	18 614
Spesifiserte tapsavsetninger	(2)	(2)	(2)
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	**28 331**	**20 391**	**26 615**
Nedbetalingslån	500 531	247 769	431 137
Kasse-, drifts- og brukskreditter	32 268	24 017	33 494
Byggelån	5 410	2 199	5 546
Leiefinansieringsavtaler (finansiell leasing)	24 861	7 903	22 256
Fordringer factoring	946	380	616
Utlån factoring	1 449	331	1 468
Andre utlån	81	63	84
Brutto utlån til kunder	**565 546**	**282 660**	**494 601**
Spesifiserte tapsavsetninger	**(4 329)**	**(1 796)**	**(2 884)**
Uspesifisert tapsavsetning	**(3 714)**	**(2 115)**	**(3 501)**
Netto utlån til kunder	**557 503**	**278 748**	**488 217**
Overtatte eiendeler	**576**	**399**	**651**
Sertifikater og obligasjoner utstedt av det offentlige	7 842	3 206	4 467
Sertifikater og obligasjoner utstedt av finansinstitusjoner	35 994	18 426	34 282
Sertifikater og obligasjoner utstedt av andre	14 049	12 024	12 783
Egne obligasjoner og sertifikater i handelsporteføljen	1 514	214	214
Sertifikater og obligasjoner	**59 398**	**33 870**	**51 745**
Kortsiktige investeringer i aksjer, andeler og grunnfondsbevis	3 051	1 251	2 753
Langsiktige investeringer i aksjer, andeler og grunnfondsbevis	940	1 495	1 593
Andeler i ansvarlige selskaper og kommandittselskaper	20	4	19
Aksjer m.v.	**4 011**	**2 751**	**4 364**
Eierinteresser i Gjensidige NOR Spareforsikring	2 843	-	2 842
Eierinteresser i Vital Forsikring og Vital Link	3 138	3 078	3 078
Eierinteresser i tilknyttede kredittinstitusjoner	1 241	639	1 154
Eierinteresser i andre tilknyttede selskaper	143	56	110
Eierinteresser i Liv og pensjon og tilknyttede selskaper	**7 365**	**3 773**	**7 184**
Goodwill	5 601	3 075	5 309
Utsatt skattefordel	642	581	1 154
Balanseført utvikling av IT-systemer	172	54	164
Andre immaterielle eiendeler	70	105	106
Immaterielle eiendeler	**6 484**	**3 815**	**6 733**
Maskiner, inventar og transportmidler	1 265	589	1 413
Bygninger og andre faste eiendommer	3 121	1 700	2 923
Andre varige driftsmidler	89	6	89
Varige driftsmidler	**4 475**	**2 295**	**4 425**
Finansielle derivater	19 756	15 396	15 396
Tilgodehavender, remburser og andre betalingstjenester	722	206	262
Andre tilgodehavender	3 165	1 182	3 724
Andre eiendeler	**23 643**	**16 783**	**19 382**
Opptjente renter	3 661	2 337	4 726
Overfinansiering av pensjonsordningen	1 026	586	694
Andre forskuddsbetalinger og opptjente inntekter	634	283	679
Forskuddsbetalinger og opptjente inntekter	**5 321**	**3 206**	**6 098**
Sum eiendeler	**705 677**	**385 164**	**638 357**

Note 19 – Kredittrisiko

Engasjementer fordelt på risikogrupper **DnB NOR-konsernet**

Beløp i milliarder kroner	Brutto utlån	Garanti-ansvar	Ubenyttede rammer (kommitterte)	Totale engasjementer
Risikogruppe i forhold til normalisert tap i prosent [1) 2)]				
<0,25	432	27	94	553
0,25-0,75	69	19	11	99
>0,75 [3)]	51	2	3	56
Misligholdte og tapsutsatte engasjementer	13	0	0	13
Totale engasjementer per 31. desember 2003	**566**	**48**	**107**	**721**
Risikogruppe i forhold til normalisert tap i prosent [1)]				
<0,25	224	24	71	319
0,25-0,75	36	11	10	57
>0,75 [3)]	19	1	9	28
Misligholdte og tapsutsatte engasjementer	4	0	0	4
Totale engasjementer per 31. desember 2002	**283**	**35**	**90**	**408**
Risikogruppe i forhold til normalisert tap i prosent [1) 2)]				
<0,25	373	31	86	491
0,25-0,75	77	12	12	101
>0,75 [3)]	36	2	11	49
Misligholdte og tapsutsatte engasjementer	8	0	0	8
Totale engasjementer per 31. desember 2002 (proforma)	**495**	**44**	**109**	**649**

Tapsnivå [1)]

	2003 [2)]	2002	Proforma 2002 [2)]
Normaliserte tap inklusive tap av renter i prosent av netto utlån	0,31	0,32	0,31

1) Beregning av tapsnivå er basert på en vurdering av sannsynlighet for at tap vil oppstå i fremtiden (misligholdsfrekvens), anslått eksponering på et slikt fremtidig tidspunkt og størrelsen på anslått tap (tapsgraden).

2) Fusjonen mellom DnB og Gjensidige NOR har medført at beregningene i noen grad bygger på skjønn og estimater, og dette gir økt usikkerhet i tallene.

3) Denne risikogruppen inkluderer også engasjementer med normalisert tap under 0,75 prosent i de tilfellene hvor engasjementet har lav tapsgrad, men hvor det samtidig er høy sannsynlighet for fremtidig tap.

Personmarkedet **DnB NOR-konsernet**

Beløp i millioner kroner	31.12.03	31.12.02	Proforma 31.12.02
Lån med sikkerhet i bolig <80% av forsvarlig verdigrunnlag	248 707	119 742	211 391
Lån med sikkerhet i bolig >80% av forsvarlig verdigrunnlag	8 542	3 564	6 402
Utlån mot kredittkort	8 080	3 146	8 009
Øvrige utlån	36 250	10 850	27 531
Sum utlån til personmarkedet	301 579	137 302	253 332

Note 20 – Engasjementer fordelt på kundegrupper

DnB NOR-konsernet

	Utlån [1]			Garantier [1]			Kommitterte rammer [2]		
Beløp i millioner kroner	31.12.03	31.12.02	Proforma 31.12.02	31.12.03	31.12.02	Proforma 31.12.02	31.12.03	31.12.02	Proforma 31.12.02
Personmarkedet	301 579	137 302	253 332	266	118	250	316 489	147 467	275 734
Shipping (utenriks sjøfart)	31 167	21 920	25 841	8 307	7 366	8 539	55 224	39 729	46 380
Eiendomsdrift	82 155	32 394	74 018	4 043	686	1 909	95 275	36 989	84 570
Industri	24 758	17 299	26 593	5 582	4 366	4 930	51 596	34 022	48 817
Tjenesteyting	36 613	24 736	35 766	7 206	5 592	6 823	58 770	45 167	58 514
Handel	23 849	13 691	21 193	2 687	1 919	2 699	40 252	27 746	36 125
Olje og gass	4 238	3 485	4 073	2 253	1 574	1 593	13 927	10 987	11 593
Transport og kommunikasjon	14 026	8 907	13 546	2 947	2 622	3 004	26 478	19 282	24 619
Bygg og anleggsvirksomhet	8 428	2 567	7 417	2 679	1 906	2 541	15 000	6 546	13 574
Kraft og vannforsyning	6 276	5 976	8 027	7 606	6 075	7 722	21 600	16 802	20 501
Offentlig forvaltning	2 094	1 838	2 779	65	54	54	6 698	5 072	6 450
Fiske og fangst	10 440	6 490	7 520	188	201	201	10 480	7 808	8 855
Hotell og restaurant	4 113	1 423	3 246	245	62	252	4 786	1 610	7 691
Jordbruk og skogbruk	4 749	689	4 238	0	(18)	97	5 406	833	5 265
Øvrige kundegrupper	6 730	2 147	4 128	3 629	2 792	3 835	14 440	7 527	11 735
Sum kunder	561 217	280 864	491 718	47 701	35 315	44 450	736 419	407 585	660 423
Kredittinstitusjoner [3]	8 911	5 016	6 715	3 482	4 672	4 873	16 676	13 308	15 572
Totalt	570 127	285 879	498 433	51 184	39 987	49 323	753 096	420 894	675 994

1) Utlån og garantier etter spesifiserte tapsavsetninger.
2) Samlet kommittert ramme for kreditteksponering.
3) Utlån til kredittinstitusjoner inngår i balansen på linjen "Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner".

Inndelingen i kundegrupper er basert på Statistisk Sentralbyrås standard for sektor- og næringsgruppering. Innplasseringen av kundene er bestemt av kundens hovedvirksomhet.

Note 21 – Misligholdte og tapsutsatte engasjementer fordelt på kundegrupper

DnB NOR-konsernet

	Netto misligholdte engasjementer [1]			Netto tapsutsatte engasjementer [1]			Samlede spesifiserte tapsavsetninger		
Beløp i millioner kroner	31.12.03	31.12.02	Proforma 31.12.02	31.12.03	31.12.02	Proforma 31.12.02	31.12.03	31.12.02	Proforma 31.12.02
Personmarkedet	2 159	802	1 773	310	258	275	1 034	489	928
Shipping (utenriks sjøfart)	21	73	76	5	0	1	63	141	144
Eiendomsdrift	1 026	174	588	617	95	337	372	64	279
Industri	547	129	191	393	119	80	743	447	608
Tjenesteyting	684	145	239	195	93	145	1 083	366	449
Handel	194	89	204	68	70	80	282	165	215
Olje og gass	8	3	8	0	0	1	37	21	21
Transport og kommunikasjon	87	51	83	43	29	31	99	59	62
Bygg og anleggsvirksomhet	613	51	137	49	5	15	355	48	88
Kraft og vannforsyning	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Fiske og fangst	881	158	141	144	195	240	217	53	105
Hotell og restaurant	141	14	124	31	6	16	56	18	26
Jordbruk og skogbruk	58	12	40	11	3	7	57	38	42
Øvrige kundegrupper	112	5	17	1	0	6	48	10	59
Sum kunder	6 531	1 707	3 622	1 865	873	1 232	4 445	1 919	3 026
Kredittinstitusjoner [2]	0	0	0	5	0	0	9	2	2
Totalt	6 531	1 707	3 622	1 870	873	1 232	4 454	1 921	3 028

1) Alle beløp representerer engasjement etter fradrag for spesifiserte tapsavsetninger.
2) Utlån til kredittinstitusjoner inngår i balansen på linjen "Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner".

Inndelingen i kundegrupper er basert på Statistisk Sentralbyrås standard for sektor- og næringsgruppering. Innplasseringen av kundene er bestemt av kundens hovedvirksomhet.

Note 22 – Misligholdte, tapsutsatte og nullstilte engasjementer

DnB NOR-konsernet

	Personmarkedet			Bedriftsmarkedet			Totalt				
			Proforma			Proforma			Proforma	Proforma	Proforma
Beløp i millioner kroner	31.12.03	31.12.02	31.12.02	31.12.03	31.12.02	31.12.02	31.12.03	31.12.02	31.12.02	31.12.01	31.12.00
Misligholdte engasjementer *)											
Før spesifiserte tapsavsetninger	3 064	1 168	2 559	6 989	1 995	3 348	10 053	3 162	5 906	5 083	5 168
Etter spesifiserte tapsavsetninger 1)	2 143	802	1 769	4 388	904	1 852	6 531	1 707	3 622	3 062	3 018
Tapsutsatte engasjementer *)											
Før spesifiserte tapsavsetninger	436	375	413	2 366	964	1 563	2 802	1 339	1 976	1 725	1 524
Etter spesifiserte tapsavsetninger 1)	317	258	276	1 553	615	956	1 870	873	1 232	996	999
*) Herav:											
Nullstilte engasjementer											
Før spesifiserte tapsavsetninger	2 365	1 010	1 824	6 045	1 993	2 933	8 410	3 003	4 757	4 292	5 093
Etter spesifiserte tapsavsetninger	1 422	600	1 034	3 419	890	1 369	4 841	1 490	2 403	2 243	2 698

1) Inkluderer tapsavsetninger på utlån til kredittinstitusjoner.

Misligholdte engasjementer representerer samlet engasjement til kunder hvor betalingsbetingelsene ikke er overholdt, med mindre forholdet ventes å være forbigående. Engasjementer klassifiseres som misligholdte senest 90 dager etter formelt betalingsmislighold. **Tapsutsatte engasjementer** er samlede utlån og garantier mot kunder med engasjementer som ikke er klassifisert som misligholdte, men hvor det etter en vurdering av verdien av sikkerheter og kundens økonomiske stilling er sannsynlighetsovervekt for tap. **Nullstilte engasjementer** inngår i misligholdte og tapsutsatte engasjementer og viser samlet eksponering mot kunder hvor det er foretatt tilbakeføring av renteinntekter, se note 4.

Rentereduserte engasjementer

DnB NOR-konsernet

Beløp i millioner kroner	31.12.03	31.12.02	Proforma 31.12.02
Rentereduserte utlån	361	578	578

Rentereduserte engasjementer er samlet engasjement til kunder hvor betalingsbetingelsene er reforhandlet i forbindelse med gjeldsforhandling eller ved svikt i kundens kontantstrøm og hvor den neddiskonterte reduksjonen i betalingsstrømmene er vesentlig.

Note 23 – Tapsavsetninger på utlån og garantier

DnB NOR-konsernet

Beløp i millioner kroner	Totale tapsavsetninger 2003	Totale tapsavsetninger 2002	Utlån 2003	Utlån 2002	Garantier 2003	Garantier 2002
Spesifiserte tapsavsetninger per 1. januar	1 921	1 840	1 798	1 766	123	74
Konstaterte tap dekket av tidligere års spesifiserte tapsavsetninger	1 163	417	1 176	432	(13)	(14)
Periodens avsetning						
Økte spesifiserte tapsavsetninger	243	177	241	163	2	15
Nye spesifiserte tapsavsetninger	1 075	688	1 049	652	26	35
Tilbakeførte spesifiserte tapsavsetninger	369	288	321	272	48	16
Tapsavsetninger Nordlandsbanken per 1. januar	1 555		1 555		0	
Tapsavsetninger Gjensidige NOR per 31. desember	1 185		1 178		7	
Valutakursendringer	6	(78)	6	(78)	0	0
Spesifiserte tapsavsetninger per 31. desember [1)]	**4 454**	**1 921**	**4 331**	**1 798**	**122**	**123**
Uspesifisert tapsavsetning per 1. januar	2 116	2 116	2 115	2 115	1	1
Periodens uspesifiserte tapsavsetning	0	0	0	0	0	0
Uspesifisert tapsavsetning Nordlandsbanken per 1. januar	204		204		0	
Uspesifisert tapsavsetning Gjensidige NOR per 31. desember	1 396		1 396		0	
Valutakursendringer	0	0	0	0	0	0
Uspesifisert tapsavsetning per 31. desember [2)]	**3 715**	**2 116**	**3 714**	**2 115**	**1**	**1**
Totale tapsavsetninger per 31. desember	**8 169**	**4 038**	**8 046**	**3 914**	**123**	**124**
1) Herav spesifiserte tapsavsetninger til: Kunder			*4 329*	*1 796*	*115*	*123*
Kredittinstitusjoner			*2*	*2*	*7*	*0*
2) Herav uspesifisert tapsavsetning til: Kunder			*3 714*	*2 115*	*1*	*1*
Kredittinstitusjoner			*0*	*0*	*0*	*0*

Beløp i millioner kroner	Totale tapsavsetninger Proforma 2003	Totale tapsavsetninger Proforma 2002	Utlån Proforma 2003	Utlån Proforma 2002	Garantier Proforma 2003	Garantier Proforma 2002
Spesifiserte tapsavsetninger per 1. januar	3 028	2 746	2 886	2 648	143	98
Konstaterte tap dekket av tidligere års spesifiserte tapsavsetninger	1 579	645	1 587	660	(8)	(14)
Periodens avsetning						
Økte spesifiserte tapsavsetninger	288	280	286	266	2	15
Nye spesifiserte tapsavsetninger	1 678	1 112	1 649	1 074	29	37
Tilbakeførte spesifiserte tapsavsetninger	522	374	463	356	59	18
Tapsavsetninger Nordlandsbanken per 1. januar	1 555		1 555		0	
Valutakursendringer	5	(90)	5	(86)	0	(4)
Spesifiserte tapsavsetninger per 31. desember [1)]	**4 454**	**3 028**	**4 331**	**2 886**	**122**	**143**
Uspesifisert tapsavsetning per 1. januar	3 502	3 502	3 501	3 501	1	1
Periodens uspesifiserte tapsavsetning	5	0	5	0	0	0
Uspesifisert tapsavsetning Nordlandsbanken per 1. januar	204		204		0	
Uspesifisert tapsavsetning kjøpt portefølje	5		5		0	
Valutakursendringer	0	0	0	0	0	0
Uspesifisert tapsavsetning per 31. desember [2)]	**3 715**	**3 502**	**3 714**	**3 501**	**1**	**1**
Totale tapsavsetninger per 31. desember	**8 169**	**6 531**	**8 046**	**6 387**	**123**	**143**
1) Herav spesifiserte tapsavsetninger til: Kunder			*4 329*	*2 884*	*115*	*143*
Kredittinstitusjoner			*2*	*2*	*7*	*0*
2) Herav uspesifisert tapsavsetning til: Kunder			*3 714*	*3 501*	*1*	*1*
Kredittinstitusjoner			*0*	*0*	*0*	*0*

Uspesifisert tapsavsetning

Beløp i millioner kroner	31.12.03 [1)]	31.12.02	Proforma 31.12.02
Uspesifisert tapsavsetning i DnB NOR-konsernet [2)]			3 501
Elementer i beregningen			
Avsetning for sannsynlige, ikke identifiserte tap	1 634	1 076	
+ Avsetning av tapsrisikomargin på ordinær portefølje	1 731	909	
+ Tilleggsavsetninger pga. usikkerhet i målingen	349	130	
Uspesifisert tapsavsetning i regnskapet	**3 714**	**2 115**	**3 501**

1) Inkluderer 204 millioner kroner i uspesifisert tapsavsetning fra overtagelsen av Nordlandsbanken og 5 millioner kroner i slik avsetning fra overtagelsen av utlånsporteføljen i Gjensidige NOR Spareforsikring ASA.

2) Som rapportert i regnskapet til DnB-konsernet og Gjensidige NOR-konsernet.

Note 24 – Utlån og garantier fordelt på geografiske områder [1)]

DnB NOR-konsernet

	Utlån til kunder			Utlån til kredittinstitusjoner			Garantier		
Beløp i millioner kroner	31.12.03	31.12.02	Proforma 31.12.02	31.12.03	31.12.02	Proforma 31.12.02	31.12.03	31.12.02	Proforma 31.12.02
Oslo	126 295	53 911	109 710	5 025	2 391	2 827	17 518	14 343	18 380
Østlandet og Sørlandet	232 951	93 665	210 928	12	0	0	14 500	9 721	13 263
Vestlandet	75 643	61 761	72 128	1 877	1 483	1 757	10 815	9 073	9 274
Nord-Norge og Midt-Norge	90 758	43 909	65 152	142	0	56	2 885	2 172	2 991
Sum Norge	525 648	253 247	457 918	7 057	3 874	4 640	45 718	35 309	43 908
Vest-Europa	18 350	11 289	17 619	726	805	1 407	2 953	2 345	2 516
Russland	197	285	285	33	0	0	1	1	1
Øst-Europa forøvrig	541	287	358	546	24	355	144	20	28
Sum Europa utenom Norge	19 089	11 860	18 261	1 305	829	1 762	3 098	2 366	2 545
USA og Canada	5 762	6 400	6 786	66	192	192	421	1 617	1 777
Bermuda og Panama [2)]	5 578	4 330	4 521	0	8	8	280	171	171
Argentina [3)]	3	0	3	0	0	0	44	51	51
Latin-Amerika forøvrig	818	475	490	70	63	63	917	159	273
Sum Amerika	12 162	11 205	11 800	136	262	262	1 663	1 999	2 273
Singapore	2 565	2 682	2 705	0	0	0	414	183	486
Hong Kong	282	144	150	0	0	0	7	9	9
Indonesia	7	10	11	0	0	0	121	126	126
Thailand	32	46	60	0	0	0	1	0	0
Malaysia	135	176	183	0	0	0	19	17	17
Asia forøvrig	494	499	529	413	51	51	251	97	97
Sum Asia	3 516	3 558	3 639	413	52	52	813	431	734
Liberia [2)]	3 743	2 423	2 593	0	0	0	7	0	0
Afrika forøvrig	26	15	25	1	0	0	6	6	6
Australia og New Zealand	1 364	353	366	1	0	0	2	0	0
Totalt	565 546	282 660	494 601	8 912	5 018	6 717	51 306	40 110	49 465

1) Basert på kundens adresse.
2) Gjelder shippingengasjementer.
3) Vedrører engasjement garantert av selskap i Norge.

Alle beløp representerer henholdsvis utlån og garantier før fradrag for spesifiserte tapsavsetninger.

Note 25 – Ansvarlige lån til kunder

DnB NOR-konsernet

	31.12.03		31.12.02		Proforma 31.12.02	
Beløp i millioner kroner	Utlån	Obligasjoner	Utlån	Obligasjoner	Utlån	Obligasjoner
I kredittinstitusjoner	4	443	20	0	21	440
I andre foretak	1 728	326	107	301	816	341
Sum ansvarlige lån	1 732	769	127	301	837	781

Noten viser lån som er ytet i form av ansvarlig lånekapital til kunder. Betingelsene knyttet til denne typen engasjementer tilsier en høyere risiko for DnB NOR enn ordinære utlån og investeringer i obligasjoner.

Note 26 – Sertifikater og obligasjoner

DnB NOR-konsernet

Beløp i millioner kroner	31.12.03 Kostpris	31.12.03 Bokført verdi	31.12.03 Virkelig verdi	31.12.02 Kostpris	31.12.02 Bokført verdi	31.12.02 Virkelig verdi	Proforma 31.12.02 Kostpris	Proforma 31.12.02 Bokført verdi	Proforma 31.12.02 Virkelig verdi
Sertifikater og obligasjoner									
Børsnoterte	54 959	55 190	55 247	27 537	27 610	27 610	45 201	45 202	45 213
Unoterte	4 170	4 208	4 208	6 222	6 259	6 259	6 447	6 543	6 544
Sum kortsiktige sertifikater og obligasjoner [1)]	**59 129**	**59 398**	**59 455**	**33 759**	**33 870**	**33 870**	**51 648**	**51 745**	**51 758**
1) Herav: Handelsporteføljen	*33 453*	*33 735*	*33 735*	*26 383*	*26 496*	*26 496*	*28 945*	*29 045*	*29 045*
Bankporteføljen	*25 676*	*25 663*	*25 720*	*7 376*	*7 373*	*7 373*	*22 703*	*22 700*	*22 712*

Note 27 – Aksjer m.v.

DnB NOR-konsernet

Beløp i millioner kroner	31.12.03 Kostpris	31.12.03 Bokført verdi	31.12.03 Virkelig verdi	31.12.02 Kostpris	31.12.02 Bokført verdi	31.12.02 Virkelig verdi	Proforma 31.12.02 Kostpris	Proforma 31.12.02 Bokført verdi	Proforma 31.12.02 Virkelig verdi
Kortsiktige investeringer i aksjer m.v.									
Børsnoterte norske	485	502	537	242	203	243	451	370	410
Unoterte norske	721	643	612	646	614	549	671	639	574
Fondsandeler	1 746	1 751	1 760	406	309	309	1 728	1 619	1 619
Utenlandske	135	155	186	130	125	150	130	125	150
Sum kortsiktige investeringer i aksjer m.v. [1)]	3 086	3 051	3 096	1 424	1 251	1 251	2 980	2 753	2 753
Langsiktige investeringer i aksjer m.v.									
Børsnoterte norske	723	480	480	2 037	1 192	1 190	2 037	1 189	1 190
Unoterte norske	183	171	249	9	9	11	95	95	99
Utenlandske	309	309	331	323	299	302	351	327	330
Sum langsiktige investeringer i aksjer m.v. [2)]	1 215	960	1 060	2 369	1 500	1 502	2 484	1 611	1 619
Sum aksjer og andeler	**4 301**	**4 011**	**4 155**	**3 793**	**2 751**	**2 753**	**5 464**	**4 364**	**4 372**
1) Herav: Handelsporteføljen	*304*	*271*	*271*	*120*	*118*	*118*	*342*	*298*	*298*
Bankporteføljen	*2 783*	*2 780*	*2 825*	*1 304*	*1 133*	*1 133*	*2 638*	*2 455*	*2 455*

2) Aksjeposten i Storebrand ble redusert med 484 millioner kroner i 2003.
Aksjeposten i Bolig- og Næringsbanken ble solgt i 2003. Per 31. desember 2002 utgjorde bokført verdi av disse aksjene 162 millioner kroner.

Note 28 – Kortsiktige investeringer i aksjer, andeler og grunnfondsbevis per 31. desember 2003

DnB NOR-konsernet

Beløp i tusen *Verdier i norske kroner når ikke annet er angitt*	Selskapets aksjekapital	Antall aksjer	Pålydende verdi	Eierandel i prosent [1)]	Bokført verdi	Markeds-verdi
Finansinstitusjoner						
Acta Holding	42 307	1 901 675	342	0,81	19 004	4 089
Factor Insurance Group	12 546	20 025	200	1,60	5 035	4 005
Høland Sparebank Grunnfond	50 000	16	2	0,00	2	2
Privatbanken	500 000	3 230 000	32 300	6,46	33 915	25 840
Romsdals Fellesbank	156 788	23	1	0,00	3	3
Sparebanken Rana	50 935	27 900	2 790	5,48	3 655	3 655
Viking Ship Finance Ltd.	CHF 30 000	13 500	CHF 4 050	13,50	25 036	49 610
Voss Veksel- og Landmannsbank	9 500	6 972	697	7,34	1 177	8 018
Norske selskaper						
Aker Kværner	894 134	222 089	4 442	0,50	25 873	25 873
Aktiv Kapital	3 464	441 700	44	1,28	29 704	29 704
Aspmyra Næringsbygg	16 714	274 006	2 740	16,39	3 859	0
Bergen Industriutvikling	60 250	784	7 840	13,01	7 840	6 409
Bryggeriet KS					4 500	4 500
BTV-Fond	49 004	37 278	3 728	7,61	3 787	3 787
Elkem	985 600	458 964	9 179	0,93	77 435	89 498
Elva Fritz Dusseldorf	48 542	588 235	5 882	12,12	20 000	20 000
Ementor	231 903	1 150 778	1 151	0,50	6 445	6 445
Energivekst	540	45 000	45	8,33	4 500	3 101
Energos	6 800	1 900 239	190	2,79	22 800	0
Euroskilt	914	177	177	19,37	9 482	10 425
Fjord Seafood	474 967	2 000 000	2 000	0,42	7 180	7 180
Helgelandske	14 196	498 953	4 990	35,15	31 434	39 916
Industrifinans Boligeiendom	1 453	576 975	58	3,97	5 190	1 154
Industrifinans Næringseiendom	477 207	800 113	8 001	1,68	12 001	7 201
Industrifinans SMB III	61 457	49 781	4 978	8,10	25 663	16 328
IT Fornebu	68 443	42 551	4 255	6,22	5 190	2 128
IT Fornebu Eiendom	1 050 629	1 314 130	131 413	12,51	133 634	102 634
iTet	20 002	16 718 771	16 719	83,59	17 292	0
Iticket	30 000	2 442 000	24 420	81,40	13 378	13 382
KS Norsk Vekst II					8 557	5 452
KS Venturos Technology III					20 086	7 291
Lawson & Haug	118	616	6	5,23	4 002	0
Lerøy Seafood Group	32 441	884 320	884	2,73	24 808	31 040
Natumin Pharma	13 606	185 201	926	6,81	5 000	834
Nordisk Terapi	38 730	20 000	2 000	5,16	3 400	3 400
Nordnorsk Vekst	74 375	3 863	3 863	5,19	4 830	2 161
Norlandia Holding	55 000	1 708 996	1 709	3,11	6 642	0
Norman	21 169	50 000	100	0,47	3 088	3 088
Norrøna Hotell	11 040	39	1 196	10,83	10 700	10 700
Norsk Hydro	5 331 933	85 300	1 706	0,03	35 541	35 541
Norske Skogindustrier	1 330 371	460 129	4 601	0,35	59 832	59 832
Opticom	1 940	28 800	4	0,22	3 427	3 427
Orkla	1 336 934	713 372	4 459	0,33	110 387	106 487
Oslo Børs Holding	50 000	433 213	4 332	8,66	61 695	78 845
OVDS	116 739	2 324 195	23 242	19,91	83 671	115 048
Photocure	8 789	135 000	68	0,77	7 290	7 290
Plastogruppen	2 292	514	514	22,43	8 995	8 995
Prosafe	339 579	71 300	713	0,21	9 554	9 554
Rieber & Søn	795 757	423 282	4 233	0,53	6 780	21 164
Saltens Bilruter	10 959	18 125	1 813	16,54	14 152	14 152
Sarsia Innovation (Fisjon HIB)	43 331	7 648	1 912	4,41	3 291	3 728
Scan-Sense	20 321	2 749 385	2 749	13,53	12 714	0
Sentech	345	4 243	42	12,30	3 000	1 697
Såkorninvest Midt-Norge	60 489	43 236	4 324	7,15	4 540	3 978
Såkorninvest Nord	9 277	11 020	1 102	11,88	4 408	4 496
Tandberg	131 685	78 329	78	0,06	3 832	3 832
Tjuvholmen Eiendomsutvikling	20 000	2 000	2 000	10,00	3 000	3 000
Tomra Systems	178 487	608 905	609	0,34	30 432	24 571
Troms Fylkes DS	10 673	256 440	513	4,81	33 337	29 234
Whitecliff	60 005	300 000	3 000	5,00	23 997	23 343

Note 28 – Kortsiktige investeringer i aksjer, andeler og grunnfondsbevis per 31. desember 2003 (forts.)

							DnB NOR-konsernet	
Beløp i tusen *Verdier i norske kroner når ikke annet er angitt*	Selskapets aksjekapital		Antall aksjer	Pålydende verdi		Eierandel i prosent [1]	Bokført verdi	Markeds-verdi
Utenlandske selskaper								
Cape Invest	USD	42	4 162	USD	4	9,91	50 066	81 517
Euroclear	EUR	3 795	15 625	EUR	16	0,41	36 582	36 582
Star Reefers	USD	76	200 000	USD	2	2,62	8 692	12 000
Usienergy	USD	25	31 200	USD	0	1,27	936	936
Andeler i fond								
Avanse Kort Likviditet II			33 582				66 905	66 861
Avanse Kort Likviditet III			121 571				1 218 523	1 218 523
Avanse Obligasjon II			3 116				33 010	34 658
Avanse Obligasjon III			6 944				69 328	69 328
DnB Aktiehedgefond Primus			499 403				46 317	48 848
DnB Global Consumer			116 187				11 677	7 929
DnB Global Hedge			1 384 204				113 718	124 272
DnB Likviditet II			1 054 000				4 867	4 867
DnB Likviditet III			1 050 000				66 077	66 077
Fidelity UBN Am. Growth			50 000				4 305	4 305
Fidelity UBN Global SmallCap			50 000				4 558	4 558
Fidelity UBN Nordic			50 000				4 278	4 278
MLIM UBN European Opportunities			25 000				2 107	2 107
MLIM UBN World Energy			25 000				2 250	2 250
MLIM UBN World New Energy			25 000				1 227	1 227
MLIM UBN World Technology			25 000				1 658	1 658
NB Pengemarkedsfond			356 097				37 905	37 486
NB Plussfond			249 501				16 218	23 773
Postbanken Helse			177 078				17 708	12 743
Postbanken Teknologi			145 344				14 535	11 485
Thawee – II Fund			150 000				288	288
Viking Venture			43 030				4 303	4 303
WarrenWicklund Multi-Strategy			8 333				10 000	10 958
Andre aksjer m.v.							115 351	71 667
Eliminering av interne gevinster							(38 029)	
Justering for merverdi i bankporteføljen							(52 035)	
Sum kortsiktige investeringer i aksjer, andeler og grunnfondsbevis							3 050 974	3 095 680

1) Beregning av eierandel i prosent er basert på selskapets totale aksjekapital.

Note 29 – Langsiktige investeringer i aksjer, andeler og grunnfondsbevis per 31. desember 2003

DnB NOR-konsernet

Beløp i tusen *Verdier i norske kroner når ikke annet er angitt*		Selskapets aksjekapital	Antall aksjer	Pålydende verdi	Eierandel i prosent	Bokført verdi	Markeds-verdi
Finansinstitusjoner							
Export Credit Insurance Corporation of Singapore	SGD	127 590	250 000	SGD 250	0,20	1 175	1 502
Nordenfjeldske livsforsikring		100 000	10 000	10 000	10,00	5 683	5 683
Storebrand		1 390 353	11 088 392	55 442	3,99	480 127	480 127
Viking Ship Finance	CHF	30 000	9 000	CHF 2 700	9,00	14 591	33 074
Norske selskaper							
Bankpower		1 000	40	200	20,00	700	1 400
BTV-Fond		49 004	25 883	2 588	5,28	2 588	2 629
DnB-ansattes Fond, B-aksjer		12 388	200 000	200	1,61	200	200
Grenland Investeringsfond		47 000	1 000	1 000	2,13	1 000	1 000
Hafjell Ferie og Fritid		15 000	15	7 350	49,00	735	735
Karihaugen Eiendom		1 000	1 000	1 000	100,00	1 293	1 293
Kirkegt. 74		500	250	250	50,00	250	250
Norsk Tillitsmann		11 600	23 942	2 394	20,64	2 394	8 775
NOS		15 983	2 233 408	2 233	13,97	14 517	14 517
Oslo Børs Holding		50 000	483 512	4 835	9,67	55 945	87 999
Sikon Øst		50 013	52 500	5 250	10,50	10 475	8 925
SK Eiendom		100	100	100	100,00	147	147
Spama		3 156	7 674	767	24,32	747	6 383
Såkorninvest Innlandet		30 000	2 500	1 000	3,33	1 000	500
Vestfold Flyplassinvest		7 324	340	340	4,64	340	27
VPS Holding		50 000	727 580	7 276	14,55	52 215	87 310
Utenlandske selskaper							
CLS Services, A-aksjer	USD	1	1 000	USD 0	1,49	1 669	1 669
CLS Services, D-aksjer	USD	298 097	46 800	USD 4 680	1,57	5 007	5 007
FSN Capital Limited Partnership 1	EUR					9 768	9 768
Lorentzen Empreendimentos, klasse B [1]	USD	1 768	47 813 984	USD 354	20,01	120 021	120 021
Procuritas MBO Invest	SEK					4 631	4 631
Swift	EUR	10 898	477	EUR 59	0,54	861	4 424
Vertex Participacoes [1]	USD	12 721	188 644 371	USD 12 721	100,00	81 242	81 242
Vittoria Participacoes [1]	USD	10 008	188 649 371	USD 10 008	100,00	70 332	70 332
Andre aksjer m.v.						20 176	20 098
Sum langsiktige investeringer i aksjer, andeler og grunnfondsbevis						959 829	1 059 668

1) Investeringene i Lorentzen Empreendimentos, Vertex og Vittoria relaterer seg til tidligere utlån i Brasil.

Note 30 – Eierinteresser i Liv og pensjon og tilknyttede selskaper [1]

DnB NOR-konsernet

Beløp i millioner kroner	Aksje-kapital 31.12.03	Antall aksjer 31.12.03	Eierandel i prosent 31.12.03	Verdi i balansen 31.12.03	Tilgang/ (avgang) [2] 2003	Andel av resultat 2003	Verdi i balansen 31.12.02
Gjensidige NOR Spareforsikring	1 670	1 670 000	100,00	2 843	(456)	456	2 842
Vital Forsikring [3]	674	26 936 964	100,00	3 014	(448)	448	3 014
Fondsforsikringsselskapet Vital Link	75	75 000	100,00	124	102	(43)	65
Eksportfinans	1 594	71 661	47,21	1 224	(32)	113	1 143
Øvrige aksjer [4]				157	7	34	117
Andeler ANS				2	(12)	11	2
Eierinteresser i Liv og pensjon og tilknyttede selskaper				7 365	(838)	1 020	7 184

1) Noten viser selskaper som innarbeides i konsernregnskapet etter egenkapitalmetoden.

2) I konsernregnskapet justeres investeringene med avviket mellom mottatt og estimert utbytte for 2002, estimert utbytte for 2003 og konsernbidrag. Denne justeringen er inkludert i kolonnen "Tilgang/(avgang)".

3) Andel av resultatet før avskrivning av goodwill med 101 millioner kroner.

4) Kolonnen "Tilgang/(avgang)" inkluderer inntektsføring av en andel av gevinsten ved salg av Postbankens Betalingssentral til Bankenes Betalingssentral på 14 millioner kroner. Gevinsten ved salget inntektsføres i samsvar med ventet realisering over 5 år med avslutning i 2005 i kolonnen "Andel av resultat".

Note 31 – Overtatte eiendommer og andre overtatte eiendeler

DnB NOR-konsernet

Beløp i millioner kroner	Bokført verdi 31.12.03	Tilgang 2003	Avgang 2003	Bokført verdi 31.12.02	Proforma bokført verdi 31.12.02
Eiendommer i kortsiktig eie	47	30	1	5	18
Eiendommer i langsiktig eie	2	0	3	5	5
Andre overtatte eiendeler (kortsiktig eie) [1]	529	944	1 056	394	632
Totalt	578	974	1 059	404	656

1) Herav utgjør: 45 millioner kroner aksjer i Kjørbo Eiendom AS, som er 100 prosent eid av DnB NOR.
66 millioner kroner aksjer i Aurora Salmon (tidl. Dåfjord Laks), som er 100 prosent eid av DnB NOR.
134 millioner kroner leasing driftsmidler i Elcon Finans.
201 millioner kroner aksjer i Pan Fish ASA, hvor DnB NORs eierandel er ca. 25 prosent.

Note 32 – Immaterielle eiendeler

Goodwill

DnB NOR-konsernet

Beløp i millioner kroner	Avskrivnings-plan	Bokført verdi 31.12.03	Valutakurs-effekt	Ordinære avskrivninger 2003	Kjøpt goodwill 2003	Bokført verdi 31.12.02	Samlede avskrivninger før 2003	Opprinnelig goodwill
DnB Asset Management	20 år [1]	2 803	402	146		2 547	225	2 772
Sparebanken – bankkontorer	20 år [2]	557		29		586		586
Sparebanken – næringsliv	20 år [2]	448		23		471		471
Cresco – kredittkortportefølje	8 år [2]	412		59		471		471
Elcon Finans – virksomheten i Norge	8 år [2]	165		24		189		189
Nordlandsbanken	10 år [3]	478		53	531			531
Vital Forsikring	10 år [4]	203		101		304	708	1 012
American Express	10 år [5]	134		24		158	84	243
IT Solutions	10 år [6]	46		7		52	15	66
Aktiv Eiendomsmegling	10 år [7]	11		3		14	14	27
Vital Skade	10 år	3		1		4	3	6
Netaxept	2 år	(2)		(2)		(4)	0	(4)
Kredittkortportefølje Cresco	8 år [8]	125		38		163	144	307
Gjensidige NOR Kapitalforvaltning	5 år	42		30		72	76	148
Gj.NOR Spareforsikrings portefølje	4 år	15		14	1	29	26	55
Gjensidige NOR Equities	5 år	80		36		115	94	209
Kontorene i Bø og Vinje	5 år	18		6		25	7	32
Avanse Forvaltning	5 år	59		56	10	105	174	279
Øvrige	3-5 år	4		4		8	9	17
Sum goodwill		5 601	402	651	542	5 309	1 579	7 417

1) Goodwillbeløpet gjelder kjøpet av Skandias kapitalforvaltningsvirksomhet, som ble overtatt 1. juni 2002. Investeringen er vurdert ut fra virksomhetens antatte levetid og er vurdert som et grunnlag for videre organisk og strukturell vekst innen området. Verdien av virksomheten er også vurdert ut fra synergimuligheter og rasjonaliseringstiltak for hele forretningsområde Kapitalforvaltning, som anses som én samlet vurderingsenhet.

2) Gjelder fusjonen med Gjensidige NOR ASA per 31. desember 2003 med DnB Holding ASA som overtagende selskap. Virksomheten i Sparebanken vurderes å være av meget langsiktig karakter. For mer informasjon se note 1.

3) Gjelder overtagelse av Nordlandsbanken primo 2003. Verdien ventes å ha langsiktig varighet.

4) Avskrivningsperioden er fastsatt på bakgrunn av selskapets strategiske betydning for finanskonsernet DnB NOR. Salg av Vitals forsikringsprodukter til de viktigste markedssegmentene til DnB NOR er en sentral del av konsernets forretningsstrategi. Avskrivning på goodwill i Vital Forsikring inngår på linjen "Andel resultat fra Liv og pensjon" i resultatregnskapet.

5) Gjelder overtagelsen av American Express' kortvirksomhet i Norge. Overtagelsen er knyttet til DnB NOR-konsernets langsiktige satsing på et komplett tilbud av kortprodukter. Den økonomiske levetiden for denne typen produkter er erfaringsmessig lang.

6) Avskrivningsperioden er fastsatt på bakgrunn av selskapets strategiske betydning for DnB NOR. IT Solutions' finansieringsløsninger innen informasjons- og kommunikasjonsteknologi utvider produkttilbudet i henhold til DnB NOR Finans' langsiktige forretningsstrategi.

7) Goodwill er knyttet til verdien av merkenavnet Aktiv, som ventes å ha langsiktig varighet.

8) Gjelder overtagelsen av kredittkortporteføljen til Gjensidige Bank i 1999. Avskrivningsperioden er fastsatt ut fra porteføljens antatte gjenværende økonomiske levetid på overtagelsestidspunktet.

Note 32 – Immaterielle eiendeler (forts.)

Andre immaterielle eiendeler [1)] **DnB NOR-konsernet**

Beløp i millioner kroner	Avskrivnings-plan	Bokført verdi 31.12.03	Ordinære avskrivninger 2003	Avhendet 2003	Balanseført 2003	Bokført verdi 31.12.02	Samlede av- og nedskrivninger før 2003	Opprinnelig balanseført
Utvikling av IT-systemer	3 år	12	28	14		54	313	368
Merkenavnet Postbanken	10 år	62	12			74	45	119
Øvrige immaterielle eiendeler	5 år	7	24			31	90	120
EDB programvare	3-5 år	160	36		85	111	31	142
Sum		242	100	14	85	270	479	749

1) For informasjon om utsatt skattefordel, se note 17.

DnB NOR driver ikke systematisk forskning og utvikling ut over utvikling av nye administrative IT-løsninger. Utgifter til slike aktiviteter vurderes løpende, og balanseførte utgifter vurderes i forhold til fremtidig inntjening.

Note 33 – Varige driftsmidler

DnB NOR-konsernet

Beløp i millioner kroner	Maskiner, inventar og transportmidler	Bankbygninger og andre faste eiendommer	Proforma maskiner, inventar og transportmidler	Proforma bankbygninger og andre faste eiendommer
Opprinnelig anskaffelseskost	2 760	2 379	4 852	3 997
Oppskrevet før 2003	0	443	0	443
Samlede av- og nedskrivninger før 2003	2 171	1 122	3 439	1 517
Bokført per 1. januar 2003	589	1 700	1 413	2 923
Anskaffet	933	1 545	347	428
Avhendet (salgspris)	20	18	25	91
Tap	5	21	5	22
Gevinster	1	8	3	20
Ordinære avskrivninger	234	81	447	118
Avskrivning på oppskrivninger	0	11	0	14
Nedskrivninger	0	0	20	5
Reversering av tidligere års nedskrivninger	0	0	0	0
Bokført per 31. desember 2003	1 265	3 121	1 265	3 121

Note 34 – Fast eiendom per 31. desember 2003

DnB NOR-konsernet

Bokført verdi i millioner kroner	Bankbygninger	Nærings-eiendommer	Tomter/ prosjekter	Totalt
Oslo	1 534	107	48	2 206
Østlandet og Sørlandet	616	13	26	109
Bergen	383	2	3	404
Vestlandet forøvrig	31	0	1	45
Nord-Norge og Midt-Norge	251	60	27	338
Utlandet	15	0	4	20
Sum bokført verdi	2 830	181	100	3 121
Arealer i 1 000 kvadratmeter				
Areal brukt av konsernet	272	22	6	300
Areal utleid eksternt	44	11	2	56
Areal ikke utleid	23	1	0	24
Totalt areal	338	34	8	380
Antall eksterne leietagere	48	36	1	85
Årlig ekstern leieinntekt i millioner kroner	15	12	1	28

Note 35 – Gjeld

	DnB NOR-konsernet		
Beløp i millioner kroner	31.12.03	31.12.02	Proforma 31.12.02
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid/oppsigelsesfrist	16 716	10 507	17 011
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner med avtalt løpetid/oppsigelsesfrist	61 781	38 563	63 291
Gjeld til kredittinstitusjoner	**78 497**	**49 071**	**80 302**
Innskudd fra kunder uten avtalt løpetid/oppsigelsesfrist	268 034	156 763	240 243
Innskudd fra kunder med avtalt løpetid/oppsigelsesfrist	67 541	38 040	77 355
Innskudd fra kunder	**335 576**	**194 803**	**317 598**
Sertifikatgjeld	38 953	26 334	37 640
Fradrag for egne sertifikater i bankporteføljen	0	0	90
Obligasjonsgjeld	150 169	50 132	109 343
Fradrag for egne obligasjoner i bankporteføljen	7 473	1 617	8 324
Verdipapirgjeld	**181 649**	**74 850**	**138 568**
Langsiktige innlån	60	343	343
Kortsiktige innlån	354	483	499
Gjeld knyttet til factoringavtaler	80	73	73
Remburser, sjekker og andre betalingstjenester	1 493	1 199	1 695
Avsatt utbytte	2 919	1 848	2 805
Påløpt, ikke ilignet betalbar skatt	212	1 656	2 010
Finansielle derivater	21 148	17 136	18 324
Øvrig gjeld	9 039	3 162	9 609
Annen gjeld	**35 305**	**25 901**	**35 359**
Påløpte renter	2 765	923	2 729
Andre påløpte kostnader og forskuddsbetalte inntekter	3 227	1 504	2 304
Påløpte kostnader og forskuddsbetalte inntekter	**5 992**	**2 427**	**5 034**
Pensjonsforpliktelser	1 531	1 146	1 551
Spesifiserte tapsavsetninger på garantiansvar	69	81	101
Uspesifisert tapsavsetning på garantiansvar	1	1	1
Utsatt skatt	0	0	0
Andre avsetninger	1 233	313	1 348
Avsetninger til forpliktelser	**2 834**	**1 540**	**3 000**
Ordinær ansvarlig lånekapital	11 973	3 793	6 506
Evigvarende ansvarlig lånekapital	6 153	3 923	7 014
Ansvarlig lånekapital	**18 126**	**7 716**	**13 519**
Fondsobligasjonslån	**5 583**	**2 740**	**5 292**
Sum gjeld	**663 562**	**359 048**	**598 672**

Note 36 – Kundeinnskudd fordelt på kundegrupper

	DnB NOR-konsernet		
Beløp i millioner kroner	31.12.03	31.12.02	Proforma 31.12.02
Personmarkedet	167 056	92 472	153 868
Shipping (utenriks sjøfart)	14 150	13 520	14 010
Eiendomsdrift	16 083	6 347	13 873
Industri	13 824	9 907	13 428
Tjenesteyting	47 998	29 856	42 004
Handel	16 571	10 586	16 551
Olje og gass	1 393	1 523	1 584
Transport og kommunikasjon	9 745	6 467	7 907
Bygg og anleggsvirksomhet	6 372	1 909	4 113
Kraft og vannforsyning	3 337	3 790	5 982
Offentlig forvaltning	17 378	9 531	16 120
Fiske og fangst	1 144	941	1 082
Hotell og restaurant	1 275	626	1 273
Jordbruk og skogbruk	1 730	454	1 859
Finansieringsvirksomhet	17 521	6 893	23 945
Sum kunder	335 576	194 803	317 598
Kredittinstitusjoner	3 240	3 728	7 597
Totalt	338 816	198 531	325 196

Note 37 – Forfallsstruktur på obligasjonsgjeld per 31. desember 2003 [1)]

	DnB NOR-konsernet		
Beløp i millioner kroner	Norske kroner	Valuta	Totalt
Forfall (år)			
2004	6 319	19 991	26 310
2005	8 378	22 284	30 663
2006	6 392	17 237	23 629
2007	7 642	16 953	24 595
2008	3 435	27 873	31 308
2009	1 322	420	1 742
2010 og senere	2 267	2 008	4 275
Effekt valutakurssikring	0	261	261
Aktiverte kostnader og periodisert underkurs	(36)	(51)	(87)
Totalt	35 719	106 977	142 696

1) Fratrukket beholdning av egne obligasjoner i bankporteføljen.

Note 38 – Mer-/mindreverdi på egne obligasjoner i bankporteføljen per 31. desember 2003

	DnB NOR-konsernet	
Beløp i millioner kroner	Over-/(underkurs) [1)]	Bokført verdi
Forfall (år)		
2004	(24)	1 634
2005	(13)	2 124
2006	(11)	386
2007	3	1 794
2008	(2)	851
2009	(2)	295
2010 og senere	(7)	390
Totalt	(55)	7 473

1) Beløpene er avsatt for periodisering over løpetiden.

Markedsverdien på egne obligasjoner i bankporteføljen per 31. desember 2003 utgjorde i alt 7 738 millioner kroner.

Note 39 – Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån

DnB NOR-konsernet

Beløp i millioner kroner	Balanse 31.12.03	Emittert 2003	Forfalt/ innløst 2003	Valutakurs-endring 2003	Netto endring aktiverte kostnader 2003	Proforma balanse 31.12.02	Balanse 31.12.02
Ordinær ansvarlig lånekapital	11 973	6 348	1 252	380	(10)	6 506	3 793
Evigvarende ansvarlig lånekapital	6 153	100	836	(123)	(1)	7 014	3 923
Fondsobligasjonslån [1)]	5 583			288	3	5 292	2 740
Totalt	**23 709**					**18 812**	**10 456**

1) Fondsobligasjoner er et kapitalinstrument som er godkjent som et element i kjernekapitalen innen en ramme på 15 prosent av samlet kjernekapital. Kredittilsynet kan kreve at fondsobligasjonene skrives ned proposjonalt med egenkapitalen dersom bankens kjernekapitaldekning faller under 5 prosent eller samlet kapitaldekning faller under 6 prosent. Nedskrevne beløp på fondsobligasjonene skal være skrevet opp før det kan utbetales utbytte til aksjonærene eller egenkapitalen skrives opp.

Opptaksår	Bokført i utenlandsk valuta		Rentesats	Forfall	Første forfallstidspunkt	Bokført i norske kroner
Ordinær ansvarlig lånekapital						
2000	EUR	6	3 mndr LIBOR + 0,90%	2008	-	52
2000	NOK	170	3,81% p.a.	2010	2005	170
2000	NOK	130	8,05% p.a.	2010	2005	130
2000	USD	63	3 mndr LIBOR + 0,55%	2010	2005	418
2001	NOK	300	4,13% p.a.	2011	2006	300
2001	USD	45	3 mndr LIBOR + 0,63%	2011	2006	299
2001	USD	125	3 mndr LIBOR + 0,75%	2011	2006	834
2002	EUR	200	3 mndr LIBOR + 0,75%	2012	2007	1 680
2002	EUR	200	3 mndr EURIBOR + 0,60%	2012	2007	1 684
2002	USD	100	3 mndr LIBOR + 0,09%	2012	2007	666
2003	EUR	200	3 mndr LIBOR + 0,45%	2013	2008	1 684
2003	EUR	200	3 mndr EURIBOR + 0,70%	2013	2006	1 684
2003	GBP	200	5,13% p.a.	2015	2010	2 380
Netto endring aktiverte kostnader						(10)
Sum ordinær ansvarlig kapital						11 973
Evigvarende ansvarlig lånekapital						
1985	USD	215	6 mndr LIBOR		2004	1 435
1986	USD	150	3 mndr LIBOR		2004	1 001
1986	USD	200	6 mndr LIBOR		2004	1 335
1996	JPY	10 000	4,00% p.a.		2011	624
1996	USD	105	7,65% p.a.		2008	701
1997	NOK	100	4,56% p.a.		2007	100
1999	JPY	10 000	4,51% p.a.		2029	624
2000	USD	50	8,61% p.a.		2005	334
Netto endring aktiverte kostnader						(1)
Sum evigvarende ansvarlig lånekapital						6 153
Fondsobligasjoner						
2001	USD	400	6 mndr LIBOR		2011	2 634
2002	EUR	350	7,07% p.a.		2012	2 947
Netto endring aktiverte kostnader						3
Sum fondsobligasjoner						5 583

Note 40 – Egenkapital

	DnB NOR-konsernet			
Beløp i millioner kroner	Aksje-kapital	Overkurs-fond	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Balanse per 31. desember 2002	**7 696**	**3 244**	**15 177**	**26 117**
Fusjon mellom DnB og Gjensidige NOR				
Emisjon	5 394	8 253	0	13 647
Emisjonskostnader etter skatt		144	0	144
Årets resultat Gjensidige NOR			2 564	2 564
Første års goodwillavskrivninger			135	135
Årets resultat			3 017	3 017
Avgitt utbytte			2 919	2 919
Valutakursendring			(32)	(32)
Balanse per 31. desember 2003	**13 090**	**11 353**	**17 672**	**42 115**

Note 41 – Resultat per aksje

	DnB NOR-konsernet			
	2003	2002	Proforma 2003	Proforma 2002
Årets resultat (millioner kroner)	3 017	2 334	5 378	3 632
Gjennomsnittlig antall aksjer (i hele 1 000)	771 108	770 155	1 309 027	1 309 552
Utvanningseffekt (i hele 1 000)	773 466	774 531	1 311 737	1 314 781
Resultat per aksje (kroner)	3,91	3,03	4,11	2,77
Utvannet resultat per aksje (kroner) [1]	3,90	3,01	4,10	2,76

1) Gjelder virkningen av de ansattes tegningsrettprogram.

Note 42 – Største aksjeeiere

Aksjonærstruktur i DnB NOR ASA per 31. desember 2003	Aksjer i tusen	Andel i prosent
Statens Bankinvesteringsfond	410 754	31,38
Stiftelsen Gjensidige NOR Sparebank	134 788	10,30
Gjensidige NOR Forsikring	70 473	5,38
State Street Bank, Clients Omnibus D [1]	58 762	4,49
JPMorgan Chase Bank, Clients Treaty Account [1]	45 781	3,50
Folketrygdfondet	29 866	2,28
The Northern Trust, Treaty Account [1]	23 055	1,76
Orkla ASA	18 783	1,43
Mellon Bank as Agent [1]	17 491	1,34
Citybank, UK Residents Client Account [1]	15 221	1,16
Skandinaviska Enskilda Banken, Oslo	12 223	0,93
Skandinaviska Enskilda Banken, Global Securities [1]	9 794	0,75
JPMorgan Chase Bank, Fidelity Lending Account [1]	9 532	0,73
The Northern Trust, USL Exempt Account [1]	8 937	0,68
The Northern Trust, USL Treaty Account [1]	8 583	0,66
DnB-ansattes Fond AS	8 220	0,63
Carter Allen International Stock	8 083	0,62
State of New Jersey	8 020	0,61
JPMorgan Chase Bank, Omnibus Lending Account [1]	7 809	0,60
Capital World	7 600	0,58
Sum 20 største aksjonærer	**913 775**	**69,81**
Andre	395 252	30,19
Totalt	**1 309 027**	**100,00**

1) Registrert i Verdipapirsentralen som forvalter på vegne av andre.

Note 43 – Kapitaldekning

	DnB NOR-konsernet		
Beløp i millioner kroner	31.12.03	31.12.02	Proforma 31.12.02
Aksjekapital	13 090	7 696	13 090
Øvrig egenkapital	29 025	18 420	26 595
Egenkapital	42 115	26 117	39 685
Fondsobligasjoner [1) 2)]	5 476	2 740	5 440
Overfinansiering av pensjonsforpliktelser	(1 354)	(765)	(940)
Goodwill	(5 728)	(3 094)	(5 756)
Utsatt skattefordel	(808)	(666)	(1 179)
Andre immaterielle eiendeler og lignende	(431)	(122)	(446)
Kjernekapital	39 270	24 210	36 802
Evigvarende ansvarlig lånekapital [1) 2)]	6 154	3 923	7 014
Ordinær ansvarlig lånekapital [2)]	11 945	5 111	8 800
Fradrag for ikke tellende del av ansvarlig lånekapital [3)]	0	118	118
Netto tilleggskapital	18 099	8 916	15 696
Fradrag	880	1 092	1 240
Sum tellende ansvarlig kapital [4)]	56 489	32 034	51 258
Risikovektet volum	579 445	312 230	516 664
Kjernekapitaldekning i prosent	6,8	7,8	7,1
Kapitaldekning i prosent	9,8	10,3	9,9

Spesifikasjon av risikovektet volum

		Risikovektet volum Nominelle beløp per 31.12.03 [4)]								
Beløp i millioner kroner	Risikovekt:	0%	4%	10%	20%	50%	100%	31.12.03	31.12.02	Proforma 31.12.02
Bankportefølje										
Kontanter og ordinære innskudd i banker		7 541	0	0	20 123	0	0	4 025	1 276	3 214
Kortsiktige plasseringer i verdipapirer		32 141	2 016	844	58 048	0	23 551	35 325	18 405	33 640
Utlån		8 601	0	10	30 359	270 668	280 409	421 815	218 337	375 853
Øvrige fordringer		1 826	0	0	1 733	5 463	4 404	7 482	5 442	9 138
Anleggsmidler		20 291	0	4 577	27 613	0	28 115	34 095	14 783	28 388
Sum eiendeler		70 400	2 016	5 431	137 876	276 131	336 477	502 742	258 243	450 233
Garantiansvar		63			1 549	30	17 761	18 086	9 991	16 835
Innvilgede, ikke trukkede kreditter		91 878		375	3 974	260	50 556	25 759	18 992	21 992
Finansielle derivater								1 424	472	1 301
Annet		997		7	4 640	43	32 776	16 617	13 831	13 908
Sum poster utenfor balansen								61 887	43 286	54 036
Sum risikovektet volum, bankportefølje								564 628	301 529	504 269
Handelsportefølje										
Posisjonsrisiko egenkapitalinstrumenter								562	403	713
Posisjonsrisiko gjeldsinstrumenter								12 142	9 148	11 234
Oppgjørsrisiko								0	2	22
Motpartsrisiko og annen risiko								12 607	6 236	8 171
Sum risikovektet volum, handelsportefølje								25 311	15 789	20 140
Sum risikovektet volum, bankportefølje og handelsportefølje								589 940	317 318	524 409
Fradrag for:										
Ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner								881	1 092	1 240
Merverdier på verdipapirer i forsikringsvirksomheten								1 498	0	0
Spesifiserte og uspesifiserte tapsavsetninger								8 116	3 996	6 505
Risikovektet volum								579 445	312 230	516 664

1) Fondsobligasjoner kan utgjøre inntil 15 prosent av kjernekapitalen, overskytende del teller som evigvarende tilleggskapital.

2) I henhold til kapitaldekningsreglene skal laveste valutakurs av kursen på opptaksdatoen og beregningstidspunktet legges til grunn for inkludering av fondsobligasjoner og annen tellende ansvarlig kapital. I kapitaldekningsberegningen inngår ansvarlig lånekapital i forsikring og tilknyttede selskaper med til sammen 1 194 millioner kroner, i tillegg til ansvarlig lånekapital i konsernets balanse. Se note 39.

3) Inkluderer fradrag for ansvarlige lån som ikke er godkjent som tilleggskapital. Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital avkortes forholdsmessig de siste fem årene før forfall med 20 prosentpoeng per år.

4) Ansvarlig kapital og nominelle beløp benyttet ved beregning av risikovektet volum vil avvike fra DnB NOR-konsernets regnskap, idet en annen konsolideringsmetode benyttes for beregning av kapitaldekning.

Alle tall er presentert i henhold til gjeldende regler på det aktuelle tidspunktet. Tall for 2002 gjelder proforma for DnB (eksklusive Nordlandsbanken) og Gjensidige NOR. Tall for 2003 gjelder DnB NOR inkludert Nordlandsbanken.

Note 44 – Risikojustert kapital

	DnB NOR-konsernet		
Beløp i millioner kroner	31.12.03	31.12.02	Proforma 31.12.02
Kredittrisiko	18 036	11 251	16 362
Markedsrisiko	1 630	1 571	2 007
Likviditetsrisiko	1 107	438	792
Eierrisiko for forsikring	8 498	3 789	6 326
Operasjonell risiko	6 350	4 050	5 550
Sum risikojustert kapital før diversifikasjon er tatt hensyn til	**35 620**	**20 994**	**31 037**
Sum risikojustert kapital etter at diversifikasjon er tatt hensyn til	**24 888**	**16 216**	**23 617**
Tillegg for variasjon i ventede kredittap	5 320	2 722	4 595
Beregnet kapitalbehov	**30 208**	**18 938**	**28 212**

Risikojustert kapital er et felles målebegrep for risiko. Kredittrisiko, markedsrisiko, eierrisiko for forsikring og operasjonell risiko kvantifiseres ved bruk av statistiske fordelinger. Ved bruk av simuleringsteknikk beregnes risikojustert kapital for hver av risikotypene og for samlet risikojustert kapital når det tas hensyn til diversifikasjonseffekt mellom risikotypene. Likviditetsrisiko og annen risiko beregnes ikke ved bruk av statistisk fordeling og inngår i beregningene med samme størrelse uansett hvilket kvantil som velges for de øvrige risiki. Fusjonen mellom DnB og Gjensidige NOR har medført at beregningene i noen grad bygger på skjønn og estimater, og dette gir økt usikkerhet i tallene.

Kredittrisiko

Kredittrisiko er risiko for tap som skyldes at konsernets motparter (kunder) ikke oppfyller sine forpliktelser overfor DnB NOR.

Engasjementene blir klassifisert med hensyn til kvalitet i form av antatt misligholdsfrekvens og størrelse på tap dersom mislighold inntreffer. DnB NOR inndeler porteføljen i ti risikoklasser i forhold til ventet misligholdsfrekvens. I tillegg vil lån som allerede er klassifisert som problemengasjementer, utgjøre en egen gruppe. Klassifiseringen bygger på regnskapsdata og ikke-finansielle faktorer, herunder vurdering av ledelsesforhold. Porteføljeklassifiseringen gir grunnlag for statistisk baserte beregninger av normalisert tap og risikojusert kapital.

Årlige normaliserte tap skal være lik gjennomsnittet av tapene over en typisk konjunktursyklus. Tapene vil variere betydelig fra år til år innen en slik syklus. I beregningen av minstekrav til kapital blir derfor risikojustert kapital gitt et tillegg tilsvarende tre ganger normaliserte tap. Selv med en svært ujevn fordeling av de ventede tapene skal DnB NOR således på ethvert tidspunkt innen en normal syklus være kapitalisert for å møte tap ut over normalisert nivå.

Forsikring

Eierrisiko for Vital og Gjensidige NOR Spareforsikring er risiko for at DnB NOR-konsernet som eier av forsikringsselskapene må rapportere negativt resultat fra denne virksomheten og at konsernet eventuelt må tilføre forsikringsselskapene ny egenkapital.

I beregningen av risikojustert kapital for Vital og Gjensidige NOR Spareforsikring simuleres verdiutviklingen for forsikringsselskapenes finansielle eiendeler. Vitals og Gjensidige NOR Spareforsikrings eiendeler er delt inn i delporteføljer, og verdiutviklingen simuleres på daglig basis hvor det tas hensyn til samvariasjon mellom delporteføljene. Den samlede verdi testes mot grenser som angir når DnB NOR må ta tap. Disse grensene vil påvirkes av kursreguleringsfondet, opptjent delårsresultat, tilleggsavsetninger og størrelsen på rentegarantien. Dessuten vil behov for oppbygging av ekstra uføreavsetning påvirke beregningen.

Markedsrisiko

Markedsrisiko oppstår som følge av bankens åpne posisjoner i valuta-, rente- og kapitalmarkedene, og risikoen er knyttet til resultatvariasjoner som følge av endringer i markedspriser eller -kurser.

DnB NOR skiller mellom markedsrisiki som oppstår gjennom konsernets handelsaktiviteter, hovedsakelig i rente- og valutamarkedet, og bankaktiviteter hvor investeringene er mer langsiktige, for eksempel i form av egenkapitalinstrumenter. I målingen av disse risiki benyttes simulering hvor ventede tap beregnes på basis av ventet utnyttelse av rammer, likvideringstider for posisjoner og samvariasjon mellom de ulike markedsrisiki. Likvideringstidene varierer fra 250 handledager for egenkapitalinvesteringer til to handledager for posisjoner i de mest handlede valutaer.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke kan overholde sine betalingsforpliktelser ved hjelp av de normale likviditetsreservene. Likviditetsrisikoen kvantifiseres med utgangspunkt i forholdet mellom størrelsen på kortsiktig finansiering fratrukket likvide eiendeler, og de mindre likvide eiendelene.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er knyttet til direkte eller indirekte tap som følge av interne forhold, som for eksempel utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser og systemer samt bedrageri, eller fra eksterne hendelser, eksempelvis naturkatastrofer og kriminalitet.

DnB NOR bruker betydelige ressurser på internkontroll og kvalitetsarbeid. Operasjonell risiko kvantifiseres ved bruk av internasjonale normtall og vurdering av egne forhold.

Note 45 – Tidsperiode frem til renteendring per 31. desember 2003

DnB NOR-konsernet

Beløp i millioner kroner		Inntil 1 mnd.	Fra 1 mnd. inntil 3 mnd.	Fra 3 mnd. inntil 1 år	Fra 1 år inntil 5 år	Over 5 år	Uten renter	Totalt
Eiendeler								
Kontanter og fordringer på	norske kroner	7 378					999	8 376
sentralbanker	utenlandsk valuta	15					179	194
Utlån til og fordringer på	norske kroner	8 949	3 633	1 340	32			13 953
kredittinstitusjoner	utenlandsk valuta	10 503	2 478	924	347	126		14 378
Netto utlån til kunder [1]	norske kroner	198 645	185 265	31 039	64 197	6 179	(3 236)	482 089
	utenlandsk valuta	27 431	33 619	14 077	553	212	(478)	75 414
Sertifikater og obligasjoner	norske kroner	1 329	7 874	2 684	9 189	497	196	21 769
	utenlandsk valuta	12 481	14 970	1 164	6 404	2 610		37 629
Øvrige eiendeler	norske kroner	345	98	55	2		45 930	46 432
	utenlandsk valuta		1				5 442	5 443
Sum eiendeler		**267 076**	**247 938**	**51 283**	**80 724**	**9 624**	**49 033**	**705 677**
	norske kroner	216 646	196 871	35 118	73 419	6 676	43 890	572 620
	utenlandsk valuta	50 430	51 067	16 164	7 304	2 948	5 143	133 057
Gjeld og egenkapital								
Gjeld til kredittinstitusjoner	norske kroner	14 434	1 528	2 133				18 094
	utenlandsk valuta	23 545	21 894	14 962	2			60 403
Innskudd fra kunder	norske kroner	306 369	3 283	1 175	51			310 879
	utenlandsk valuta	23 919	342	368	67			24 697
Verdipapirgjeld	norske kroner	3 130	6 268	4 010	23 971	3 836		41 216
	utenlandsk valuta	52 704	68 994	10 547	6 427	1 501	261	140 433
Øvrig gjeld	norske kroner	651	66	100			39 539	40 355
	utenlandsk valuta	80		60			3 637	3 777
Ansvarlig lånekapital og	norske kroner					700		700
fondsobligasjonslån	utenlandsk valuta	721	12 009		1 035	9 244		23 009
Egenkapital	norske kroner						41 231	41 231
	utenlandsk valuta						884	884
Sum gjeld og egenkapital		**425 552**	**114 383**	**33 355**	**31 554**	**15 281**	**85 552**	**705 677**
	norske kroner	324 584	11 145	7 418	24 023	4 536	80 770	452 476
	utenlandsk valuta	100 968	103 238	25 938	7 531	10 745	4 781	253 201
Netto tidsperiode frem til		**(158 477)**	**133 555**	**17 928**	**49 170**	**(5 657)**	**(36 519)**	**0**
renteendring på balanseposter	norske kroner	(107 939)	185 726	27 701	49 397	2 140	(36 881)	120 144
	utenlandsk valuta	(50 538)	(52 171)	(9 773)	(227)	(7 797)	362	(120 144)

1) Kasse-, drifts- og brukskreditt er gruppert som "Inntil 1 mnd". Spesifiserte og uspesifiserte tapsavsetninger er gruppert som henholdsvis "Over 5 år" og "Uten renter".

Netto nominelle verdier		**(6 068)**	**(11 020)**	**(5 843)**	**(9 940)**	**3 264**		**(29 606)**
på finansielle derivater	norske kroner	(32 078)	(52 428)	(22 257)	(12 683)	(2 728)		(122 174)
	utenlandsk valuta	26 010	41 409	16 413	2 743	5 992		92 567

Note 46 – Renteføl somhet

Verdien av poster på og utenfor balansen påvirkes av endringer i rentenivået. Tabellen nedenfor viser potensielt tap for DnB NOR ved en endring i rentenivået på ett prosentpoeng.

Beregningene tar utgangspunkt i en tenkt situasjon hvor renteendringen for samtlige valutaslag går i DnB NORs disfavør i forhold til konsernets posisjoner. Likeledes antas renteendringene innenfor samtlige tidsintervaller hver for seg å være ufordelaktige for konsernet. Tallene vil således reflektere maksimalt tap for DnB NOR. For handelsporteføljen vil slike tap kostnadsføres fortløpende. For bankporteføljen vil tapene periodiseres over gjenstående løpetid.

Beregningene er gjort med utgangspunkt i konsernets posisjoner per 31. desember 2003 og markedsrentene på samme tidspunkt.

Renteføl somhet per tidsperiode **DnB NOR-konsernet**

Beløp i millioner kroner	Inntil 1 måned	Fra 1 måned inntil 3 måneder	Fra 3 måneder inntil 1 år	Fra 1 år inntil 5 år	Over 5 år	Totalt
Handelsporteføljen						
NOK	0	11	44	4	31	82
USD	0	22	24	10	5	39
EUR	0	6	3	4	11	23
GBP	0	0	0	0	0	0
Annen valuta	1	5	13	4	1	14
Bankporteføljen						
NOK	9	33	81	20	20	56
Sum						
NOK	9	45	38	24	52	26
USD	0	22	24	10	5	39
EUR	0	6	3	4	11	23
GBP	0	1	4	1	0	2
Annen valuta	1	4	8	3	1	12

Tabellen omfatter ikke administrativ renterisiko og renterisiko knyttet til ikke-rentebærende eiendeler.

Note 47 – Valutaposisjoner

Tabellen nedenfor angir valutaposisjoner per 31. desember 2003 for ulike balanseposter og finansielle derivater i henhold til definisjon gitt av Norges Bank. Nettoposisjoner i hver enkelt utenlandsk valuta kan være opptil 15 prosent av ansvarlig kapital. Den aggregerte valutaposisjonen må holdes innenfor 30 prosent av ansvarlig kapital. Valutarisiko vedrørende investeringer i konsernselskaper inngår i valutaposisjonen med balanseført beløp.

DnB NOR-konsernet

Beløp i millioner kroner	Norske kroner	Utenlandsk valuta	Herav: USD	EUR	GBP	SEK	DKK	JPY
Eiendeler								
Kontanter og fordringer på sentralbanker	8 376	194	43	73	15	32	21	1
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	13 953	14 378	6 145	1 816	1 793	896	444	1 160
Netto utlån til kunder	482 089	75 414	36 579	10 374	3 137	11 284	3 660	1 924
Sertifikater og obligasjoner	21 769	37 629	8 281	25 011	2 335	74	725	768
Aksjer m.v.	3 523	487	0	311	0	56	0	0
Øvrige eiendeler	42 910	4 956	1 839	346	808	2 661	17	20
Sum eiendeler	572 620	133 057	52 886	37 951	8 089	15 003	4 866	3 874
Gjeld og egenkapital								
Gjeld til kredittinstitusjoner	18 094	60 403	39 091	10 983	4 047	424	852	116
Innskudd fra kunder	310 879	24 697	18 395	2 752	1 647	660	430	249
Verdipapirgjeld	41 216	140 433	64 421	57 440	12 710	0	0	187
Øvrig gjeld	40 355	3 777	2 782	484	246	95	127	13
Ansvarlig lånekapital	700	23 009	9 646	9 734	2 380	0	0	1 249
Egenkapital	41 231	884	243	258	862	(446)	(35)	0
Sum gjeld og egenkapital	452 476	253 201	134 557	81 651	21 892	733	1 374	1 814
Netto valutaeksponering på balanseposter	120 144	(120 144)	(81 690)	(43 700)	(13 804)	14 300	3 492	2 060
Finansielle derivater	(119 934)	119 934	81 538	43 785	13 675	(14 268)	(3 482)	(2 096)
Netto valutaeksponering	210	(210)	(152)	85	(129)	32	10	(36)

Note 48 – Restløpetid per 31. desember 2003

							DnB NOR-konsernet	
Beløp i millioner kroner		Inntil 1 mnd.	Fra 1 mnd. inntil 3 mnd.	Fra 3 mnd. inntil 1 år	Fra 1 år inntil 5 år	Over 5 år	Uten forfall	Totalt
Eiendeler								
Kontanter og fordringer på	norske kroner	7 378					999	8 376
sentralbanker	utenlandsk valuta	10					184	194
Utlån til og fordringer på	norske kroner	8 739	2 559	1 874	781			13 953
kredittinstitusjoner	utenlandsk valuta	10 056	997	1 675	1 523	126		14 378
Netto utlån til kunder [1]	norske kroner	27 644	14 212	26 013	103 039	314 417	(3 236)	482 089
	utenlandsk valuta	9 636	4 374	9 175	30 109	22 598	(478)	75 414
Sertifikater og obligasjoner	norske kroner	140	3 393	3 718	12 516	2 002		21 769
	utenlandsk valuta		797	3 933	18 317	14 581		37 629
Øvrige eiendeler	norske kroner	1 970	116	37	129	12	44 168	46 432
	utenlandsk valuta	162	7	4	43	11	5 215	5 443
Sum eiendeler		**65 735**	**26 456**	**46 430**	**166 457**	**353 747**	**46 852**	**705 677**
	norske kroner	45 872	20 279	31 643	116 465	316 431	41 931	572 620
	utenlandsk valuta	19 863	6 176	14 787	49 992	37 316	4 922	133 057
Gjeld og egenkapital								
Gjeld til kredittinstitusjoner	norske kroner	10 254	1 660	6 173	6			18 094
	utenlandsk valuta	26 254	21 382	12 548	218			60 403
Innskudd fra kunder	norske kroner	297 365	4 931	6 740	1 840	3		310 879
	utenlandsk valuta	21 916	738	1 974	69			24 697
Verdipapirgjeld	norske kroner	4 265	2 925	4 602	25 887	3 538		41 216
	utenlandsk valuta	12 323	21 759	19 365	84 298	2 428	261	140 433
Øvrig gjeld	norske kroner	1 704	4 257	254	7	334	33 799	40 355
	utenlandsk valuta	361	73	1 921	43	11	1 368	3 777
Ansvarlig lånekapital og	norske kroner					600	100	700
fondsobligasjonslån	utenlandsk valuta				52	11 320	11 637	23 009
Egenkapital	norske kroner						41 231	41 231
	utenlandsk valuta						884	884
Sum gjeld og egenkapital		**374 442**	**57 724**	**53 577**	**112 420**	**18 235**	**89 280**	**705 677**
	norske kroner	313 589	13 773	17 769	27 740	4 475	75 130	452 476
	utenlandsk valuta	60 854	43 951	35 808	84 680	13 759	14 149	253 201
Netto restløpetid		**(308 707)**	**(31 269)**	**(7 147)**	**54 037**	**335 513**	**(42 428)**	**0**
på balanseposter	norske kroner	(267 717)	6 507	13 874	88 725	311 955	(33 200)	120 144
	utenlandsk valuta	(40 990)	(37 775)	(21 021)	(34 687)	23 557	(9 228)	(120 144)

1) Kasse-, drifts- og brukskreditt er gruppert som "Inntil 1 mnd". Spesifiserte og uspesifiserte tapsavsetninger er gruppert som henholdsvis "Over 5 år" og "Uten forfall".

Netto nominelle verdier		**(429)**	**(960)**	**(1 333)**	**(4 120)**	**280**	**(6 562)**
på finansielle derivater	norske kroner	13 605	(31 061)	(27 871)	(65 295)	(16 493)	(127 114)
	utenlandsk valuta	(14 034)	30 101	26 538	61 175	16 773	120 553

Note 49 – Finansielle derivater

Finansielle derivater handles for å avdekke likviditets- og markedsrisiko som oppstår som følge av bankens ordinære virksomhet (bankporteføljе). I tillegg benytter banken finansielle derivater i sin egenhandel (handelsporteføljе).

Valutaterminforretninger
Avtaler om kjøp eller salg av valuta på et fremtidig tidspunkt til fastsatt kurs.

FRA-kontrakter
Avtaler om en rentesats for en fremtidig periode for et bestemt beløp. Når oppgjør skal skje, utveksles kun forskjellen mellom avtalt rente og markedsrente.

Renteopsjoner
Avtaler som gir kjøper rett til å motta differansen mellom renten i pengemarkedet og den avtalte rente utbetalt fra selger. Differansen beregnes for et avtalt beløp over en avtalt periode.

Valutaopsjoner
Avtaler som gir kjøper rett til å kjøpe eller selge valuta på et fremtidig tidspunkt til en på forhånd avtalt kurs.

Renteswapper
Avtaler om bytte av rentebetingelser for et avtalt beløp over en avtalt periode.

Rentefutures
Standardiserte kontrakter om mottak/leveranse av spesifiserte renteinstrumenter på spesifikke datoer til avtalte priser. Kontraktene handles over børs. Verdiene på rentefutures følger prisutviklingen på underliggende renteinstrumenter.

Valuta- og renteswapper
Avtaler hvor partene bytter både valuta og rentebetingelser for et avtalt beløp over en avtalt periode.

DnB NOR-konsernet

	31. desember 2003			31. desember 2002			Proforma 31. desember 2002		
Beløp i millioner kroner	Nominelt beløp [1]	Positiv markeds-verdi [2]	Negativ markeds-verdi [2]	Nominelt beløp [1]	Positiv markeds-verdi [2]	Negativ markeds-verdi [2]	Nominelt beløp [1]	Positiv markeds-verdi [2]	Negativ markeds-verdi [2]
Handelsporteføljen									
Renteavtaler	2 269 234	33 111	32 945	1 146 154	11 379	7 573	2 151 049	16 728	12 563
Valutaavtaler [3]	931 075	29 126	37 045	478 436	16 299	21 231	930 886	35 739	44 412
Aksjerelaterte avtaler	28 855	1 507	1 328	21 475	740	695	23 074	795	704
Råvarerelaterte avtaler	1	0	0	1	1	1	1	1	1
Bankporteføljen									
Renteavtaler	58 117	996	1 627	39 578	171	2 006	51 690	666	2 047
Valutaavtaler	24 715	759	1 683				13 901	198	945
Motregning									
Effekt av motregningsavtaler [4]		(23 258)			(14 248)			(19 175)	

1) Nominelt beløp er det beløp som er grunnlag for beregning av renteinntekter, rentekostnader og netto kursgevinster i resultatregnskapet.
2) Markedspriser er gjennomsnitt av salgs- og kjøpspriser fra offentlig tilgjengelige informasjonskilder. I enkelte tilfeller er markedsprisene kalkulert ved ekstrapolering eller interpolering av tilgjengelige priser.
3) Kombinerte rente- og valutabytteavtaler er inkludert under valutaavtaler.
4) Omfatter kun kontrakter hvor det foreligger juridisk bindende avtaler med kundene om motregning.

Finansielle derivatavtaler som inngår i handelsporteføljen blir vurdert til markedsverdi i regnskapet, og endringer i markedsverdien resultatføres løpende. For avtaler som inngår i bankporteføljen, periodiseres resultateffekten som følge av endring i markedsverdi over gjenværende løpetid.

Interne transaksjoner mellom handelsporteføljen og bankporteføljen verdsettes etter prinsippene for disse porteføljene, og interne gevinster og tap elimineres ikke. Frem til utgangen av 2003 var det samlet inntektsført 1 940 millioner kroner vedrørende slike forretninger, mens det i 2003 isolert ble inntektsført 970 millioner kroner.

Note 50 – Andre forretninger utenfor balansen og tilleggsopplysninger

	DnB NOR-konsernet		
			Proforma
Beløp i millioner kroner	31.12.03	31.12.02	31.12.02
Udisponerte ordinære rammekreditter	121 191	81 747	113 356
Rembursforpliktelser	5 705	3 590	4 002
Andre forpliktelser	1 218	455	455
Sum forpliktelser	**128 113**	**85 793**	**117 814**
Betalingsgarantier [1]	14 198	15 897	16 968
Lånegarantier	14 331	9 321	11 261
Kontraktsgarantier	12 611	7 662	11 479
Garanti overfor Forretningsbankenes Sikringsfond	2 383	2 263	2 263
Garanti overfor Sparebankenes Sikringsfond	293	-	166
Garantier for skatter m.v.	2 655	2 096	2 689
Annet garantiansvar	4 835	2 871	4 638
Sum garantiansvar	**51 306**	**40 110**	**49 465**
Innestående seserklæringer	1 643	1 231	1 231
Sum garantiansvar m.v. *)	**52 948**	**41 341**	**50 696**
*) Herav:			
Kontragarantert av finansinstitusjoner	1 300	473	473
Solidaransvar	45	37	37
Pantsatte verdipapirer [2] [3]	42 892	16 793	33 120
Sum pantstillelser m.v.	**42 892**	**16 793**	**33 120**
er stillet som sikkerhet for: Lån [2]	1 230	342	342
Annet [3]	8 610	1 823	1 823

1) *Reduksjonen skyldes normalisering av situasjonen i kraftmarkedet.*

2) *34 218 millioner kroner av pantstillelsen knytter seg til låneadgang i Norges Bank. Lån i Norges Bank skal i henhold til forskrifter være fullt ut sikret ved pantsettelse av rentebærende verdipapirer og/eller av bankens innskudd i Norges Bank. Per 31. desember 2003 hadde DnB NOR lån i Norges Bank på 1 171 millioner kroner.*

3) *DnB NOR Markets ble i mars 2003 medlem av det internasjonale oppgjørssystemet CLS (Continous Linked Settlement), hvor det foretas oppgjør for de viktigste internasjonale valutaene. I september ble den norske kronen inkludert i CLS, med DnB NOR som største oppgjørsbank. 8 610 millioner kroner gjelder sikkerheter i favør av Bank of England og Landeszentralbank for oppgjør i valuta.*

Note 51 – Betingede utfall

DnB NOR-konsernet vil, som en konsekvens av omfattende virksomhet i Norge og i utlandet, regelmessig være part i en rekke rettstvister. Ingen av disse rettstvistene anses å ha vesentlig betydning for vurdenring av konsernets finansielle stilling. Rettstvistene med høyest tvistebeløp er beskrevet nedenfor.

DnB NOR Bank ASA og Posten Norge AS er uenige om beregningen av godtgjørelsen i tilknytning til partenes forretningsavtale. Uenigheten antas i sum å være begrenset oppad til ca. 300 millioner kroner over en 5-års periode. Saken vil bli avgjort ved voldgift i 2004.

Nordlandsbanken ASA har reist sak mot KPMG med krav om erstatning på opp mot 489 millioner kroner. Kravet har sin bakgrunn i KPMGs revisjon av Finance Credit AS.

Betingede utfall i tilknytning til skatt er beskrevet i note 17.

Note 52 – Hendelser etter balansedagen

Finansdepartementet godtok 19. desember 2003 på visse vilkår at Den norske Bank ASA og Gjensidige NOR Sparebank ASA fusjonerte før sammenslåing av Forretningsbankenes Sikringsfond og Sparebankenes Sikringsfond. Vilkårene innebar at Forretningsbankenes Sikringsfond og Den norske Bank ASA skulle stille garanti overfor Sparebankenes Sikringsfond. Styret i Forretningsbankenes Sikringsfond besluttet 15. januar 2004 å stille garanti i henhold til vilkårene. Tilsvarende beslutning ble fattet i styret for Den norske Bank ASA. Fra 19. januar 2004 er de to bankene slått sammen til DnB NOR Bank ASA. Fusjonen vil ha regnskapsmessig virkning fra 1. januar 2004.

Note 53 – Opplysninger om nærstående part

	DnB NOR-konsernet		
Beløp i millioner kroner	31.12.03	31.12.02	Proforma 31.12.02
Mellomværende med foretak i samme konsern - eiendeler			
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	75 059	26 460	60 021
Netto utlån til kunder	13 189	8 877	9 719
Mellomværende med foretak i samme konsern - gjeld			
Gjeld til kredittinstitusjoner	79 897	28 202	61 150
Innskudd fra kunder	3 449	3 745	3 993
Ansvarlig lånekapital	1 253	264	1 227

Gjensidige NOR Forsikring

Ved utgangen av 2003 eide Gjensidige NOR Forsikring 70 472 696 aksjer i DnB NOR ASA til en markedsverdi av 3 129 millioner kroner. DnB NOR ASA har et langsiktig og strategisk samarbeid med Gjensidige NOR Forsikring hvor hovedformålet er å distribuere hverandres produkter.

Samarbeidsbanker

DnB NOR har etablert et gjensidig forpliktende og strategisk samarbeid med fire regionale og tolv lokale sparebanker. Bankene har avtale om distribusjon av produkter fra DnB NOR innen områdene sparing og øvrige finansprodukter. Samarbeidet omfatter også utvikling av produkter, tjenester og systemer samt innkjøp.

Postavtalen

DnB NOR har i samarbeid med Posten Norge etablert et felles betjeningskonsept – Post-i-Butikk – der kundene kan utføre de vanligste banktjenestene. Ved utgangen av 2003 var dette konseptet etablert på omtrent 1 200 steder i Norge. I tillegg har kundene tilgang til DnB NORs produkter gjennom Postens distribusjonsnett av postkontorer og landpostbud.

Resultatregnskap

		DnB NOR ASA	
Beløp i millioner kroner	Note	2003	2002
Renteinntekter		169	273
Rentekostnader		276	360
Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter		**(107)**	**(87)**
Utbytte/konsernbidrag	1	3 629	3 504
Provisjonskostnader		4	11
Netto andre driftsinntekter		**3 625**	**3 493**
Lønn og andre ordinære personalkostnader		19	(3)
Generelle administrasjonskostnader		63	79
Diverse driftskostnader		7	5
Sum driftskostnader		**89**	**81**
Driftsresultat før tap og skatt		**3 429**	**3 325**
Netto tap på langsiktige investeringer i verdipapirer		0	1
Driftsresultat		**3 429**	**3 324**
Skattekostnad	3	311	935
Resultat for regnskapsåret		**3 118**	**2 389**
Avgitt konsernbidrag	6	0	54
Utbytte	6	2 919	1 847
Overført til annen egenkapital	6	200	488
Sum overføringer og disponeringer		**3 118**	**2 389**
Resultat per aksje (kroner)		4,04	3,10

Balanser

		DnB NOR ASA	
Beløp i millioner kroner	Note	31.12.03	31.12.02
Eiendeler			
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner (konsernselskaper)		1 423	2 267
Utlån til andre konsernselskaper		1 825	1 563
Eierinteresser i konsernselskaper	4	46 121	28 539
Fordringer på konsernselskaper		6 103	3 517
Andre eiendeler	3	30	10
Sum eiendeler		**55 502**	**35 896**
Gjeld og egenkapital			
Gjeld til kredittinstitusjoner (konsernselskaper)	5	6 370	3 690
Gjeld til andre konsernselskaper		2 319	1 674
Påløpte kostnader og forskuddsbetalte inntekter		102	170
Annen gjeld og avsetninger		2 919	2 810
Sum gjeld		**11 709**	**8 344**
Aksjekapital	6, 7	13 090	7 696
Overkursfond	6	11 324	3 244
Annen egenkapital	6	19 379	16 612
Sum egenkapital		**43 793**	**27 552**
Sum gjeld og egenkapital		**55 502**	**35 896**

Kontantstrømoppstillinger

	DnB NOR ASA	
Beløp i millioner kroner	2003	2002
Drift		
Utbetaling til drift	(85)	(91)
Betalt skatt	(912)	(430)
Netto kontantstrøm fra driften	**(997)**	**(521)**
Investeringsaktivitet		
Utbetaling ved kjøp av langsiktige investeringer i aksjer m.v.	(3 233)	(2 019)
Netto kontantstrøm fra investeringsaktivitet	**(3 233)**	**(2 019)**
Egenkapitalanskaffelse		
Netto innbetaling av konsernbidrag	3 407	4 740
Utbetaling av utbytte	(1 847)	(1 849)
Tilbakekjøp av egne aksjer	0	(35)
Netto kontantstrøm fra egenkapitalanskaffelse	**1 560**	**2 856**
Annen likviditetsanskaffelse		
Netto utbetaling på langsiktig gjeld	2 000	(217)
Netto plassering i kredittinstitusjoner	844	(1)
Netto rentebetaling på annen likviditetsanskaffelse	(174)	(98)
Netto kontantstrøm fra annen likviditetsanskaffelse	**2 670**	**(316)**
Sum kontantstrøm	**0**	**0**

Note 1 – Utbytte/konsernbidrag

	DnB NOR ASA	
Beløp i millioner kroner	2003	2002
Mottatt konsernbidrag fra		
Den norske Bank ASA	3 140	2 800
DnB Finans AS	0	329
DnB Kort AS	0	156
DnB Invest Holding AS	0	38
Andre konsernselskaper	41	181
Mottatt utbytte fra		
Vital Forsikring ASA	448	0
Sum utbytte/konsernbidrag [1)]	3 629	3 504

1) DnB NOR ASA har i tillegg mottatt 2 704 millioner kroner i konsernbidrag og utbytte fra Gjensidige NOR Sparebank ASA og 456 millioner kroner i netto utbytte fra Gjensidige NOR Spareforsikring ASA. Disse postene inngår i Gjensidige NOR ASAs årsresultat som er ført mot egenkapitalen.

Note 2 – Godtgjørelser og lignende

DnB NOR ASA har ikke egne ansatte som ikke også er ansatt i et av datterselskapene, men kjøper tjenester fra øvrige selskaper i konsernet. Konsernsjef, konserndirektører samt enkelte stabsledere har sitt ansettelsesforhold både i DnB NOR ASA og i ett av de underliggende konsernselskapene. Personalkostnader og øvrige administrative kostnader knyttet til disse personene fordeles mellom datterselskapene og DnB NOR ASA basert på forbruk.

Se for øvrig note 10 for DnB NOR-konsernet, hvor godtgjørelser og lignende er spesifisert nærmere. Se også note 7 for DnB NOR ASA, som spesifiserer aksjer i DnB NOR ASA eid av medlemmer av styrende organer og ledende ansatte.

Note 3 – Skatt

	DnB NOR ASA	
Beløp i millioner kroner	2003	2002
Skattegrunnlag		
Driftsresultat i DnB NOR ASA	3 429	3 324
Utbytte/konsernbidrag	(2 319)	0
Endring midlertidige forskjeller	19	(3)
Permanente forskjeller	0	13
Årets skattegrunnlag	1 129	3 334
Elementer i beregningen av utsatt skatt		
Skattereduserende forskjeller	36	17
Beregningsgrunnlag for utsatt skatt	(36)	(17)
Utsatt skattefordel	10	5
Skattekostnad		
Betalbar skatt	316	934
Utsatt skatt	(5)	1
Sum skattekostnad	**311**	**935**

Note 4 – Eierinteresser i konsernselskaper per 31. desember 2003 [1)]

		DnB NOR ASA				
Beløp i tusen *Verdier i norske kroner når ikke annet er angitt*		Selskapets aksjekapital	Antall aksjer		Pålydende verdi	Eierandel i prosent	Bokført verdi
Den norske Bank [2)]		7 786 579	778 657 895		7 786 579	100	22 134 012
DnB Asia Ltd. Singapore	SGD	20 000	20 000 000	SGD	20 000	100	
DnB Eiendomsmegling		2 503	25 033		2 503	100	
DnB Finans		512 000	5 120 000		512 000	100	
DnB Invest Holding		200 000	200 000		200 000	100	
DnB Kort		391 300	3 913 000		391 300	100	
DnB Meglerservice		700	7		700	100	
DnB Næringsmegling		1 000	10 000		1 000	100	
Kredittfinans		21 000	42 000		21 000	100	
Luxcap S.A.	EUR	30 000	800 000	EUR	30 000	100	
Den norske Investments Ltd	GBP	40 210	40 210 108	GBP	40 210	100	
Netaxept		10 500	10 500 000		10 500	100	
Nordlandsbanken		625 062	50 004 984		625 062	100	
Postbanken Eiendomsmegling [3)]		20 000	20		20 000	100	
DnB NOR Kapitalforvaltning Holding		100 050	100 050		100 050	100	1 015 929
DnB Investor [4)]		1 600	16 000		1 600	100	
DnB NOR Kapitalforvaltning		109 497	109 497		109 497	100	
DnB NOR Asset Management Holding (Sweden) AB	SEK	135 100	1 351 000	SEK	135 100	100	1 087 916
DnB Kapitalforvaltning Holding AB	SEK	211 000	21 100 000	SEK	211 000	100	
DnB Asset Management AB	SEK	170 000	1 700 000	SEK	170 000	100	
Gjensidige NOR Sparebank [2)]		67 857	67 857 244		67 857	100	14 258 490
Avanse Forvaltning [4)]		3 265	3 265 000		3 265	100	
Elcon Finans [3)]		1 895 011	1 895 011		1 895 011	100	
Gjensidige NOR Eiendomsmegling [5)]		39 100	1 955		39 100	100	
Gjensidige NOR Equities [6)]		43 266	131 109		43 266	100	
Gjensidige NOR Kapitalforvaltning [4)]		75 000	75 000		75 000	100	
Sparebankgårdene		204 920	204 920		204 920	100	
Sparebankkreditt		825 000	8 250 000		825 000	100	
UBN INT SA Luxembourg	EUR	17 352	70 000	EUR	17 352	100	
UBN Reinsurance SA Luxembourg		11 000	10 999		10 999	100	
Gjensidige NOR Spareforsikring [7)]		1 670 000	1 670 000		1 670 000	100	3 075 045
Gjensidige NOR Fondsforvaltning		35 000	3 500		35 000	100	
Gjensidige NOR Næringseiendom		10 000	10 000		10 000	100	
Gjensidige NOR Pensjonstjenester		11 936	746		11 936	100	
Gjensidige NOR Sparing		3 000	100		3 000	100	
Gjensidige NOR Fondsforsikring [3)]		12 800	128 000		12 800	100	145 840

Note 4 – Eierinteresser i konsernselskaper per 31. desember 2003 [1] (forts.)

DnB NOR ASA

Beløp i tusen *Verdier i norske kroner når ikke annet er angitt*	Selskapets aksjekapital	Antall aksjer	Pålydende verdi	Eierandel i prosent	Bokført verdi
Vital Forsikring	673 424	26 936 964	673 424	100	4 163 000
Vital Pekon	1 400	1 400	1 400	100	
Vital Eiendomsforvaltning	10 000	1 000	10 000	100	
Vital Eiendom	3 000	3 000	3 000	100	
Vital Link	75 000	75 000	75 000	100	202 000
Vital Skade	13 500	13 500	13 500	100	38 440
Sum eierinteresser i konsernselskaper					46 120 672

Beløp i tusen	Selskapets aksjekapital	Antall aksjer	Pålydende verdi	Eierandel i prosent	Årets resultat [8]	Egen-kapital [8]	Bokført verdi
Ikke konsoliderte datterdatterselskaper							
Kjørbo Eiendom [9]	91 000	91 000 000	91 000	100	23 000	114 000	45 229
Esor	1 000	2 000	1 000	100	(600)	1 100	29

1) Vesentlige datter- og datterdatterselskaper i DnB NOR-konsernet.
2) Bankene ble fusjonert 19. januar 2004. Nytt navn: DnB NOR Bank ASA.
3) Skal i henhold til vilkår for DnB NOR-fusjonen selges innen to år.
4) Vil bli fusjonert med DnB NOR Kapitalforvaltning ASA.
5) Vil bli fusjonert med DnB Eiendomsmegling AS.
6) Avvikles - virksomheten vil bli overført til DnB NOR Bank ASA.
7) Vil bli fusjonert med Vital Forsikring ASA.
8) Tallene er basert på foreløpig regnskap.
9) Kjørbo Eiendom er vurdert som en overtatt eiendel.

Note 5 – Gjeld til kredittinstitusjoner

Lånet på 6 370 millioner kroner er ydet av Den norske Bank ASA og Gjensidige NOR Sparebank ASA til markedsbetingelser.

Note 6 – Egenkapital

DnB NOR ASA

Beløp i millioner kroner	Aksje-kapital	Overkurs-fond	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Balanse per 31. desember 2002	**7 696**	**3 244**	**16 612**	**27 552**
Fusjon mellom DnB Holding ASA og Gjensidige NOR ASA				
Emisjon	5 394	8 253	0	13 647
Emisjonskostnader etter skatt [1]		173	0	173
Årets resultat Gjensidige NOR ASA			2 567	2 567
Årets resultat			3 118	3 118
Avgitt utbytte			2 919	2 919
Balanse per 31. desember 2003	**13 090**	**11 324**	**19 379**	**43 793**

Aksjekapitalen i DnB NOR ASA er på 13 090 272 070 kroner fordelt på 1 309 027 207 aksjer hver pålydende 10 kroner. Hver aksje gir samme stemmerett i selskapet.

1) Herav er 29 millioner kroner konserninternt honorar.

Note 7 – Aksjer i DnB NOR ASA eid av medlemmer av styrende organer og ledende ansatte

	Antall aksjer 31.12.03
Representantskapet i DnB NOR ASA	
Medlemmer valgt av aksjonærene	
Harald Norvik, leder	10
Rannveig Munkeby Arentz, nestleder	0
Wenche Agerup	0
Widar Slemdal Andersen	629 720
Nils Halvard Bastiansen	0
Elisabeth Berge	0
Anne Cathrine Frøstrup	124
Herbjørn Hansson	120 000
Jan Willy Hopland	1
Finn Jebsen	15 421
Knut Hartvig Johannson	10 000
Erik Sture Larre sr.	2 185 239
Ole-Eirik Lerøy	0
Odd Lunde	0
Trond Mohn	2 643 060
Anita Roarsen	1
Benedicte Berg Schilbred	4 001
Jan Olav Steensland	38 600
Marit Tønsberg	0
Tor Peter Øwre	0
Medlemmer valgt av de ansatte	
Else Carlsen	1 136
Bente H. Espenes	7
Jon-Sigurd Hjørnerød	134
Bjørg Dalberg Karlstad	378
Randi G. Krøtøy	0
Jorunn Løvaas	0
Knut Netteland	1 240
Berit Pedersen	1 803
Tove Tveiten	0

	Antall aksjer 31.12.03
Kontrollkomiteen i DnB NOR ASA	
Helge B. Andresen, leder	0
Kristin Normann Aarum, nestleder	0
Geir Dege	0
Frode Hassel	0
Styret i DnB NOR ASA	
Olav Hytta, leder	5 301
Jannik Lindbæk, nestleder	0
Bjørn Sund, nestleder	19 524
Helge Leiro Baastad	688
Sverre Finstad	1 562
Per Hoffmann	752
Berit Kjøll	0
Jørn O. Kvilhaug	436
Bent Pedersen	12 701
Ingjerd Skjeldrum	5 313
Anne Carine Tanum	0
Per Terje Vold	156
Ledende ansatte	
Svein Aaser, konsernsjef	40 578
Tom Grøndahl, visekonsernsjef	5 584
Karl-Olav Hovden, visekonsernsjef	11 346
Bård Benum, konserndirektør	868
Øyvind Birkeland, konserndirektør	14 415
Ottar Ertzeid, konserndirektør	10 646
Frode Helgerud, konserndirektør	25 792
Bente A. Landsnes, konserndirektør	4 421
Evlyn Raknerud, konserndirektør	1 052
Åsmund Skår, konserndirektør	4 364
Leif Teksum, konserndirektør	5 736
Revisjonen	
Harald Jægtnæs, konserndirektør	976

Valgt revisor har ikke aksjer i DnB NOR ASA.

Oversikten viser antall aksjer eid av vedkommende person samt nærmeste familie og selskaper der vedkommende har avgjørende innflytelse, jfr. Allmennaksjeloven §1-5.

Note 8 – Opplysninger om nærstående part

	DnB NOR ASA	
Beløp i millioner kroner	31.12.03	31.12.02
Mellomværende med foretak i samme konsern - eiendeler		
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 423	2 267
Utlån til konsernselskaper	1 825	1 563
Fordringer på konsernselskaper	6 103	3 517
Mellomværende med foretak i samme konsern - gjeld		
Innlån fra kredittinstitusjoner	6 370	3 690
Innlån fra andre konsernselskaper	1 825	1 563
Gjeld til konsernselskaper	494	111

Oslo, 8. mars 2004
I styret for DnB NOR ASA

Jannik Lindbæk (nestleder)	Olav Hytta (styreleder)	Bjørn Sund (nestleder)
Helge Leiro Baastad	Sverre Finstad	Per Hoffmann
Berit Kjøll	Jørn O. Kvilhaug	Bent Pedersen
Ingjerd Skjeldrum	Anne Carine Tanum	Per Terje Vold

Svein Aaser
(konsernsjef)

Til Generalforsamlingen og Representantskapet i DnB NOR ASA

Revisjonsberetning for 2003

Vi har revidert årsregnskapet for DnB NOR ASA for regnskapsåret 2003, som viser et overskudd på 3 118 millioner kroner for morselskapet og et overskudd på 3 017 millioner kroner for konsernet. Vi har også revidert opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet. Årsregnskapet består av resultatregnskap, balanse, kontantstrømoppstilling, noteopplysninger og konsernregnskap. Årsregnskapet og årsberetningen er avgitt av selskapets styre og konsernsjef.
Vår oppgave er å uttale oss om årsregnskapet og øvrige forhold i henhold til revisorlovens krav.

Vi har utført revisjonen i samsvar med revisorloven og norsk god revisjonsskikk i Norge. God revisjonsskikk krever at vi planlegger og utfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon. Revisjon omfatter kontroll av utvalgte deler av materialet som underbygger informasjonen i årsregnskapet, vurdering av de benyttede regnskapsprinsipper og vesentlige regnskapsestimater, samt vurdering av innholdet i og presentasjonen av årsregnskapet. I den grad det følger av god revisjonsskikk, omfatter revisjon også en gjennomgåelse av selskapets formuesforvaltning og regnskaps- og internkontroll-systemer. Vi mener at vår revisjon gir et forsvarlig grunnlag for vår uttalelse.

Vi mener at

- årsregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et uttrykk for selskapets og konsernets økonomiske stilling 31. desember 2003 og for resultatet og kontantstrømmene i regnskapsåret i overensstemmelse med norsk god regnskapsskikk i Norge
- ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger i samsvar med norsk lov og god regnskapsskikk i Norge
- opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Oslo, 8. mars 2004
PricewaterhouseCoopers DA

Geir Julsvoll
Statsautorisert revisor

Einar Westby
Statsautorisert revisor

Til Representantskapet og Generalforsamlingen i DnB NOR ASA

Kontrollkomiteens uttalelse

Kontrollkomiteen har ført tilsyn med DnB NOR ASA og konsernet i henhold til lov og instruks fastsatt av Representantskapet.

Kontrollkomiteen har i forbindelse med årsavslutningen for regnskapsåret 2003 gjennomgått årsberetningen, årsregnskapet og revisors beretning for DnB NOR ASA.

Komiteen finner at styrets vurdering av holdingselskapets og konsernets økonomiske stilling er dekkende og tilrår at årsberetningen og årsregnskapet for regnskapsåret 2003 godkjennes.

Oslo, 18. mars 2004

Helge B. Andresen
(leder)

Kristin Normann Aarum
(nestleder)

Geir Dege

Thorstein Øverland
(varamedlem)

Frode Hassel

Nøkkeltall 1999 – 2003 [1)]

	DnB NOR-konsernet				
	Proforma 2003	Proforma 2002	Proforma 2001	Proforma 2000	Proforma 1999
Renteanalyse					
1. Sum rentemarginer (%)	2,62	2,77	2,75	2,91	3,19
2. Rentemargin på ordinære utlån til kunder (%)	1,76	1,48	1,34	1,33	1,49
3. Rentemargin på innskudd fra kunder (%)	0,87	1,29	1,41	1,58	1,70
Rentabilitet/lønnsomhet					
4. Netto andre driftsinntekter i % av samlede inntekter	37,6	28,9	35,6	38,7	36,1
5. Kostnadsgrad (%)	60,7	66,2	60,8	59,2	67,6
6. Kostnadsgrad eksklusive goodwillavskrivninger (%)	57,9	63,6	58,9	57,6	66,3
7. Egenkapitalavkastning (%)	12,7	8,9	15,5	18,5	16,1
8. Egenkapitalavkastning eksklusive goodwillavskrivninger (%)	14,3	10,2	16,7	19,5	17,0
9. Goodwillavskrivninger (millioner kroner)	651	539	429	368	283
10. Gjennomsnittlig egenkapital (millioner kroner)	42 206	40 738	38 768	36 750	31 236
Soliditet					
11. Kjernekapitaldekning ved utgangen av perioden (%) [2)]	6,8	7,1	7,1	6,3	6,3
12. Kapitaldekning ved utgangen av perioden (%) [2)]	9,8	9,9	10,0	9,6	9,4
13. Kjernekapital ved utgangen av perioden (millioner kroner) [2)]	39 270	36 802	37 007	30 364	27 024
14. Sum tellende ansvarlig kapital ved utgangen av perioden (millioner kroner) [2)]	56 489	51 258	52 138	46 164	40 439
15. Risikovektet volum ved utgangen av perioden (millioner kroner) [2)]	579 445	516 664	519 202	483 299	429 748
Utlånsportefølje og tapsavsetninger					
16. Tapsprosent utlån	0,34	0,21	0,13	(0,01)	0,06
17. Netto misligholdte og tapsutsatte engasjementer i % av utlån [2)]	1,47	0,97	0,92	0,98	1,47
18. Tapsavsetninger i % av brutto utlån [2)]	1,45	1,29	1,30	1,44	1,80
19. Misligholdte engasjementer ved utgangen av perioden (millioner kroner) [2)]	6 531	3 622	3 062	3 018	3 992
20. Tapsutsatte engasjementer ved utgangen av perioden (millioner kroner) [2)]	1 870	1 232	996	999	1 607
Likviditet					
21. Innskuddsdekning ved utgangen av året (%) [2)]	60,2	65,1	64,1	64,0	67,5
Kapital til forvaltning					
22. Kapital under forvaltning (milliarder kroner) [2)]	489	412	216	207	182
23. Gjennomsnittlig forvaltet kapital (milliarder kroner)	1 120	930	789	732	659
24. Forvaltet kapital ved utgangen av perioden (milliarder kroner) [2)]	1 192	1 047	812	765	699
25. Sparemidler ved utgangen av perioden (milliarder kroner) [2)]	824	729	519	483	446
Personal					
26. Antall årsverk ved utgangen av perioden [2)]	11 073	11 233	11 283	11 417	11 965
- herav i Liv og pensjon [2)]	970	1 014	1 106	1 128	1 155
DnB NOR-aksjen					
27. Antall aksjer ved utgangen av perioden (1 000) [2)]	1 309 027	1 309 027	1 309 968	1 318 036	1 318 036
28. Gjennomsnittlig antall aksjer (1 000)	1 309 027	1 309 552	1 313 965	1 318 036	1 318 036
29. Gjennomsnittlig antall aksjer – utvannet (1 000)	1 311 737	1 314 781	1 319 863	1 318 036	1 318 036
30. Resultat per aksje (kroner)	4,11	2,77	4,59	5,15	3,83
31. Resultat per aksje eksklusive goodwillavskrivninger (kroner)	4,61	3,19	4,91	5,43	4,04
32. Utvannet resultat per aksje (kroner)	4,10	2,76	4,57	5,15	3,83
33. Egenkapital per aksje (kroner) [2)]	32,18	30,32	29,74	27,34	27,98
34. Sluttkurs ved utgangen av perioden (kroner) [2)]	44,40	32,60	40,40	47,50	32,90
35. Pris/bokført verdi [2)]	1,38	1,08	1,36	1,74	1,18
36. Børsverdi (milliarder kroner) [2)]	58,1	42,7	52,9	62,6	43,4
37. Utbytte per aksje	2,20	2,14	2,53	2,43	1,94
38. RISK-justering for DnB-akjsen per 1. januar det påfølgende år [3)]	(8,43)	3,52	(3,66)	2,64	(0,39)
39 RISK-justering for Gjensidige NOR-aksjen per 1. januar det påfølgende år		(0,46)	17,53	28,11	20,18

1) Alle tall er utarbeidet i henhold til DnB NOR-konsernets regnskapsprinsipper per 31. desember 2003. Alle tall gjelder DnBs og Gjensidige NORs samlede virksomhet (proforma regnskapstall). Tall per 31. desember 1999 inkluderer også Postbankens virksomhet (proforma regnskapstall). Kapitalforvaltningsvirksomheten overtatt fra Skandia er inkludert fra 1. juni 2002 og Nordlandsbanken fra 1. januar 2003.

2) Offisielle tall per 31. desember 2003

3) Beregnet RISK-justering for 2003.

Definisjoner

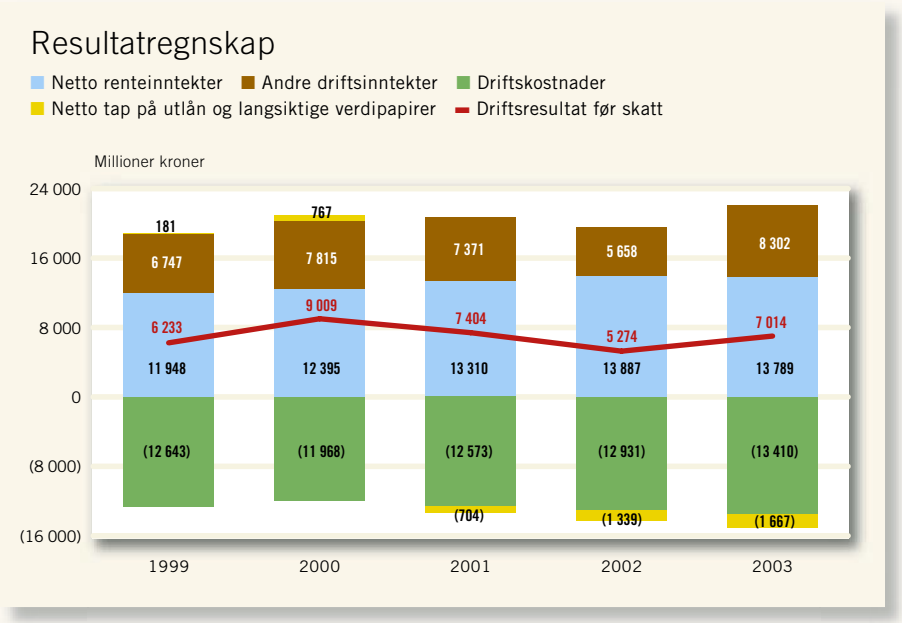
7. Resultat for perioden i prosent av gjennomsnittlig egenkapital.
16. Netto tap på utlån (eksklusive garantier) i prosent av utlån etter fradrag for spesifiserte tapsavsetninger ved utgangen av perioden.
17. Misligholdte og tapsutsatte engasjementer etter spesifiserte tapsavsetninger i prosent av utlån etter fradrag for spesifiserte tapsavsetninger. Tall ved periodens utgang.
18. Akkumulerte spesifiserte og uspesifiserte tapsavsetninger på utlån i forhold til utlån ved periodens utgang.
30. Resultat for perioden delt på gjennomsnittlig antall aksjer.
35. Siste noterte aksjekurs på Oslo Børs ved utgangen av perioden i forhold til bokført verdi av egenkapitalen ved utgangen av perioden.
36. Antall aksjer ganger sluttkurs på Oslo Børs ved utgangen av perioden.

Resultatanalyse 1999 – 2003 [1)]

DnB NOR-konsernet

Beløp i millioner kroner	Proforma 2003	Proforma 2002	Proforma 2001	Proforma 2000	Proforma 1999
Renteinntekter	38 430	42 959	43 655	38 850	35 914
Rentekostnader	24 641	29 072	30 345	26 455	23 966
Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter	**13 789**	**13 887**	**13 310**	**12 395**	**11 948**
Utbytte	212	171	218	329	296
Andel resultat fra Liv og pensjon	760	(271)	206	632	640
Provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester	6 335	5 869	5 434	5 395	4 559
Provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester	2 056	1 971	1 507	1 238	1 174
Netto gevinster på valuta og finansielle instrumenter	1 847	774	1 440	1 779	1 485
Diverse ordinære driftsinntekter	1 181	1 046	1 551	902	899
Gevinster ved salg av varige driftsmidler	23	39	30	15	43
Netto andre driftsinntekter	**8 302**	**5 658**	**7 371**	**7 815**	**6 747**
Lønn og andre personalkostnader	6 577	6 005	5 873	5 498	5 190
Generelle administrasjonskostnader	3 982	3 947	4 129	4 051	3 909
Avskrivninger	1 200	1 077	1 074	959	961
Diverse ordinære driftskostnader	1 433	1 508	1 374	1 379	1 795
Andre kostnader	219	394	123	81	787
Sum driftskostnader	**13 410**	**12 931**	**12 573**	**11 968**	**12 643**
Driftsresultat før tap og skatt	**8 681**	**6 613**	**8 107**	**8 242**	**6 053**
Netto tap/(tilbakeføringer av tap) på utlån, garantier m.v.	1 891	1 023	604	(26)	219
Netto gevinster/(tap) på langsiktige investeringer i verdipapirer	224	(316)	(100)	741	400
Driftsresultat	**7 014**	**5 274**	**7 404**	**9 009**	**6 233**
Skattekostnad	1 636	1 642	1 378	2 219	1 191
Resultat for regnskapsåret	**5 378**	**3 632**	**6 026**	**6 790**	**5 042**
Resultat per aksje (kroner)	4,11	2,77	4,59	5,15	3,83
Utvannet resultat per aksje (kroner)	4,10	2,76	4,57	5,15	3,83
Gjennomsnittlig forvaltningskapital	697 223	622 732	575 183	535 088	497 027

1) Alle tall er utarbeidet i henhold til DnB NOR-konsernets regnskapsprinsipper per 31. desember 2003. Alle tall gjelder DnBs og Gjensidige NORs samlede virksomhet (proforma regnskapstall). Tall per 31. desember 1999 inkluderer også Postbankens virksomhet (proforma regnskapstall). Kapitalforvaltningsvirksomheten overtatt fra Skandia er inkludert fra 1. juni 2002 og Nordlandsbanken fra 1. januar 2003.

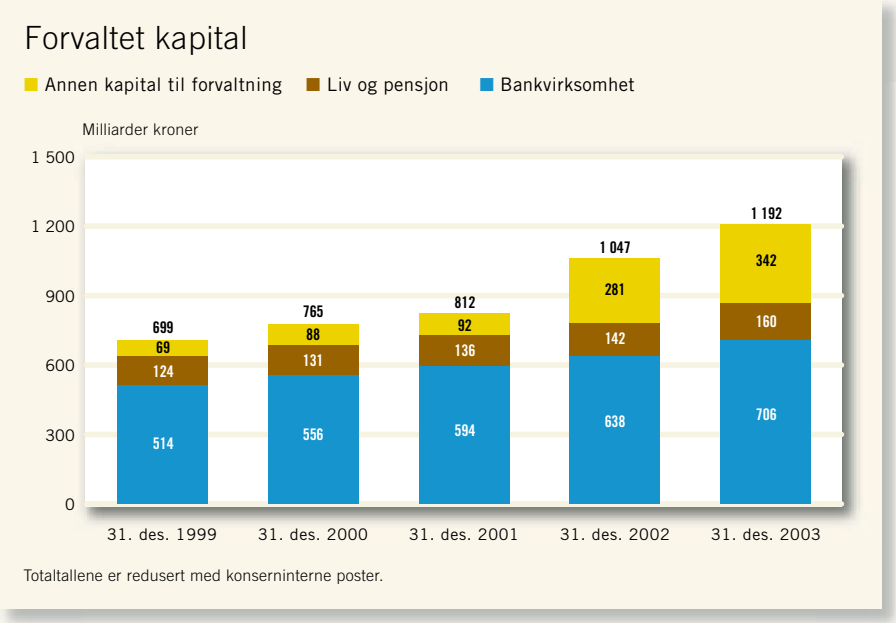

Balanseutvikling 1999 – 2003 [1)]

DnB NOR-konsernet

Beløp i millioner kroner	31.12.03	Proforma 31.12.02	Proforma 31.12.01	Proforma 31.12.00	Proforma 31.12.99
Eiendeler					
Kontanter og fordringer på sentralbanker	8 570	22 944	5 067	11 751	17 578
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	28 331	26 615	25 731	27 047	21 465
Brutto utlån til kunder	565 546	494 601	475 811	436 368	398 543
- Spesifiserte tapsavsetninger	(4 329)	(2 884)	(2 670)	(2 768)	(3 767)
- Uspesifiserte tapsavsetninger	(3 714)	(3 501)	(3 501)	(3 504)	(3 399)
Netto utlån til kunder	557 503	488 217	469 640	430 096	391 376
Overtatte eiendeler	576	651	181	137	126
Sertifikater og obligasjoner	59 398	51 745	54 591	46 788	46 275
Aksjer m.v.	4 011	4 364	4 956	4 297	4 327
Eierinteresser i Liv og pensjon	5 981	5 920	5 837	5 519	5 328
Eierinteresser i øvrige tilknyttede selskaper	1 384	1 264	1 277	1 407	1 336
Immaterielle eiendeler	6 484	6 733	3 974	4 181	4 276
Varige driftsmidler	4 475	4 425	3 774	4 143	5 016
Andre eiendeler	23 643	19 382	11 415	13 613	9 623
Forskuddsbetalinger og opptjente inntekter	5 321	6 098	7 797	7 143	7 326
Sum eiendeler	**705 677**	**638 357**	**594 242**	**556 123**	**514 053**
Gjeld og egenkapital					
Gjeld til kredittinstitusjoner	78 497	80 302	64 834	81 021	84 083
Innskudd fra kunder	335 576	317 598	300 980	275 447	264 247
Verdipapirgjeld	181 649	138 568	141 602	115 908	91 239
Annen gjeld	35 305	35 359	24 800	28 625	29 440
Påløpte kostnader og forskuddsbetalte inntekter	5 992	5 034	2 330	2 747	2 004
Avsetninger til forpliktelser	2 834	3 000	2 342	2 122	2 293
Ansvarlig lånekapital	18 126	13 519	14 675	14 219	8 694
Fondsobligasjonslån	5 583	5 292	3 601	0	0
Sum gjeld	**663 562**	**598 672**	**555 163**	**520 090**	**482 000**
Aksjekapital	13 090	13 090	13 100	13 181	13 181
Overkursfond	11 353	11 353	11 353	11 353	11 353
Annen egenkapital	17 672	15 242	14 626	11 499	7 518
Sum gjeld og egenkapital	**705 677**	**638 357**	**594 242**	**556 123**	**514 053**

1) Alle tall er utarbeidet i henhold til DnB NOR-konsernets regnskapsprinsipper per 31. desember 2003. Alle tall gjelder DnBs og Gjensidige NORs samlede virksomhet (proforma regnskapstall). Tall per 31. desember 1999 inkluderer også Postbankens virksomhet (proforma regnskapstall). Kapitalforvaltningsvirksomheten overtatt fra Skandia er inkludert fra 1. juni 2002 og Nordlandsbanken fra 1. januar 2003.

Totaltallene er redusert med konserninterne poster.

Integrasjonsprosjektet

Fusjonen av DnB og Gjensidige NOR til et nytt og sterkere finanskonsern er et av de største integrasjonsprosjektene som noen gang er gjennomført i Norge. Det er viktig for DnB NORs fremtidige utvikling at integrasjonen blir gjennomført på en rask og god måte for både kunder, ansatte og eiere.

Organisering

Integrasjonsarbeidet har vært organisert som et prosjekt under ledelse av et integrasjonsutvalg med konsernsjef Svein Aaser som leder og med den nye konsernledelsen og konserntillitsvalgte som deltagere. Prosjektarbeidet har vært lagt opp rundt DnB NORs nye organisasjon, med et hovedprosjekt for hvert forretnings-, støtte- og stabsområde. Det har vært lagt vekt på å få en balansert deltagelse i prosjektarbeidet fra begge de fusjonerende enhetene.

Viktige resultater av integrasjonsprosjektet

I løpet av høsten 2003 ble de viktigste strategiske mål og utfordringer for alle forretnings-, stabs- og støtteområder avklart, og samarbeidsmodeller mellom de ulike enhetene ble definert.

En hovedoppgave i integrasjonsprosjektet har vært å etablere en optimal organisering og dimensjonering av konsernet. Den funksjonelle organiseringen av forretningsområder i divisjoner og seksjoner ble vedtatt i løpet av høsten. Videre ble det definert en optimal bemanning fastsatt ut fra det ressursbehov enhetenes ansvarsområder krever.

Innplassering av de fleste ledere i den nye organisasjonen ble også gjennomført i løpet av 2003 og de første månedene av 2004. Det ble lagt stor vekt på at prosessen skulle foregå på en ryddig og ordentlig måte. DnB NOR er avhengig av å få de ledere som er best egnet til å føre konsernet videre, og de ansatte må føle tillit til at prosessen har vært rettferdig og balansert. Rekrutteringsprosessen ble gjennomført i nært samarbeid med konsernets tillitsvalgte.

Integrasjon av IT-systemløsninger er en stor utfordring i alle fusjoner. Valg av de viktigste systemløsningene for alle forretningsområdene i konsernet ble gjort i løpet av høsten 2003. Det er lagt vekt på en rask systemmessig integrasjon for å ivareta kundene og virksomhetens interesser på en best mulig måte. Samordningen vil foregå i flere faser med viktige milepæler i 2004 og endelig integrasjon i 2006. Denne strategien skal sørge for raskest mulig uttak av synergier innen forretningsområder og staber samt opprettholdelse av høy kundetilfredshet.

De synergieffektene som ble kommunisert til markedet i forbindelse med fusjonsprospektet i april 2003, fremkom etter en vurdering på overordnet nivå i forretningsområdene. I gjennomgangen høsten 2003 ble målene for synergieffekter konkretisert og forankret hos de ledere som vil være ansvarlige for å realisere gevinstene. Det er utarbeidet detaljerte og ambisiøse gjennomføringsplaner, og organisasjonen er godt i gang med å gjennomføre de tiltak som er beskrevet i planene.

Tabell 1: Årlige kostnads- og inntektssynergier etter full implementering i 2007

Beløp i millioner kroner	Kostnads-synergier	Inntekts-synergier	Netto synergier	Reduksjon i bemanning (årsverk)	Restrukturerings-utgifter
Personmarked [1]	745	(180)	565	740	365
Bedriftsmarked [2]	150	(95)	55	200	145
Markets [3]	110	(30)	80	105	125
Kapital-forvaltning [4]	110	(20)	90	70	175
Liv og pensjon (effekt for eier) [4]	50	(10)	40	135	75
IT og betalings-formidling [5]	235	(20)	215	85	560
HR, konsern- og fellestjenester [5]	160	0	160	110	160
Staber/øvrig [6]	200	0	200	185	255
Totalt	1 760	(355)	1 405	1 630	1 860

1) Inkluderer kortvirksomhet og eiendomsmegling.
2) Inkluderer SMB-kunder. Synergier for DnB NOR Finans og Elcon er ikke inkludert.
3) Omfatter Kapitalanskaffelse-Treasury. I forhold til fusjonsprospektet er tallene korrigert for intern husleie og IT-kostnader.
4) Kapitalforvaltningsområdet og Liv og pensjon inkluderer IT- og arealkostnader. For øvrige enheter er disse kostnadene lagt i henholdsvis IT og fellestjenester.
5) Tilpasset ny organisasjonsinndeling.
6) En del tiltak er av overordnet karakter og gjelder alle forretningsområder. Slike synergieffekter og restruktureringsutgifter er ikke allokert til områdene.

Tabell 2: Tidsplan for innfasing av netto synergieffekter				
Beløp i millioner kroner	2004	2005	2006	2007
Totale årlige nettosynergier	422	843	1 265	1 405
Akkumulert andel av netto synergier	30%	60%	90%	100%

Synergieffekter ved fusjonen

Den detaljerte gjennomgangen av tiltak og besparelser som følge av fusjonen har bekreftet at de ambisiøse målene for synergiuttak lar seg realisere.

Tabell 1 gir en oversikt over årlige kostnads- og inntektssynergier etter full implementering i 2007. I forhold til fusjonsprospektet er tabellen korrigert i henhold til vedtatt organisering. Samlede synergieffekter og restruktureringsutgifter for DnB NOR-konsernet er likevel på samme nivå som i fusjonsprospektet. Gjennom tiltak på konsernnivå vil det være mulig å oppnå de opprinnelige planlagte synergieffekter. Disse tiltakene er oppført under posten "staber/øvrige".

Tidsplan for innfasing av synergier er også opprettholdt. Tabell 2 viser planlagt innfasing av netto synergieffekter.

Forretningsområdet Personmarked skal realisere de største synergieffektene. Dette skal oppnås gjennom samordning av kontornettet, investeringsrådgivningsenheter samt stabs-, støtte- og driftsenheter. Videre vil sammenslåing og effektivisering av kortselskaper, eiendomsmegling samt distribusjonskanaler gi store besparelser. Tiltak vil bli iverksatt for å begrense eventuelle negative inntektseffekter av fusjonen, blant annet gjennom harmonisering av priser på kundeprodukter, men man regner likevel med et visst kundefrafall.

For forretningsområdet Bedriftsmarked vil samordning av virksomheten i regionkontorene ha størst virkning, men også samordning av storkundevirksomheten og sentrale stabs- og støtteenheter. Det er tatt høyde for et visst kundefrafall, spesielt der de to fusjonerende bankene i utgangspunktet er nummer 1 og nummer 2-bank for samme kunde.

Innenfor Markets vil størstedelen av synergieffektene gjelde redusert bemanning som følge av samordning av virksomheten. Redusert betaling til eksterne leverandører av blant annet informasjonstjenester vil også gi vesentlige besparelser.

Kapitalforvaltningsområdet skal hente ut størst kostnadsreduksjon gjennom samordning av forvaltningsorganisasjonen, fondsselskapene og systemforvaltning og -drift.

Liv og pensjon vil oppnå de største synergiene på IT-systemsiden samt gjennom generell samordning av virksomheten. Tiltakene vil bli gjennomført over tid for å ivareta hensynet til kundene på en best mulig måte.

IT og betalingsformidlings kostnadsbesparelser er primært relatert til drift, forvaltning og videreutvikling av IT-systemer. Fremtidig investeringsbehov vil reduseres der konsernet kan basere seg på én eller færre løsninger innen blant annet lønns- og administrative systemer, kundereskontro og styrings- og informasjonssystemer. For øvrig er det forventet besparelser når det gjelder drift og infrastruktur på betalingsformidling.

For Personal (HR), konsern- og fellestjenester vil de største synergieffektene være knyttet til bedre utnyttelse av konsernets eiendommer og samordning av innkjøpsfunksjonen.

Samordning av alle konsernstabsfunksjoner samt en nedtrapping av samlet sponsorvirksomhet skal gi synergieffekter innen konsernets stabsfunksjoner.

Integrasjonsarbeidet kom godt i gang i 2003, og det ble realisert synergier på i størrelsesorden 93 millioner kroner i løpet av året. De største endringene i prosesser, systemer og rutiner som vil berøre kunder og ansatte, vil være på plass innen utgangen av 2005, og kostnadsreduksjoner vil bli gjennomført i en takt som vil gi så få negative virkninger for kundene som mulig. Mange av tiltakene avhenger av felles IT-løsninger for å kunne realiseres fullt ut. En vellykket håndtering av IT-integrasjonen vil være avgjørende for å nå tidsplanen for synergiuttak. Samtidig må god og stabil IT-drift opprettholdes. På denne bakgrunn er det opprettet en egen prosjektorganisasjon for planlegging, gjennomføring og oppfølging av IT-integrasjonen.

Samlede restruktureringsutgifter er anslått til 1 860 millioner kroner. Av disse er 930 millioner satt av i balansen for det nye konsernet. Resterende restruktureringsutgifter vil bli belastet regnskapet når tiltaksplanen blir endelig besluttet. En vesentlig del, ca. femti prosent, av restruktureringsutgiftene er knyttet til planlagt nedbemanning på i alt 1 630 årsverk. Bemanningsreduksjonen vil så langt som mulig søkes realisert gjennom naturlig avgang. Det er et nært samarbeid med konsernets tillitsvalgte ved utvelgelse og ansettelse av ledere og medarbeidere i det nye DnB NOR-konsernet.

Oppfølging av integrasjonen

En vellykket gjennomføring av integrasjonen vil være blant konsernledelsens viktigste oppgaver i 2004. Integrasjonsutvalget vil bli videreført som styringsgruppe for integrasjonen. Status rapporteres hver 14. dag, og synergiuttak vil bli fulgt opp månedlig.

Nytt merkenavn – ny identitet

Arbeidet med å introdusere det nye konsernet DnB NOR ble startet som et eget prosjekt i juni 2003.

Målet har vært å sikre at det fusjonerte konsernet fremstår mest mulig helhetlig internt og eksternt og bidra til å etablere merkevaren DnB NOR på en sterk, tydelig og positiv måte hos kunder, eiere, ansatte og samfunnet for øvrig.

Det har blant annet omfattet kundeinformasjon, en rekke interne informasjons- og motivasjonstiltak, målinger av holdninger til fusjonen internt og eksternt, utskifting av ulike typer profilflater samt oppdatering av formater for juridiske dokumenter og avtaler. En hovedoppgave har vært å utvikle DnB NORs grafiske profil og logo.

Prosjektet har lagt vekt på å samordne ulike enheters innføring av det nye merkenavnet. Et viktig prinsipp har vært at merkenavnet DnB NOR ikke skal tas i bruk før man faktisk kan levere et samordnet tilbud til kundene. På grunn av ulik fremdrift i integrasjonsprosessen har for eksempel verdipapirforetaket DnB NOR Markets allerede tatt det nye merkenavnet i bruk. Storkundeområdene og utenlandskontorene vil begynne å bruke det nye merkenavnet tidligere enn filialnettet. Samordningen av filialnettet byr på særlige utfordringer, og sammenslåing og omprofilering av filialene vil derfor bli gjennomført først i løpet av høsten 2004

nB NOR

”Slik gjør vi det i DnB NOR”

Målrettet satsing på arbeidsmåter blir et viktig virkemiddel for å utvikle DnB NOR-kulturen.

– Vi skal raskt få på plass en organisasjonskultur med tydelige kjennetegn på at ”dette er DnB NOR”, sier styreleder Olav Hytta og konsernsjef Svein Aaser.

Styreleder og konsernsjef viste tidlig i planleggingen av fusjonen at de vil holde kulturfanen høyt. Konsernledelsen og ledelsen i alle forretningsområder følger opp dette i praksis og har satt i gang en gjennomgang av arbeidsmåter og abeidsprosesser som er tilpasset hver enkelt ledergruppe.

– Vår organisasjonskultur skal prege vår måte å arbeide på. Kulturen er derfor også en måte å skape økonomiske resultater på. Det er viktig å gi arbeidet med organisasjonskultur et veldig konkret innhold og ikke la det bli bare tomme ord og luftig teori, fremholder Svein Aaser.

Tidlig på dagsordenen

– Mange har oppfattet DnB og Gjensidige NOR som veldig forskjellige konsern, med svært ulik organisasjonskultur. Et slikt utgangspunkt er en utfordring i enhver organisasjonsprosess. Derfor ville vi vise at dette tar vi virkelig på alvor, sier Hytta.

– Flere måneder før fusjonen tok vi organisasjonskultur opp som eget tema. Vi la frem en undersøkelse som dokumenterte og analyserte kulturtrekkene i de to organisasjonene som skulle slås sammen. Jeg tror ikke det er blitt gjort før i en stor fusjon, sier Aaser. Hytta fremholder at dette helt fra starten bidro til å gjøre satsingen på å skape en felles organisasjonskultur troverdig.

– Internt er det nå stor forståelse for at vi skal skape noe nytt. Ingen tror at den ene kulturen skal bekjempe den andre, sier Hytta.

Toppsjefenes rolle

Hytta legger til at en annen erfaring fra fusjonsprosessen er at de to toppsjefenes samarbeid har svært stor betydning for en vellykket fusjon. Samarbeidet har vært preget av åpenhet og gjensidig tillit.

– Vi to har samarbeidet svært godt, og vi har helt fra starten vært enige om at det aller viktigste er å nå de målene vi setter oss. Det gode samarbeidsforholdet oss imellom har nok betydd mye for en god start i fusjonsprosessen, sier Olav Hytta.

– Helt fra starten har det vært åpenhet og tillit mellom Olav og meg, og det forstod de to tidligere organisasjonene. Dette var et viktig grunnlag for ro i fusjonsprosessen, sier Aaser.

De legger til at de tillitsvalgte også har hatt veldig stor betydning for at integreringen har nådd så langt på så kort tid.

– Jeg setter enormt stor pris på deres medvirkning, understreker Svein Aaser.

Arbeidsmåter

Utvikling av en felles organisasjonskultur begynte umiddelbart etter at de formelle sidene ved fusjonen var på plass. Konsernledergruppen og ledergruppene i forretningsområdene har vurdert atferd og egne arbeidsmåter i forhold til praktiske arbeidsformer og arbeidsmåter, ledelsesprinsipper og behandling av strategisk plan og forretningsplaner.

Arbeidet har involvert store deler av organisasjonen. Plattformen for konsernets strategi er utviklet med deltagelse fra over 500 ledere og medarbeidere i hele organisasjonen.

Styreleder og konsernsjef har høye ambisjoner om at oppmerksomheten rundt atferd og arbeidsmåter skal gi utslag i integreringsarbeidet og organisasjonskulturen.

– Å bygge organisasjonskultur tar tid, men vi har fått en god start, sier Olav Hytta.

”Slik gjør vi det”

– Når organisasjonskulturen skal bygges og iverksettes, er første steg å oppnå fellesskap om våre kjerneverdier. Hele DnB NOR skal være med på å sette retningen for vårt arbeid og gjøre nødvendige valg for å nå våre mål. Vi skal sørge for at både kundene og våre medarbeidere blir fornøyde. Vi må bli omforent om målene og jobbe sammen mot dem, sier Olav Hytta.

– Halvannet år frem i tid håper jeg at vi har gjort unna det meste av integrasjonsarbeidet. På veien dit må vi også ha konsentrert oss om kundene. Videre håper jeg at vi da kan se tilbake på en periode der vi sammen har bidratt til at Norge blir glad for og stolt over DnB NOR, sier Svein Aaser.

– Vi skal skape en organisasjonskultur der vi skal være gjenkjennelige på lederskap og arbeidsmåter, avslutter Olav Hytta og Svein Aaser. Styrelederen og konsernsjefen ønsker at medarbeiderne gjennom utvikling av organisasjonskulturen i konsernet skal føle tilhørighet til organisasjonen og ha en felles forståelse av utsagnet: ”Slik gjør vi det i DnB NOR”.

Svein Aaser (t.v.) og Olav Hytta

Innføring av nye internasjonale regnskapsregler (IFRS) i Norge

Etter vedtak i EU-kommisjonen skal alle børsnoterte selskaper utarbeide konsernregnskap i henhold til International Financial Reporting Standards fra 1. januar 2005 (IFRS, tidligere International Accounting Standards, IAS). Gjennom EØS-avtalen gjelder vedtaket også for norske selskaper.

IFRS-prosjekt i DnB NOR

IFRS-implementeringen i DnB NOR er organisert som et prosjekt med bred deltagelse fra fagmiljøer og forretningsområder. Prosjektet har nedsatt 11 grupper som arbeider med implementering innen definerte funksjonsområder. Gruppene skal vurdere nye regnskapsprinsipper og effektene på systemer og prosesser samt økonomiske og forretningsmessige konsekvenser. Prosjektet rapporterer periodisk til konsernets revisjonskomité.

IFRS-prosjektet skal avklare regnskapsmessige og systemmessige effekter av nye prinsipper innen utgangen av første halvår 2004, med påfølgende behandling i revisjonskomiteen. Dette forutsetter imidlertid at det internasjonale standardsettende organ IASB (International Accounting Standards Board) ferdigstiller regelverket i henhold til foreliggende planer i første kvartal. For behandlingen av finansielle instrumenter forutsetter fremdriftsplanen at de aktuelle standardene (IAS 32 og 39) også godkjennes av EU i første halvår 2004.

Effekt av endret regelverk for DnB NOR

Nedenfor er gitt en oppsummering av konsekvensene for DnB NOR av innføringen av IFRS. Som følge av at regelverket på flere viktige områder ikke er avklart er vurderingen av foreløpig karakter. For en nærmere beskrivelse av nåværende regnskapsprinsipper, se side 69 i årsregnskapet.

Implementeringseffekter ved overgang til IFRS

DnB NOR skal ved overgangen til IFRS utarbeide en åpningsbalanse basert på det nye regelverket. Dette innebærer full revurdering av alle balanseposter. Det er imidlertid gitt lempninger knyttet til blant annet regnskapsføring av foretaksintegrasjoner og ikke regnskapsførte estimatavvik i pensjonsordninger. Virkningene av slike forhold for DnB NOR er ikke endelig beregnet.

Finansielle eiendeler og forpliktelser

Klassifisering og verdsetting

IAS 39 inndeler finansielle eiendeler og forpliktelser i fire kategorier som verdsettes ulikt. For handelsporteføljen medfører vurderingsreglene ingen vesentlige endringer, da DnB NOR vurderer slike eiendeler til virkelig verdi hvor virkningen av verdiendringer inngår i resultatregnskapet også etter nåværende prinsipper. For bankporteføljen kan det bli endringer i klassifikasjon og verdsetting av verdipapirer. Klassifisering av porteføljene og vurdering av regnskapsmessige effekter er imidlertid ikke ferdigstilt.

IFRS stiller krav om at nedskrivning av utlån som vurderes individuelt, baseres på neddiskonterte forventede kontantstrømmer. Videre skal det gjennomføres nedskrivninger på grupper av utlån etter tilnærmet samme modell. Kravene har medført betydelige systemmessige utfordringer. Arbeidet med å tilpasse IT-systemer er igangsatt.

Sikring av renterisiko

DnB NOR anvender finansielle derivater for å avdekke renterisiko. IASB har gitt ut et høringsforslag som tillater sikring av nettoposisjon, såkalt makrosikring, i regnskapet etter bestemte kriterier. DnB NORs vurdering er at regelverket, dersom det vedtas i nåværende form, kan anvendes etter enkelte tilpasninger i systemer og rutiner. Anvendelse av regelverket kan likevel medføre større svingninger i resultatregnskapet. Vurderingen av regnskapsmessige og systemmessige effekter er ikke klar.

Interne transaksjoner

Det blir inngått finansielle derivatavtaler for sikring av renterisiko mellom enheter i DnB NOR. For å kunne oppfylle IFRS' regler om makrosikring av renterisiko (se ovenfor) må slike forretninger gjøres mot eksterne motparter. Det pågår et arbeid i konsernet for å tilpasse rutinene til reglene om makrosikring.

Oppkjøp og konsolidering

Konsolideringsplikt

DnB NOR anvender egenkapitalmetoden ved vurdering av forsikringsvirksomhet i konsernregnskapet. Etter IFRS skal all virksomhet der selskapet har kontroll, konsolideres brutto i konsernets resultat- og balanseregnskap etter de samme prinsipper som gjelder for øvrig i konsernet.

DnB NORs eierinteresser som er av kortsiktig karakter, herunder overtatte engasjementer som følge av mislighold, konsolideres i hovedsak ikke etter dagens regnskapsprinsipper. Under IFRS er det krav om at slik virksomhet skal konsolideres.

Konsekvenser for DnB NOR som følge av konsolideringsplikt for forsikringsvirksomhet og eierinteresser av kortsiktig karakter er ikke endelig avklart.

Avskrivning av goodwill

Goodwill skal ikke avskrives systematisk etter IFRS, men vurderes for mulig nedskrivning ved hvert balansetidspunkt. I dag avskriver DnB NOR goodwill basert på forventet økonomisk levetid og foretar nedskrivninger når det foreligger klare

indikasjoner på verdifall som ikke er forbigående. Innføringen av IFRS kan medføre større svingninger i resultatet som følge av endringer i verdien av overtatt virksomhet.

Anleggsmidler som aktivt søkes solgt
I et høringsutkast til IFRS' standard foreslås særskilte regler for vurdering og presentasjon av eiendeler eller virksomhet som aktivt søkes solgt. DnB NOR vurderer slik virksomhet i samsvar med ordinære vurderingsregler og endrer ikke klassifikasjon selv om deler av virksomheten vurderes solgt.

Forutsetninger ved beregning av pensjonsforpliktelser
DnB NOR har lagt til grunn en langsiktig tidshorisont ved beregning av pensjonsforpliktelser, blant annet ved fastsettelse av estimat for økonomiske parametre. IFRS krever at det skal benyttes markedsbaserte, langsiktige parameterverdier på balansetidspunktet. IFRS vil kunne medføre hyppigere endringer av økonomiske parameterverdier i DnB NOR.

Aksjebasert avlønning
IASB har nylig vedtatt regnskapsstandard for aksjebasert avlønning som vil innebære regnskapsføring av slik kompensasjon til virkelig verdi. Ved regnskapsføring av eksisterende ordninger i DnB NOR belastes ikke resultatregnskapet for tildeling av tegningsretter uten egenverdi. Nåverdien av arbeidsgiveravgift som antas å påløpe ved utøvelse, belastes lineært over opptjeningstiden. Virkningen på regnskapsføringen av DnB NORs eksisterende ordninger etter IFRS er ikke endelig avklart.

Forsikringsvirksomhet
Reglene for regnskapsføring av forsikringskontrakter er ikke ferdig utformet. Den foreløpige vurderingen er at det ikke vil bli vesentlige endringer i regnskapsføringen fra 2005. Imidlertid er livsforsikringsbransjen underlagt særnorske regler. Det er knyttet usikkerhet til hvorledes disse reglene skal praktiseres i sammenheng med IFRS-reglene.

Forsikringskontrakter skal regnskapsføres til virkelig verdi fra 2007. Dette vil medføre behov for en rekke system- og aktuarmessige tilpasninger. Regelverket er imidlertid ikke ferdig utarbeidet.

Virkninger på kapitaldekningen

Det norske kapitaldekningsregelverket fastsettes av Kredittilsynet. Regelverket er ikke harmonisert med IFRS. DnB NOR vil måtte avvente retningslinjer fra Kredittilsynet før effekten av IFRS på konsernets kapitaldekning kan beregnes.

BASEL II
Nye internasjonale rammebetingelser

Et nytt regelverk for tilsyn og kapitaldekning som bygger på forslag fra Bank for International Settlements (BIS), Basel II, vil trolig bli innført med virkning fra 2007 og med parallell rapportering med dagens regelverk i 2006.

I Norge vil regelverket bli innført på grunnlag av EUs nye direktiv om kapitaldekning, CAD 3 (Capital Adequacy Directive), som nå er under behandling i EUs organer.

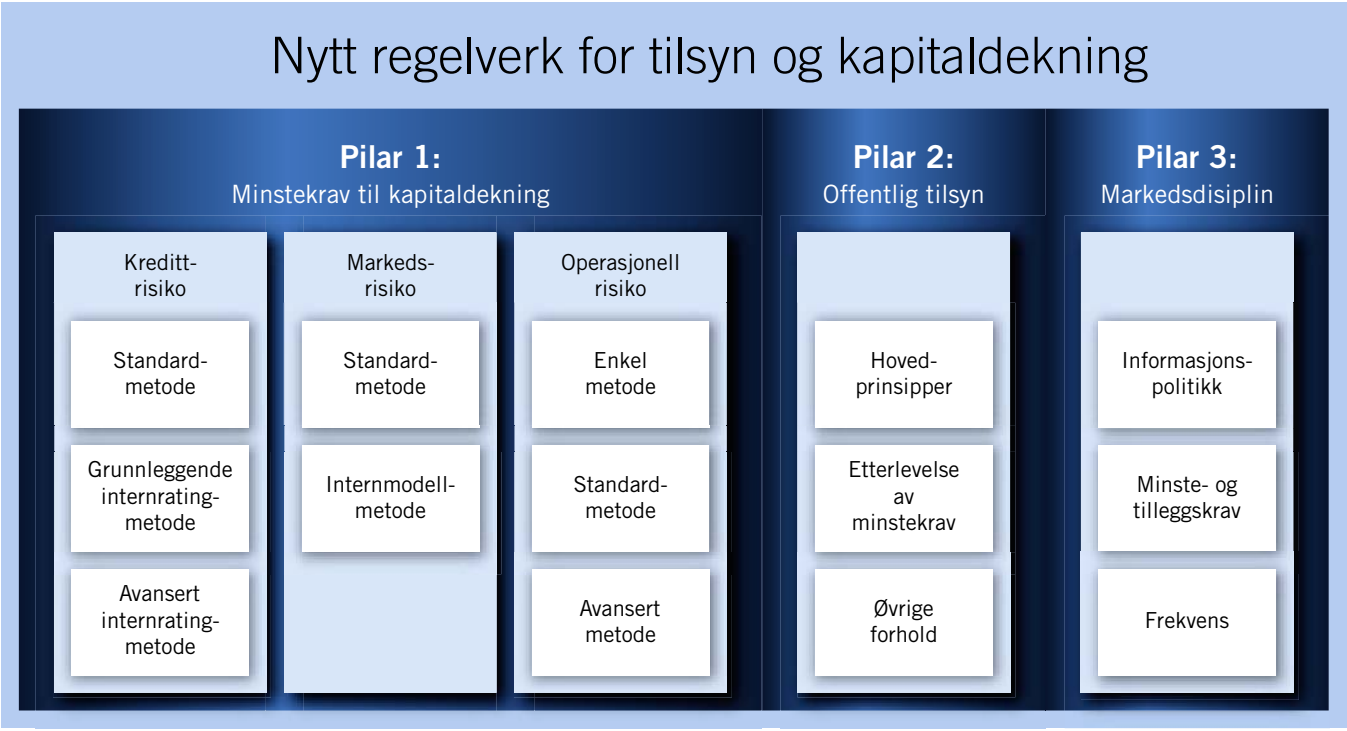
Myndighetenes tilsyn og krav vil i fremtiden fokusere på reell kredittkvalitet og samlet risiko. Det nye regelverket vil kunne bidra til bedre prising av kredittrisiko og sunnere markedsforhold. Rammeverket hviler på tre pilarer.

- **Pilar 1**, som omhandler minimumskrav til kapitaldekning, søker å beregne kapitalbehovet for kredittrisiko og markedsrisiko i tråd med faktisk økonomisk risiko. I tillegg innføres et kapitalkrav knyttet til operasjonell risiko. For markedsrisiko videreføres næværende regelverk. Den ansvarlige kapitalen skal som tidligere utgjøre minimum 8 prosent av et risikovektet beregningsgrunnlag. Det er heller ikke gjort vesentlige endringer i definisjonen av ansvarlig kapital, som består av kjernekapital og tilleggskapital. Kjernekapital er i hovedsak egenkapital fratrukket goodwill og andre immaterielle eiendeler, mens tilleggskapital er ulike former for ansvarlige lån. Inntil femti prosent av kapitalen som inngår i minimumskravet på 8 prosent kapitaldekning, kan være tilleggskapital.

- **Pilar 2**, som omhandler myndighetenes tilsynsfunksjon, skal sikre at finansinstitusjoner og tilsynsmyndigheter kontinuerlig videreutvikler bedre forståelse av finansinstitusjonenes porteføljer og risikoforhold. Under pilar 2 vil de nasjonale tilsynsmyndighetene kunne fastsette kapitalkrav ut over minimumskravene etter en vurdering av risikoforholdene i den enkelte institusjon.

- **Pilar 3**, som omhandler markedsdisiplin, innebærer skjerpede krav til offentliggjøring og omfang av finansinstitusjonenes rapportering av risikoforhold. Disse kravene vil delvis bli oppfylt allerede i 2005 ved innføring av nye internasjonale regnskapsstandarder, IFRS, i EU/ EØS-området.

Minstekrav til kapital for kredittrisiko kan beregnes etter tre metoder. Standardmetoden bruker standardsatser og ekstern rating av kreditter. De to andre metodene, grunnleggende internratingmetode og avansert

internratingmetode, benytter institusjonenes egne modeller for kredittrisiko. Basert på institusjonens egen historikk for kredittporteføljene vil kapitalkravet blant annet avhenge av sannsynlighet for mislighold og tilhørende størrelse på eventuelle tap.

For operasjonell risiko foreligger også tre alternativer. Etter såkalt enkel metode fastsettes minstekrav til kapital som en fast andel av samlede inntekter i finansinstitusjonen. I standardmetoden er prinsippet det samme, men kravet er knyttet til forretningsområdene, slik at andel kapital i forhold til inntektene varierer mellom områdene. Den avanserte metoden beregner kravet til kapital basert på analyser av interne og eksterne data om operasjonelle tap.

Konsekvenser for DnB NOR

DnB NOR ønsker å ha en risikostyring som er i tråd med beste praksis internasjonalt for styring av kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. God kommunikasjon overfor markedet og tilsynsmyndighetene er en viktig del av dette. Hovedprinsippene bak de nye reglene ivaretas allerede i stor grad av DnB NOR. Nåværende metodikk for interne risikomodeller videreutvikles løpende på både enkeltkunde- og porteføljenivå. De nye Basel II-reglene innebærer også mange krav til klare interne ansvarsskiller, og dette har påvirket organiseringen av det nye konsernet.

Både Gjensidige NOR og DnB deltok i den internasjonale prøverapporteringen etter nytt regelverk, som har vært viktig for fastsettelsen av de endelige kravene. Beregningene indikerer at det totale risikovektede beregningsgrunnlaget ved anvendelse av internratingmodeller for kreditt kan bli redusert med i størrelsesorden 30 prosent i forhold til dagens regelverk og i forhold til anvendelse av standardmetoden i Basel II. Det er særlig boliglån og lån til små og mellomstore bedrifter som krever mindre kapital etter det nye regelverket. Det nye regelverket vil på en mer presis måte avspeile DnB NORs reelle risikoprofil. Avviket mellom beregninger for kapitalbehov etter eksterne regelverk og risikojustert kapitalbehov basert på DnB NORs interne modeller vil derved kunne bli vesentlig redusert.

I forhold til ratingbyråer og innlånskilder er imidlertid den formelle kapitaldekningen bare ett av mange forhold som det legges vekt på. Disse institusjonene har trolig allerede tatt hensyn til at de nåværende reglene gir et mangelfullt uttrykk for den reelle risiko. Dette innebærer at det ikke er noen direkte sammenheng mellom endringer i minstekravene til kapitaldekning og mulige endringer i DnB NORs kapitalbehov. Dette gjelder i særlig grad for kjernekapitalen. Størrelsen på tilleggskapitalen (ansvarlige lån) vil imidlertid i betydelig grad følge det formelle risikovektede beregningsgrunnlaget.

DnB NOR har på bakgrunn av mange års erfaring med interne modeller av samme type som nå kreves i Basel II gode forutsetninger for å kunne ta i bruk internratingmetoder i kapitaldekningssammenheng. I 2003 ble det i både DnB og Gjensidige NOR gjennomført prosjekter for i detalj å fortolke kravene etter Basel II i forhold til systemer og rutiner i de to institusjonene og for å kartlegge behovet for IT-utvikling. Det kreves en betydelig utvikling på IT-området for å tilfredsstille kravene. IT-integrasjonen i forbindelse med fusjonen av DnB og Gjensidige NOR faller i tid sammen med forberedelsene til Basel II samt tilpasninger til de nye internasjonale regnskapsreglene IFRS. Integrasjonen gir både muligheter og utfordringer i forhold til Basel II- og IFRS-tilpasningen.

Representantskap, kontrollkomité, styre, revisjonskomité, konsernledelse og revisjon

Representantskap

Medlemmer valgt av aksjonærene

Wenche Agerup, Oslo (0)
Widar Slemdal Andersen, Rælingen (629 720)
Rannveig Munkeby Arentz, Åsen (nestleder) (0)
Nils Halvard Bastiansen, Bærum (0)
Elisabeth Berge, Stavanger (0)
Anne Cathrine Frøstrup, Oslo (124)
Herbjørn Hansson, Sandefjord (120 000)
Jan Willy Hopland, Oslo (1)
Finn Jebsen, Oslo (15 421)
Knut Hartvig Johannson, Snarøya (10 000)
Erik Sture Larre sr., Oslo (2 185 239)
Ole-Eirik Lerøy, Bergen (0)
Odd Lunde, Bærum (0)
Trond Mohn, Paradis (2 643 060)
Harald Norvik, Nesodden (leder) (10)
Anita Roarsen, Oslo (1)
Benedicte Berg Schilbred, Tromsø (4 001)
Jan Olav Steensland, Oslo (38 600)
Marit Tønsberg, Sørumsand (0)
Tor Peter Øwre, Tromsø (0)

Varamedlemmer valgt av aksjonærene

Morten Sig. Bergesen, Oslo (0)
Erik Buchmann, Oslo (310)
Turid Dankertsen, Oslo (1 767)
Rolf Domstein, Måløy (0)
Jan-Erik Dyvi, Oslo (27 664)
Eva Granly Fredriksen, Oslo (1)
Rolf Hodne, Stavanger (0)
Liv Johannson, Oslo (2 480)
Fred N. Johanssen, Bærum (4 650)
Herman Mehren, Nevlunghamn (6 510)
Aage Møst, Bærum (50 220)
Einar Nistad, Rådal (0)
Asbjørn Olsen, Skedsmo (855)
Oddbjørn Paulsen, Bodø (10)
Anne Kathrine Slungård, Trondheim (0)
Birger Solberg, Oslo (100 000)
Tove Storrødvann, Ski (209)
Anne-Grete Strøm-Erichsen, Hjellestad (0)
Anne Bjørg Thoen, Oslo (341)
Lars Wenaas, Måndalen (0)

Medlemmer valgt av de ansatte

Else Carlsen, Bødalen (1 136)
Bente H. Espenes, Oslo (7)
Jon-Sigurd Hjørnerød, Gressvik (134)
Bjørg Dalberg Karlstad, Ringebu (378)
Randi G. Krøtøy, Ranheim (0)
Jorunn Løvaas, Bergen (0)
Knut Netteland, Bergen (1 240)
Berit Pedersen, Arendal (1 803)
Truls Sandvik, Lillestrøm (sluttet)
Tove Tveiten, Krogstadelva (0)

Varamedlemmer valgt av de ansatte

Heidi Ambjørndalen, Oslo (151)
Sigrunn Ballo, Vadsø (1 550)
Rune Bernbo, Drøbak (0)
Erik Grøtting, Oslo (6 448)
Vigdis M. Gutterud, Krogstadelva (396)
Atle Heum, Tønsberg (291)
Nils Kvam, Trondheim (179)
Trond Erik Mikkelsen, Bergen (397)
Marianne Steinsbu, Oslo (1 336)
Siri E. Stensrud, Oslo (788)
Torill Tvedt, Bergen (903)

Kontrollkomité

Medlemmer

Helge B. Andresen, Hamar (leder) (0)
Geir Dege, Fredrikstad (0)
Frode Hassel, Trondheim (0)
Kristin Normann Aarum, Oslo (nestleder) (0)

Varamedlem

Thorstein Øverland, Oslo (0)

Styre

Medlemmer

Helge Leiro Baastad, Vollen (688)
Sverre Finstad, Lillehammer (1 562)
Per Hoffmann, Oslo (752)
Olav Hytta, Oslo (leder) (5 301)
Berit Kjøll, Oslo (0)
Jørn O. Kvilhaug, Hokksund (436)
Jannik Lindbæk, Oslo (nestleder) (0)
Bent Pedersen, Billund (12 701)
Ingjerd Skjeldrum, Drammen (5 313)
Bjørn Sund, Bekkestua (nestleder) (19 524)
Anne Carine Tanum, Sandvika (0)
Per Terje Vold, Hosle (156)

Varamedlemmer for de ansattes representanter

Bjørn Davidsen, Oslo (2 341)
Nina Britt Husebø, Bergen (1 315)
Tor Norvold, Skedsmokorset (1 488)
Janne C. Sundby, Stavern (576)

Revisjonskomité

Bent Pedersen, Billund (12 701)
Bjørn Sund, Bekkestua (leder) (19 524)
Anne Carine Tanum, Sandvika (0)
Per Terje Vold, Hosle (156)

Konsernledelse

Konsernsjef

Svein Aaser (40 578)

Personmarked

Åsmund Skår (4 364)

Bedriftsmarked

Leif Teksum (5 736)

DnB NOR Markets

Ottar Ertzeid (10 646)

Liv og pensjon

Bård Benum (868)

Kapitalforvaltning

Øyvind Birkeland (14 415)

HR, konsern- og fellestjenester

Evlyn Raknerud (1 052)

IT og betalingsformidling

Bente A. Landsnes (4 421)

Finans

Tom Grøndahl (5 584)

Strategi, utvikling og kommunikasjon

Karl-Olav Hovden (11 346)

Revisjon

Geir Julsvoll (0)
Harald Jægtnes (976)

Tallene i parentes gir en oversikt over hvor mange aksjer vedkommende eide i DnB NOR ASA per 31. desember 2003. Det er også tatt med aksjer tilhørende den nærmeste familie og selskaper der vedkommende har avgjørende innflytelse, jfr. allmennaksjeloven § 1-5.

Hovedkontor

DnB NOR ASA
Konsernsjef: Svein Aaser
Postadresse: N-0021 Oslo
Besøksadresse: Stranden 21, 0250 Oslo
www.dnbnor.com
Tlf: 22 48 10 50

DnB NOR Markets
Leder: Ottar Ertzeid
Postadresse: N-0021 Oslo
Besøksadresse: Stranden 21, 0250 Oslo
Tlf: 22 48 10 50

DnB NOR Kapitalforvaltning
Leder: Øyvind Birkeland
Postadresse: Postboks 1172 Sentrum, N-0107 Oslo
Besøksadresse: Øvre Slottsgt. 3, 0157 Oslo
Tlf: 815 00 590

Vital Forsikring
Leder: Bård Benum
Postadresse: Postboks 7500, N-5020 Bergen
Besøksadresse: Folke Bernadottes vei 40,
5147 Fyllingsdalen og Beddingen 16, 7469 Trondheim
www.vital.no
Tlf. Bergen: 55 17 80 90
Tlf. Trondheim: 73 58 71 11

Postbanken
Leder: Torstein L. Øygarden
Postadresse: N-0021 Oslo
Besøksadresse: Akersgata 68, 0180 Oslo
www.postbanken.no
Tlf: 22 97 60 00

Nordlandsbanken
Leder: Morten Støver
Postadresse: N-8002 Bodø
Besøksadresse: Moloveien 16, 8003 Bodø
www.nordlandsbanken.no
Tlf: 08900

Internasjonalt nettverk

Filialer:

DnB NOR Bank ASA, filial Danmark
Leder: Hilde Knoph Fallang
Adresse: Højbro Plads 21, 1. sal,
DK-1200 København K, Danmark
Tlf: + 45 33 366200
Faks: + 45 33 366240

DnB NOR Bank ASA, filial Finland
(Åpner 22. april 2004)
Leder: Vidar Johannesen
Adresse: Mannerheimintie 8, 9 krs,
FI-00100 Helsinki, Finland
Tlf: + 358 9 6818840
Faks: + 358 9 68188450

DnB NOR Bank ASA, filial Sverige
Leder: Ingar Knudsen
Postadresse: Postboks 3041,
SE-10363 Stockholm, Sverige
Besøksadresse: Sveavägen 38, 10363 Stockholm
Tlf: + 46 8 4405800
Faks: + 46 8 4405840

DnB NOR Bank ASA, Filiale Deutschland
Leder: Jan Rognlid
Postadresse: Postfach 301260,
DE-20305 Hamburg, Tyskland
Besøksadresse: Bleichenbrücke 11, 20354 Hamburg
Tlf: + 49 40 3575200
Faks: + 49 40 35752021

DnB NOR Bank ASA, London Branch
Leder: Tony Samuelsen
Adresse: 20, St. Dunstans's Hill,
GB-London EC3R 8HY, England
Tlf: + 44 207 621 1111
Faks: + 44 207 626 7400

DnB NOR Bank ASA, New York Branch
Leder: Berit L. Henriksen
Adresse: 200 Park Avenue 31st Floor,
New York, N.Y. 10166-0396, USA
Tlf: + 1 212 681 3800
Faks: + 1 212 681 3900

DnB NOR Bank ASA, Cayman Islands Branch
Kontakt: DnB NOR Bank ASA, New York Branch

DnB NOR Bank ASA, Singapore Branch
Leder: Pål Skoe
Postadresse: Robinson Road, P.O. Box 1769, Singapore 903519
Besøksadresse: 8 Shenton Way, #48-02, Temasek Tower,
Singapore 068811
Tlf: + 65 6220 6144
Faks: + 65 6224 9743

Datterselskaper:

Union Bank of Norway International SA, Luxembourg
Leder: Øyvind Parnemann
Postadresse: P.O. Box 867, LU-2018 Luxembourg
Besøksadresse: 22, rue Jean-Pierre Brasseur, 2018 Luxembourg
Tlf: + 35 245 49 451
Faks: + 35 245 49 45 200

DnB NOR Markets, Inc. New York
Leder: Jeffrey Pribor
Adresse: 200 Park Avenue 31st Floor,
New York, N.Y. 10166-0396, USA
Tlf: + 1 212 681 3800
Faks: + 1 212 681 3900

Representasjonskontorer:

Murmansk, Russland
Leder: Bjørn Celius, DnB Kirkenes
Stedlig representant: Arnt Eilertsen
Adresse: Kolsky str. 10, 183032 Murmansk, Russland
Tlf: + 7 512 951 0540
Faks: + 7 512 951 0540

Shanghai, Kina
Leder: Espen Lund
Adresse: Suite 307, 12 Zhong Shan Dong Yi Lu,
Shanghai 200002, Kina
Tlf: + 86 21 6321 1122
Faks: + 86 21 6329 3569

Beijing, Kina
Stedlig representant: John O. Hjelset
Adresse: C-610 Office Building, Beijing Lufthansa Center,
Beijing 100016, Kina
Tlf: + 86 10 6465 1067/ 8 / 9
Faks: + 86 10 6465 1090

Kairo, Egypt
Leder: H.E. Gamal Naguib
Adresse: 19 Um Kaltum street (Gabalaya street), Apt. 36,
Zamalek 11211, Kairo
Tlf: + 202 73 66 174
Faks: + 202 73 66 174

Santiago, Chile
Leder: Hans Inge Bollingmo
Adresse: San Sebastian 2839, Oficina 509,
Los Condes Santiago, Chile
Tlf: + 56 908 57287
Faks: + 56 2 234 2201

Rio de Janeiro, Brasil
Leder: Tom M. Ringseth
Postadresse: Caixa Postal 1620,
CEP 20001-970 Rio de Janeiro, RJ Brasil
Besøksadresse: Praia do Flamengo 66, Bloco, B/Sala 1014,
22228-900 Rio de Janeiro
Tlf: + 55 21 2285 1795
Faks: + 55 21 2205 0581

Investor Relations

Tom Grøndahl
Visekonsernsjef/finansdirektør
Tlf: 22 48 29 22
tom.grondahl@dnbnor.no

Geir Bergvoll
Leder for Kapitalmarked/Investor Relations
Tlf: 22 94 82 32
geir.bergvoll@dnbnor.no

Per Sagbakken
Ansvarlig for Investor Relations
Tlf: 22 48 20 72
per.sagbakken@dnbnor.no

Jan Erik Gjerland
Investor Relations
Tlf: 22 94 99 69
jan.erik.gjerland@dnbnor.no

For informasjon om kundeservice, region- og lokalkontorer og pressekontakter, se www.dnbnor.com.

For annen kundeinformasjon og nettbanker, se www.dnb.no eller www.gjensidigenor.no.

Bildet på side 40 er gjengitt med tillatelse fra SINTEF
og viser arbeidsprosesser knyttet til deres nye forsknings-
laboratorium i Oslo for mikro- og nanoteknologi.

Foto på side 130: Scanpix
Øvrige foto: Stig B. Fiksdal, DnB NOR Kommunikasjon

Design og prosjektledelse: GCI Monsen
Trykk: Typ & Graf/Aktietrykkeriet

www.dnbnor.com

DnB NOR